

קלקראת שבת מלאכתא

Dirshu

דרשן ד' ועוזן

קרן עולמית לחיזוק
ועידוד לימוד התורה

אוגדן עלוני השבת

פרשת שמות

בס"ד לקראת שבת מלכתא

עיר	ירושלים	בני ברק	מודיעין ע.	חיפה	ב. שמש	אלעד	ב"ש	צפת	ביתר ע.
16:14	16:29	16:24	16:24	16:20	16:13	16:22	16:33	16:21	16:15
17:29	17:30	17:30	17:30	17:28	17:30	17:30	17:32	17:26	17:30
18:07	18:03	18:06	18:06	18:02	18:06	18:04	18:08	17:58	18:07

מצורף מדי שבוע למנויי חוברת חוברת העלונים

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחינוך ועידוד לימוד התורה

הלימוד השבועי לנבחני דרשו

פרשת וראו כ - ט טבת | דף חיומי - שבועות מ - טו | משנה ברוח - סימן רפ"ח טעף ה' עד סימן רצ"א טעף ה' | מוסר - חומת דת פרק פרק ט"ו ועתה נבוא לעניינו עד פרק י"ח ונמצא לפי זה בפשיטות | קנין חכמה - פרק ב משנה ח עד משנה ט יבדי שמעון אומר

יום המישי י"ז טבת תשע"ה | פניני פרשת שמות | תקציר שבועי ה'דף חיומי בהלכה"

את הטאי אני מזכיר היום. אני הייתי זוכה לתת לו את הדייסה עם קצת חלה ופרורים. זה היה האוכל שלו. פעם אחת לא עמדתי בניסיוני והכנסתי קצת דבש... שיתן קצת טעם... הוא בירך 'מזונות', ומיד אמר לי בפליאה: "מה שמת כאן? למה זה מתוק, מה שמת כאן... תגיד את האמת..."

הליכות מלכי בקודש של מרן הגראי"ל שטיינמן זצוק"ל לרגל יום השלושים שיחול בשבוע הבעל"ט דברים שסיפר הרב גדליה הוניגסברג שליט"א

ממנו... הוא השתומם: מה קורה כאן שהוא פתאום מדבר? שאלתיו, אז הוא ענה לי, שכתוב: "שאל אביך ויגדך וזקניך ויאמר לך בנינו...". הוא מרגיש שיש חובה להעביר לדור הבא. פעם הוא אמר לי: "היום קשה לי לראות וכו' אז היום אני מרשה לעצמי לדבר יותר דברי חיווק..."

בלילות שבת הוא היה מגיע מוקדם לכולל בירחי כלה, לומד כל הלילה. פעם בליל שבת של חורף הוא שאל אותי: "מה השעה?", אמרתי לו: "שמונה". הוא אמר: "שמונה? פעם הייתי מספיק לאכול, לישון וללמוד"... בשנים האחרונות הוא היה מעביר בחשבוננו את כל החיים, כל דבר שעשה, אם היה בסדר או לא, הוא היה מדבר רבות על אותן שנים שהיה בחו"ל. פעם שאלוהו "למה אתה כ"כ הרבה מדבר על השנים בחו"ל, ומה היה באי"י?". אמר: "כשהגעתי לא"י הייתי יותר בישוב הדעת, אני לא יכול להגיד שיש לי תרוץ על כל דבר שעשיתי, שאז הייתי יותר צעיר, פחות בישוב הדעת, ואני צריך לבדוק כל דבר". בשנים שהיה בא"י היה פחות לחץ, כי הכל היה יותר במחשבה.

פעם בליל שבת היה שרון על השולחן. היה זה שרון גדול ששומעים את השניות. הוא אמר: "אני רוצה להגיד לך דבר שאני חושב הרבה פעמים: אדם יבוא לשמים, הוא צריך לתת דין על כל החיים. אדם שחי 80 שנה וכו', מצד אחד אריכות ימים שד' נותן זה מאד טוב, אבל מצד שני, השנים מתארכות אז החשבון יותר גדול... אתה שמעת את השעון? אני אצטרך לתת דין מה עשיתי בכל שניה... אני כ"כ מודה לקב"ה! אני יכול לחטוף כל מילה של תורה!", אלו היו הדרשות בשנים האחרונות. הוא אמר לי: "אני בא למקומות ואומר 'הקב"ה הוריד את הנשמה מכסא הכבוד בשביל מה? להוריד צלחת מרק זה המושגים?!"

אני חושב שכולם שמעו מהצוואה הגדולה. מי שהכיר אותו זה לא היה פלא. זה כ"כ אופייני. אבל אין ספק שהוא לא ידע את המעמד שלו, הרי הוא שיתף פעולה והגיע למקומות, וכולם מגיעים אליו. הוא היה אומר: "כל עוד שהקב"ה יתן לי כוחות, אני אלך לחזק מקומות וזה זיכוי הרבים". אמרתי

"ויאמר משה... מי אנכי" (שמות ג', י"א)

הרבנית אמרה לי פעם: "עליו יש לי ככה סיפורים, אבל את הכל אני שומרת ללמעלה"... היא ספרה לי שהיא רצתה משהו לעשות במטבח, אז היא ביקשה ממנו רשות. הוא אמר לה בקול גבוה: "אבל זה באמת לא נוגע לנו". והמשך בקול גבוה ממש: "תדעי לך, את יכולה לעשות מה שאת רוצה במטבח, אבל כל דבר שאת עושה פה ירד לנו שם... שלא תגדי שלא הזהרתי אותך"... לאחרים היה אומר בשמחה: "תבנה ותרחיב, שיהיה לאשתך טוב"... אבל לאשתו, הוא ידע שהיא רוצה ללכת בדרכו וזה לטובתה, היא התלמידה הכי גדולה שלו! הוא היה כזה גדול עם מידות נעלות...

את חטאי אני מזכיר היום, אני הייתי זוכה לתת לו את הדייסה עם קצת חלה ופרורים. זה היה האוכל שלו. פעם אחת לא עמדתי בניסיוני (הוא אמר לי 'אין לך מה לדאוג, אין שום תאוה לדייסה הזאת') והכנסתי קצת דבש... שיתן קצת טעם... הוא בירך 'מזונות', ומיד אמר לי בפליאה: "מה שמת כאן? למה זה מתוק, מה שמת כאן... תגיד את האמת!". אמרתי: "שמת דבש". הוא אמר: "כל שאור וכל דבש לא תקטירו ממנו" ולא לעשות את זה שוב... לא עמדתי ביצרי ושבוע אח"כ שמת שוב. אחד מבני הבית אמר לי (השילוב של בנ"א לחברו עם עבודת ד' זה מדהים) שהוא אמר לו: "אני רוצה לספר לך מה היה היום, גדליה שם לי דבש בדייסה מה עושים איתו? מצד אחד אני חייב לו טובה, מצד שני כל דבר שיש הנאה בעוה"ז זה עושה חיבוט הקבר"... זה כבר הספיק לי!

פעם נכנסתי לפנות בוקר. יש לי קביעות שיעור איתו, הוא עומד ליד ארון הספרים ורועד. אני שואל: "למה הר"י רועד?" - "אני עומד מול ארון הספרים וחושב: יש כאן רמב"ם, שו"ע וכמה ש"ס, גם ש"ס חדש הביאו לי. מה אני אענה? איזה בושות יהיו לי! תראה, כתוב שמכסים את הפת בליל שבת שלא תראה בושותה... הספרים עומדים ואני מבייש אותם! יבואו וישאלו אותי: 'היה לך את כל הספרים, מה עשית איתם? אני לא לומד מספיק!'"

שאלתי פעם את הרבנית: "הרב אהב לקנות ספרים?". היא ענתה לי: "לא! שאלתי את הרב: 'למה אתה לא קונה ספרים?', אז הוא ענה לי: 'אני לא מסוגל לראות שיש ספר בארון ולא לומדים ממנו. מה את רוצה? שאני אקנה ספרים וסתם יעמדו... לפי זה הכל מובן..."

פעם הוא היה אדם מאוד שתקן יחסית, הוא לא דיבר מילה. בשנים האחרונות התחיל יותר לדבר. תמיד הייתי נותן לשווער שלי לעבור על הדפים שכתבתי

"היה זמן שחילקו ח"י רוטל במירון ועשו מזה צחוק, ובאמת אח"כ זה היה צחוק, אבל לכתחילה זה לא היה צחוק, כי באו לשם אנשים כשהם צמאים, אין להם מה לשתות ונותנים להם לשתות, זה דבר גדול מאוד! אח"כ כבר נהיה צחוק מזה כי כל אחד הביא, והיו צריכים לשפוך את זה..."

לקט מיוחד ומדהים ממרן הגראי"ל שטיינמן זצוק"ל, על הסגולות וענייני זש"ק

"כל הבן הילוד" (שמות א', ז')
קבלה וחיוזוק לזש"ק

את רחמה, ורחל עקרה", בגלל שלא הייתה שנואה ויפתח ה' את רחמה, אבל רחל שלא הייתה שנואה, אלא אהובה, נוצרה בעיה. נמצא א"כ שאם אחד עושה חתונה גדולה וקונה דירה יפה, הוא חושב שזה טוב, אבל אח"כ זו בעיה, ה' יעזור שיפקדו כולם.

• **סגולת המצוה להתברך בבנים:** אדם ביקש ברכה מרבינו לבנים, ואמר לו רבינו שיתחזק בכיבוד אב ואם ובזכות זה יפקד, וכמ"ש במדרש תנחומא פרשת קדושים סי' ט"ו: "אמר הקב"ה 'מי הקדימני ואשלם תחת כל השמים לי הוא', מי הוא זה שהקדים כבוד לאבותיו ולא נתתי לו בנים", ע"כ.
• יתירה מזו, מבואר במדרש משנת רבי אליעזר ברבי יוסי הגלילי וז"ל: "רבי יהודה אומר בשכר כבוד שכבדת אבותיך תראה בניך. יכול הדיוטות? ת"ל 'תשיתמו לשרים בכל הארץ', וכן הרשעים חבו לבניהן וכו'", עכ"ל. הרי לן דבזכות כיבוד או"א זוכה לבנים גדולים (יושר הורי עמ' י"ג).

• **לחתן יתומות:** היו כמה פעמים שאמר רבינו, שמי שיתן סכום לחתן יתומות, יזכה להפקד בזש"ק. ואברך א' נתן שבביל זה סכום גדול, ואמר לו רבינו שבשביל אברך זו מסירות נפש, והוא יזכה ליפקד וכך הווי. וכן יש עוד עמנו מקרים פלאיים ביותר, כגון אלו שקרו גם לאחרונה ואכ"מ.

• **בניית מקוואות:** שח הרב מרדכי ק. שידוע לו הרבה עובדות בחשוכי בנים, שנדבו לתרום מקווה או חלק גדול ממנו, וקצת זמן אחרי זה נפקדו בזרע של קיימא. והיה א' חשוך בנים שקיבל הבטחה מרבינו, שאם ינדבו עבור בניית מקווה ואפילו עבור שיפוצים - יזכו לזרע של קיימא, וב"ה נפקד.

• באסיפה של קבוצת אברכים שע"י ארגון 'בוני עולם' אדר"ח אדר תשס"ז, ישבו אצל רבינו ונשאו ונתנו זמן רב בשאלות שונות, ונביא כמה מהן כאן, ויצויין שהבאנו רק חלק מהדברים שנאמרו שם:

ש. האם לאמץ ילד זו סגולה?

ת. כל הסגולות הן לא מאה אחוז, אף פעם זה לא מאה אחוז. אחד עשה קונטרס קטן עם כ"כ הרבה סגולות כדי להוליד.

ש. האם יש ענין לעשות את הסגולות?

ת. אם זו מצוה, כן. אבל אם זה סתם לבלבל את המוח, זה כלום. כי אם זו מצוה - יכול להיות שזכות המצוה אולי יועיל.

ש. במה זה תלוי אם זה מצוה או לא?

ת. אם אחד למשל לוקח סנדק, זו מצוה, בין אם זה יועיל או לא, אבל זו מצוה, וכן אם אחד משלם שכר למלמד זו מצוה, וכל הדברים האלו הן מצוות, אבל יש דברים שהם סתם מבלבלים את הראש.

ש. האם אימוץ זה מצוה?

ת. 'אימוץ' פירושו לקחת ילד מסכן, ילד יתום וכו', ולפרנס אותו, וזה הרי מצוה.

ש. ולאמץ ילד לא יהודי ולגייר אותו?

ת. זה לא מצוה. אולי אחרי שהוא כבר אימץ יש בזה מצוה קצת, "ורחמיו על כל מעשיו", אבל זה לא ענין. האם צריך לקחת גוי ולעשות אותו יהודי? לא מעוניינים לקחת גויים ולעשות אותם יהודים!

ש. האם יכול להיות שאדם עושה מצוה והיא פוגעת באחרים וזה מזיק לו?

ת. בודאי, האם פנינה היתה מוכרחה לצער את חנה?!

ש. היאך אפשר לדעת מתי כן ומתי לא?

ת. כל אחד מבין, כתוב שהיתה שואלת אותה 'מתי תעשי בשביל הילד שלך

• אחד בא לפני רבינו להתברך להפקד בזרע של קיימא, אמר רבינו ג' דברים: א. לבדוק מזויות. ב. לבדוק אם לא פגע במישהו. ג. לומר הוא ואשתו כ"א כל יום את כל התהילים (והתבטא "וכי ניתוחים יותר קל לעבור?"). והוסיף שאין צריך לומר דווקא ברציפות.
• שאלתי לרבינו בדבר הסגולה, שאמר לזוג שלא נפקד לומר כל יום את כל התהילים, אם גם לאברך כולל זה מתאים?

רבינו לא חילק, והסביר לי שענין "לשמה" זה ענין גדול מאוד, ומאוד קשה לקבל ע"ע להתחזק באיזה דבר רק לשמה, אבל באמירת תהילים שלא נהנים מכך וזה רק בכוונה בשביל להתפלל, בזה יש מעלה גדולה (וכבר הבאנו מדברי הנהיבות בצוואתו בענין זה).

• **לברך מתוך ברכון:** אברכים שואלים שרוצים לעשות דבר חיוזוק לזכות חברים שיפקד בזש"ק? אמר רבינו, שמרן רבינו הרב שך זצ"ל, היה אומר לברך ברכת המזון מתוך ברכון.

• **לשלם שכר לימוד:** סגולה לזש"ק: לשלם שכר לימוד לבן של אחר (מסתמא לענין), כדאיתא במדרש ויקרא רבה כ"ז ב', במדבר רבה י"ד ב': "ר' תנחומא פתח (איוב מא) 'מי הקדימני ואשלם תחת כל השמים לי הוא', זה רווק הדר במדינה ונותן שכר סופרים, אמר הקב"ה עלי לשלם גמולו ושכרו וליתן לו בן זכר". ומסתמא זה מועיל גם לשידוך (וכמה פעמים הצייע רבינו שיתנו לחדר שלומדים בו תינוקות של בית רבן, ויבררו איזה אב מתקשה בתשלומים וישלמו במקומו).

• **הכנסת אורחים:** היה אחד ששנים רבות לא זכה להפקד בזש"ק, וגר באחת המדינות בחו"ל. הצייע לו שיעלה לגור בא"י, שתהיה לו זכות להפקד. אמר רבינו שבמדינה שהוא גר עוזרים לאלו שבאים מא"י, ועושים להם הכנסת אורחים וזו גם זכות.

• **כמנין ב'ן:** אחד שאל לרבינו כמה צדקה לתת עבור שיפקד בזש"ק? חשב רבינו ואמר: חמשת אלפים ומאתיים שקלים (כמנין ב'ן). ושאל למי? אמר רבינו מיד: לת"ח גדול שמכירו שאין לו ביטוח רפואי (קופת חולים), ועכשיו חולה.

• **ליזהר מעין הרע:** אמר רבינו שבדרך כלל זה כך, אם קונים בית טוב וכדו' יש עין הרע, ועי"ז קשה קצת להיפקד בזרע של קיימא, ואם לא עושים כך יש יותר הצלחה. אותו דבר כתוב בפסוק: "וירא ה' כי שנואה לאה ויפתח

החילוק הזה בין אם יש לו תיכף את האוכל, לבין אם צריך ללכת ולקנות, זה עד כדי כך שהיא הייתה יכולה לשים את הרגליים והאש לא שלטה עליה, והוא לא, הגם שהוא תלמיד חכם והיא אשה... בכל זאת הזכות הזו, שהייתה תיכף נותנת את האוכל, יותר גדולה.

ש. מה נחשב הכנסת אורחים בזמנינו?

ת. היה זמן שחילקו ח"י רוטל במירון, ועשו מזה צחוק, ובאמת אח"כ זה היה צחוק, אבל לכתחילה זה לא היה צחוק, כי באו לשם אנשים כשהם צמאים, אין להם מה לשתות ונותנים להם ישר לשתות, זה דבר גדול מאוד! אנשים באים ממרחק והם צמאים אין להם מה לשתות. אח"כ כבר נהיה צחוק מזה, כי כל אחד הביא, והיו צריכים לשפוך את זה, אבל ככה זה לא צחוק, זה דבר גדול מאוד, זוהי זכות גדולה מאוד!

כמו כן יש ליד פרנקפורט את הציון של הבעל שם ממילשטט, שהיה צדיק גדול, ועשו שם בזמן האחרון מקום ויש שם גם מסעדה, כל היהודים באירופה נוסעים לשם. יכול להיות שיש ענין לנסוע לשם, כי הוא היה צדיק גדול. וכמו כן כל חסד שעושים עם בן אדם כשהוא צריך את זה, ונותנים לו ב"עין" זה חשוב, וזה דבר גדול מאוד.

ש. האם שייך היום הכנסת אורחים?

ת. למשל שם, עד לאחרונה אדם היה בא לשם, ולא היה לו מה לאכול, לא היה שום דבר, היום יש כבר מקום, אנשים באים ואוכלים.

ש. להביא הביתה בחורים מהישיבה לאכול סעודת שבת - האם זה נחשב הכנסת אורחים?

ת. בודאי זה משהו, אבל תלוי כמה הצורך, יש אנשים אפילו עשירים שצריכים, אבל זה לא תלוי בעשירות. ולמשל המקום ההוא זה מקום של גויים, אין מה לאכול, וכן במירון וצפת, לפני זה כשהיו נוסעים לא היה מה לאכול.

יש הרבה חסד, ביקור חולים וכדומה, כל מיני חסד יש, אך מהו החסד הכי גדול? כתוב ברמב"ם (פי"ד אבל ה"ג), כי מצות לווייה, ללוות אדם 'חיי' שיוצא לדרך מחוץ לעיר, זה החסד הכי גדול.

ובזמננו, לא נוהרים בזה כ"כ, ויש אומרים שהטעם מפני שבדרך כלל נוסעים במכונית, ונוסעים הרבה יחד, אבל בכל זאת אם אחד נוסע במקום לא רחוק מהערבים, אם לא מלווים והוא לא יודע את הדרך, זו סכנת נפשות ממש. ומעשה שהיה עם יהודי אחד שטעה ונכנס לכפר ערבי, והוא לא יצא משם... הרגו אותו.

ש. האם יש מצות לווייה גם בתוך העיר?

ת. בתוך העיר אין מצוה. בסביבה של ערבים יש מצות לווייה אם נופלים שם רח"ל סכנת נפשות... הקב"ה יעזור שכל אחד מכם יפקד בזרע של קיימא, זרע בריא בלי שום מום...

ש. נבקש ברכה שיהיו תלמידי חכמים ויראי שמים...

ת. נו, הלוואי שיהיו תלמידי חכמים. תלמיד חכם איני יודע, אבל יראת שמים תלוי בבחירה, וזה יותר קשה. כתוב על לבן, שכשיעקב בא הייתה ברכה, קודם לכן לא היו לו בנים רק בנות, והן הלכו לרעות את הצאן, ואח"כ נולדו לו בנים. נו, וכי הבנים האלו היו צדיקים? לא צדיקים גדולים, אלא ג"כ רועים. הענין הוא שאדם רוצה בנים. לבן לא היה צדיק גדול, אבל הוא רצה בנים, והקב"ה ברך אותו ויהיו לו בנים, אבל לא כמו שיעקב אבינו היה, רק שילכו לרעות את הצאן...

(מתוך כאיל תערוג פרשת ויחי תשעז)

כבר את זה וזה, הכל כדי לעורר עוד צער ועוד צער, כך אומרים חז"ל.
ש. האם יש גבול לריבוי תפילה על ילדים?

ת. אין גבול! כתוב: "ויעתר יצחק לה' לנוכח אשתו, ויעתר לו ה' ותהר רבקה אשתו" (כתוב 'ויעתר לו', שהוא היה צדיק בן צדיק, והיא צדקת בת רשע, אבל לולי זאת משמע היה אותו דבר, אם האבא שלה היה ג"כ צדיק, היא הייתה כמו יצחק).

ש. תפילה באופן שהרופאים אומרים, שלפי מה שהם יודעים ברפואה, לא שייך שיהיו ילדים, האם זה לא נקרא להתפלל על נס?

ת. הם לא יודעים כלום! זו האמת, לא יודעים כלום!

אצל מרן הסטייפלער הייתה פעם משפחה אחת, שהרופאים אמרו שלא יכול להיות שייולדו ילדים, בסוף היו להם לא רק ילד אחד, אלא עשרה ילדים! הסטייפלער בכלל לא התחשב במה שהם אמרו, אמנם לא כל אחד הוא סטייפלער... ואני זוכר שהיה איזה רב באמריקה שהתפלל, כי היה בטוח שהאיש הזה לא יהיה לו ילדים, ופתאום ראה שנולדו לו כ"כ הרבה ילדים.

ש. האם אפשר ללכת לקברי צדיקים על חשבון לימוד?

ת. אתה יכול ללכת כל יום לקברי צדיקים? אם הולכים פעם אחת... אבל אם תעשה ככה לעולם ועד, אתה יכול לסגור את הגמ' ולשבת בבית החיים...
ש. מה הגבול בזה?

ת. יש ירושלמי (פסחים פ"ג ה"ב) שאחד שלח את הבן שלו ללמוד, והוא הלך לבית הקברות, אמר לו האם שלחתי אותך לבית הקברות? הרי שלחתי אותך ללמוד תורה!
ש. האם יש ענין לנסוע לכפר שונם?

ת. יכול להיות, היות והיא עשתה שם דבר מצוה גדול, שהייתה מכבדת את הנביא, שעשתה לו עליית קיר, ושמה לו שם מטה, שולחן, כסא ומנורה, ממילא זה מקום שנעשה בו דבר גדול, וזוהי מצוה גדולה (א"ה וראה דרך שיחה פרשת לך לך מה שהביא ממרן הגר"ק שליט"א וכן מבעל הקהילות יעקב זצ"ל).

ש. האם גם כשהנסיעה היא על חשבון לימוד?

ת. אם הלימוד יהיה בכל תכלית הטהרה, כמו שהיה המעשה שהיא כיבדה את הנביא, בוודאי שיכול להיות שלימוד התורה חשוב יותר. אבל איזה בן אדם הלימוד שלו הוא בתכלית הטהרה כמו המעשה שהיא עשתה לנביא? היא עשתה לנביא הכל לשם שמים, לא היה לה שום דבר, לא כבוד ולא שום דבר, רק פשוט היא רצתה לכבד את הנביא. ואה"נ אם יהיה אדם שיעשה כ"כ בטהרה, נראה ומסתבר שתורה זה יותר טוב.

ממילא היות והדורות שלנו הם אנשים חלשים מאוד, ולא יכולים לעשות פעולה בכל כך טהרת הנפש, בכזו טהרת הנשמה, כמו הצדיקים הקודמים, יש גם מעלה בנסיעה למקום כזה.

ש. האם הכנסת אורחים זו סגולה לילדים?

ת. כן, זה דבר טוב. הגמ' (כתובות סא, א), מביאה מעשה שמר עוקבא היה נותן צדקה באופן שהעני לא יראה ולא יתבייש, וכתוב שפעם אחת נכנסו לתנור הוא ואשתו, והיות שאשתו הייתה נותנת לעני אוכל ישר, והוא נתן כסף ולא אוכל מוכן, הזכות שלה הייתה גדולה יותר והרגליים שלה לא נשרפו, והיה צריך לשים את הרגליים שלו על הרגליים שלה, וככה הן לא נשרפו, כי ברגליים שלה לא שלט חום האש, ואחרת הן היו נשרפות.

יוצא שהכנסת אורחים, שהוא נותן לאכול, זה הרבה יותר מאשר יתן אפילו הרבה כסף, כי כסף צריך עוד ללכת ולקנות, וככה יש תיכף את האוכל.

קבל את הגיליון ישירות למייל

<<< שלח מייל: dirshu@dirshu.co.il >>>

מרן הגראי"ל שטיינמן שמע ואמר: "באמת לפי כל הפרטים נראה שמדובר בעסקה מצויינת במיוחד. מה שווה לך כל העיסקה אם מאכילים שם בשר סוסים וחמורים". הרב שטיין התפלא, הרי בכל בית אבות קיים הכשר...

הליכות מלכי בקודש של מרן הגראי"ל שטיינמן זצוק"ל לרגל יום השלושים שיחול בשבוע הבעל"ט

הזו כיום לא שייכא, וכדי להצליח באמת בתורה ועבודה, חייב להיות שהראש יהיה שקוע ומונח כל היום בעומקה של הלכה, שאם יכנסו בתוכו אפילו לזמן מועט ענייני מסחר, עלול הדבר לפגוע בעמל התורה."

בקי בכל חלקי שו"ע

סיפר הג"ר יעקב ליסיצין שליט"א, שפעם אחת סיפר לו הגרב"צ איך התחיל למסור שיעורים בהלכה, ואמר שההתחלה והדחיפה הראשונה לכך היתה עוד בבחרותו כשלמד בישיבת פוניבז' (בשנת תשי"י - תשי"ז), בעת שהתאגדו כחמשה בחורים מבני הישיבה, והחליטו ביניהם שבכל שבוע ימסור אחד מתוכם חבורה על איזה נושא שיבחר. וכך באמת היה, כל אחד בתורו מסר חבורה על הנושא שבחר בו, אחד בחר לדון ולפלפל בדברי המנחת חינוך, השני דן בדברי הרמב"ם, השלישי מסר על הסוגיות הנלמדות בישיבה, וכשהגיע תורו של הגרב"צ הוא מסר חבורה בהלכה.

בחודש הראשון באמת התנהלה החבורה כמתוכנן, אבל בחודש השני כשהגיע תורו של כל אחד למסור פעם נוספת חבורה, כל אחד מסיבותיו התחמק ולא רצה להכין חבורה פעם נוספת. ובכל פעם שנודע להגרב"צ שמי שצריך למסור השבוע אינו מעוניין למסור שוב, הוא הציע את עצמו שמוכן להיות ממלא מקום, ולהשלים את החבורה של מי שהיה צריך למסור השבוע. ומתוך כך יצא שבמשך שבועות רבים מסר הגרב"צ כל שבוע, חבורה בהלכה על עניינים

שונים. ובוזה קיבל את הטעם להמשיך להשקיע לברר סוגיות בהלכה, ולמוסרן לרבים, ולפני כן אע"פ שלמד הרבה הלכה, ובירר ופלפל בזה הרבה, הלימוד היה לימוד עצמי ולא מסודר בצורה של חבורה ושיעור, שאפשר למסור אותו בציבור, אבל בחבורה הזו קיבל את הדחיפה להשקיע יותר בהלכה בצורה מסודרת, עד בירור הדברים, כדי למוסרם לציבור.

בכל פעם שהתחדשו לו סברות חדשות, היה מעלה את הדברים לפני ראשי הישיבה, והיו ממשיכים לפלפל עימו בזה.

והוסיף הג"ר שמואל חיים דומב שליט"א, ששמע מהגרב"צ את המשך הדברים, שכאשר החבורה התחילה להיות בקביעות, ניגש הגרב"צ אל מרן ראש הישיבה הגרא"מ שך זצ"ל, והתייעץ עימו אם ראוי להמשיך ולהשקיע במסירת חבורות בהלכה. והרב שך השיב לו שזהו דבר גדול, וטוב מאוד שימשיך לעסוק בזה.

הוסיף הגרב"צ ושאל את הרב שך, האם הוא יוכל לשאול אותו בכל פעם את השאלות המעוררות לו בהלכה? השיב לו הרב שך: "לי אין זמן לזה, אני צריך להכין שיעורים למסור בישיבה, והזמן אינו מספיק כדי להכנס לסוגיות בהלכה ולבררן. אבל אם אתה מחפש את מי לשאול שאלות בהלכה, אתה יכול לשאול את רבי אהרן יהודה לייב שטיינמן, שאותו אפשר לשאול על כל חלקי השו"ע, ואתה יכול לסמוך עליו בכל נושא".

מאותה תקופה החל הקשר בין הגרב"צ למרן הגראי"ל, הקשר שלא פסק עד יומו האחרון, כאשר כל שאלה בהלכה וכל סברא חדשה הביא לפני מרן הגראי"ל והוא הכריע את ההלכה, ומקרב או מרחק את הסברא. על כל דבר

"ויאמר משה... מי אנכי" (שמות ג', י"א)

בימים אלו, ימי אבלו של אורו של עולם, מרן הגראי"ל שטיינמן זצוק"ל, ימים אשר כל העולם כולו מקצה ועד קצה מתעורר ומתחזק ללכת בדרכיו הטובות והישרות, מן הראוי להביא כמה עובדות שנשמעו מפי הגרב"צ פלמן זצ"ל.

בעבודת ה'

מן המפורסמות הן גודל קדושתו וטהרתו של מרן זיע"א, אשר כל כולו היה עסוק בעבודת בוראו יומם ולילה, וכמעט ולא נהנה מהעולם הזה. ועם כל פרישותו הגדולה מהנאות עולם הזה, ירד אל העם והבין את רחשי לבם, והורם את הדרך אשר ילכו בה. כל שיחה עימו היתה מלאה בחכמה עליונה, מתוך נעימות וערבות עצומה. לא היה אחד שהיה במחיצתו ולא הרגיש התרוממות והתעלות, וישוב הדעת ומנוחה.

פעם דיבר הגרב"צ עם מרן זיע"א, על הנהגות של פרישות מהנאות העולם הזה כדרכו של מרן זיע"א, אמר לו מרן זיע"א: "דע לך שההיתר לנהוג בכאלו הנהגות, הוא דווקא אם בטוח אצלך במאת האחוזים, אבל שזה לא יגרום לך שום ירידה בלימוד ועסק התורה והמצוות, אבל אם זה יגרום לך ירידה אפילו קלושה ביותר בעבודת ה', אין היתר לנהוג בכאלו הנהגות".

ובאמת כל מי שיזכה להיות אפילו פעם אחת במחיצתו של מרן זיע"א, ראה שמי כמותו היה נאה דורש ונאה מקיים, שבלימוד התורה היה לומד בעומק העיון וההבנה, ולא היה מורגש אצלו כלל וכלל שכבר זמן רב לא בא אוכל ומשקה לפיו. וכמו כן הנעימות שהרגישו במחיצתו, לא נפגמה כלל מחמת החולשה מהתעניות ומיעוט השינה.

עוסק במלאכתו

סיפר מרן זיע"א להגרב"צ פלמן, שבצעירותו ישב ביחד עם עוד ב' בני עליה, ודנו על ההלכה שאסור ליהנות מכתרה של תורה, במש"כ הטור בהלכות תלמוד תורה (יו"ד סי' רמו סעי' כא) והעתיקו הרמ"א (שם): "ומעלה גדולה למי שמתפרנס ממעשה ידיו שנאמר יגיע כפיך

כי תאכל וגו', כל המשים לבו לעסוק בתורה ולא לעשות מלאכה להתפרנס מן הצדקה הרי זה מחלל השם ומבזה התורה 'לפי שאסור ליהנות מדברי תורה בעולם הזה'", וכן דעת הרמב"ם (אבות פ"ד מ"ה), ויש מקילין לומר דמותר לחכם ולתלמידיו לקבל הספקות מן הנותנים, כדי להחזיק ידי לומדי תורה, שעל ידי זה יכולין לעסוק בתורה ברווח, ומ"מ מי שאפשר לו להתפרנס היטב ממעשה ידיו ולעסוק בתורה, מידת חסידות היא ומתת אלקים, אך אין זה מדת כל אדם, שא"א לכל אדם לעסוק בתורה ולהחכים בה ולהתפרנס בעצמו. ועלתה השאלה ביניהם מדוע כהיום אין נוהגים כדברי הרמב"ם, ומתפרנסים מן הצדקה ונהנים מכתרה של תורה, ואף הרמ"א שהביא שיש מי שמתיר, מ"מ כתב דממדת חסידות להחמיר בזה. וממחשבה למעשה החליטו ביניהם לנסות ולקיים את דברי הרמ"א הנ"ל, ולראות האם הם יכולים לעמוד בדבר הזה בלא שתפגע אצלם איכות וכמות הזמן של לימוד התורה.

הראשון ניסה והצליח, ובאמת עד היום הזה הוא יושב במשך רוב שעות היום והלילה, ועוסק בתורה בעמל ויגיעה, ואינו מפסיק ממנה לרגע. השני, תוך זמן קצר נכנס לעולם העיסוקי, ותוך זמן קצר נשאב כל כולו לעסקים, והפסיק מתלמודו כמעט לגמרי. ואילו מרן זיע"א התחיל בזה, ולאחר זמן קצר הבחין שהדבר מפריע לו בלימוד התורה, ובאותו הרגע הפסיק את המלאכה שעסק בה באמצע, כשהוא מותיר שם את כלי העבודה כמות שהם, ורץ בחזרה לבית המדרש לעסוק כל היום בעמלה של תורה.

"ללמדך" - אמר מרן זיע"א - "שבדור הזה אי אפשר לקיים שניהם, וההנהגה

אבל הרב שטיין לא הסתפק בתשובה הזו, והמשיך ושאל: "והיכן אתם קונים את הבשר?". המנהל התחיל קצת לגמגם והשיב: "בשווק הכרמל". שאל הרב שטיין: "האם יש הכשר לבשר שבשווק הכרמל?".

המנהל התחיל לגמגם, ואז השיב: "אתה הולך עם כיפה, לכן אתה שואל את השאלות הללו, אנחנו קונים שם את הבשר ולא שואלים מידי הרבה שאלות. פשוט כדאי לנו לקנות שם בשר, משום שבמקום לשלם 10 לירות לקילו בשר, שם אנחנו משלמים לירה אחת לקילו בשר".

הרב שטיין המשיך לשאול: "הרי יש לכם הכשר של הרבנות, ואיך הרבנות נותנת לכם הכשר בזמן שאתם קונים בשר בשוק הכרמל?". השיב המנהל: "המפקח מטעם המועצה הדתית בא לבדוק את המקום בכל ראש חודש, ובאמת בראש חודש אנו קונים קילו אחד של עוף מחברת 'עוף ירושלים', ושמים את זה מעל כל העופות, ואז הוא נותן את ההכשר, ובשאר החודש לא רואים שוב את המפקח ואז עושים מה שרוצים".

כמובן שאחרי הודאה ברורה כזו שמדובר בבשר נבלות וטרפות, היה ברור להרב שטיין שהוא יורד מיד מההצעה הזו, והמשיך לשם הנימוס לברר עוד פרטים על המקום, וסיים שהוא רוצה עוד לחשוב על זה ולאחר מכן יענה להם.

לא עבר אלא שבוע ימים, וביום שישי הרב שטיין פותח את העיתון, ולנגד עיניו כתוב בכותרת ראשית: "מדינת ישראל תובעת את בית האבות בנתניה על רצח הזקנים". הדבר היה מוזר ביותר, הלא מדובר בבית אבות תקין לחלוטין עם עובדים מסורים, הנהלה מתוקנת ואיך הם הגיעו לידי רצח זקנים? הוא המשיך לקרוא את הכתבה, ושם היה כתוב, שהתובע הוא היועץ המשפטי של משרד הסעד ר' שמואל בוקבסקי.

הרב שטיין החליט לברר את הדבר אצל ר' שמואל בוקבסקי, שהיה גר בתל אביב בקרבת מקום מגוריו, ובבית הכנסת היו יושבים קרוב זה לזה. ובאמת מיד אחרי התפילה בליל שבת ניגש אליו, ושאל אותו מה הענין עם בית האבות בנתניה?

הרב בוקבסקי שם את ידיו על ראשו, ואמר: "בחיים לא הייתי מאמין שיהודים בשביל להרוויח כמה גרושים רוצחים את הזקנים". וסיפר שמשרד הסעד מחייב את בתי האבות להאכיל את הזקנים בשר בקר, והם רצו לחסוך ובמקום לקנות בשר בקר היו קונים בשר סוסים וחמורים, ובישלו את זה (עם סלק) בצורה כזאת שהדבר לא יהיה ניכר בטעם. והזקנים שאוכלים את הבשר הזה, מתים לאחר כמה חודשים מחמת הרעלים שיש בבשר הסוס והחמור, ומתוך כך מתפנה להם מקום בבית אבות, והם יכולים לקבל זקנים חדשים, ונכנס להם לחשבון 'ים של כסף'".

"באותו הרגע" - אומר הרב שטיין - "הבנתי טוב טוב את דברי הרב שטיינמן, שיושב לו בביתו בבני ברק, ואומר 'תבדוק אם לא מאכילים את הזקנים נבלות וטרפות', 'ומה שווה לך כל העיסקה אם מאכילים שם בשר סוסים וחמורים', וכך הוא הציל אותי מכל הפרשיה הזו, שהביאה מיידית לסגירת בית האבות, ולמשפטים ארוכים על הנהלה שמי יודע איך היא הסתיימה בכלל".

(פורסם בשלמים מציון)

ודבר, היה מתיישב מרן זיע"א עם הגרב"צ, ופותח את הגמרות והראשונים והפוסקים, ומברר את הדברים במקורם ושורשם, עד בירור הדבר להלכה למעשה.

נבלות וטרפות

סיפור נפלא שמענו השבוע מבעל המעשה, הרב ישראל שטיין שליט"א מתל אביב, מחבר ספר "כפתור ופרח" עה"ת ועוד ספרים: המעשה היה לפני כ-40 שנה, שביום מהימים הציעו לרב שטיין להיות שותף בבית אבות בנתניה, מדובר היה בבית אבות שבבעלותם של חמשה שותפים, ואחד מהשותפים רצה לצאת מהשותפות ולמכור את חלקו. בית אבות זה היה מקום פעיל ומבוסס, שבפעילות השוטפת שביום יום לא הוצרך התערבות מיוחדת של ההנהלה, וכל עיקר ההשקעה של השותפים היה בהקמת בית אבות, אבל עתה לאחר שהוא כבר קיים ומסודר מבחינת כל האישורים הנצרכים, הם כבר לא הוצרכו לעשות מאומה, ויכלו לשבת בשלווה כאשר הנכס מניב להם ריווח נאה מידי חודש בחודשו.

השותף שרצה למכור את חלקו בשותפות ביקש על כך סכום של כ-25 אלף דולר, אבל מצד שני הריווח שהוא מקבל על כך בכל חודש הוא כ-5 אלף דולר. מדובר היה בהשקעה שעל פניו נראית כמשתלמת במיוחד, להרוויח סכום כה גבוה בלא שום מאמץ חודשי.

הרב שטיין היה משתתף בקביעות בשיעורו של הגרב"צ, שהתקיים בכל ליל שישי בתל אביב, ובאותם ימים סיפר להגר"ב"צ על ההצעה המיוחדת הזו שהתגלגלה אל פתחו, כשהוא מסתפק אם כדאי לו לגשת לכך, כי לפעמים בעסקאות כאלו שנראות כל כך טוב, טמון איזה מוקש שעלול להפיל את הכל.

הגר"ב"צ אמר לו שבבני ברק גר הרב שטיינמן, שהוא רב גדול חכם ופיקח, וכדאי לו מאוד לפני שסוגר את העיסקה הזו להתייעץ עימו, אם יש לו ממה לחשוש ממנה.

באותם ימים שמו של הרב שטיינמן לא היה מוכר בציבור הרחב, והיה זה לראשונה ששמע את שמעו של הרב שטיינמן שאפשר להתייעץ עימו. לקח את הכתובת ומיד אחרי השיעור נסע לבני ברק, כשבדעתו לעלות לבית ברחוב חזון איש 5 כדי לשאול את השאלה. הגיע לבית הרב שטיינמן, ורבינו הגרא"ל ישיבה עת בסלון הבית, ליד השולחן ולמד. הרב שטיין נכנס לחדר, ולאחר שהציג את עצמו החל לפרוס בפניו את השאלה על כל פרטיה, בדבר ההשקעה בקניית שותפות בבית האבות המדובר.

הרב שטיינמן שמע, ואמר: "באמת לפי כל הפרטים נראה שמדובר בעיסקה מצויינת במיוחד, אבל כדאי שתבדוק קודם אם לא מאכילים שם את הזקנים נבלות וטרפות". וכשחזר שוב הרב שטיין על כדאיות העיסקה, אמר לו הרב שטיינמן: "מה שווה לך כל העיסקה אם מאכילים שם בשר סוסים וחמורים". הרב שטיין התפלא, למה שיאכילו שם נבלות וטרפות? הרי בכל בית אבות קיים הכשר, לכל הפחות של הרבנות, ואי אפשר לקבל אישור למוסד בלא שתהיה בו תעודת כשרות, ואם כן מהיכן יבואו לשם נבלות וטרפות? אבל החליט לבדוק את הענין לעומק, ומשום כך קבע פגישה עם כל השותפים כדי לשמוע מהם פרטים על בית האבות הזה, ובין כל היתר שאלם מה עם הכשרות במקום. המנהל השיב מיד בחיוב, שיש במקום כשרות רבנות.

קו השיעורים של דרשו

עכשיו במספר חדש וקליט

שמרו ב'אנשי הקשר' שלכם

*4992 א 077-2222-666

באחד הימים, לא חש רבינו בטוב, אבל התעקש לעלות לישיבה למנחה בציבור. כל הנסיונות להניאו מכך - נדחו בתוקף. רבינו היה נחוש בדעתו, אף שמיד לאחר תפילת העמידה - פנה לשוב אל ביתו לרוב חולשתו. לא עמדו לו כוחותיו אפילו בכדי להמתין לחזרת הש"ץ...

מזן הגרא"מ שך זצ"ל מגלה איך זוכים לישועה שלא בדרך הרגילה

להציל אותנו מכל פגע - הלא הוא: התפילה לפני אבא שבשמים, אב הרחמים, אשר תמיד יכול להושיע - תהינה הנסיבות אשר תהינה... דא עקא, שאם באמת ובתמים רוצים אנו שתפילתנו תתקבל ותיענה ממרומים - הרי שעלינו בראש ובראשונה להאמין בכוחה של תפילה! כאשר אדם מתפלל מן השפה ולחוץ, כאשר הוא עצמו אינו מאמין בכך שיש לתפילתו סיכוי להתקבל ולהושיע - הרי שברור שהיא לא תיאמר בלב רוגש, ואף לא תנבע מעומק הלב... לעומת זאת, אם יאמין בכוחה של התפילה - בודאי יגש אליה במרץ ובשמחה, ואזי - רבים הם סיכויי להיענות מן השמים בחיוב...

ואם מבקשים אנו ראה לכך שאין אנו מאמינים די בכוחה של התפילה - הרי שראיה פשוטה יש לדבר... שכן הנה, נצייר לנגד עינינו את ההתרחשות הבאה: אנו עוברים על יד לוח המודעות, מבחינים במודעה המפצירה באחינו בני ישראל כי יעתירו לפני הקדוש ברוך הוא לרפואתו של פלוני אלמוני, ו... ממשיכים הלאה!

ולכאורה, יש להתפלל: אילו היינו יודעים כי במאמץ פעוט, כמו למשל ביקור בבית המרקחת הסמוך, היה באפשרותנו להציל את חייו של אותו חולה הנמצא

בסכנת חיים, כלום היה מי מאתנו שלא היה עושה את המאמץ הזה? הלא לרע לב ולאכזר יחשב אדם אשר כזה!

אולם הנה ראה זה פלא: רוב בני האדם אינם מעלים בדעתם אפילו לרגע לעזור, לשאת עיניים כלפי מעלה, ולבקש: "אנא, ריבונו של עולם, שלח נא ברחמיך הרבים רפואה לפלוני בן פלוני!"... ומה פשר הדבר? כלום אכזרים אנו? לא ולא... אלא שאין אנו מאמינים די בכוחה של התפילה, ואין אנו חשים במוחש כי באמצעות תפילה קלה מעין זו - עלולים אנו לפעול גדולות ונצורות!

ואם מבקשים אנו אמצעי, אשר יסייע בידנו לחוש אמונה שלמה ופשוטה בכוחה של התפילה - הרי שרבינו הציג בפנינו אמצעי שכזה. שכן במספר הזדמנויות עורר רבינו, כי אם יתבונן האדם במה שעבר עליו מנעוריו ועד עתה, ישים לב בודאי כי כאשר התפלל כראוי, מתוך אמונה שלמה בכוחה של התפילה - הוא נענה! מכך על האדם להסיק את המסקנות המתבקשות, להבין כי בכדי להיושע, עליו פשוט להתפלל מעומק הלב, תוך אמונה שלימה בכוחה של התפילה לפעול ולחולל נפלאות, ואזי - קרובה ישועתו לבוא!

אדם חדש

אכן, זאת עלינו לדעת, כי כשמתפללים אנו לפני הקדוש ברוך הוא - עלינו לדעת גם כיצד להתפלל... עלינו לשטוח בפניו את רחשי ליבנו, עלינו לעורר את רחמינו, ועלינו להזכיר את גדלו וטובו... עלינו לחשוב כאילו עומדים אנו בפני מלך בשר ודם, ומעוררים את רחמינו!

על תפילה מיוחדת שהתפלל רבינו בהזדמנות על חולה מסוים, סיפר תלמידו רבי מאיר הייזלר שליט"א, כך: היה זה בהזדמנות בה פגשתי את רבינו בכותל המערבי. בתוך כדי שיחתו איתי - סיפר לי רבינו כי הגיע להתפלל לרפואתו של יהודי חולה, ואף תיאר כיצד עורר רחמי שמים עבורו... וכך אמר רבינו:

"וְאֵת צַעֲקֹתָם שְׁמַעְתִּי" (שמות ג', ז')

חובת ההשתדלות - מוטלת עלינו כמובן תמיד, אולם במקרים רבים ישנה תחושה כי רק נס מן השמים יוכל לשנות את פני המצב ולהביא בכנפיו שינוי של ממש. במקרים רבים המציאות אינה מניחה פתח לתקוה, וברור כי רק התערבות שמימית החורגת מדרך הטבע - תוכל לנצח את המצב העגום. ובכן, במצבים מעין אלו - אנו מתפללים, וזה בהחלט צעד נכון. אנו גם מבקשים ברכה מצדיקים ותלמידי חכמים - וגם זו גישה נכונה. אולם כלום יודעים אנו כי בידנו שלנו, ממש בהישג יד - נמצא מפתח הניסים? כלום יודעים אנו שבכוחנו לגרום לכך שמן השמים ינהגו איתנו בהנהגה שאינה על פי דרך הטבע?

לא רבים מודעים לכך, אולם זו היא האמת לאמיתה, כפי שאמר רבינו עצמו.

את אותו רעיון עצמו - יכולים אנו ללמוד מתוך המעשה הבא, אשר כך היה:

באחד הימים לא חש רבינו בטוב, אולם למרות זאת התעקש לעלות לישיבה לתפילת מנחה בציבור. כל הנסיונות להניאו מכך - נדחו בתוקף. רבינו היה נחוש בדעתו, אף שמיד לאחר תפילת העמידה - פנה לשוב אל ביתו לרוב חולשתו. לא עמדו לו כוחותיו אפילו בכדי להמתין לחזרת הש"ץ...

לאחר תום התפילה - מיהרו מקורביו אל ביתו לדרוש בשלומו, והנה הם מוצאים אותו שרוי בשמחה מיוחדת ובהתרוממות רוח. "לשמחה מה זו עושה?" - שאלו, ורבינו נענה והשיב כי לפני התפילה נשאל שאלה על ידי מאן דהו, לא היתה בידו תשובה. ואכן עתה, לאחר שהתאמץ ועלה לישיבה לתפילה בציבור - האירו עיניו מן השמים, ונמצא מענה לשאלתו של

הלה... "דעו לכם, כי בזכות התפילה בציבור - האיר ה' את עיני לראות את התשובה הנכונה!" - הטעים רבינו, אולם כמובן, אין הכוונה רק לזכות התפילה בציבור כשלעצמה... דווקא תפילה בציבור מעין זו, אשר היתה במסירות נפש ממש, מעל ומעבר לכוחותיו - זיכתה אותו במענה מן השמים, לשאלה עליה לא היה בידו להשיב בכוחותיו שלו!

ואמנם, לרעיון זה היה רבינו מביא הוכחה מדברי הגמרא במסכת מנחות (ז', ע"א), שם מסופר על אבימי ששכח את תלמודו, ולפיכך הלך אל רב חסדא תלמידו - בכדי שיזכיר לו את התורה אשר הוא עצמו לימדו בעבר. הגמרא שם שואלת, מדוע הטריח אבימי את עצמו ללכת אל רב חסדא תלמידו - ולא ביקש ממנו כי יבוא אליו, ומיישבת כי אבימי סבר שאם יעשה מעשה מצידו, יטרח ויתאמץ - יזכה לסייעתא דשמיא מיוחדת אשר לא תהיה נחלתו מבלעדי אותו מאמץ.

את דברי הגמרא, היה רבינו מבאר אפוא על פי הרעיון אותו הזכרנו זה עתה. הוא היה מסביר כי אבימי ידע, שבכדי לזכות לסייעתא דשמיא ולהצליח לשחזר את כל התורה ששכח - זקוק הוא לישועה שלא בגדר הרגיל... לפיכך, החליט לעשות מעשה החורג משורת הדין, לגשת בעצמו אל תלמידו תוך מחילה על כבודו - במקום לקרוא לו שיבוא אל ביתו, בכדי שזכות המעשה שעשה שהוא מעל לשורת הדין - תעמוד לו לזכות על ידו לסייעתא דשמיא החורגת משורת הדין...

והם הם הדברים אשר אמרנו: כאשר האדם עושה את שלו ומתאמץ יותר מכפי יכולתו - זוכה הוא לסייעתא דשמיא מעבר לדרך הטבע!

להאמין בכוחה של תפילה!

וכמובן, אי אפשר שלא להזכיר את סוגי ההשתדלות השונים - את הכלי העצמתי ביותר שיש בידנו, הכלי אשר יש בו כדי לחלץ אותנו מכל צרה

אמר רבי מרדכי פורגמנסקי לרבנית שטרנבוך: "הגוי הזה הוא גוי ארוה, צבוע, הוא מראה את עצמו שמעונין לסייע, אבל האמת שהוא יעשה צרות צרורות. לכן אל תגלי לו שום דבר מהתוכניות שלך, כי הוא רשע ארוה". "איך הרב אומר ככה, הוא עוזר לי המון?!", תמהה

רבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל על איך נראה יהודי שנושא בעול חברו

פוליטיקה כזו - מה יענק'ל יאמר אם לא אבוא ל'בר מצוה'.
למדנו את שני הצדדים: נושא בעול עם חברו - להרגיש את הצער של השני, את החיסרון שלו, ואם מרגישים את השני, מוצאים כבר את הדרך לעזור לו. וכל זה כלול במצוה מהתורה, כי לשאת בעול עם חברו, אין זו מידת חסידות אלא מצוות עשה מן התורה: "ואהבת לרעך כמוך". ובמצוה זו ישנה מעלה נוספת: לשמוח בשמחת חברו. לא רק בגשמיות שלו אלא גם ברוחניות שלו. אם אתה שמח כאשר אתה עושה חסד או לומד תורה ברציפות, כאשר השני לומד ומצליח - שמח גם אתה בשמחתו, תרגיש את השמחה שלו.

זה מה שעלינו להסיק מהפרשה, כי לכן משה רבינו נהיה משה רבינו, ואהרון הכהן זכה למה שזכה לנצח נצחים.

רקוד עם התינוקת

בהיותי באמריקה, פגשתי יהודי יקר ז"ל, שלפני המלחמה למד אצל רבי ברוך בער זצ"ל. אחרי המלחמה, כאשר התאספו פליטים לאירופה, הוקמה ישיבה של פליטים - שאחד מהם היה אותו יהודי. שם שימש כראש ישיבה קדוש עליון, רבי מרדכי פורגמנסקי זצוק"ל, שגם הוא ניצל בנסי נסים מהמלחמה (רבי מרדכי טמון בבני ברק - בבית החיים זכרון מאיר. ה"חזון איש" הלך בלווייה שלו עד הקבורה ובכה בכי רב).

רבי מרדכי פורגמנסקי היה פלא מהלך בגאונותו וצדקותו. שמעתי מפי רבי שלום שבדרון זצ"ל, שרבי אליהו לופיאן הוא זה שהיתה לו את 'הזכות' על הגאון הזה. הוא פגש אותו באקראי בתחנת רכבת, ובשיחה של כמה דקות הבין כי לפניו בחור יהודי צעיר בעל מח אדיר, שבא ממשפחה שלא יודעת כלום.

הבחור הגאון המופלא היה באמצע דרכו ללמוד בגימנסיה. רבי אליהו הציע לו לבוא איתו, הכניסו לביתו והחדיר בו מה שהחדיר בזמן קצר, ומהר מאד המשיך את דרכו בישיבת טלז כקדוש וטהור, ונעשה לאחד מגאוני הדור ממש. הוא העמיד תלמידים שהקימו מכוחו תורה והלכה בארץ ישראל ובגולה, לדוגמא: רבי משה שטרנבוך שליט"א למד אצלו, רבי יוסף רוט מבני ברק, הרב מילר זצ"ל מבת ים, ועוד חכמי תורה.

לפני הסיפור אליו נגיע, נזכרתי בעובדה אחרת אודות רבי מרדכי שספר לי אותו תלמיד: לאחר שברח מהמחנות הוא עסק גם בהצלה, וכידוע הרבנית שטרנבוך עשתה גדולות ונצורות להצלת ילדים - היא ובעלה (גם בבר מצוה של בנם הם לא היו, כי כל העת היו עסוקים בהצלת נפשות). כיון שנפלו לפניו אין ספור של הכרעות קשות על כל צעד ושעל, היתה מתייעצת בכל פרט עם רבי מרדכי פורגמנסקי, שהכריע לה כמו אורים ותומים בתורתו, בחכמתו ובתבונתו.

פעם אחת אמר לה אודות פלוני: "הגוי הזה הוא גוי ארוה, צבוע, הוא מראה את עצמו שמעונין לסייע, אבל האמת שהוא יעשה צרות צרורות. לכן אל תגלי לו שום דבר מהתוכניות שלך, כי הוא רשע ארוה".

"איך הרב אומר ככה? הוא עוזר לי המון!", תמהה.

"נכון, הוא סייע, אבל תזהרי - הוא צבוע, צרות צרורות יהיו לך ממנו", השיב.

"רב'ה, מאיפה הרב יודע? אני רק יודעת כמה הוא עוזר לי..."

"וְיִרְאֶה וְשָׂמַח בְּלִבּוֹ" (שמות ד', י"ד)

שיהיו רק שמחות בישראל, אמן.

פלוני מספר לרעייתו: "הערב, אני הולך לחתונה".

"של מי החתונה?", היא מתעניינת.

"יעקב מחתן".

"מה פתאום אתה הולך לחתונה, וכי אתה מחותן אתו?..."

"אני מוכרח ללכת, הוא שלח לי הזמנה - וכי לא אלך? האם חסר לי שיסתכל עלי ככה, בעין עקומה? אלך ואגמור את הענין. אני נפגש אתו בבית הכנסת, לא נעים, הוא ישאל איפה הייתי בחתונה".

"טוב, תלך לחתונה" - היא נותנת הסכמה.

כך ממש בבר מצוה: "מה אתה הולך לבר מצוה?! איזה ענין יש לך בבר מצוה?".

והוא משיב: "אני מוכרח ללכת, הוא גם היה בבר מצווה שלנו, לא נעים לי!

כמה כבר עולה ספרו?..."

מורי ורבותי, ככה לא

הולכים לחתונה, כך לא

פוסעים לבר מצוה - לשמחה

של השני צועדים עם "וראך

ושמח בליבו!"

רבי אברהם גרודז'ינסקי

ז"ל הי"ד, שמש כמשגיח

בישיבת סלבודקה בחוץ

לארץ. הוא גם נסע לפעמים

מחוץ לגבולות העיר והישיבה

כדי לאסוף כסף. באחד

הלילות התקיימה חתונה

של בחור מהישיבה, והוא

כמובן היה במרחק רב -

באכסניה באמצע הדרך. בשעה עשר וחצי בלילה, שקט ושלווה באכסניה.

לפתע שומע בעל האכסניה רעשים בוקעים מחדרו של האיש (רבי אברהם

גרודז'ינסקי). נגש לראות מה קורה, והנה הוא מבחין במחזה פלאי: האורח

רוקד ומנגן לעצמו - רוקד ושר... חלפו חמש דקות, עשר דקות, רבע שעה,

והשירה לא פוסקת...

בעל האכסניה שהיה רגיל לאורחים מכל הסוגים, חשב שהיהודי שתה

משקה חריף וזחה עליו דעתו, אבל הוא הבחין כי האיש מפסיק, מעיין בספר,

ואחר כך שוב: רוקד ורוקד, משהו לא ברור. למחרת בבוקר נכנס אליו בעל

האכסניה ושאל: "רבי יהודי, מה קרה? לא פורים היום, לא שבת ולא ראש

חודש. מה היה לך אתמול? אה, היה לך מצב רוח טוב? מה רקדת פתאום?".

ורבי אברהם הסביר לו: "תראה, בסלבודקה התקיימה חתונה של אחד

הבחורים. לא יכלתי להיות שם, אבל מה הנפקא מינה? כל כך הרגשתי את

השמחה של החתונה, של החתן של הכלה, ושל ההורים המאושרים... אז

מה נפקא מינה איפה אני נמצא? רקדתי כאן מתוך שמחה!".

כאשר אדם בא ונכנס ומשתתף בשמחה של השני, יש לו אפשרות להגיע

לדרגה - להרגיש ממש כמו שנמצא בשמחה של עצמו. לא ריקוד מלאכותי

או לתת לו יד - לצאת ידי חובה. אם יענק'ל שמח שהקב"ה זיכה אותו לחתן

את הבן, אם יענק'ל מאושר שעושה הוא כעת ברית לבן בס"ד, צריך לשמוח

בשמחתו! לחוש אותו! להרגיש כמוהו ממש - ואהבת לרעך כמוך! בלי

עוד לפני שרבי יצחק הוטנר סיים את ביקורת הדרכונים, פתחה התזמורת בנגינה. אך ברגע שנכנס רבי משה פיינשטיין לחדר, פנה לראש התזמורת והורה לו להפסיק. הוא הסביר שמכיוון שיש נוסעים שעדיין לא יצאו מהשבי ועדיין סובלים בארץ זרה ועויינת, אין זה מתאים לנגן

הרב יהושע ליף מעלה חוויות אישיות, מהגאון הגדול רבי משה פיינשטיין זצ"ל

"ויאמר משה... מי אנכי" (שמות ג', י"א)

המילים "רב משה", מעלות חיוך בלב שומעיהן אפילו היום, שנים רבות אחרי פטירתו.

ר' משה, מנהיג הדור הבלתי מעורער, גילם את המושג 'מתיקות התורה' בחיובו הקורן, שנדמה היה כי הוא זורח באור של מיליון וואט. אולם מתחת לכפפת הקטיפה הזו שכן ברזל יצוק של גדלות אמתית, זו של פוסק הדור שקבע את ההלכה ליהודי בכל העולם.

כשהגתי לגיל שלוש עשרה, שלחו אותי הורי ללמוד בישיבת סטייטן איילנד...

עד שמצאתי מישהו שיכול לפרוט את המטבע. חזרתי במהירות אל ר' משה ומסרתי לו את המטבע. הוא שמח מאד והבטיח: "אחזיר לך את החוב". מדובר היה בסך הכל במטבע שערכו זעום, ואני שמחתי מאד שעשיתי חסד עם ר' משה. תוך רגעים אחדים שכחתי מהאירוע לחלוטין.

בהמשך היום, כשנכנסתי לבית המדרש לתפילת מנחה. דפק הרב ראובן על הבימה והכריז: "ראש הישיבה מבקש מהבחור שהלווה לו כסף לגשת אליו, כדי שיוכל להחזיר את החוב". אך לי שניות אחדות להבין שהרב ראובן מתכוון אלי. לגמרי שכחתי מהאירוע. גם אחרי שהבנתי לבסוף שהכוונה אלי, לא השמעתי גהה. התביישתי ללכת לקדמת האולם, כשכל בני הישיבה נועצים בי עיניים, כדי לקבל מראש הישיבה מטבע של דיים. מה הם בסך הכל עשרה סנט?!

שתקתי.

דממה השתררה בבית המדרש. כשראה ר' משה ש'מיטיבו' אינו מתכוון להזדהות, סימן בידו לרב ראובן להתקרב אליו ולחש כמה מילים על אוזנו. הרב ראובן חזר אל הבימה והכריז נוספת: "ראש הישיבה מבקש מאד מאד לשלם את חובו", הוא קרא בכובד ראש, "אנא לגשת אליו כדי שיוכל להחזיר את הכסף". כשראיתי שר' משה לא ינוח ולא ישקוט עד שהענין יסודר, פניתי לאחד מאברכי הכולל והודיתי, שאני הוא שהלוויתי לרב משה את המטבע. האברך הוביל אותי אל ר' משה, והוא חיך מאוון לאוזן בשעה ששילם את חובו הפעוט.

גדול שימושה

היה זה עבורי שיעור חי להוראת חז"ל: "דין פרוטה כדין מאה"; אותן הלכות בדיוק חלות על הלוואה של פרוטות ועל הלוואה של מאה או מיליון דולר. עבור בן תורה - אין הבדל. האירוע הותיר עלי רושם רב. עבור ר' משה חוב היה חוב, ומוכרחים להחזירו, וככל שיעשה זאת מוקדם כן ייטב.

לטבעו הנעים של ר' משה ולמידותיו הנעלות היו השפעה עצומה. אנו הבחורים בחנו את הנהגותיו בשימת לב, וניסינו להידמות לו ולחקותו. מספר בחורים, שידעו כמה מוקדם הוא משכים ללימודיו, ניסו גם הם להתאמץ ולהתעורר לסדר בוקר מוקדם, כמו ראש הישיבה בן השמונים. מראהו של גדול הדור היושב ולומד בכל שעות היממה, הותיר חותם בל ימחה בלב כל אחד מתלמידי הישיבה. דמותו העניקה לנו הבנה לאלו דרגות עלינו לשאוף. לפני בואי לישיבת סטייטן איילנד לא הייתי מתמיד גדול, אבל כל זה השתנה זמן קצר לאחר בואי לישיבה. מטבעי הייתי משכים קום, כשהתחלתי להתייחס ללימוד ביתר רצינות הייתי משתדל להגיע לבית המדרש מוקדם ככל האפשר. פעמים רבות שהינו רק שנינו בהיכל הישיבה. ר' משה היה לומד בלי הפוגה, בניגון מתוק משלו. כמה מזיכרונותי החביבים ביותר הם משעות הבוקר המוקדמות של ימות השבת, אז היה ר' משה יושב בקדמת האולם ליד הבימה וחוזר במרץ על פרשת השבוע, כשקולו נישא ברחבי בית המדרש הריק...

התרגלנו לראות את ר' משה הישיש רץ - רץ ממש - לתפילה. תפילתו הייתה בכניעה ובהתבטלות "כעבד לפני רבו". הוא נהג לעמוד בלי נוע ולומר את המילים כמונה מעות. הוא נהג לעמוד בזמן קריאת התורה, וכדי לנצל את הזמן הרב בין העליות היה ספר משניות לצדו. הוא המשיך בלימוד המשניות זמן מה אחרי התפילה, והיה ידוע שר' משה עורך סיום על כל שישה סדרי משנה מדי שבעה שבועות. ראינו תלמיד חכם שמשלים מסכתות בזו אחר זו, ומקפיד ללמוד כל מסכת מתחילתה ועד סופה. הנהגתו זו הפכה לדרך חיים בישיבה - הבחורים היו לומדים מסכת מכריכה לכריכה, מסיימים אותה ועורכים עליה סיום. ממש כמו ר' משה.

מדת הכרת הטוב הייתה אצל ר' משה באופן המושלם ביותר - כדי להראות הערכה לכל מי שעזר לו בכל אופן שהוא, היה ר' משה יוצא מגדרו. כל עובד

המשך בעמוד הבא <<<

אבי חש שהלימודים בסטייטן איילנד יספקו לי הזדמנות לגדול לצדם של גדולי הרבנים, תחת הנהגתו של מנהיג הדור, ר' משה פיינשטיין, ובנו הרב ראובן בכבודם ובעצמם. לעולם לא אשכח את הפעם הראשונה בהיכל הישיבה, שבה נחו עיני על ר' משה פיינשטיין. היה זה ביום הראשון או השני של ה'זמן'. לפתע נגלתה בפניי דמות גדול הדור במלוא הדרה; אדם נמוך קומה, בעל פנים קורנות ונועם שמילא את החלל, ועטף כל אחד ואחד מהבחורים. אותו רושם ראשוני נותר עמי כל חי.

כל אדם שהיה עומד בפני ר' משה, היה חש מיד שהוא עומד בפני שר התורה. אי אפשר היה לא לחוש שזהו אדם יחיד ומיוחד. הלימוד בישיבה במחיצת ר' משה היה מתוק לאין ערוך מביקור חד פעמי בביתו. לימוד בישיבה פירושו היה, שגדול הדור הוא חלק מחיינו, ואנו היינו מלאי תודה על ההזדמנות הנדירה.

...

הישיבה מנתה אז ארבעים בחורים ועשרה אברכי כולל. לא הייתה מזכירה, וגם לא משרד... מכשיר הטלפון היחיד בישיבה היה תא טלפון ציבורי שהוצב בבניין. אחר הצהריים אחד, כשירדתי במדרגות הישיבה, ראיתי את ר' משה ממתין בסבלנות מחוץ לתא הטלפון. בימים אלה שיחה טלפונית מקומית עלתה דיים (מטבע שערכו עשרה סנט). ר' משה פנה אלי בשאלה: "אפשר האסטו א דיים? (אולי יש לך מטבע של דיים)?"

"אין לי דיים", השבתי. "אבל יש לי קוואדער (מטבע שערכו עשרים וחמישה סנט)".

"לא, אני צריך דיים".

"ראש הישיבה", ניסיתי לשדל, "אפשר להשתמש במטבע של קוואדער". אך ר' משה היה נחרץ בדעתו: "אני זקוק לדיים ולא יותר".

משראיתי שר' משה מסרב להשתמש במטבע שברשותי, רצתי ברחבי הבניין

יורק דרך אירופה, והגיעו לביתם לקראת ראש השנה. עבור בני התורה באמריקה, התקבלה בשורת שחרורו של הרב הוטנר בשמחה עצומה, ותוכנן לקבל את פני ראש ישיבת 'חיים ברלין' בשדה התעופה קנדי בכבוד מלכים. גדולי ישראל רבים היו אמורים להשתתף בקבלת הפנים. אנו, תלמידי ישיבת סטייטן איילנד, הצטרפנו לרב משה לשדה התעופה. השמחה הייתה גדולה כל כך, עד שכמה מהבחורים ארגנו שתזמורת תעמוד באולם הקבלה של שדה התעופה, ותפתח בנגינה נלהבת, ברגע שיעבור הרב הוטנר דרך הדלתות המסתובבות, אל תוך זרועותיהם הפרוסות של תלמידי ואוהדי.

עוד לפני שראש הישיבה סיים את ביקורת הדרכונים, פתחה התזמורת בנגינה. אך ברגע שנכנס ר' משה לחדר, פנה הישר לראש התזמורת והורה לו להפסיק את תזמורתו. הוא הסביר שמכיוון שיש נוסעים שעדיין לא יצאו מעמאן, ועדיין סובלים בארץ זרה ועוינת, אין זה מתאים לנגן.

אף שר' משה עמד על כך שהתזמורת תפסיק לנגן, ההתלהבות בקבלת פניו של הרב הוטנר לא פחתה. אינספור בחורים נרגשים הניפו את הרב הוטנר על כיסא, הם שרו ורקדו סביבו כאילו חל שמחת תורה מוקדם מהרגיל... אני עדיין זוכר את ר' משה רוקד בשורה הראשונה, פניו קורנות משמחה על שחרורו של גדול בישראל. תוך כדי השירה והריקוד נוצר לו ניגון סוחף - הגרסה של ישיבת 'חיים ברלין' למילים 'חסדי ה'.

כל הנאספים הודו בהתרגשות לריבון העולם, שהציל את הרב הוטנר ואת בני משפחתו מידי המחבלים.

(מתוך הספר 'בהיכלם')

שביצע עבודה בישיבה זכה לברכת תורה חמה. בנוסף לכך, ר' משה הקפיד תמיד להיכנס למטבח בסוף הארוחה, כדי להודות למר ולגברת יגר, טבחי הישיבה המסורים, על האוכל המזין והטעים. כך היה עושה בסוף כל ארוחה וארוחה!

דאגתו לזולת הייתה שם דבר...

בשנת תשל"ל נחטף על ידי ארגון 'החזית העממית לשחרור פלסטין' מטוס, שהיה בדרכו מארץ ישראל לניו יורק. במטוס היה הרב יצחק הוטנר, ראש ישיבת 'חיים ברלין' ומחבר הספר הנודע 'פחד יצחק', ועמו אשתו, בתו וחתנו. נוסעי המטוס שאינם יהודים שוחררו לאלתר, ואילו הנוסעים היהודים הוחזקו במטוס כבני ערובה למשך שבוע שלם. בסופו של דבר הנשים והילדים שוחררו והוטסו לקפריסין. שאר הנוסעים היהודים - כולל הרב הוטנר, חתנו הרב יונתן דוד ושניים מתלמידי הקרובים - הרב מאיר פנד והרב יעקב דרילמן, הוטסו לעמאן שבירדן.

המחבלים הפרידו את הרב הוטנר מיתר הנוסעים, והחזיקו אותו בבידוד. בשלב מסוים המחבלים ניסו לגזוז את זקנו של הרב הוטנר, אך מפקדיהם עצרו אותם. אלפי יהודים ברחבי העולם התפללו בלב מורתח לשחרור החטופים בשלום, ובניתיים ברחבי העולם ניסו יהודים להפעיל כל קשר פוליטי אפשרי, כדי להשפיע על הירדנים. כעבור שבועות של משא ומתן אינטנסיבי מצד גורמים שונים, שוחררו הרב הוטנר וחלק מבני הקבוצה והוטסו לקפריסין. משקלם של כל בני הקבוצה ירד באופן משמעותי. הרב הוטנר עצמו איבד כעשרים קילוגרמים ממשקל גופו...

בקפריסין קיבל את פניהם הרב מנחם פרוש, ששכר מטוס פרטי כדי להחזירם ארצה. כעבור יומיים הוטסו הרב הוטנר ויתר אנשי הקבוצה לניו

שימחל לשני יפסיד! אין בזה היגיון! הזכויות שלו ישארו אצלי, לקב"ה יש בשפע! מה קורה כשאני מוחל, הפקלע שלי הולך לים הזכויות שלו אצלי, הקב"ה מוחל לכולם". הייתי מנחם אותו כשהיה בוכה, שהפקלע שלו מזמן בים ע"פ הנ"ל. הוא היה מחייך, זה היה קצת מרגיע אותו...

עכשיו נרד לארץ, זה מותר לי להגיד. היה לו ארון ספרים בחדר שלו, במסדרון ובחדר השלישי. בחדר שלו בדרכי היו ספרים שיותר היה משתמש, היה במדף בהישג יד 'שערי קדושה'. דרכו הייתה שבכל ספר שהיה רוצה היה כותב על הכריכה: 'בענין זה וזה, עמוד פלוני'. אחד הדברים שהיה מסומן ב'שערי קדושה' זה חלק א' שער ו'.

היה פעם יהודי שהגיע לפני יותר מ-10 שנים עם לבוש ירושלמי, אמר שיש לו משהו אישי. בחוץ הוא אמר למישהו: "הייתי נהג של רכב שזרק עליו פאשקווילים", אבל כשהוא נכנס לחדר, הוא היה לבד ודיבר בקול, אז שמעו אותו אומר בבכי: "אני הדפסתי, ואני הייתי הנהג וזרקתי". ואמר: "נולד לי ילד בשנה האחרונה, והוא עבר כבר 7 ניתוחים בלב...". (הרב שטיינמן אמר לי פעם שאנשים באים לבקש ממנו מחילה כסדר, לפעמים כשנזכרים כבר מאוחר... עם כל הענווה...). אז הרב שטיינמן ניגש לארון הספרים וקורא לו בשערי קדושה: 'אם שכל לך היה, לך לחפש מישהו שיצער לך, כי חיים אני מחפש לך...'. ואמר פעם שניה. האיש ביקש סליחה למרות זאת, והוא אמר: "אני מוחל לך פעמיים". כשהוא היה ליד הדלת הוסיף בחיך: "אבל לאחרים אל תעשה את הטובה הזאת..."

סיפר ר' יוסף אריה לורנץ: "בשנים עברו היו תקופות שהביזיונות היו נוראים, ר' שלמה לורנץ קרא להנ"ל ואמר: 'אני מבקש ממך לבוא איתי לחזק אותך, זה לא יכול להיות שזה לא משפיע עליך'. באתי עם אבא שלי, קיבל אותנו, ואבא שלי אמר: 'באנו לחזק'. אז הוא אמר בחיך: 'ב"ה שיש ביזיונות, הלוואי שיהיו עוד ביזיונות, זה לא טוב רק בעוה"ב, גם בעוה"ז!' בסוף אנחנו יצאנו מחזוקים..."

כשהוא היה גומר את "המעביר שינה", הוא לא הבין "למה מבקשים 'אל תביאיני לא לידי בזיון', זה כ"כ טוב, גם כתוב בשערי קדושה...". זה מודפס בשאלה על הסיפור, אולי זה בא מחמת העברות? ב'מנוחה ושמחה' הוא כותב שעדיף שמישהו יפגע בך ואז אתה חוסך את כל הצרות. הוא אמר לי: "אני אגיד לך קבלה שעושה בשמים עת רצון, הגמרא בגיטין: 'הנעלבים... כצאת השמש', שיקחו את הקבלה הזו ויעמדו בה".

(דברי חיזוק שנאמרו בכלל אברכים שע"י הגר"י רפפורט שליט"א)

לו פעם - "אנשים שבאים לשיעור הדף היומי שלי אמרו, ש'קופת העיר' שואלים אצל כל גדול, מה להתפלל אצל ר' חיים וואלוז'ינר, וכתבת 'לזכות לזכות את הרבים'. אז שאלו אותי בשיעור, אולי לבקש פרנסה, בריאות, זה מה שמצאת לבקש?". אז הוא לא התייחס, אלא ענה: "כתוב בחובת הלבבות: אדם יכול להיות מלאך, ועדיין לא להגיע לדרגה של מזכה הרבים, אם היו יודעים כמה זה דבר גדול, לא היו שואלים את השאלה הנ"ל, זו משאת חיי". אמרתי לו שיש לו ספר 'מנחת אריאל', ובהקדמה הוא כותב: "אע"פ שאיני יודע כלום...". יום אחד שאלתי: "למה כתבת 'איני יודע כלום'? אני רוצה שתסביר לי, יש פה 'אילת השחר', על הסיפור, על רוב הש"ס, 'ימלא פי תהילתך', חמשה כרכים על כל האגדה והמוסר... תכתוב 'איני יודע מספיק!'. אז הוא ענה לי: "המילה האחרונה לגבי אמיתות גדלות התורה, נחשב כמישהו שאינו יודע כלום ביחס לתורה..."

פעם ישב אצלו יהודי שקרא ב'חוט המשולש' שהחתם סופר לפני 'כל נדרי' לא היה מסוגל ללכת. לקחו אותו בכסא. שאל אותו יהודי: "אני לא מבין, החתם סופר כזה אדם גדול, ממה פחד? ענה לו הר"י: "ודאי! החתם סופר יודע מה זה חטא, ויודע כמה הוא פוגם, אז כמה שאדם גדול - הוא יותר מפחד". אני חושב שהוא ידע שהוא גדול, אז איך הצוואה... זה פשוט, הוא יודע לאיזה דרגות בנ"א יכול להגיע... הוא אמר על מילים טובות שאמרתי עליו: "בשמים יצחקו עליך, המלאכים יזרקו אותי". הוא תמיד היה אומר שהוא מלא ספיקות כרימון, הוא היה אומר את הזמירות ועוצר: 'למה כתוב ככה ולמה כתוב ככה וכו'. כל דקה נעצר ושאל. פעם הוא אמר: "זה בטח בשביל הגרמנען". אבל את הזמירות חברו אנשים גדולים... ר' אלחנן וסרמן אמר שאנו חיל רגלי, פירושו שהם עוברים וממשמשיין, כל דבר אני חייב להבין עד הסוף. זה הפשט במה שהוא כתב: 'בשמים יצחקו עליך'. זה היה כל מילה שניה... הוא אמר לי: "כ"כ אני מפחד מה יהיה איתי, מה אני אענה על זה, מה על זה...". אמרתי לו: "זה זיכוי הרבים!". הוא אמר לי: "ניחומין של הבל ניחמתני. את הדברים הטובים עלי אתה יודע, לא את הדברים הלא טובים. והוא יודע". אלו דרגות...

פעם זכיתי להעלות לו חיך על הפנים: אנשים באו לבקש ממנו מחילה כסדר, אז הוא אמר לי: "אני מוחל על כל מי שדיבר עליך. אך תנאי אחד אני עושה, את הפקלע אני נותן לך בחזרה, הווי אומר, החפץ חיים כותב שאם ראובן דיבר על שמעון אז הוא מקבל את הזכויות וכו', את זה אני לא נותן חזרה. אני מוחל לכולם אך את הפקלע שלקחו ממני אני לוקח חזרה... אז לאיפה זה ילך? הרי הוא ביקש מחילה, 'תשליך במצולות'... לא יתכן שאדם

אחד ממקורבי רבינו מרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל היה ה'טוען הרבני' הרב צבי וינמן. פעם אחת יעץ לו רבינו שלא להמשיך בעבודתו, כיון שהוא מתמסר באופן מוחלט ל'תיקים' שהוא מנהל ולוקח ללב. רבינו הראה לו על כפתור חולצתו ואמר: "תתייחס לתיקים כמוני, עד הכפתור! לא לוקחים שום דבר ללב! את הלב צריך להשאיר פנוי לתורה!"

על מנוחת הנפש של מרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל

"ואנכי אהיה עם פיך" (שמות ד', ט"ז)

תלמיד רבינו מספר:

רבינו היתה מדהימה ממש. הוא הכיר את עצמו וידע את ערך עצמו, וזהו מעבר לכך לא נסחף ממה ששמע מפי אחרים, שחשבו עליו וביטאו את הערצתם כלפיו.

התכונה הגדולה שהייתה מתרחשת סביבו לא נגעה בפנימיות נפשו במאומה. לא מיבעיא כשאנשים פשוטים שאינם ערכו הביעו את הערצתם כלפיו, ששום דבר מדבריהם לא השפיע עליו, אלא אפילו כשנאמרו בפניו שבחים על אישיותו - שבחים שנשמעו מפי גדולי ישראל מדור קודם או מן הדור הזה - גם אז נשאר בשוויון נפשו. שריר לא זע בפניו. או שהיה נשאר בתנוחתו, או שהניף ידו בתנועת ביטול לשמע הדברים.

לשון מוזרה, לשון משונה

פעם אחת, כשהיה רבינו שרוי בחוותא מיוחדת, ניצל אחד מתלמידיו את ההזדמנות והעלה בפניו את ההקדמה המפורסמת של זקנו המקובל האלוקי הגה"ק בעל ה"לשם" זיע"א, שבו הוא מזכיר את נכדו "הילד כמ"ר יוסף שלום שליט"א", שעזר לו לכתוב את ההקדמה, רבינו היה אז בגיל בר המצווה.

(ספר הכללים הוא הספר הקשה ביותר בין ששת כרכי ה"לשם". הגה"ק בעל ה"לשם" שהיה בסוף ימיו סגי נהור כמעט ולא ראה מאומה, ישב עם נכדו והכתיב לו מילה במילה את ההקדמה הקשה, על כל צירופי

השמות שבה, שבנקל אפשר לטעות בהעתקה למי שאין לו מושגים בעניינים הנאמרים שם).

תגובת רבינו הפליאה אותו:

"יא, דער זיידע האט מיר גיוואלט אויסלערנען שרייבן" ("נכון, הסבא רצה ללמד אותי כתיבה"). כך בנימוק פשוט לכאורה, טשטש את כל הרושם הגדול. כביכול כל ילד בגיל בר מצווה מסוגל לכתוב מפי ה"לשם" הקדמה מסובכת כזאת, עם צירופי שמות הקדושים, שלא שייך לכתוב אותה בלי טעויות, אלא אם כן יש לו מושג במה מדובר.

לא הניח לו לטשטש את הרושם, חידד את השאלה:

"הסבא הלוא כותב שם 'כמ"ר יוסף שלום שליט"א', תואר שלא נכתב בדרך כלל על ילד בגיל בר המצווה!"

תגובת רבינו הפליאה אותו שוב: "יא, ס'איז עפעס א מאדנער לשון, א מאדנער לשון" ("נכון, לשון מוזרה, לשון משונה").

שב והזכיר את מה שנכתב בהקדמה לספר ה"לשם". חלק הביאורים בו מזכירים את שמו בליווי התיאור: "אשרי יולדתו הרה"ג וכו' מוה"ר יוסף שלום שליט"א" - אז היה אברך צעיר בראשית שנות העשרים.

ושוב אמר רבינו:

"יא, ס'איז אמאדנער לשון, שטייט דארט מאדנע לשונות" ("נכון, זו לשון משונה, כתובים שם לשונות מוזרים").

באותו יום ראו ששום תואר שכתבו עליו בעבר לא השפיע עליו. יחסו לתארים הכתובים עליו בספרי זקנו הגה"ק ה"לשם", היה כיחס לדברים

רבים סבורים שסדר יומו של מנהיג ציבור בני התורה, מלא וגדוש בשעות של חיבוסים ולבטים בשאלות הרות גורל. ברם, לא כך הם פני הדברים. על שולחן רבינו מונחים היו דרך קבע גמרות וספרי רבותינו הראשונים והאחרונים, ובהם היה עיקר העמל והיגיעה. גם בזמנים שבחלל האויר התגוללו שאלות קשות, שכל הכרעה בהן לכאן ולכאן נגעה לחיי אנשים רבים, לא היה שום הפסק במתח הלימוד. כל שאלה, ולו הקשה ביותר, לא תפסה מקום מעבר לזמן המיוחד לה.

באחד הימים חפץ רבינו, כפי הנראה, לחנכני במידת מנוחת הנפש. היה זה כאשר שאלה קשה והרת גורל עמדה על סדר יומה של היהדות החרדית. כל העיניים נשואות היו אל פתח בית רבינו שיכריע באתה שאלה. אני כשלעצמי לא ידעתי את נפשי. שאלתי את עצמי, כמו אנשים רבים, מה יאמר רבינו. הלא אם יכריע לצד זה - יהיו תוצאות כאלו; אם יכריע לצד האחר - יצוצו בעיות נוספות.

באותו יום הייתי בבית רבינו, הוא ידע היטב שבעוד שעות אחדות תבוא לפניו השאלה הציבורית הקשה. הצצתי בגווילי פניו הטהורים ומצאתים שלווים לחלוטין, כביכול היה זה יום רגיל, כאילו אין בעיה קשה מנשוא, בעלת השלכה לדורות, העומדת לפתחו. לא הצלחתי לעצור עצמי, העזתי פני ושאלתי את רבינו: "הלא בעוד שעות ספורות תגיע השאלה אל רבינו, מה רבינו מתכוון לענות עליה? כיצד יכריע בה?"

פניו השלוות של רבינו לבשו ארשת מבודחת, וכשחוק דק על שפתיו אמר לי כמהתל: "יש לי קשר ישיר עם השמים. מה ששימו בפי - זאת אומר". נתכוון רבינו לחנך אותי במידת מנוחת הנפש וללמדני הליכות חיים. רצה לאלפני בינה, שעל האדם מוטל תפקיד אחד: לשבת וללמוד תורה בכל עת ובכל רגע, ואם תבוא לפניו שאלה - ותהא זו השאלה הציבורית הקשה ביותר - הרי שרק ברגע שתבוא לפניו יתחיל לחשוב עליה, ירכז את מחשבתו, יפרוש לפניו את כל צדדי השאלה, ישקול היטב את הצדדים, ואז יכריע על פי דעת תורה. מדוע יחשוב על השאלה לפני שתגיע אל שולחנו? הלא מצוות תלמוד תורה מוטלת על האדם בכל רגע ובכל עת.

מידת ההשתוות

שרוי הייתי במחיצתו שנים רבות, ובכל פעם התגלה לי טפח נפלא נוסף מבנין אישיותו הנפלא. פעמים רבות הייתי מוצא עצמי עומד ומתפעל, כשהתגלה בפני עוד נדבך מבנין מעלותיו הנשגבות.

ברם, ישנה נקודה אחת שממנה הייתי משתאה ומשתומם יותר מכל. איני יודע איך לכוונת במדויק את המידה המופלאה הזאת, אפשר לקרוא לה: "מידת ההשתוות". יש כאלו שיקראו לה: "הסתכלות מפוכחת על המציאות". אני נוהג לקרוא לזה "נורמליות".

ואסביר את דברי:

כל אדם שיש סביבו מעריצים רבים, ואותם מעריצים מביעים את הערצתם העצומה כלפיו בכל צורה ובכל הזדמנות, קשה לו במקצת להסתכל על עצמו בהסתכלות מפוכחת. לפעמים, מרוב שהוא שומע דברים מפי אחרים, שמץ מן הדברים שהוא שומע עושה את הדרך לליבו. מידת ה"נורמליות" הטבועה

בלתי מובנים שרואה בספר הלכה או בספר של אחד האחרונים.
עד הלב...

פעמים שהמתחים הכרוכים במלאכת הקודש של החזקת התורה, התגברו ללא נשוא, הייתי עולה לבית רבינו להשיח לבי, והיה אומר: "דע לך כלל בחיים, כל הדברים שבעולם: צער, עלבונות, ייסורים - צריכים להגיע רק עד הלב, אבל רק אתה תקבע מה ייכנס לך ללב".
הלב של האדם הוא קודש! צריך לשמור עליו לא לתת לשום דבר להיכנס, רק תורה ועבודת ד'.

עד הכפתור

אחד ממקורבי רבינו, הרב צבי וינמן, היה 'טוען רבני' מפורסם. פעם אחת יעץ לו רבינו שלא להמשיך בעבודתו, כיון שהוא מתמסר באופן מוחלט ל'תיקים' שהוא מנהל ולוקח ללב, ובצורה כזאת אינו יכול להצליח במאומה.

רבינו הראה לו על כפתור חולצתו ואמר: "תתייחס לתיקים כמוני, עד הכפתור! לא לוקחים שום דבר ללב! את הלב צריך להשאיר פנוי לתורה! את כל שאר הדברים משאירים מחוץ ללב!".

מנוחת הנפש בגיל זקנה

אחד מגדולי מקורבי מרן בעל "הקהילות יעקב" זיע"א, שהיה פסיכולוג במקצועו וקיבל ממנו איגרות רבות בענייני רפואת הנפש (שאותן הוציא אח"כ בספר מיוחד), הגיע לשיעורו של רבינו בבית המדרש "תפארת בחורים". כשיצא אמר: "אני משתומם! יהודי זקן מופלג שכל השיעור יושבים לפניו צעירים, שרובם יכולים להיות נכדים ונינים שלו לפי גילם, ומקשים קושיות ללא הרף, ואילו הוא עצמו נשאר כבזאת מנוחת הנפש, בכזה רוגע. בדרך כלל אנשים בגיל כזה כבר מאבדים את הסבלנות. גיל הזקנה בדרך כלל מביא עמו חוסר סבלנות, רטינות וכעס, ואילו רבינו מתהלך רגוע ושלו במנוחת נפש שאין כמותה".

לוקחים מעצמם את מנוחת הנפש בכוח

שנת תשס"ה תיחקק לבטח כאחת השנים הנהדרות של היהדות החרדית - השנה שבה התלכד הציבור כולו סביב הוראות גדולי ישראל, למרות ההפסד הכספי שהיה כרוך בכך.

היה זה בתקופת השתכללות הטכנולוגיה. עד אותה תקופה היה הטלפון הסלולרי מיועד לשיחות בלבד, באותו זמן השתכללה הטכנולוגיה שכלול עצום: לפתע התאפשר להתכתב זה עם זה באמצעות הסלולרי, לצלם תמונות

"ריבוננו של עולם! הרי אתה הוא המחדש בטובך בכל יום מעשה בראשית! הרי אתה מחדש בכל רגע ורגע את הבריאה כולה, כפי שאנו אומרים בכל יום: 'המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית', וכפי שנאמר: 'לעושה אורים גדולים' - בלשון הווה, שכן בכל רגע ורגע אתה שב ויוצר את הבריאה יש מאין..."

"ובכן ריבוננו של עולם, מאחר ובכל רגע אתה מחדש את בריאתך, הרי שמה שהיה - היה... מה שעבר - איננו... כעת - זו בריאה חדשה, עולם חדש, שלא היו לפני רגע או שנים! אם כן, אנא ממך ה' שבשמים, כאשר אתה מחדש את עולמך ברגע הבא - חדש את היהודי הזה בבריאות שלימה!"...
כך עורר רבינו רחמי שמים, כאשר הוא מלמד אותנו שיעור אודות האופן

רבי מרדכי זצ"ל השיב: "הקב"ה חנן אותי שבראיה של אדם, אני רואה את התכונות שלו, וברור לי כי הוא צבוע, וכל כוונתו לרעה, תזיהרתי!".
היא שומעת על כך שהקב"ה חנן אותה בכאלו כוחות: "אם כך, שהרב יגיד מה התכונות שיש לי?". הוא נבהל והשיב: "רעבצין, איך את מדברת, אני בחיים לא ראיתי אותך, חס וחלילה, איך את מדברת". והיא ישיבה איתו יום יום...

נשוב לעניננו. הוא סיפר:

בישיבה ההיא התאספו פליטים מכל מיני ישיבות, ובס"ד כל תקופה קצרה התקיימה חתונה. היו רבים שה' נתן בהם כוח ולב לחפוף ולרצות לבנות מהר את העולם החדש שאחרי החורבן. רבי מרדכי עצמו היה עדין בחור, ראש ישיבה, אבל בחור. כאשר היה מגיע לחתונות, כראש ישיבה ישב ב'מזרח' עם החתן.

והנה הגיע העת וגם הוא מצא את זיווגו. בעת שמחת החתונה ישב למעלה, באותו מקום שישב תמיד ליד החתנים, ועתה הוא החתן... משום מה ההבעה שלו היתה סטנדרטית לכאורה, כמו בכל החתונות. ספר לי היהודי: "אני

ולשלוח אותן בו ברגע, ואף לערוך שיחה כאשר שני המשוחחים רואים זה את זה על גבי המסך הזעיר. הדברים התדרדרו לכדי חיבור עם כלי האינטרנט הטמא והמשוקף, שעליו הכריזו כל גדולי ישראל חרם עולם.

היצר הרע לא שקט על שמריו. היתה זו אחת משעותיו הגדולות. עשרות ומאות משפחות מבכות עד עצם היום הזה את חלליהן, את בניהן ואת בנותיהן שנשבו בקסמיו של היצר הרע וירדו מן הדרך הישרה רח"ל. כיון שהגיעו מים עד נפש, החלו גדולי ישראל לטכס עצה איך להתמודד עם היצר הרע, שהצליח בתחבולותיו להביא את כל מיאוסי העולם הזה אל כיסו של כל אחד ואחד. הוקמה ועדת רבנים מיוחדת לענייני תקשורת, שלאחר מאבק קשה בחברות התקשורת הסולולריות הצליחו להגיע עמן להסדר על טלפונים סלולריים כשרים המיועדים לדיבור בלבד, ללא אופציה נוספת.

גדולי ישראל הוציאו "קול קורא" האוסר את השימוש בטלפונים הניידים הבלתי כשרים. בני היהדות החרדית השליכו בהתלהבות את המכשיר המסוגל לטמא את נפשותיהם, ושילמו במיטב כספם למען עתידם הרוחני שלהם ושל ילדיהם.

תקופה זו תיחקק לבטח כפנינה זוהרת בכתרה של היהדות החרדית! תקופה של קידוש השם שלא היה כמעט דוגמתה!

רבינו עמד אז בחוד החנית, במאבק לביעור הטלפונים הבלתי כשרים, תכופות הורה לפרסם בשמו על העניין החמור שיש בהחזקת טלפון נייד בלתי כשר. באחד משלבי המאבק הורה למנהלי מוסדות התורה שלא לקבל למוסדותיהם ילדים שהוריהם עדיין מחזיקים מכשיר בלתי כשר.

המאבק הוכתר בהצלחה! אם בתחילת הדרך היו אנשים משולי המחנה שפקפקו בכוח הציות המופלא לקול גדולי הדור, הרי שהיהדות הנאמנה הוכיחה את עצמה כמי שמצייתת ללא עוררין. אולם בתקופה שרבינו התעסק בנושא זה והתוודע לנושא של הטלפון הסלולרי, היה מעיר כל הזמן בפליאה: "איני מבין איך אנשים לוקחים מעצמם, בידיים, את מנוחת נפשם!", כך היה אומר וחוזר ואומר בכל פעם שבאו אליו לדון בעניין זה. לפני כל דיון היה מעיר על עצם הימצאות הטלפון הנייד, תמה על דור שלם שלוקח מעצמו בכח, בידיים ממש, את מנוחת הנפש - שהיא אחד היסודות העיקריים להצלחה בלימוד התורה ובחיים בכלל. לא היה מסוגל להבין איך אנשים נוטלים את ה'אושר' בכבודו ובעצמו ומוותרים עליו בידיים.

(מתוך 'גדולה שימושה')

בו עלינו להתפלל. אין די במילים בעלמא, מן השפה ולחוץ... עלינו לעורר רחמים, להזכיר את גדלו יתברך ואת מידת טובו, להכיר הכרת-אמת בגודל התלות שאנו תלויים בהשי"ת ובגודל חסדו וטובו, ולהעתיר כי בחסדו הגדול ימלא את משאלתנו לטובה...

ואגב, בהזדמנות הסביר רבינו ואמר לאחד מתלמידיו: "הקדוש ברוך הוא מקיים את כל היקום בכל רגע ורגע מחדש, ובלי מציאותו - היה הכל בטל, והרי זה כאילו בכל רגע נברא העולם מחדש, אלא שכל בריאה ובריאה הינה בדיוק כמו הקודמת בדקדוק כה גדול - עד שאנו איננו מבחינים בכך שמדובר בבריאה חדשה!"...

(קטעים נבחרים מתוך הספר אורחות חיים)

מסתכל על הרב'ה, הוא יושב כרגיל כתמיד ללא שינוי. נגשתי אליו ואמרתי לו בהתלהבות: 'ראש ישיבה! עכשיו זה החתונה של ראש הישיבה, ראש הישיבה לא יושב בחתונה של משהו אחר. עכשיו הרב יושב בחתונה שלו, עצמו'...

אתה יודע מה הוא ענה לי? - 'תאמין לי, חתונה שלי או חתונה של משהו אחר - שוות אצלי. אין לי נפקא מינה...'. וצריך לדעת שכל מילה שלו היתה מדודה ושקולה! "ממשיך אותו יהודי לספר: "אחרי החתונה נולדה לי בת, ראש הישיבה רצה לבוא אלי לביקור. כאשר הגיע והראינו לו את הילדה, החזיק אותה בידי, ואז התחיל לרקוד בחדר הגדול במהירות רבה - הלוך ושוב, הלוך וחזור, וצעק: 'עס איז מיין קינד!' - זו הילדה שלי, זו הילדה שלי! כך הרגיש בשמחת השני. "כמוך" - שמח בשמחת חברו. אין לתאר איזו שמחה היתה לו בילד של השני.

הקב"ה יעזור שנתחזק במ"ח הדברים שהתורה נקנית בהם, "נושא בעול עם חברו" ו"הבא לטהר מסייעין אותו", נעבוד על כך והקב"ה יהיה בעזרנו. (מתוך יחי ראובן)

פעם נכנסתי לביתו של האדמו"ר בעל ה'נתיבות שלום' מסלונים זצ"ל. באותם ימים, שימש הרבי כראש הישיבה, והיה גר בשכונת עמנו בירושלים. הזכיר הרבי כי הקפיד להשתתף בשיחות המוסר של רבו הגדול מרן הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל

מאוצרותיו הנפלאים של הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

מוסר לאחרים, ולכן היו עיניו מושפלות לארץ, נוטות לכוון זקנו, כביכול כל השיחה מיועדת ומכוונת רק לעצמו...

מכל מקום, ספר הרבי, כי פעם אחת דבר רבי איסר זלמן דברים נוקבים על ענין הכרת הטוב. "בסיים השיחה", אמר הרבי, "יצאנו בתחושה כי מי שאין לו מדה של הכרת הטוב - אין לו שייכות עם המין האנושי!...". הרבי, באצילותו ובעדינות לשונו ושפתו, לא רצה להוציא מפיו את המלה 'בהמה', ובמקום כך דבר כדרכו בלשון נקיה - "אין לו שייכות עם המין האנושי".

ומצאתי בלשונו של רבנו 'המאירי' (בבא קמא צ"ב, ב') דברים קשים וחמורים על מי שאינו מכיר בטובה. כך הוא כותב: "מכל מקום ראוי להזהר בזה תכלית האזהרה, במה שנתכבד בו ונשתמש בו שלא יהרהר לבזותו כלל, וכל העושה כן יורה על פחיתות מדה וסגנון טבע פחות ונמאס!..."

מי שאינו מרגיש חובה להכיר טובה למי שהיטיב עמו - אינו אדם!

הכרת הטוב היא לטובת תכונות המקבל

מפורסמים דברי חז"ל במדרש (שמות רבה י', ד-ז'), לפיהם הסיבה לכך שאהרון הכה את היאור ולא משה, היא כיוון שמשה היה חייב להכיר טובה ליאור שהגן עליו בקטנותו: "ויאמר השם אל משה אמר אל אהרן", אמר רבי תנחום: אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה, המים ששמרוך בשעה שהושלכת היאור, לא ילקו על ידך. וכן אמרו: 'ויאמר ה' אל משה, אמר אל אהרן, נטה את מטך והך את עפר הארץ'. אמר רבי תנחום: אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה, עפר שהגן עליך כשהרגת את המצרי, אינו דין שילקה על ידך".

דברי חז"ל אלו טעונים הסבר. איזו פעלת הטבה עשו המים והעפר למשה? הן הדומם איננו פועל כלל, והאדם הוא המנצל את סגולותיו לשימוש. ועוד, הרי אין המים והעפר מרגישים בביזיונם. מהי, אפוא, משמעותה של הכרת טובה לדומם שאינו מרגיש ואינו נהנה מכך?

הגאון הצדיק רבי אליהו אליעזר דסלר זצ"ל, משגיח ישיבת פוניבז', בספרו 'מכתב מאליהו' (חלק ג עמוד 98 ואילך), כותב כי בהכרח חז"ל למדונו כאן כי הכרת טובה אינה מותנית כלל וכלל בכוונותיו ובטרחותיו של המיטיב! אפילו אם הטובה באה מדומם או מאדם שנתכוון לעשות את הדבר לטובת עצמו, והשני רק נהנה ממנו בדרך אגב, גם אז מוטלת חובה להכיר לו טובה. הסיבה לדבר היא, משום שתכונת הכרת הטוב מובנית בעצם באדם, ואם אין האדם מכיר טובה לדומם שנהנה ממנו, וקל וחומר אם חלילה מבה איתו - הרי הוא פוגע ברגש האישי שלו להכיר טובה, וממילא גם מידותיו נפגעות מכך. על כך אמרו חז"ל: "כל הכופר בטובתו של חברו, לבסוף כופר בטובתו של הקדוש ברוך הוא!"

זהו הטעם למה שאמרו חז"ל (בבא קמא צ"ב, ב): "בור ששתית ממנו מים אל תזרוק בו אבנים". למרות שאין לבור תחושת כאב או בזיון בזריקת האבנים לתוכו, אך כדי שלא תשחנתה מידותיו של המקבל, נצטווה השותה מן הבור שלא לזרוק בו אבנים.

הן הן הדברים שאמרנו: הכרת הטוב היא ענין של 'אדם', ומי שאינו שייך למדה זו - אין לו שייכות עם המין האנושי!

בספר 'שיטה מקובצת' על דברי הגמרא שהבאנו, מביא בשם הר"י מיגאש ספור מפעם על רבינו הר"ף: כאשר חלה הר"ף, היה אדם אחד שכבד אותו להשתמש בבית המרחץ הפרטי שלו לצורך בריאותו, והר"ף נהנה ממנו הרבה. גם אחרי שהחל הר"ף להחלים, עדין החזיק האדם ההוא את הר"ף בביתו בכבוד גדול כראוי וכיאות, עד שהבריא ממחלתו לגמרי.

לימים ירד אותו אדם מנכסיו, לאחר שהיה חייב חובות עצומים והנושים הקיפוהו מכל עבר. הללו תבעו ממנו למכור את בית המרחץ שברשותו ולשלם באמצעותו את חובותיו. דין התורה התגלגל ובא לפני הר"ף, כשרק שמע המשך בעמוד הבא <<

"וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה... אֵל יִתְרוֹ חֲתָנוּ וַיֹּאמְרוּ לוֹ אֵלֶיךָ נָא וְאִשְׁוֶבָה אֶל אַחֵי אֲשֶׁר בְּמִצְרַיִם... וַיֹּאמְרוּ יִתְרוֹ לְמֹשֶׁה לֵךְ לְשָׁלוֹם" (שמות ד', י"ח)

כבר הארכנו בחובת הזהירות בבין אדם לחברו הנלמדת מפרשתנו. משה עכב את גאולת ישראל רק כדי שיוכל לבקש רשות מיתרו חמיו ללכת, ורק עד שהשתכנע כי אהרן אחיו לא יפגע מכך.

בתוך הדברים הבאנו את מה שמספרים חז"ל במדרש: "בשעה שאמר לו הקדוש ברוך הוא למשה 'ועתה לכה ואשלחך אל פרעה', אמר לו: ריבון העולם! איני יכול, מפני שקבלני יתרו ופתח לי ביתו, ואני עמו כבן, ומי שהוא פותח פתחו לחברו את נפשו חייב לו... אמר משה 'איני הולך אלא ברשותו', לכך כתיב: 'וילך משה וישב אל יתרו חתנו'" (מדרש רבה שמות ד', ב').

הפרט הנלמד מכל התורה הענפה של הזהירות בבין אדם לחברו, הוא עד

היכן הוא חיובה של 'הכרת הטוב'! מדה זו אינה רק 'מדה טובה' או 'מעלה', אלא היא אחד מהיסודות של בנין האדם.

במקום נוסף בפרשתנו, אנו מוצאים את ענין הכרת הטוב של משה רבינו. כאשר נמלט משה ממצרים והגיע למדין, הוא סייע בידי בנות יתרו להינצל מידי הרועים שהיו נוהגים לגרשן, וכשבאו

הבנות אל בית אביהן אמרו: "איש מצרי הצילנו מיד הרעים" (ב', י"ט).

חז"ל במדרש (שמות רבה א', ל"ב) אומרים על הענין כך: "וכי מצרי היה משה? אלא משל לאחד שנשכו הערוד, והיה רץ לתן רגלו במים. נתן רגלו בנהר, וראה תינוק אחד שהוא שוקע במים, שלח ידו והצילו. ואמר לו התינוק: 'אלולי אתה כבר הייתי מת', אמר לו: 'לא אני הצלתיך אלא הערוד שנשכני וברחתי ממנו - הוא הצילך!'. כך אמרו בנות יתרו למשה: 'ישר כחך שהצלתנו מיד הרועים'. אמר להן משה: 'אותו מצרי שהרגתי הציל אתכן', ולכך אמרו לאביהן 'איש מצרי', כלומר מי גרם לזה שבא אצלנו - איש מצרי שהרג".

רואים אנו עד היכן הייתה זהירותו של משה רבינו מופלגת במידת הכרת טובה. אפילו בדבר עזרתו לבנות יתרו, הוא מצא לנכון להזכיר את אותו איש מצרי רשע ומושחת, שהכה את הישראלי ועל פי דין הרגו משה, רק מחמת זאת שנתגלגלה על ידו הזכות שבא למדין וסייע בידי בנות יתרו!

בהמשך אנו רואים שגם יתרו הגוי הבין את חשיבותה של הכרת הטוב, כשנזף בבנותיו על שלא קראו למשה לבית לאכול לחם. כי מדת הכרת הטוב היא מדה המתיישבת על הדעת, היא אנושית והכרחית, וגם גוי מצד מזוג הטוב מסוגל להבין כי עליו להכיר טובה למיטיבו.

פעם נכנסתי לביתו של האדמו"ר בעל ה'נתיבות שלום' מסלונים זצ"ל. באותם ימים, קדם עלותו לכהן כרבם ומנהיגם של עדת חסידי סלונים, שימש הרבי כראש הישיבה, והיה גר בשכונת עמנו בירושלים. שיחתי עם הרבי נסובה אודות ענין הכרת הטוב. בתוך הדברים הזכיר הרבי כי הקפיד תמיד להשתתף בשיחות המוסר, אותן היה משמיע רבו הגדול מרן הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל, בעל ה'אבן האזל'.

כהקדמה לדברים, תאר הרבי בכישרון התיאור המופלא שלו, כיצד היו נראות שיחותיו של רבי איסר זלמן. צורת אמירת השיחה הייתה מעניינת ביותר: לרוב ענוותנותו, לא ראה רבי איסר זלמן את עצמו ראוי לומר שיחת

בתל אביב, שם פעל האוטובוס היחיד מהמרכז לירושלים. כדי שלא להיכשל במראות אסורים ברחובה של עיר, העדיף הרב שטיינמן לנסוע במונית. הנסיעה במונית לא הייתה הרבה יותר נוחה מהאוטובוס, ואף יקרה הרבה יותר, אך כאמור הרב שטיינמן העדיף לא להיכנס לתל-אביב אם איכא דרכא אחרינא.

מספר רבי יהודה כך: "עמדנו ברחוב 'חזון איש' והמתנו למונית, זו בוששה להגיע. לפתע עבר יהודי אחד ממוקירי תורה במכוניתו, הוא קלט בעיניו את המתנתנו, עצר ובקש לדעת מדוע אנו ממתנים, כששמע את הסיבה מהר להציע כי הוא יסיע אותנו לירושלים..."

"הרב שטיינמן סרב בכל תקף, לא הועילו כל הפצרותיו של אותו יהודי, כשהוא מבחיר שאין זו טרחה עבורו ואף הדבר משמש לו לעונג רב, אך הרב נשאר בסירובו. מאוחר יותר הוא נימק את סירובו בכך, כי ראשית אינו מעוניין להטריח מישהו בגינו, ושנית, היות ועבור טירחה כזאת הוא ידרש להכיר טובה גדולה מאד, ואינו יודע אם תהיה לו הזדמנות נכונה לעשות זאת, הוא פוחד להישאר חייב, ולכן אינו מסכים בשום פנים ואופן לקבל את טובתו". רבי יהודה גוטרמן הוסיף הסבר משלו למאורע, הסבר שמאד מתחבר עם הדברים שהזכרנו קודם. הכרת הטוב הינה מדה שנגזרת ממידות טובות ואנושיות של האדם, ככל שהאדם פחות מרגיש את עצמו, לא מחזיק טיבותא לנפשיה, כך תחושות הכרת הטוב והמחויבות שהוא חש כלפי כל מי שמיטיב עמו, גדולות בהרבה יותר.

כיצד הכיר רבי בן ציון פלמן טובה לשולחי הזמנות?

סיפור נפלא בענין הזהירות המופלגת להכיר טובה, שמעתי על הגאון רבי בן-ציון פלמן זצ"ל, רבה של קהילת 'נחלת משה' ומגדולי מורי ההוראה בבני ברק, אשר בימי הבחרות בישיבת פוניבז' זכינו להתבשם מעט ולהחכים משעורי ההלכה הבהירים שמסר לבני הישיבה.

הייתה לו לרבי בן-ציון הנהגה מעניינת, שאת חידושי ותורתו היה כותב באופן קבוע על גבי דפי הזמנות שהוזמן באמצעותן לשמחות. במשך השנים התמלא ארון שלם באלפי הזמנות, שהיו מלאות בגבן מזן אל זן בחידושי תורה מאירים ומערכות הלכה מפיקות נגה. חלקם ראו אור עולם בסדרת הספרים הנודעים 'שלמי תודה'.

בימי השבעה לאחר הסתלקותו, שמעתי מבניו את פשר הענין המסקרן, כפי ששמעו מפיו בהזמנות מסויימת: היה זה כאשר הציע לו אחד התלמידים, כי מוכן הוא לקנות בעבורו מחברות גדולות ומסודרות, בהן יוכל לכתוב את חידושי התורה שלו, באופן נאה ומרחיב את הדעת. רבי בן ציון דחה את ההצעה, והסבירו לענין היה אמירה מאלפת בענינה של הכרת הטוב:

"וכי נדמה לך שחסרים לי דפים?", שאל רבי בן ציון בנועם. "במכוון אני כותב על דפים אלו. אנשים רהי טורחים ושולחים לי הזמנות, אך מה אעשה ואין עתוטי בידי להשתתף בשמחות של כולם. אני מוכרח ללמוד, ואין לי זמן פנוי להגיע לכל שמחה שהנני מוזמן אליה, ואף לא להשיב אגרות 'מזל טוב' לכל שולח. לכל הפחות אני מקדיש את זכות למוד התורה והחידושים שאני כותב על גבי ההזמנה ששלחו, להצלחת בני הזוג ובעלי השמחה! בכך אני משיב מעט 'הכרת הטוב' על ההתחשבות שלהם להזמין אותי לשמחה...". מפליא ביותר!

התמונה ופשרה

ישנה תמונה מפורסמת בה נראה המשגיח, הגאון הצדיק רבי אליהו לופיאן זצ"ל, בעל ה'לב אליהו', מניח כוס חלב בפני חתול. כשאבי מורי שליט"א נתקל בתמונה זו, טרח וברר אצל ותיקי תלמידיו של רבי אליהו, מה עומד מאחורי התמונה המפליאה הזו - וכי רבי אליהו ראה מחובתו להאכיל חתולים?

התשובה שקבל מפעימה.

לפני שבנו את בניין הישיבה ואגפי הפנימיה בישיבת 'כפר חסידים', היו הבחורים ישינים בצריפים. הם סבלו שם ממכה קשה של עכברים, שהגיעו לכל פינה, הזיקו והציקו רבות. מישהו חשב על פתרון והביא למקום חתול שישהה במתחם וירחיק את העכברים.

כאשר בנו את בנין הישיבה וכבר לא היה צורך בחתול - רצו האחראים לשלוח אותו לנפשו. הדבר חרה היטב לרבי אליהו: "היכן הכרת הטוב?", שאל בכאב. הוא מיד טרח ללכת ולהביא כוס חלב והניחה בפני החתול. דקות אחדות עמד שם המשגיח לדאוג שהוא שותה כראוי, מבלי שתתהפך הכוס בפניו...

תלמיד שעבר במקום רץ להביא מצלמה, כדי להנציח את ה'מעמד' המיוחד, וכך השתמרה בידינו עדות עד היכן מגיעה חובת 'הכרת הטוב'!...

(מתוך סדרת הספרים הנפלאה 'אוצרותיהם אמלא')

במה המדבר אמר מיד: "לא אדון ולא אורה במרחץ הזה, לא במכר ולא בשומא ולא בשום דבר המתייחד בו, לפי שנהנית ממנו!..."

הר"י מיגאש התבטא על כך בהתפעלות: "אם בדומם שאין לו הרגשה כן, כל שכן וקל וחומר בבני אדם המרגישים בהיזק ובתועלת, שיהיה זה שנאו לעשות כן, והעושה יוצא משורת המוסר ודרך ארץ".

מי שנהג להקפיד על כך הלכה למעשה, היה הגאון הצדיק רבי אריה לוי זצ"ל. ספורים מפעמים רבים סופרו על מדת הכרת הטוב המופלאה שלו, שנבעה מתוך גדלותו העצומה בבין אדם לחברו ובמידת החסד. נזכיר ספור אחד שמואב בהקדמת הספר 'אשא עיני', שנכתב על ידי בניו של הרב הגאון רבי שמעון אליעזר זוסמן-סופר זצ"ל:

הבנים מספרים כי פעם כששהה אביהם מחוץ לביתו בעיר מרוחקת, הוא נכנס לחנות המכולת וקנה דבר שלא היה כל כך נחוץ לו באותה שעה. כששאלו אותו מדוע קנה את זה שם, אם אפשר לקנות זאת סמוך לבית, השיב להם כך: "דבר זה למדתי מרבי אריה לוי. באחד מימי חל המועד פגשתי אותו בשכונת 'מין משה', כשבא לביקור חג בבית מחותנו רב השכונה, הגאון הצדיק רבי שרגא פייבל פראנק זצ"ל. ליוויתי אותו בדרכו ושוחחנו בדברי תורה. בדרך הילוכנו, נכנס רבי אריה לחנות מכולת סמוכה וקנה קופסת גפרורים.

"כשראה את תמיהתי, אמר לי רבי אריה: 'באמת אין אני זקוק עכשיו לקופסת גפרורים. אבל אדם צריך ליהנות את תושבי המקום בו הוא מתארח משום הכרת הטוב, ולכן קניתי את הגפרורים'..."

"והרי הוא נתן לי את כסותו להתחמם בו"

ספר לי הגאון רבי יצחק זלזניק זצ"ל, אחד מחשובי מרביצי התורה בדורנו, כי לפני עשרות שנים ראה אחד התלמידים את מרן ראש הישיבה הגרא"מ שך זצ"ל, כשהוא מתהלך רגלית מחוץ לבני ברק, והיה ניכר בו כי הוא ממחר להגיע למקום מסויים. לשאלת התלמיד, סיפר לו הרב שך כי הוא כעת בדרכו לגבעתיים להלווית יהודי יקר, שהכירו עוד בהיותו בחור בישיבת סלבודקה; אולם היות ואין לו פרוטה בכיסו, מתוך שהיה שרוי באותם ימים בעניות ודחוקות רבה - לא הייתה לו בררה אלא לצעוד רגלית...

תמה התלמיד בפני הרב שך: "מדוע טטרחו עד כדי כך ללכת להלווייתו של אדם שהכרתם לפני שנים כה רבות, ועוד רגלית?". השיב לו הרב שך תשובה מאלפת המגלה מושגים במידת 'הכרת הטוב': "בבחרותי, בימים בהם למדתי בישיבת סלבודקה, הייתי הולך רגלית ללון בלילות בעיר קובנא הסמוכה. המנוח הזה, שהנני כעת בדרך להלווייתו, היה נותן לי את מעילו כדי שאתכסה בו בדרכי לקובנא".

"וכי קלה בעיניך מידת הכרת הטוב?!..." - התפלא הרב שך.

זכורני כי לפני שנים, הגיע מרן הרב שך למסור 'שיעור כללי' בהיכל ישיבת 'אהל שמעון' ערלוי, בשכונת קטמון בירושלים. דבר בואו עורר בשעתו הדים רבים והתרגשות גדולה, שכן הרב שך כבר עבר אז את גיל הגבורות, ומעט למסור שיעורים בהיכלי התורה והישיבות.

שמעתי מבני משפחתו של גאב"ד ערלוי, הגאון הצדיק רבי יוחנן סופר זצ"ל, כי סיבת טרחתו של הרב שך בגיל כה מפלג למסירת שיעור בישיבת ערלוי - נעוצה בסיבת הקפדתו המיוחדת על ענין 'הכרת הטוב'. ומעשה שהיה כך היה: בשנת תשל"ג, התעוררה הפרשה הידועה של אותו "רב" שהתיר ממזרים לבוא בקהל. מרן הרב שך יצא בראש גדולי ופוסקי הדור בחרב ובחנית כנגדו, ועמד בפרץ לעצור את המגמה הפסולה, לטמא את כרם בית ישראל.

גאב"ד ערלוי זצ"ל, כחיל נאמן במערכות קודש, אף במלחמת מצווה זו חגר בעוז מתניו, ונכנס ובא בבתי גדולי ישראל והאדמו"רים, להביא את הנתונים בפניהם ולעוררם על חומרת העניין. בכך גרם לכמה רבנים ויושבי על מדין להצטרף למאבק חשוב זה, על עתיד טהרת יחוסן של ישראל. לכן, כאשר התבקש הרב שך על ידו למסור שיעור כללי בישיבתו - נאות למרות חולשתו, כהכרת הטוב על סיועו להצלחת המערכה הזו!

הסירוב לקבל טובה כשלא תהיה הזדמנות להשיב עליה

ספור מאלף פורסם לאחרונה מפי הגאון הצדיק רבי יהודה גוטרמן שליט"א, משגיח ישיבת פוניבז' לצעירים, אודות מרן ראש הישיבה הגרא"ל שטיינמן זצ"ל, לו היה עד לפני כיוכל שנים:

באחד הימים נישא בירושלים יהודי גלמוד, אחד מפליטי חרב, שהייתה לו היכרות כלשהי עם הרב שטיינמן. הרב רצה מאד להשתתף בשמחתו של אותו יהודי כדי לשמח אותו, וניגש אל רבי יהודה גוטרמן - שגם לו הייתה הכרות עם בעל השמחה, וסיכמו לנסוע בצוותא לחתונה בירושלים.

באותן שנים כדי לנסוע באוטובוס לירושלים, נדרש לנסוע לתחנה מרכזית

נהג המשאית ניסה לעשות הכל. הוא לחץ על דוושת הבלם בכל הכח, וגם צרם את האווירה בצפצוף צורמני במיוחד. אפס, המשאית הצליחה לבלום רק אחרי כמה מטרים, בשעה שהולך הרגל כבר היה מוטל על הקרקע...

"ספר התהלים נראה בהתאם לכמות התקוות שתלו בו..."

את הכביש. הוא הביט כה וכה, המשאית נראתה רחוקה, והוא ירד מהמדרכה... באותן שניות בדיוק, נהג המשאית ניסה לעשות הכל. הוא לחץ על דוושת הבלם בכל הכח, וגם צרם את האווירה בצפצוף צורמני במיוחד. אפס, המשאית הצליחה לבלום רק אחרי כמה מטרים, בשעה שהולך הרגל כבר היה מוטל על הקרקע...

לרגע הייתה דממה זועקת, ומיד אחר כך קול סירנות החריד את השכונה. כוחות ההצלה שעטו למקום, גוררים בעקבותיהם קהל סקרנים שהתגודד מסביב. האב, דמות מוכרת בשכונה, היה שכוב על הרצפה מחוסר הכרה, מגבעתו עפה למרחקים ורסיסי משקפיו מוטלים סביבו. את פניו - או את מה שנותר מהן - רצוי שלא לתאר...

בינתיים בשכונה, בני הבית, השכנים והמכרים הרבים לא ידעו נפשם מהלם ותדהמה. האיש הוא יהודי מוכר, אב למשפחה ברוכה, אדם צעיר ונמרץ בשיא חייו ופריחתו. 'לא ייאמן מה יכול לקרות בשניה אחת', אמרו לעצמם, בהמתנה מורטת עצבים לתשובות מבית החולים... בשעות הערב, התבהרה התמונה חלקית. הוא שרד את הפגיעה, אם ניתן לכנות פגיעה אנושה במילה 'שרד'. נכון לאותם רגעים, הוא מורדם ומונשם במחלקת טיפול נמרץ, והרופאים רחוקים מלהעניק לו סיכויים חיוביים...

ימי חג הפסח עברו על בני המשפחה והמכרים בחרדה מתמשכת. "זה יסתיים בכל רגע", קבעו הרופאים שוב ושוב, "אין לו באמת סיכוי לחיות. כרגע הוא שורד איכשהו, אבל השעות שלו מוגבלות. אין דבר כזה לצאת על שתי רגליים מפגיעה כזאת, שיהיה ברור!", אמרו, משביתים כל זיק של תקווה... העובדות היו בצד של הרופאים, לחלוטין. המוח לא תפקד, גם לא הלב. המכשירים הם אלו שהחיו אותו, אף שהיה מוטל על המיטה מחוסר תזוזה ומרוסק איברים. לא היו סיכויים להציל אותו, ואפילו בקרב בני המשפחה - כבר כבה ניצוץ התקווה...

שמונה ילדים נותרו בבית, ואמא מתמודדת בגבורה. הימים קשים ומייסרים, הלילות מסייטים ומפחידים. כל צלצול טלפון מקפיץ מהמקום, כל אוושת עלה מניעה את הלב בחרדה. מה ניתן לעשות?

לא ניתן לתאר את המתח והלחץ של בני המשפחה באותם ימים קשים, שהיתה נחלת כל המשפחה המורחבת וכמובן של אביו של הפצוע האנוש, יהודי יקר בשם הרב יצחק שוורץ הי"ו, מפיו שמענו את הסיפור ובהזדמנות זו נודה לו על כך. "ידענו שאין כל סיכוי", משחזר האב, "היינו אובדי עצות. מחד גיסא - הוא חי, מאידך גיסא - מיום ליום הסיכויים שלו לשוב אלינו הולכים ופוחתים..."

מבצע חובק עולם

הרב שוורץ ממשיך: "הבנו שאם כל הרופאים לא נותנים סיכויים, אם בדרך הטבע אין כל מוצא, זה בדיוק הרגע בו התפילות שלנו יכולות להציל את המצב, אם נאמין בהן, שרק הן יכולות לשנות את רוע הגזירה..."

מאותו יום הפך בית משפחת שוורץ לחדר פיקוד אחד גדול, על מבצע תפילה ענקי וחובק עולם. האם, רעייתו של הפצוע, יצאה בקריאה נרגשת: "בעלי, אב לשמונה ילדים, נפצע אנושות בתאונת דרכים, ולדברי הרופאים הוא חסר סיכוי. אחינו בני ישראל! אנא הקדישו מספר דקות לפרקי תהלים

המשך בעמוד הבא <<

הרה"ג אשר קובלסקי שליט"א

"ותעל שועתם אל האלקים מן העבדה" (שמות ב', כ"ג)

בפרשת שבוע זה, אנו עדים לפעם הראשונה בה עם ישראל החל בדרך הארוכה הנקראת 'גלות', היא גלות שעבוד מצרים. בעולם של ימינו, קשה להאמין כי עם בסדר גודל של כמה מיליוני אנשים, היו משועבדים מאות שנים לעם אחר, עובדים למענו וחסרי כל חרות ויכולת להתנתק ולהשתחרר.

העם הזה היינו אנחנו, בני ישראל. המצרים השתעבדו בנו ללא רחמים, וגזרו עלינו את הקשות שבגזירות: הריגת כל זכר נולד, עבודה בפרך לילות כימים, שיבוץ תינוקות חיים במקום לבנים בקירות הבתים, וכדומה...

השנים חולפות, העולם שותק. הזמן אינו עוצר מלכת, איש אינו מעיף מבט על העם המשועבד, הנאנק, הסובל כל כך. המצב הזה היה יכול להימשך לנצח, כי איש לא יכול היה לעצור את השלטון הרודני של פרעה, איש לא יכול היה להתקומם כנגדו. לעם ישראל לא היה כל סיכוי להתנגד לגזירות המוטלות על ראשם חדשות לבקרים, ואף אחד מבחוץ לא חשב להושיט עזרה...

הכל סגור, חשוך, אפל. אין סיכוי לצאת, אין סיכוי להינצל. גלות מצרים סוגרת מכל עבר, ובכל יום החושך רק מתגבר - - -

בהזדמנות הראשונה כשמת מלך מצרים והייתה הפוגה קלה, תפסו בני ישראל אומנות אבותיהם בידיהם. "ויאנחו בני ישראל מן העבודה ויזעקו" - לא רק אנחנו, לא קיטרו, גם לא התלוננו. הם פשוט זעקו, התפללו, התחננו... "ותעל שועתם אל האלקים" - תפילתם עלתה, תחינתם התקבלה. בני ישראל זועקים, ואביהם שומע ומאזין תפילת כל פה. למה? כי הייתה זו זעקה מן העבודה - מעומק הבור, מתוך הלחץ, מעמקי התהום, מתוך העבודה והשעבוד והסבל הנוראיים, שאין להם כל פתרון או סיכוי, מלבד אותה תפילה מעומק הלב...

כל יהודי, שלוש פעמים ביום, פונה בתפילה לבורא עולם. הוא מבקש, מתפלל, לפעמים בכוונה גדולה. אבל מי שרוצה ששוועתו תישמע ולבטח תתקבל, מי שחפץ שתפילתו תגיע עד כסא הכבוד ותיענה ברצון, צריך להתפלל מתוך הבנה כי אין לו כל סיכוי או פתרון, אין כל אפשרות אחרת ואין מי שיעזור לו, זולת אבא שבשמים שמאזין לו עכשיו...

כשיהודי נושא עיניים לשמים וזועק: 'אבא, אין לי דרך אחרת ורק אתה יכול להציל אותי', כשיהודי ניגש להתפלל מתוך הבנה שרק התפילה יכולה להציל את מצבו, כשיהודי פותח את הסידור מתוך הפנמה שהתפילה היא הכלי היחיד העומד לרשותו לפתרון מצוקתו - התפילה הזו עולה, מתקבלת, וגם נענית... התפילה אינה אחת מתוך מכלול אפשרויות פתרון, גם לא דרך אחת מני דרכים רבות להגיע ליישוב משבר. אם רוצים שתפילה תתקבל, אם רוצים שתחינה תיענה, צריך להטיל עליה את כובד המשקל, להבין ולהפנים שהתפילה היא המוצא האחד והיחיד, הדרך הבלעדית לזכות בישועה!

...

היה זה לפני כארבע שנים, יומיים לפני חג הפסח תשע"ב, ברחוב סואן בטבורה של עיר מפורסמת. משאית כבדת משקל ירדה במורד הרחוב במהירות רבה, בדיוק בשעה בה יהודי יקר, אב לשמונה ילדים, ירד מביתו ופנה לחצות

החולים?". "אוי ואבוי", אמר הפרופסור, "כנראה אדוני לא הבין את מצבו לאשורו. הטיפולים טובים לאנשים שהמחלה מקננת בהם, אבל עוד לא השתלטה לחלוטין. אתה במצב אחר, לצערי, מצבך חסר סיכוי - הגוף מלא בגרורות, אין מערכת אחת שלא נפגעה, אין מה לעשות! ההבדל ברור?". בקושי רב, התרצה הפרופסור לתת לו הפניה לטיפולים. "אם כל כך בוער לך - קח, שיהיה, אבל תדע שאין לך כל סיכוי!", אמר שוב את המילים הנוראיות, חתם את המסמכים ושילח את ר' משה לדרכו... כשחזר הביתה, ר' משה כבר לא היה אותו אדם שיצא ממנו. גוו נכפף באחת, החיוך שכל כך מזוהה עמו נמחה. מילותיו של הרופא הלמו באוזניו שוב ושוב: "אתה חסר סיכוי, בכל רגע נתון אתה אמור לקרוס..."

ראשית, קרא לרעייתו והודיעה על החדשות הקשות והמרעישות. אחר כך, החליט לנסות, ופנה לטיפולים. כך חלפו להם שבעה חודשים... אחרי שבעה חודשים, ערב אחד, התייצב ר' משה במרפאתו של פרופסור גלבוץ בחיך רחב, בלי לקבוע תור. "אני צריך רק לומר תודה לפרופסור", אמר למזכירה, והראה את זר הפרחים הנאה שהביא באמתחתו...

היא התרצתה מיד, ולפני התור הבא נכנס ר' משה. הוא הניח על שולחן הפרופסור את זר הפרחים הגדול, ואמר בקול ברור וצלול: "באתי להגיד לך תודה, אדוני הפרופסור". לקח לפרופסור כמה דקות, להעלות את התיק הרפואי של העומד מולו. הכל צף ועלה מתוך המחשב, הצילומים המרשימים מלפני יותר מחצי שנה, כמו גם הצילומים העדכניים מלפני יומיים. בתווך, ערימה אינסופית של מסמכים ומרשמים, צילומים והפניות...

"זה לא אותו אחד", לחש הפרופסור ברטט, "זה לא יתכן, זה פשוט לא יתכן. לפני שבעה חודשים היית גמור, חסר סיכוי. אתה זה משה ר.!? זה פשוט לא יתכן!". "כן, זה אני", אמר ר' משה בחיך מתרחב, "אני כאן לומר לך תודה, ולספר לך איך זה יתכן...". הפעם, פרופסור גלבוץ המופתע עבר לצד המקשיב, ור' משה עמד בצד הנואם:

'דווקא כשאין סיכוי!'

"אני חייב לך תודה ענקית, ענקית. כשהייתי כאן לפני שבעה חודשים, אמרת לי שאין כל סיכוי. מי יודע אם הייתי ניצל לולא המילים הללו... כשאמרת שאין סיכוי, הבנתי שנתורה רק דרך אחת. הגעתי הביתה, והחל מאותו ערב, כל יום ויום ולפעמים כמה פעמים ביום, התפללתי לבורא עולם. אמרתי לו 'אבא שבשמים, אני יודע שאין לי סיכוי, רק אם תשמע תפילתי ותעניק לי חיים...'"

"החלטתי ללכת לטיפולים, כדי לעשות את מה שאני יכול, למרות שהרפואה קובעת שאין לי סיכויים בכלל. בכל הזדמנות נשאתי עיניי שוב לשמים, וסיפרתי לבורא עולם על משפחתי המורחבת הזקוקה לאבא בריא, על ילדי שמישהו צריך לחתן אותם, ועל החיים שלי שעוד צעירים מדי מכדי להיגדע בפתע פתאום... אמרתי לבורא עולם שאני יודע שאין סיכוי, כי כל הרופאים כל כך משוכנעים בכך. 'רק אתה, אבא גדול, רק אתה, רופא כל בשר, רק אתה הנותן חיים לכל חי - יכול להפוך את ההחלטה. הם בעצמם לא מאמינים בהקרנות, הם בעצמם לא חושבים שכל טיפול יועיל ולו במשהו. רק אתה בורא עולם יכול להציל את המצב...!'

"חלפו שבעה חודשים מאז", אמר ר' משה בהתרגשות עצומה, 'ואבא הגדול הוכיח שכשפונים אליו וסומכים רק עליו - הוא יכול הכל. אתמול, כששוחחתי עם המכתב המבשר שהמחלה מאחורי, חשבת איך זכיתי לזה, והגעתי למסקנה שבזכותך!'

"בזכותי?!" - פרופסור גלבוץ עיגל עיניו בהפתעה, "מה פה בזכותי? הרי אני הייתי נגד כל הטיפול וחשבת שאין סיכוי?". "בדיוק לכן", השיב ר' משה בחיך, "כי זה שאתה אמרת שאין סיכוי, גרם לי להתפלל כמו שצריך, מתוך הבנה שרק בורא עולם יכול להציל אותי במצב הזה! בגלל שקבעת שאין כל דרך להינצל - זה גרם לי לשאת תחינה מעומק הלב, מתוך הפנמה שרק בורא עולם יכול להציל אותי. עכשיו אתה מבין למה מגיעה לך התודה? - פשוט, כי ייאשת אותי וגרמת לי להתפלל בצורה הנכונה, בצורה שעובדת, ואם אני פה - זו בדיוק הראיה!", חתם ר' משה, ונפרד מפרופסור גלבוץ בידידות...

זה הסיפור שטלטל את נפשו של הרב שוורץ באותם ימי מתח, והעניק חיזוק וביטחון ואור בקצה המנהרה. "מהסיפור הזה למדתי", הוא אומר בחיך, "שדווקא אם מבינים שאין כל סיכוי, דווקא כשסומכים אך ורק על כח התפילה ולא על שום דבר אחר - דווקא אז התפילה פועלת ומצליחה, ופותחת שערים!". כי כשאדם יודע שרק התפילה תציל אותו, היא פותחת עבורו שערי שמים. כשאדם מתפלל מתוך הבנה והפנמה שאין כל מוצא אחר - התפילה אכן פותחת לו מוצא חדש. כשאדם שופך שיחו לפני בורא עולם

מעומק הלב עבור... בן... כי רק בורא עולם יכול להציל אותנו כעת!". בקשתה הוקלטה, נכתבה, הושמעה ופורסמה. בבית הכנסת השכונתי ובבית המשפחה נערכו משמרות של תפילה ותחנונים, בלי להסתיר את האמת המרה - שלדברי הרופאים, הפצוע דנו הוא חסר סיכוי. אך דווקא לכן, דווקא לכן! בני המשפחה, אולי למותר לציין, זנחו את כל עיסוקיהם. רק לקרוע שערי שמים, לא היה להם פנאי לשום דבר נוסף. במאבק על חייו האבודים של האב, הם סירבו להתייאש ובחרו להיאבק בתפילות בוקעות רקיעים... ביום ל"ג בעומר, חודש וכמה ימים אחרי הפציעה, הגיע המבצע לשיאו. ביום בו מאות אלפי יהודים עולים מירונה לשפוך צקון לחשם על ציון הרשב"י, קידמו את פניהם אלפי מודעות ענק, המתחננות לומר פרק תהלים או שניים לרפואת האב הפצוע. כל מי שעלה מירונה נתקל במודעות, ומי שנתקל בהן - לא נשאר אדיש.

'אנא העתירו בתפילה', נכתב במודעות, 'למען... בן... אב לשמונה ילדים שנפצעו אנושות בתאונה ומאז הוא מחוסר הכרה, והסיכוי היחיד הוא בתפילתכם!' לטובת הענין, נפרשו גם עשרות מתנדבים ברחבי מירון, שחילקו פתקים ובהם שם הפצוע ותחינה 'לא לוותר', ושכל יהודי יקדיש עבורו מספר דקות של תפילה, כי זה סיכוי היחיד!

שלושה ימים אחרי ל"ג בעומר, בכ"א באייר תשע"ב, שוחרר הפצוע ממחלקת טיפול נמרץ והועבר לשיקום נשימתי. למרות הבשורה שבכך, גם אנשי השיקום הנשימתי לא היו אופטימיים. "לכאן מביאים אנשים חיים שרוצים לחזור לנשום, ולא מתים שעדיין נושמים לעוד מספר ימים", אמרו הרופאים עם כניסתו למחלקה, מסרבים להאמין בסיכוי...

מבצע התפילות לא פסק לרגע, אלא הלך והעצים. הבשורות המעודדות הפיחו רוח חיים חדשה במתפללים, כי עוד לא אפסה תקווה, ובעזרת עוד ועוד תפילות, לבסוף יזכה הפצוע להלך על שתי רגליו...

וכך בדיוק קרה. תקופה קצרה אחר כך, בעיניים דומעות מהתרגשות והודאה, השתחרר הפצוע מבית החולים. הולך על שתי רגליו, מתפקד כמעט כרגיל, אבא לשמונה ילדים במשרה מלאה, כפי שהיה עד לרגע התאונה...

עין לא נותרה יבשה, כשנאם הפצוע בסעודת הודאה שהוכנה לכבודו, והעיד: "הרופאים בטיפול נמרץ טוענים שלא יתכן שאני זה שנפצתי באותה תאונה מחרידה. אחד מהם סיפר לי שלמעשה הייתי רגל

וחצי כבר בעולם האמת. התפילות הצילו את חיי!", סיכם בהתרגשות רבה... לאחר שנודע דבר הנס, היה ברור כי טמון כאן מסר חזק במיוחד. כשפצוע אנושות משתחרר מבית החולים בתוך מספר חודשים, כשהתחזיות הרפואיות מתבדות בעוצמה כזו, זו בהחלט סיבה להתבוננות. מנין לקחו בני המשפחה את הכוחות? מה גרם להם להשקיע את כל המאמצים במבצע תפילה כזה? הרב יצחק שוורץ ניאות לשתף אותנו, ומגלה במה נזכר בימים הקשים ביותר כשבנו מוטל על ערש דווי בין חיים למוות. הוא חושף את הסיפור המטלטל שהעניק את התמרץ למבצע התפילות אדיר המימדים, את הסיפור ששמע קודם לכן והניע את התפילה והתקווה...

זר פרחים לפרופ' גלבוץ

ר' משה נקרא לו, ליהודי בגיל העמידה שהחל זה עתה לחתן את ילדיו. הוא מנהל שגרת חיים רגילה ומבורכת, המופרת מדי פעם רק בשמחות משפחתיות צוהלות... ואז, בלי שום הכנה, הוא נקרא בבהילות לחדרו של פרופסור גלבוץ. "עשית לפני כחודשיים בדיקות מקיפות לגיל חמישים", פתח הפרופסור, "מעשה חכם וטוב מאוד. אלא שהתוצאות טובות קצת פחות". פרופסור גלבוץ העלה על המחשב את הצילומים הקשים, וגם ר' משה יכול היה להבחין בנקל בגידול הממאיר, ובגרורות שצמחו מסביבו. הפרופסור שתק, נותן לר' משה לעכל את המידע המחרדי, ואחר כך אמר: "אין לי מה להוסיף. שלום ורפואה שלימה", חתם במבוכה...

ר' משה נותר לשבת, לא מבין כלום. אחרי כמה דקות התאוששות, שאל ר' משה: "הרי יש טיפולים, יש הקרנות, יש מה לעשות. שמעתי על אנשים שחלו ויצאו מזה. למה אתה לא ממליץ על טיפול? למה אתה לא מפנה לבית

"אני חייב לך תודה ענקית, ענקית. כשהייתי כאן לפני שבעה חודשים, אמרת לי שאין כל סיכוי. מי יודע אם הייתי ניצל לולא המילים הללו... כשאמרת שאין סיכוי, הבנתי שנתורה רק דרך אחת

בהיוולד להם בן בשעה טובה ומוצלחת, הביע הבעל את רצונו להעניק לרך הילוד שם יהודי מקורי, בו הוכתרו אבותינו ואבות - אבותינו מיום היותם לגוי, האשה, לעומת זאת, התנגדה, ודרשה לתת לילד שם 'מודרני'

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א על הוויכוח שהוכרע בדרך פלא

לקראת האירוע, ובדרך הם מבחינים במודעות התלויות ברחובות, הקוראות לציבור להשתתף בהילולא לזכרו של רבי אלימלך מליז'ענסק. כיון שזה עתה נכנסו אל תוך עולם התורה, לא הכירו שניהם את המושג המקודש 'נועם אלימלך', אולם משראתה האשה את השם 'אלימלך' מתנוסס על המודעות צמוד לשם 'נועם', מצא חן בעיניה, והציעה לבעלה להוסיף לבנם את השם 'אלימלך' ליד השם 'נועם'...

גם בעיני הבעל מצא חן השם הזה, והוא הסכים, ושוב - מבלי שידע שיש קשר בין שני השמות הללו, נועם ואלימלך.

על מבועי התורה

משהגיעו בברית לויקרא שמו בישראל, הכריז הבעל: 'נועם אלימלך', ועל פני הכל ניכרה הפתעה מרובה מה'המצאה המקורית' והמקודשת, לקרוא לתינוק על שמו של ה'נועם אלימלך', הלא הוא הרבי, רבי אלימלך מליז'ענסק, למרות שההורים כאמור לא התכוונו לכך...

או-אז נתוודעו הבעל והאשה למושג זה, והחליטו ללמוד בבית בצוותא את הספר 'נועם אלימלך', ולימוד זה העניק לשניהם חיזוק רב ביהדות ובקיום המצוות.

הילד עצמו, נועם אלימלך, גדל על מבועי התורה והיראה, והעובדה שהוא נקרא בשמו של אחד מרועי החסידות, תעניק לבטח גם לו שפע של קדושה.

מה למדנו? - שעל הכל אפשר וצריך להתפלל! יש לך בעיה עם אשתך בענין השם? עמוד והתפלל. שא עיניך השמימה, ובקש ממי שהכל בידו שיעזור לך, שייתן לך את העצה הנכונה!

ושנית, בשום אופן לא כדאי לעורר מריבות ומהומות בבית. אם נלך בדרך של הארת-פנים וקירבה, ונוכח שאנחנו מוכנים להסכים לדעתו של הצד השני, יאירו לנו מלעילא את דרכנו ונתיבותינו, ויוליכונו בדרך הישר.

(מתוך 'שמחה בבית' - משיחותיו של הרב יצחק זילברשטיין,

בעריכת ר' משה מיכאל צורן)

"ואלה שמות" (בראשית א', א')

הגיע אלינו סיפור מופלא, וממנו אפשר ללמוד כיצד יש להתנהג בבית, בעת שמתעורר ויכוח בין בני-זוג.

המדובר היה בבני-זוג שהתקרבו ליהדות, כאשר הבעל היה כבר בדרגה גבוהה יותר, ואילו האשה נותרה מעט מאחור. והנה, בהיוולד להם בן בשעה טובה ומוצלחת, הביע הבעל את רצונו להעניק לרך הילוד שם יהודי מקורי, בו הוכתרו אבותינו ואבות-אבותינו מיום היותם לגוי, בבחינת 'שמי ושם אבות'. האשה, לעומת זאת, התנגדה, ודרשה לתת לילד שם 'מודרני'.

ככל שהתקרבו מועד הברית, הלך הוויכוח והחריף, ושני הצדדים לא הגיעו להסכמה. הבעל, שלבד מהיותו ירא שמים, היה גם איש חכם, החליט לא לפתוח במריבה בנושא זה.

ביום שלפני הברית, הוא שאל את אשתו איזה שם היא רוצה לתת לבנם, וזו השיבה שהשם שבחרה בו הוא 'נועם'. הבעל לא היה מרוצה, אך כאמור גמלה בלבו החלטה לא לעורר מדנים בנושא זה.

מקורות ליבו

הוא התפלל אל הקב"ה מקירות ליבו, שיסייע בידו להיחלץ מן המצב אליו נקלע, ובינתיים החליט לבקש מאשתו להצמיד שם נוסף, כזה המקובל מדורי דורות, ליד השם שהיא בחרה בו. כיון שראתה שבעלה בא לקראתה, נענתה גם היא לבקשתו זו. בלילה שלפני הברית יצאו השניים לסדר כמה דברים

<< המשך מעמוד קודם

אל חדרו של בעל ה'חפץ חיים' זי"ע נכנס יהודי, והחל שופך שיחו בכאב על צרה שעלתה במעונו. "רבינו!", התייפח בדמעות, "כזו צרה עלתה בחלוני, ואני אובד עצות. מה אוכל לעשות?".

ה'חפץ חיים' האזין בהשתתפות ובהבנה, ואחר נענה על אתר: "ליהודי יש מה לעשות! האם הרמת עיניים לאבא שבשמיים? האם פנית אליו בתפילה ובקשה שיושיע אותך מצרתך?".

"בוודאי", השיב היהודי בנימה בוטחת, "מדי יום אני מרבה בפרקי תהלים לישועתי, ועדיין לא נושעת...!", הוציא היהודי את ספר התהלים מכיסו, כהוכחה לתפילתו התמידית...

הביט ה'חפץ חיים' בספר התהלים, וקם ממקומו. הוא ניגש לפינת החדר והביא ספר תהלים קטן ומקומט, מצהיב מיושן ולח מדמעות. "ראה בני כיצד מתפללים", אמר ה'חפץ חיים', "ספר התהלים שלך נראה חדש מדי, ישר מדי, נקי מדי. לא נראה שתולים בו תקוות רבות... ראה נא את ספר התהלים של אמי, שהכניסה לתוך הספר את דמעותיה ושאיופותיה, בקשותיה ותחינותיה, וספר התהלים נראה בהתאם לכמות התקוות שתלו בו..."

כי אין די לומר את המילים. התפילה היא המקום לנקו אליו את כל התקוות והבקשות, מתוך אמונה שבכח התפילה בלבד ימלא השם כל משאלותינו לטובה!

(מתוך הספר 'פניני פרשת השבוע' הרב קובלסקי)

בידיעה שרק הוא יכול לעוזרו - הקב"ה עונה לכל אשר יקראוהו באמת, אבל באמת!

זו לא רק תפילה על פצוע נטול סיכוי, או על חולה שאין לו תקוה. לכל מצוקה קטנה שלנו, או אלופים בלהציע פתרונות, כשלא צדן מגיעה, כמובן, התפילה. אך כדי שהקב"ה יפתח עבורנו את השערים, צריך להפוך את הסדר: לומר לבורא עולם: 'אין לי פיתרון, רק אתה יכול!'. לשאת תפילה כי אין כל תקוה בלעדיה, רק חנון ורחום יכול לשנות את רוע הגזירה. לזעוק מקירות הלב שבאמת אין מוצא, רק ריבונו של עולם יכול לשנות את התמונה!

כשאדם יודע שהתפילה היא המפתח לחייו ומפנים שהשחרית שהוא מתפלל עכשיו - היא הדרך היחידה לזכות ביום פורה בלימודים או מוצלח בעסקים, כשיהודי מתחיל 'שמונה עשרה', בתחושה כי הרגעים הקרובים קריטיים ומשמעותיים, כי הם יכולים להביא בכנפיהם את ההצלחה בחינוך ילדיו או את הצלחת הטיפול הרפואי המורכב - אין צורך להזכירו לנתק את הטלפון הנייד, כי הוא מתנתק מעצמו ברגעים כה קריטיים, הראש מתרכז מעצמו בגלל גודל השעה, הוא מכוון ומתמקד בתפילה כי היא כה דרמטית לחייו! אם ניגש כך לכל תפילת שמונה עשרה, אם זו תהא תחושתנו לפני כל פתיחת ספר התהלים, ברור שנכוון, ברור שנתלהב, ברור שליבנו יישפך ומעינו יהמו בתחנונים. ואם כך יקרה - שומע תפילה כל פה יקבל תפילותינו ברחמים וברצון, ויפתח לנו שערי שמים לישועות ונחמות!

ספר התהלים שמוכיח...

אשה שאמרה לדיין: "המנעל של אבי היה חשוב יותר מכל משפחתך"

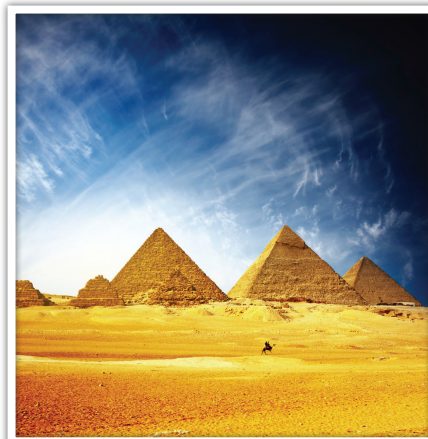
של תלמידי חכמים, ואבי האשה נודע אשר הוא אדם כשר הולך בתום, לא רב יתקרי ולא חכים יתקרי, כי אם מלמד תינוקות, והחכם כששמע דברי האשה העזה פניה ותאמר לו בדברים הללו נדה. הסכסוך הגיע לבריור אצל המהריט"ץ, והוא קבע שהנידוי תקף, למרות שלא היה בדבריה של האשה משום עלבון, שהרי דווקא חליצת נעל היא דרך כבוד, וכך הוא אומר: אפילו יהיה אביה גדול מכל בני קדם לא תהיה תפארת האיש הגדול ההוא בעבור נעלים, מי לנו גדול ממשה רבן של כל הנביאים, שנאמר לו 'של נעלך מעל רגלך', ע"כ.

"ישל נעליך מעל רגליך" (שמות ג, ה)
בשו"ת מהריט"ץ (ח"א סי' לט) מסופר על סכסוך שפרץ לפני כארבע מאות שנה, כנראה בעיר צפת, בין אישה אחת ובין אחד מרבני הקהילה. במהלך הסכסוך הטיחה האישה דברים ברב ואמרה שחשיבותו פחותה מנעלו של אביה. בתגובה הטיל עליה אותו רב חרם ונידוי. וזה לשון הסיפור: חכם אחד ואשה נפל ביניהם דין ודברים, ומתוך הדברים פצתה האשה את פיה ואמרה 'המנעל של אבי היה חשוב יותר מכל משפחתך'. ונודע בשערים משפחת החכם שהייתה מיוחסת משפחת רם, מהם חכמים ואנשי מעשה ובעלי הוראה ומהם בעלי כיסין מטילי מלאי לכיסן

בני ישראל במצרים היו משפחות ברוכות ילדים והקב"ה עשה שיתעשרו כדי שיוכלו לפרנס בכבוד את משפחתם

גרם לו להתמסכן שנאמר ויבן ערי מסכנות לפרעה וכמארז"ל (יבמות סג) העוסק בבנין מתמסכן, ע"כ. וראה בבניה לעיתים (דרושים לרבי עזריה פיג'ו זצ"ל דרוש לח עמ' יט) שפירש כן על הבטחת ה' לאברהם (בראשית טו, א) "אנכי מגן לך שכרך הרבה מאוד", לפי שבעשרו פיזר ונתן מממונו לאחרים ע"כ הבטיחו עתה הוא יתברך, אל תירא אברם אנכי מגן לך, כמו שאתה היית מגן לאחרים משלך ומממונו, לפיכך שכרך, הרבה מאד, השכר שלך הוא שהמאוד שהוא הממון, כאשר פירשו ז"ל בכל מאודך, יהיה לך הרבה. החיד"א בפי' שמחת הרגל על הגדה של פסח (על דרשת הפסוק וירבו) הביא את פירוש הרב הגדול בדורו מהר"מ בן חביב זלה"ה דכונת הכתוב הכי ובני ישראל פרו וישרצו וכו', וכי תימא זה הצער נוסף על כל רעתם דבגלותם ודלותם בארץ שביים, ריבוי כזה מוציא האדם מדעתו כי מאין להם לחם לפי הטף ואף השמלה ויוסיף מכאוב על מכאובם כי ילדיהם אל אל ישועו ואת פת רוצים, לזה אמר במאוד מאוד כלומר שהיה להם ממון הרבה כמ"ש בכל מאדך בכל ממונך, וז"ש במאד מאד כלומר ברוב ממון וכיון שהיו עשירים ודאי היו שמחים ביוצאי חלציהם, אלו דברי הרב זלה"ה.

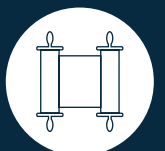
"ובני ישראל פרו וישרצו וירבו ויעצמו במאד מאד ותמלא הארץ אתם" (שמות א, ז)

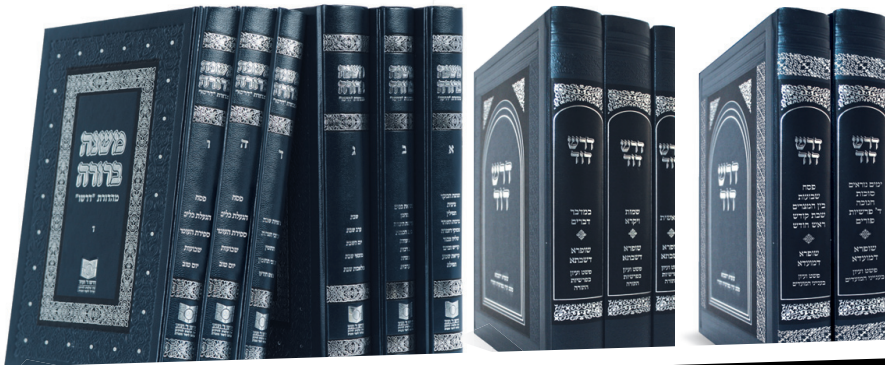

כתב הכלי יקר: במאוד מאוד, הוה לי למימר "מאוד" מהו "במאוד" אלא שרצה להורות שנעשו עשירים גם בממון שנקרא מאוד כמ"ש (דברים ו, ה) ובכל מאודך. וזה שכתוב ויעצמו במאוד, היינו בממון שנקרא מאוד, באותו מאוד נתעצמו מאד, ולפיכך חשב פרעה להביאם לידי עוני כמ"ש וישומו עליו שרי מסים, כי ע"י המס שיתנו יבואו לידי עוני. וע"כ נענש פרעה כי הבנין

- מדוע מתחיל ספר שמות בו' החיבור?
- מה היה תפקידם של בני ישראל בגלות מצרים?
- מדוע התמלא הבית אורה בלידתו של משה?
- מדוע נשמת משה מלקבל עליו את שליחות ה'?

השאלות
בפרשת
השבוע

50.000 ₪ וחבילת

ארגון 'אחינו ו'דרשו' מזמינים אותך להיות שותף מגוון רחב של כלי כסף, וכל ספרי 'דרשו' עד לשווי של ובנוסף קבל כרטיסי הגרלה להגרלה

להלן מגוון אפשרויות

מתנה בשווי 533 ש"ח מסלול מס' 15	מתנה בשווי 514 ש"ח מסלול מס' 3	מתנה בשווי 508 ש"ח מסלול מס' 14	מתנה בשווי 320 ש"ח מסלול מס' 1
בתרומה ע"ס 23 ש"ח לחודש 18X חודשים סה"כ 414 ש"ח	בתרומה ע"ס 20 ש"ח לחודש 18X חודשים סה"כ 360 ש"ח	בתרומה ע"ס 20 ש"ח לחודש 18X חודשים סה"כ 360 ש"ח	בתרומה ע"ס 20 ש"ח לחודש 12X חודשים סה"כ 240 ש"ח
מקבלים:	מקבלים:	מקבלים:	מקבלים:
סט 'משנה ברורה' מהודר 'חומשי תורה' בכרך אחד 'דרשו'	סט 'משנה ברורה' מהודר ספר 'חפץ חיים'	סט 'משנה ברורה' מהודר סט 'חפץ חיים ושמירת הלשון'	סט 'משנה ברורה' מהודר בהוצאת 'דרשו'
כף הגשה לעוגה מְקֻסָּף	סכין לחלות מְקֻסָּף	סכין לחלות מְקֻסָּף	כרטיס להגרלה הגדולה
2 כרטיסים להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח	2 כרטיסים להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח	2 כרטיסים להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח	50.000 ש"ח
מתנה בשווי 533 ש"ח	מתנה בשווי 514 ש"ח	מתנה בשווי 508 ש"ח	מתנה בשווי 320 ש"ח

להשתתפות וקבלת המתנות מוקד

לת מתנות מיד!

בזיכוי הרבים, ולזכות מיידית במתנות יקרות ערך: 1.052 ש"ח. על כל תרומה חודשית מ-20 ש"ח ומעלה. הגדולה בשווי 50.000 ש"ח.

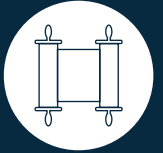
התרומות וקבלת המתנות:

מתנה בשווי 1.052 ש"ח מסלול מס' 16	מתנה בשווי 1.052 ש"ח מסלול מס' 7	מתנה בשווי 650 ש"ח מסלול מס' 6	מתנה בשווי 594 ש"ח מסלול מס' 5
בתרומה ע"ס 35 ש"ח לחודש 20X חודשים	בתרומה ע"ס 35 ש"ח לחודש 20X חודשים	בתרומה ע"ס 27 ש"ח לחודש 18X חודשים	בתרומה ע"ס 25 ש"ח לחודש 18X חודשים
סה"כ 700 ש"ח	סה"כ 700 ש"ח	סה"כ 486 ש"ח	סה"כ 450 ש"ח
מקבלים:	מקבלים:	מקבלים:	מקבלים:
סט 'משנה ברורה' מהודר	סט 'משנה ברורה' מהודר	סט 'משנה ברורה' מהודר	'חמשה חומשי תורה' בכרך אחד 'דרשו'
'חמשה חומשי תורה' בכרך אחד 'דרשו'	'חמשה חומשי תורה' בכרך אחד 'דרשו'	גביע יוקרתי מְקֻסָּף	גביע יוקרתי מְקֻסָּף
סט 'חפץ חיים ושמירת הלשון'	ספר 'חפץ חיים'	גביע יוקרתי מְקֻסָּף	כף הגשה לעוגה מְקֻסָּף
גביע יוקרתי מְקֻסָּף	הספר החדש 'מועד לדוד'	4 כרטיסים להגרלה הגדולה	סכין לחלות מְקֻסָּף
כף הגשה לעוגה מְקֻסָּף	גביע יוקרתי מְקֻסָּף	50.000 ש"ח	5 כרטיסים להגרלה הגדולה
סכין לחלות מְקֻסָּף	כף הגשה לעוגה מְקֻסָּף		50.000 ש"ח
7 כרטיסים להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח	סכין לחלות מְקֻסָּף		
	7 כרטיסים להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח		
מתנה בשווי 1.052 ש"ח	מתנה בשווי 1.052 ש"ח	מתנה בשווי 650 ש"ח	מתנה בשווי 594 ש"ח

'אחינו' ו'דרשו': 02-5609000

סיכום שבועי בדרך היומית בהלכה

עד מתי צריך לסיים את 'שנים מקרא' האם נשים חייבות בתפילת מוסף? ועל מה מותר לבכות בשבת?

שנים מקרא ואחד תרגום

- מלבד חובת קריאת התורה בציבור, חייב אדם לקרוא בעצמו את פרשת השבוע שנים מקרא ואחד תרגום; ויש שכתב שתקנה זו תיקן משה רבנו ע"ה יחד עם התקנה לקרוא בתורה בכל שבת.
- בקריאת שנים מקרא ואחד תרגום, יש אומרים שצריך לקרוא פסוק פסוק ותרגומו. ויש אומרים שצריך לקרוא פרשה פרשה ותרגומה, כלומר, פרשה 'פתוחה' ו'סתומה'.
- ראוי לכל אדם, ובפרט לירא שמים - ללמוד את פירוש רש"י בנוסף על תרגום אונקלוס, כיון שפירושו רחב בהרבה משל התרגום, ויש פרשיות רבות שלא ניתן להבינם בלימוד התרגום לבדו.
- ראוי לסיים את קריאת 'שנים מקרא ואחד תרגום' לפני קריאת התורה בשבת; ומי לא עשה כן, מצוה מן המובחר שיסיים את הקריאה לפני אכילת סעודת שחרית של שבת.
- מי שלא סיים את קריאת שמו"ת לפני סעודת שחרית של שבת, יסיים את הקריאה עד לתפילת מנחה, שבה מתחילים לקרוא את הפרשה של השבוע הבא.
- לאחר קריאת 'שנים מקרא ואחד תרגום', אין חובה לקרוא גם את ההפטרה של פרשת השבוע, אולם, יש שנהגו לקרוא לפני קריאתה בציבור.

תפילת מוסף

- זמן תפילת מוסף הוא מיד לאחר תפילת שחרית, כקרוב מוסף שזמנו אחר תמיד של שחר. ויש להקפיד להתפלל מוסף לפני זמן מנחה גדולה.
- מי שאיחר את תפילת מוסף עד תחילת השעה השמינית של היום, נקרא בפי חכמינו ז"ל 'פושע', כיון שעיקר זמן הקרבת המוסף לכתחילה הוא עד סוף השעה השביעית.
- נחלקו הפוסקים אם נשים חייבות בתפילת מוסף; ואף לדעת הפוסקים - מותר לנשים להתפלל מוסף; ויש אומרים שבזמננו נשים חייבות בתפילת מוסף לכל הדעות.
- מי שלא התפלל מוסף עד זמן מנחה גדולה - יש אומרים שלכתחילה יתפלל מנחה, ולאחריה מוסף. ויש אומרים שהדין כך רק כשיש צורך הלכתי להתפלל מנחה באותה שעה.

הצום בשבת

- אסור לצום בשבת, ואפילו עד חצות היום. והאיסור לצום עד חצות הוא אף כשמתפלל או לומד עד אחר חצות, ויש מי שהקלו בדבר.
- יש אומרים שאדם שהאכילה מזיקה לו, ועונג הוא לו להמנע מאכילה - לא יאכל בשבת, ואדרבה, קרוב הדבר לאיסור. ואם אכילת 'כזית' בלבד אינה מזיקה לו, חייב לאכול כזית.

בְּכִי, בִּיקוּר חוֹלִים וְנִיחוּם אֲבָלִים - בַּשַּׁבָּת

- מי שהבכי גורם לו 'לעונג' במידה מסוימת, רשאי לבכות בשבת. יש אומרים שההיתר הוא רק כשהבכי בא מחמת דביקות בהש"ת, אך יש אומרים שמותר לבכות גם כדי לתת פורקן לצער שבלב.
- מותר לבקר חולים ולנחם אבלים בשבת, אך אין לייחד לכך דווקא את יום השבת, כיון שחכמינו ז"ל הסתייגו מעט מהיתר זה באומנם ש'בקושי' התירוהו.
- חכמינו ז"ל אמרו שהחולם חלום רע שיש בו ממש לרמוז על רעה העתידה לבוא, יתענה 'תענית חלום'. ויש שהורה כי בזמננו אין להתענות כלל 'תענית חלום'.

גיליון מס' 261 פרשת שמות
תשע"ח שנה חמישית

גיליון זה יוצא לע"נ
אבי מורי הרב יוסף בהרה"ג בצלאל זאב ז"ל
ואמי מורתי אסתר בת ר' יעקב זאב ע"ה
תנצב"ה
נודב ע"י בנם ידידינו החשוב
הר"ר אליהו שפרן שליט"א

דברי שי"ח

ממרן שר התורה הגר"ה קניבסקי שליט"א

על הפרשה

"ויאמר משה אסורה נא ואראה וגו' מדוע לא יבער הסנה" (ג, ג)

כשהקב"ה עושה מעשה נסים מצוה לראותו כמ"ש ביומא ס"ז א' זימנין דגמיש לי' לראשי' ולא אדעתי' פירש"י יכוף ראשו לאחוריו ולא יוכל לראות הלשון אם הלבין משמע שמצוה לראות כשנעשה הנס כדי לספר נפלאות ה' ובחגיגה כ"ו ב' בשעה שישראל עולין לרגל מגביהין להן את השלחן ומראין להם שסילוקו כסידורו ע"ש (ומש"כ רש"י במ"ב ד' שדך הנס להיות בצנעא היינו שלא כל א' ראוי לראותו אבל מי שיכול לראותו מצוה לראותו).

"של נעליך מעל רגליך" (ג, ה)

הנה יש חילוק בין של לחליצה דחליצה בידים היא ואילו של היינו לזורקו ולפושטו בלא נגיעת ידים, וכאן אם היה חולץ את נעליו היה צריך נטילת ידים לצורך הדיבור עם ה', ע"כ אמר לו של בלא נגיעת ידים [ומש"כ ברות ד"ה שלף הב', דאם היה נוגע במנעלו היה צריך ליטול ידיו אע"ג דכתיב וישלוף, הוא משום, דהתם כתיב בקרא ונתן לרעהו, ובלא"ה היה צריך לנגוע בנעל כדי למוסרו להמקנה לצורך קנין חליפין].

"של נעליך מעל רגליך כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קדש הוא" (ג, ה)

ובילקוט רמז קסט (בשם מדרש אבכיר) כאן אתה עתיד לבנות לפני מזבח ומבואר דמקום שעתיד לבנות שם מזבח כבר קדוש ולכאן ה"ה מקום שכבר בנו שם מזבח והקריבו שם שנשאר קדוש (ואינו מוכרח), ובזה יתבאר בגמ' סוטה ל"ה ב' כל פסיעה הקריב ופריך א"כ מלאת כל א"י במות אלא כל ו' פסיעות הקריב וצריך ביאור מאי קמתמה א"כ מלאת כל א"י במות ומה בכך וגם מה תי' כל ו' פסיעות אכתי קשה מלאת כל ו' פסיעות במות ו"ל דקושיית הגמ' דאסור להשתמש שם כיון שהקריבו שם וא"כ כל א"י יאסר להשתמש אבל בתר דשני כל ו' פסיעות ל"ק דהולכין אחר הרוב שאינן במות ומותר להשתמש בכלן דכיון שאין ידוע מקום הבמות הולכין אחר הרוב. ועי' בכ"פ פ"א ובמגי' שם.

(טעמא דקרא)

עלי שי"ח

"ועננו בעצירת גשמים"

בשולחן ערוך (סימן תקע"ה) מובא כיצד לנהוג כאשר אין יורדים גשמים, ויש שם סדר תעניות ותפילות וכו', ובסידורים נדפס נוסח ועננו לומר בעת עצירת גשמים.

והנה עד לחודש טבת, כמעט שלא ירדו כלל גשמים בארץ ישראל, למעט אי אלו פעמים בודדות. והיות והמצב של מי הנהרות והמאגרים מהם לוקחים את המים בארץ ישראל קשה מאוד, מספר קהילות כבר פירסמו בשם רבם כי יש להתחיל לומר תפילת 'ועננו' כדין כל עצירת גשמים. דעת רבינו שליט"א, כפי שכבר פירסמנו בגליון בעבר, כי בימינו אין למהר לומר ועננו כי ניתן גם להביא גשם מארץ אחרת על ידי אופנים שונים. וגם הפעם הורה כן.

וסיפר מעשה שהיה עמו, כשהיה צעיר לימים לא ירד גשם רוב החורף, והבד"ץ של ירושלים הוציאו כרוז בו כתוב שיש לומר 'ועננו'. באותה תקופה הגיע רבינו כבחור צעיר לבית מרן החזון איש לתפילת מנחה, והאחראי ביקש ממנו לעבור לפני התיבה. ניגש רבינו לרבו מרן החזון איש ושאל אותו אם לומר את התפילה על עצירת גשמים, כי כך אמרו בד"ץ של ירושלים, השיב לו החזון"א שלא יאמר 'ואל תדאג עוד יהיה הרבה גשם'.

רבינו אכן ניגש לעבור לפני התיבה וכמובן לא אמר ועננו, ובאמצע חזרת הש"ץ החלו לרדת גשמי ברכה חזקים!

אחרי התפילה הוא ניגש אל החזון איש ואמר לו בחיך 'איזה מופת, כבר החל הגשם' ומרן החזון"א חיך...

[בזמנו שמע מזה מרן רה"י הגרא"ל שטיינמן זצוק"ל, הגיב על כך כי זהו גמרא מפורשת בכתובות דף ה' השמים מספרים כבוד א-ל ומעשה ידיו מגיד הרקיע, כי קאמר מעשה ידיהם של צדיקים. מי מגיד הרקיע? מאי ניהו מטר].

"המופת השנה"

והנה, בימים האחרונים החלו לרדת גשמי ברכה מרובים ב"ה, והרוזה את פני הארץ, ומלבד זה במקוה הפרטי שבנו לרבינו שליט"א מתחת ביתו התמלא כל האוצר במי גשמים, ורבינו שמח מאוד וביקש לראות ואף טבל בעצמו בשבת האחרונה. נסיים בתפילת הגשם: לברכה ולא לקללה, לחיים ולא למות, לשובע ולא לרזון, אמן.

יחזקאל 316

ספרת 180

לעילוי נשמת
מרת חנה בת ר' יעקב ע"ה
נלב"ע כ"א טבת תש"ה
תנצב"ה

לעילוי נשמת
רבי משה בן יהוקאל שרגא ז"ל
כ"א טבת תשע"ז
תנצב"ה

עלי הדף

בענין אותיות הנטפלות לשם

שבועות ל"ה ב' ת"ר כל הטפל לשם בין מלפניו ובין מלאחריו ה"ז נמחק וכו' אחרים אומרים לאחריו אינו נמחק שכבר קדשו השם אמר רב הונא הלכה כאחרים. ועל ב"פ"ת סי' רע"ו סק"ג שיש דעות אם הוא דאורייתא או מדרבנן ורוב האחרונים הסכימו שהוא מדרבנן, והנה הרמב"ם ב"פ"ו מ"סה"ת ה"ג כתב ואע"פ שנתקדשו ואסור למוחקם המוחק אלו האותיות הנטפלות אינו לוקה אבל מכין אותו מכת מרדות וראיתי בס' גדולי הקדש (ו"ד סי' רע"ו סק"ט) שכ' שאין מזה ראי' דדעת הרמב"ם שאינו אלא מדרבנן דכ"פ אף שאסור מה"ת כ' הרמב"ם מכת מרדות, ובדרך אמונה פ"ב ממע"ש ה"ו בבה"ל ד"ה ואינו כתבנו דהרמב"ם בשום מקום אינו כותב על איסור דאורייתא מכת מרדות חוץ ממקום א' והוא בפ"ג דבכורים ה"ו וגם שם העירוני דהמאירי במכות י"ז ב' כ' דאינו אסור אלא מדרבנן וקראי אסמכתא בעלמא [ויתכן שלמדה מדברי הרמב"ם האלו] ולפ"ז קמה הראי' דדעת הרמב"ם דאינו אלא מדרבנן, ויתכן שהרמב"ם למדה שאם הוא דאורייתא א"כ הוא ה"ל"מ דל"ש בזה סברא לחלק בין לפניו בין לאחריו וא"כ לא הוי פליגי רבנן אחרים וע"כ שאינו אלא מדרבנן, [מיהו מש"כ שהרמב"ם אין כותב בשום מקום על איסור דאורייתא מכת מרדות אינו פשוט ויש עוד מקומות שצריך ליישבם ואכמ"ל].

(מס' ספר תורה פ"ד ס"ג)

מעניני הפרשה

"ברוך אתה בבוואך אמר ר' יהודה בר סימון המקרא הזה מדבר במשה בבואך זה משה בביאתו לעולם קירב רחוקים זו בתיה בת פרעה, וברוך אתה בצאתך זה משה ביצאתו מן העולם קירב רחוקים זה ראובן" (דברים רבה פרשת כי תבוא)

נכנס אברך ת"ח ושאל לפעמים אני מדבר עם נהגי מוניות להשפיע עליהם וקורה שהנהגים מדברים דברים שלא טוב לשמוע אותם, האם משום כך להימנע מלדבר איתם בנושאים אלו?
אם אכן יש חשש שזה יזיק, אין לדבר איתם בזה.

שאלות קשות המתגלגלות לפתחן של גדולי הדור.

בעל תשובה שעדיין לא מקיים מצוות כדבעי אבל מתחזק ובבית מאד נלחמים אתו שלא ילך בדרך התורה והוא מעוניין ללכת להשתתף בשיעורי תורה ויהדות, שמהם כל יניקתו וחזוקו, אבל הם מעכבים בידו והוא בשנת אבלותו והם מסכימים לו ללכת לומר קדיש בבה"כ, ויכול לומר שהולך לבית הכנסת לקדיש ואז ילך לשיעור תורה ויפסיד את הקדיש, כי לשניהם לא נותנים לו ללכת, מה עדיף - קדיש או שיעורי תורה ויהדות?

מה הוא מפחד מהם זאלער זאך אוסלאכן פון זיי.

גם אני אמרתי לו כן, אבל הוא עדיין צעיר לימים ואין בכוחו להילחם עמם.

עדיף שיעור תורה ויהדות מלומר קדיש.

בחור שהוריו חילונים וכשהולך לבקרים בשבת הם סוגרים את הרדיו לכבודו, ומדליקים בחדר אחר, האם משום כך לא יבקרים בשבת? הענין בזה רק שהוא גורם, אבל לא עושה כלום, ולכן אם על ידי ביקורו אצלם במשך הזמן ישוב לבנים על אבותם ויתקרבו לכור מחצבתם, יכול לבקרים. לפלוני יש קרובה חולה מאד והיא רחוקה מיהדות (אולי מדליקה נרות שבת) וזה הזמן שאפשר לדבר על לבה לקיים איזו מצוה, אבל שלא יהיה תפסת מרובה, מה להציע לה? שבת. אבל היא רחוקה מזה אבל כל המחלל שבת דינו כעכו"ם ושבת זה הדבר הראשון.

בית חופשי לחלוטין ופעילי "לב לאחים" הצליחו להשפיע על האמא שתשלח לפנימיה את אחד מיוצאי חלציו, ויש לה בת ובן, ומסכימה רק אחד, לבת יש יותר סיכוי להיקלט מבן, כי תורה קשה למתחיל.

במשנה במסכת הוריות (י"ג א') מבואר שכן קודם לבת, וגם ככהאי גוונא לכאורה כך היא ההנהגה.

(מרשימות הגאון ר' אליהו מן שליט"א מתוך הספר

"כל משאלותיך" מרבינו שליט"א

העתיד לראות אור)

ה' משפטים כ"ז שבט תשס"ד. מרן הגרא"ל שליט"א [זצוק"ל] מתעסק בענין רשת בתי ספר "שובו" שהם ב"ס לילדי רוסיה והתקציב השנתי שלהם 15 מליון דולר. הגרא"ד דינר מלונדון צריך לדרוש שם, מה יאמר?

לומר שזו מצוה גדולה, ובמכילתא על הפסוק בעשרת הדברות פוקד עון אבות על בנים וגו' מבואר כיון ששמע משה זה שמח אמר שלא יהיה רשע בן רשע "כיון ששמע משה את הדבר הזה, ויקד ארצה וישתחו, אמר, חס ושלוש, אין בישראל רשע בן רשע בן רשע". והנה הרוסים חוזרים למקורם ולצור מחצבתם. אבא זצ"ל סיפר לי שנכנס אליו בחור מיישיבת ... ואמר שקורין לו טרוצקי והוא נכד לטרוצקי מרוסיה שהרג כל כך הרבה, והיה אצלו

דבר פלא שבצאצאיו יש בן תורה.

לאחר כמה ימים דברנו בענין 'אבות' ואמרתי, בשם הגר"ח סולובייצ'יק שאצל יהודים זה לא כמו בגויים, אצל יהודים דמעה של סבא בונה דורות. הגיב רבינו שוב: יש מכילתא, שבשעה שאמר הקב"ה למשה פוקד עון אבות וגו' ועל רבעים, שמח משה, אמר עד דור רביעי לא יהיה, כי דור רביעי כבר חוזרים.

הרב דינר מלונדון הוזמן לשיקו לדרוש בענין הקדשת זמן לקירוב רחוקים, ושואל מה יגיד האם יכול לומר את החידוש של רבי משה פיינשטיין זצ"ל שגם בזמן - חייב אדם במעשר מהזמן שלו.

דבר זה שייך, כאשר באו אליך שתקדיש עשירית מזמנך, אך איני יודע האם חייב מעצמו גם לבוא לאחרים, ואף גם איני יודע האם זה נוגע כאשר יש ביטול תורה (ועד כמה צריך ועד כמה יש חיוב -בכה"ג), הוא יכול לומר להם את מה שאמרו בסוטה דף יד. בגדלותו ומעלתו של משה רבינו ע"ה - "ולפושעים יפגיע - שביקש רחמים על פושעי ישראל שיחזרו בתשובה, ואין פגיעה אלא תפלה שנאמר: ואתה אל תתפלל בעד העם הזה ואל תשא בעדם רנה ותפלה ואל תפגע בי". והמעלה היא לא רק בכך שמבקש רחמים אלא גם מי שפועל להחזירם גם הוא בכלל זה, ובמקום אחר בחז"ל כתוב שעסק להחזירם בתשובה.

וגם בגמרא בבא מציעא דף פ"ה עמוד א' אמרו מה שעשו התנאים להוציא יקר מזולל וסיימו בגמרא "כל המלמד את בן חבירו תורה זוכה ויושב בישיבה של מעלה, שנאמר אם תשוב ואשיבך לפני תעמד. וכל המלמד את בן עם הארץ תורה אפילו הקדוש ברוך הוא גוזר גזירה - מבטלה בשבילו, שנאמר ואם תוציא יקר מזולל כפי תהיה".

לקבלת הגליון ניתן לשלוח בקשה במייל: 0573145900@okmail.co.il או בפקס: 077-2092005

נשמח לקבל הערות והארות וכן עובדות ושו"ת מרבינו

להנצחות ולתרומות: 053-3145900 כתובת: ר' יהודה הנשיא 52 בני-ברק

גליון רצ"א
שנה ז' תשע"ח

סיפורי צדיקים

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר שיבלט"א

סיפורי חז"ל

פעם היתה שנת בצורת בארץ ישראל, גשמים לא ירדו והארץ לא נתנה יבולה. כשהגיע זמן הקרבת העומר, לא ידעו חכמי ישראל מהיכן להביא שעורים לקרבן. היה שם אילם אחד שידע על מקום גידולן של שעורים, אך לא יכול היה להגיד זאת. מה עשה? רמו להם, הניח יד אחת על גגות ויד שניה על צריף, שהוא סוכה עשויה מענפי ערבה שאין לה גג והיא צרה מלמעלה. הביאו את האילם לפני פתחיה שהיה בקי בשבעים לשון, וספרו לו מה עשה האילם, אמר להם חפשו במקום שנקרא גגות צריפין או צריפין גגות שכן רמו האילם על גגות ועל צריף. הלכו ומצאו מקום שנקרא כך, ושם מצאו שעורים להקרבת הקרבן.

(שקלים פ"ה ה"א)

נדבת הר"ר **דוד שנייבוים** הי"ו

לזכות בנו **עקיבא יוסף** נ"י לרגל החלאקא

יזכו לרוב עונג ונחת מכל יוצ"ח, אמן.

פרשת השבוע

החשבון, אבל לבסוף יצאו ק"ץ שנים לפני הזמן, רק בגלל קושי השעבוד שהיה מספיק להם, לכן הטעמים שמחים שבגלל הקושי זכו אבותינו להשתחרר ממצרים ק"ץ שנים קודם הזמן, ולכן הטעמים הם בדווקא "קדמא ואולא" בגימטריא ק"ץ, כמנין השנים שהרוויחו ויצאו לפני הזמן המתוכנן. כמובן לאחר דרשה נפלאה זו הסכים הגבאי ונתן לו רשות לדרוש.

מי שם פה לאדם (ד' - י"א)

מסופר על הרה"ק רבי משה צבי מסאווראן זיע"א (יומא דהילולא כ"ה טבת), שפעם הביאו לפניו ילד בן שבע שנים שהיה חרש ואילם גמור, והפצירו בו שיברך את הילד ויתרפא, העמיד הרב את הילד על ספסל ואמר לו אם תוכל לדבר ככל האדם, מה למשל תדבר כשתגדל ותהיה לאיש? לתימהון האנשים שהיו נוכחים בשעת מעשה, פתח הילד את פיו ואמר: אהיה מוסר ואלשין על ישראל. הדבר יצא מפיו והרב אמר לנוכחים אתם רואים אפוא כי טובה לו השתיקה, והילד נשאר אילם כמקודם.

וימררו את חייהם בעבודה קשה (א' - י"ד)

סיפר הרה"ק מטאלנא זיע"א: דרכו של הרה"ק רבי שניאור זלמן מלאדי זיע"א בעל התניא והשו"ע (יומא דהילולא כ"ד טבת) היה לנדוד בכל הערים, כמו שהיה נהוג אז אצל כל תלמידי הבעש"ט הקדוש זיע"א, לפרסם את שם ה' בעולם, ובפרט להלהיב את האנשים הפשוטים. ובכל כפר וכפר ביקש מהגבאי רשות לדרוש ודרש שם. פעם אחת יצא לו להיות אצל גבאי עם הארץ, שטען שאינו יודע אם הרב הזה ראוי להיות דרשן אצלו בבית המדרש. אבל אם יעמוד אצלו למבחן, ויצליח להסביר לו קושיא שהתעוררה לו זה עתה בעת אשר מעביר הוא את הסדרה, יסכים לו לדרוש. הסכים הרבי ושמע את קושיית העם הארץ, ששאל על הפסוק "וימררו את חייהם בעבודה קשה" יש טעמים שמחים מאוד "קדמא ואולא" "מונח רביעי". והוא אינו מבין, על פסוק כזה עצוב עבודה קשה וממררים להם את החיים יהיו טעמים שמחים. ענה לו "בעל התניא" מינייה וביה, בני ישראל היו צריכים להיות במצרים הרבה יותר שנים לפי

זמני השבת

זמני יציאת שבת

ירושלים: 5:30 ת"א: 5:31 ר"ת: 6:08

שמות

זמני כניסת שבת

ירושלים: 4:14 ת"א: 4:28

גם רבי ברוך מרדכי עבר מסלול דומה, שבועיים תמימים למד יומם וליל בהתאם להדרכתו של רבי יהודה לייב, ולאחר מכן נקרא לשיחה אצל שני האחים האחרים, ולאחר שבחנו אותו כנהוג ועמדו על טיבו, רק אז נכנס ל"יחידות" אצל "בעל התניא". רבי ברוך מרדכי נשא בצקלונו שתי קושיות חמורות בירושלמי וברמב"ם, את הקושיות האלה נהג להציג לכל גאון בתורה שפגש, ועד כה איש מביניהם לא הניח את דעתו בתשובותיו. פעם אחת אף העז להציג את הקושיות לפני הגר"א מוילנא, שלא ככל יתר הלמדנים אשר ניסו את כוחם בתירוץ הקושיות, הגר"א דוקא חיזק את הקושיות והוסיף להן עומק על עומק, אולם תירוץ לקושיות לא נתן.

מראהו נורא ההוד של רבי שניאור זלמן, גרמה להתרגשות גדולה אצל רבי ברוך מרדכי, וכמעט ומנע ממנו להציג לפניו את הקושיות, לבסוף התגבר על הרגש ושטח אותן לפני הרבי, רבי שניאור זלמן הקשיב לדבריו רוב קשב, ולאחר שהמתין בסבלנות לסיום דבריו, החל הרבי להרצות את הסוגיה בירושלמי, ולאחר מכן את ההלכה הנדונה ברמב"ם, אופן לימודו של רבי שניאור זלמן והצורה שבה הסביר את הדברים, שמטו את היסוד לקושיות הקשות והנפלאות, רבי ברוך מרדכי היה המום ולשונו כמו נעתקה מפיו, לאחר כמה דקות של שקט, נפרד מ"בעל התניא", הוא יצא מחדרו של הצדיק גאון הגאונים נסער ונרעש.

הנהוג בליאזונה היה, שהיוצאים מ"יחידות" אצל הרבי היו פוצחים בריקוד חסידי המכונה "ריקוד היחידות". בצאתו מחדר הרבי נסחב רבי ברוך מרדכי על ידי כמה מן האברכים הצעירים לריקוד הנהוג, אולם רגליו רקדו, אך לבו ומחשבותיו לא היו עמו, עדיין לא נרגע מהתרגשותו. לאחר סיום הריקוד ולאחר שנרגע מעט, ישב וסיפר לסובבים על מה ולמה התרגש כל כך, כמוכן שגם צעירי החסידים התרגשו מהדברים ששמעו, אם כי זה לא היה בשבילם חידוש כל כך גדול. רבי ברוך מרדכי נשאר עוד זמן בחצרו של "בעל התניא", שם התעלה בלימוד תורת החסידות, ולאחר פרק זמן מסוים נפרד רבי ברוך מרדכי מחבריו החדשים, וחזר לביתו כחסיד לכל דבר.

לרגל יומא דהילולא של הרה"ק רבי שניאור זלמן בעל התניא והשו"ע זיע"א – כ"ד טבת

תשובות כאלה יכול לומר רק הריש מתיבתא דרקיע

סיפור זה קרה לפני למעלה ממאתיים שנים, בסביבות העיר שווינציאן הסמוכה לעיר ווילנא, נולד הגאון רבי ברוך מרדכי מרבני ברובויסק זצ"ל, בצעירותו חי ולמד מספר שנים בוילנא, ושם דבק בו הכינוי "העילוי משווינציאן". כל גדולי העיר אהבו להשתעשע בפלפול עם העלם הצעיר ברוך הכישרונות, כעבור זמן מה נעשה העילוי בן בית גם אצל הגאון הקדוש רבי אליהו מוילנא זיע"א בכבודו ובעצמו, שהתרשם עמוקות מעומק המחשבה ומהיקף הידיעות של הצעיר.

בשלב מסוים של חייו, פגש רבי ברוך מרדכי בתלמידיו של הרב הקדוש רבי שניאור זלמן בעל התניא והשולחן ערוך זיע"א, אט אט התקרב אל רעיון ודרך החסידות, עד שבאחד הימים החליט שהוא צריך להתקרב יותר ולבדוק מקרוב את דרכו של "בעל התניא". אומר ועושה, בוקר אחד קם ונסע לליאזונה מקום מושבו של רבי שניאור זלמן, כשבא רבי ברוך מרדכי לליאזונה, הייתה כרסו מלאה כבר בתורת החסידות, ובכל זאת הוא לא היה שלם עם עצמו, ובלבו עדיין כרסם הספק לגבי הדרך שבה יילך.

הסדר בליאזונה היה, שהמבקש להתקבל ל"יחידות" אצל הרבי בעל התניא, חייב היה לעבור תחילה סדרה ארוכה של הכנות. הממונה על האברכים שבאו לליאזונה כדי להתוודע אל רבי שניאור זלמן ולהתקבל על ידו, היה רבי יהודה לייב זצ"ל אחיו של הרבי, תחילה בחן את האברכים בלימוד, לאחר שעמד על טיב לימודם וידיעותיהם, היה מתווה לכל אחד ואחד מהם דרך פרטית בלימוד נגלה וחסידות, לימוד זה היה נמשך מספר שבועות, אז היה האברך חוזר ונבחן פעם נוספת על ידי שני אחיו הנוספים של הרבי רבי מרדכי זצ"ל ורבי משה זצ"ל, רבי מרדכי הצטיין בבקיאות מיוחדת בש"ס בבלי ובראשונים, ורבי משה נודע בשליטתו הנדירה בש"ס ירושלמי וברמב"ם.

משל ונמשל

מתנת חינוך

משל ליהודי ששהה פעם מחוץ לעיר מגוריו ואולו כל כספו ומוזנו, ימים אחדים עברו על האיש מבלי שבאו אל פיו מאכל ומשקה, עד אשר נקלע לעיירה יהודית, בכניסה לעיירה פגש אחד מבני המקום ושאלו האם יש בעיירתכם יהודי מכניס אורחים שיואיל לארחני בביתו? השיב הנשאל בחיוב, בהצביעו לעבר אחד הבתים, צעד האורח לעבר המקום שעליו החווה האיש, אך כיוון שבאותו עבר היו שני בתים טעה האיש ונכנס לא אל הבית שעליו הורה לו בן שיחו, אלא לבית הסמוך שלא היה אלא ביתו של קמצן העיירה. כשנכנס האורח אל בית הקמצן, נשאל על ידי בעל הבית לסיבתו, בואו זה ימים אחדים מטלטל אני בדרכים וכל מזון או משקה לא באו אל פי, סיפר האורח, אנא תן לי דבר מאכל להשקיש את רעבוני, עיניו של בעל הבית נפערו בתמיהה לשמע משאלתו המוזרה של האיש, וכי חינוך אין כסף אתן לך מזון? שאל בקול קשה, אם תסכים לעשות בעבורי עבודה כלשהי, תקבל מנת אוכל בתמורה לעבודה, הנה בוא בעקבותי והוא הוביל את האיש אל חצר הבית שם מונח היה בול עץ גדול, אם תנסר את בול העץ לגזרי עץ קטנים, אתן לך מזון, לא היתה לו ברירה לאורח המסכן, ובשארית כוחותיו נטל לידיו את המשור והחל בעבודה המפרכת, וכשכילה סוף סוף עבודתו, פנה אל בעל הבית וביקשו לקיים את הבטחתו ולהעניק לו מזון, יצא בעל הבית אל החצר, וכשנוכח שהעבודה בוצעה כראוי, ניגש אל האורח אחז בחיבה בורעו ואמר לו: רואה אתה את הבית הזה והוא הצביע על בית שכנו, הבית שעליו גם הורה האיש שפגש האורח בבואו לעיירה, היכנס נא לבית זה ושם יתנו לך ארוחה משובחת תמורת עבודתך, עשה האיש כדבריו פנה אל הבית הסמוך, ונתקבל שם בסבר פנים יפות, בעל הבית ערך לפניו את השולחן והגיש לו מטעמים ומעדנים לרוב, האורח הרעב והגיע אבל בשמחה את המזון המשובח, וכשכילה את סעודתו פנה ואמר לבעל הבית, בעבור סעודה דשנה שכזאת כדאית היתה העבודה שעשיתי, על איזו עבודה אתה סח? התפלל בעל הבית, כשסיפר לו האורח את כל המעשה, נתחייך בעל הבית ואמר: דע לך שהאוכל שאכלת על שולחני, הינו מתנת חינוך, ואילו את העבודה עשית לא למעני אלא למען אדם אחר.

והנמשל כל מזונו ופרנסתו של האדם מוענקים לו מן השמיים כמתנת חינוך, ואילו עבודתו ומלאכתו אינם אלא בגלל עוונותיו.

(בשם הרה"ק רבי נחמן מברסלב זיע"א)

יום אחד סיפר רבי ברוך מרדכי לאחד הקרובים אליו, על הקושיות החמורות בירושלמי וברמב"ם, קושיות שלאיש לא הייתה עליהן תשובה שתניח את דעתו, ועל ה"יחידות" המופלאה אצל רבי שניאור זלמן בעל התניא, שבמהלכה הוברר לו לתדהמתו כי למעשה הקושיות שבעיניו היו חמורות, חסרות בסיס הן, לאחר שהלה שמע את הקושיות והתירוצים, נפעם אף הוא מגאונותו של הרבי ואמר לרבי ברוך מרדכי: מוכרחים לגשת לגאון מוילנא ולהציע לפניו את העניין.

רבי ברוך מרדכי קיבל את הרעיון, והשניים התייצבו לפני הגר"א, רבי ברוך מרדכי ביקש להזכיר את שתי הקושיות לגאון, אלא שהגאון כלל לא היה זקוק לתזכורת, ומיד החל להרצות מילה במילה את שתי הקושיות, וגם את אותם הדברים שהוסיף הוא לקושיות בפעם הקודמת. כשסיים הגר"א את דבריו, חזר רבי ברוך מרדכי באוזני הגאון על ביאור הסוגיות כפי ששמע מפיו של רבי שניאור זלמן. הגר"א הקשיב לדברים בקשב רב, ולבסוף הוא נראה אחוז בשרעפיו למשך כמה שניות.

לפתע התרומם הגאון הקדוש מלוא קומתו עטור בטליתו ותפליו, ואמר בהתרגשות רבה: "תשובות כאלה יכול לומד רק הריש מתיבתא דרקיע, (ראש הישיבה של מעלה) ואם גאון או צדיק אמר את הדברים, יודע הוא זאת ברוח הקודש, לו שמעתי אני בעצמי את הדברים מפיו של הגאון שאמרם, הייתי נוקט כלשונו של רבי יוחנן שאמר 'מובילנא מאניה אבתריה לבי מסותא' (אשא את בגדיו אחריו לבית המרחץ)"

מספרים, שלימים התחרט רבי ברוך מרדכי חרטה עמוקה, על כי לא אזר עוז בנפשו לגלות לגר"א מוילנא מיהו אותו גאון האלמוני שיישב את סוגיות הגמרא בדרך מופלאה כל כך, ושהגר"א היה מוכן כדבריו לשאת את בגדיו, אולי חשיפת שמו של רבי שניאור זלמן בעל התניא, הייתה מונעת את אש המחלוקת המיותרת שניצתה בין המתנגדים לחסידים.

צין אדם לחברו

ותרא את התבה וגו' ותשלח את אמתה ותקחה (ב' - ה')

פירש"י, "נשתרבבה אמתה אמות הרבה". שואל על כך הרה"ק רבי יצחק מוורקא זיע"א, הרי בת פרעה לא ידעה שיארע לה נס מיוחד וידה המושטת תתארך כמה וכמה אמות, ואם כן איך בכל זאת הושיטה ידה לדבר שאי אפשר להגיע אליו בדרך הטבע. ותירץ הצדיק: ממעשה של בת פרעה יש ללמוד מוסר השכל שכוחו יפה לכל מקום ולכל זמן. כשמגעת קריאת עזרה לאזנו של אדם, אל לו לעמוד באפס מעשה ולהרהר, אם כדאי וראוי המאמץ מצידו, ובל ישקול אם החלצותו לעזרה היא בהישג יד ותעלה יפה, אלא ראשית דבר ולפני הכל עליו לעשות את שלו, ולהושיט יד עוזרת ותומכת לזולת הנתון בצרה, ואם האדם יעשה את שלו בלב שלם ובכוונה טהורה וצרופה, יזכה לכך שהקדוש ברוך הוא יהיה בעזרו ויסייע בידו להשיג גדולות ונצורות מעבר לדרך הטבע.

הצדקה מגינה ומצילה

מסופר על הגה"צ רבי נחום מהורודנה זיע"א, שהיה הולך בדרך ואוסף כדרכו כסף לצרכי צדקה, והנה פגש בדרכו עשיר גדול בעל נכסים ואדמות, אשר הלך לבטח את רכושו הרב בחברת ביטוח, והנה כשראה

העשיר את רבי נחום, צד רעיון במוחו, הוא ניגש אל רבי נחום ואמר: רבי, עכשיו אני עושה את דרכי אל חברת הביטוח על מנת לבטח את רכושי מפני פגיעות כפגיעתה של אש, אך אם יבטיח לי כבוד הרב שהאש לא תשלוט ברכושי, מסכים אני לתת לו לצרכי צדקה את סכום דמי הביטוח, במקום לשלמו לחברת הביטוח, וכך אעשה מידי שנה בשנה. השיב לו רבי נחום, בטוח אני כי זכות הצדקה תגן על נכסיך מפני שרפה, מיד נתן העשיר את סכום הכסף לרבי נחום, והצדיק חלקו לעניים, וכך היה מידי שנה בשנה, במקום לבטח את רכושו בחברת ביטוח, היה האיש נותן לרבי נחום את דמי הביטוח. באותם שנים פרצו שריפות לא מעטות בבתי הכפר ובשדות, אולם למרפא הפלא, אל רכושו של העשיר מעולם לא הגיעה האש.

ושימח את אשתו

הגאון רבי משה אהרן שטרן זצ"ל משגיח ישיבת קמניץ, הבחין פעם באברך תוך שנה ראשונה לנישואיו, העומד ומשוחח לאחר סדר הישיבה. העיר ואמר לו: כאשר אינך לומד, מתבטל ומשוחח ולא הולך הביתה, עובר הנך על מצות "ושימח את אשתו". סיימת ללמוד, רוץ לביתך וקיים את המצוה כדבעי.

תילולא דצדקיא

שבת קודש י"ט טבת

הרה"ק רבי רבי יעקב מקאלבסוב ומעליץ ב"ר נפתלי צבי מרופשיץ (תקצ"ט) הרה"ק רבי שמואל בנימין סופר ב"ר משה (כתב סופר - תרל"ב)

יום ראשון כ' טבת

רבינו משה בן מיימון (הרמב"ם - ד"א תתקס"ה)

יום שני כ"א טבת

הרה"ק רבי אריה לייב מוכיח מפולנאה (קול אריה) ב"ר יחיאל מיכל (תק"ל) הרה"ק רבי ישראל אברהם ב"ר משולם זושא מאניפאלי (תקע"ד) הרה"ק רבי ישראל דוב בער מוילעדניק ב"ר יוסף (שארית ישראל - תר"י)

יום שלישי כ"ב טבת

הרה"ק רבי שלמה מסטרעליסק ב"ר אורי (תקפ"ז)

יום חמישי כ"ד טבת

רבי נפתלי ב"ר יצחק (סמיכת חכמים-תע"ד) הרה"ק יוסף מיאמפאלי ב"ר יחיאל מיכל מולאטשוב (תקע"ב) הרה"ק רבי שניאור זלמן ב"ר ברוך (בעל התניא והשו"ע - תקע"ג) הרה"ק רבי שמואל ב"ר אברהם מסאכטשוב (שם משמואל - תרפ"ז) הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב ב"ר שמעון נתן נטע (תשמ"ז)

יום שישי כ"ה טבת

הרה"ק רבי משה צבי מסאוורין ב"ר שמעון שלמה (תר"ה) זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מצווה הלכות

מאת הרה"ג נמליאל הכהן רבטיבין שליט"א מו"ס "גם אני אדוך" ו"מפרסם יוסף הדר"ם על המצוות.

השארת הפת על השלחן בשעת ברכת המזון (א')

א) כל מי שאינו משייר פת על השולחן בשעת ברכת המזון, אינו רואה סימן ברכה לעולם. (שו"ע או"ח סימן ק"פ סעיף ב')

ב) אם אוכלים בכמה שולחנות נפרדים, יש לשייר פתיית פת על כל שלחן ושלחן. (כף החיים שם ס"ק ב')

ג) אם מסלקין השולחנות לפני ברכת המזון [כמו שנהוג בשמחת נישואין], די שנשאר הפת בשולחן שלפני המזמן. (ערוך השולחן שם סעיף א')

לע"נ

הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב ב"ר שמעון נתן נטע זיע"א נלב"ע כ"ד טבת. תנצב"ה

קרית קרעטשניף רחובות

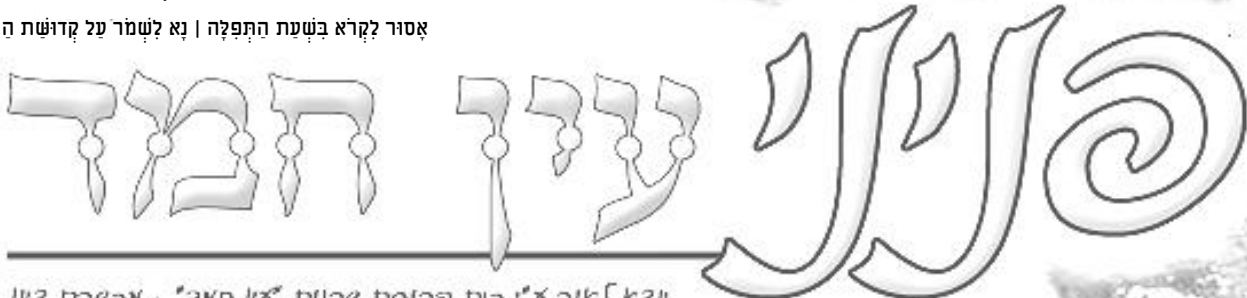
טל': 052-7144471 מייל: sipureitzadikim@gmail.com

בחסות רשת חנויות

גל פז

פְּרֻשַׁת שְׁמוֹת | תשע"ח

אָסוּר לְקַרְא בְּשֵׁעַת הַתְּפִלָּה | נָא לְשׁוּמַר עַל קְדוּשַׁת הַגְּלִיּוֹן

יִצְחָק לְאֵאוֹר ע"י בֵּית דִּבְרֵי שְׁכֵנֵי עֵין חֹמֶה - אֲבִשְׁרֵת צִיּוֹן

לרפואת כל חולי ע"י ובכללם ציון בן צ'חלה ולרפואת והצלחת יוסף ליאור בן דליה אפרת וב"ב

פְּרֻשַׁת שְׁמוֹת – בְּרִית מִלָּה

"וַיִּמַּת יוֹסֵף וְכָל אָחָיו וְכָל הַדּוֹר הַהוּא"

(שמות א, 1)

ועל הפסוק: "בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בְּהִיוֹתֶם כְּאֲבִים" (בראשית לד, כה), גילו לנו חז"ל - בְּהִיוֹתֶם כְּאֲבִים (בראשית לד, כה), הוּא כוּאֲבִים ומצטערים שמו, ומתחרטים על כך, ועל זה הרגו אותם שמעון ולוי.

אם כן ההסבר של מילת מצריים ומילת שכם, כי קודם מתן תורה בו עוצבה דמותו של בית ישראל הבאים בבירתו של אברהם אבינו, הייתה קיימת בערלים "כִּי חֲרָפָה הִיא לָנוּ" (בראשית לד, יד).

על מניעת חרפה זו במה שהמצריים נימולו, גילו לנו חז"ל במדרש (רבה ז, ו): "וַתְּכַלֶּינָה" (בראשית מא, ג) יצאו מכוללת "וַתְּכַלֶּינָה" (בראשית מא, נד) נכנסו שנות רעב חולניות, עד שהם יושבים על השולחן, ביקשו אפילו פת קיבר ולא מצאו. אמרו: "לא כך אמר יוסף והיה האוכל לפיקדון". "וַיְהִי רָעַב בְּכָל הָאֶרְצוֹת" (בראשית מא, נד) - בשלוש ארצות - בפקניא ובערביא ובפלסטיני.

"וַתִּרְעַב כָּל אֶרֶץ מִצְרָיִם... אֲשֶׁר יֹאמַר לָכֶם תִּעֲשׂוּ" (בראשית מא, נה), ר' אבא בר כהנא אמר: 'כפאן למול', ר' שמואל בר נחמן אמר: "חייטנו אין כתיב כאן, אלא החייטנו" - נתת לנו חיים בעולם הזה ובעולם הבא. והרעב ה'יה וכו' את כל אשר בָּהֶם (בראשית מא, נו), את המאושרין שבהם". היינו שזכו לחיי עולם הזה ועולם הבא בזכות מצוות המילה.

בברכת שבת שלום

הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א
חבר הרבנות המקומית מבשרת ציון

בספר 'נפש יהונתן' של הגאון רבי יהונתן אייבשיץ זצ"ל הובא פירוש נפלא לפסוק "וְכָל הַדּוֹר הַהוּא (שמות א, 1)", שמוסב על המצריים, ומבאר שמתו כל המצריים שהיו בזמנו של יוסף הצדיק ונימולו כמו שציווה עליהם יוסף, ולכן חלה הידרדרות ביחסם של המצריים לבני יעקב עד כדי "וַיִּקְצוּ מִפְּנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל (שמות א, יב)".

מהותה של ברית מילה היא, "בְּרִיתְךָ אֲשֶׁר חָתַמְתָּ בְּבִשְׂרֵנוּ", חותם זה ניתן רק לבני ישראל, שיכולים להצטרף לבריתו של אברהם אבינו.

לא ייתכן שהגויים יזכו להצטרף לברית זו, ויותר מזה רק על בני ישראל נאמר "אֲשֶׁר קָדַשׁ יְדִיד מִבְּטָן" (שבת קלז ע"ב), וכן "הַבָּאִים עִמָּךְ, בְּבְרִית חוֹתְמָךְ, וּמִבְּטָן לְשִׁמְךָ, הִמָּה נְמוּלִים".

בזה התחדש כי ערלי לב וערלי בשר-הגויים, לא ייתכן שיהיה להם שום קשר עם זרע אברהם, לא ייתכן שום אחיזה עם בני ישראל-הבָּאִים עִמָּךְ, בְּבְרִית חוֹתְמָךְ.

אומנם אם גויים ימולו, ייתכן שיהיה להם קשר כלשהו עם בני ישראל, ויותר מזה, על ידי המילה יכולים הם לקבל מישראל איזה השפעה לטובה.

וזוהי כוונת בני יעקב כשאמרו לשכם ובנו "כִּי חֲרָפָה הִיא לָנוּ (בראשית לד, יד)", כי בהיותנו נימולים היא חרפה וביזיון שיהיה בינינו איזה קשר.

העלון מוקדש להצלחת

יצחק אריאל בן טובה
שמואל אימן בן אסתר זרי
משפ' שטרית
מאיר ישראל בן רחל ברכה-
ליאור יהושע סומך וב"ב
יהודה אריה בן רחל ברכה
ענית בת רחל ברכה
רחל ברכה בת פדילה דליה
נעם יצחק בן רחל ברכה חי הפקות ואירועים
יוסף ליאור בן דליה אפרת פרנסה בקלות ובשפע
שלמה ודנה דוד וב"ב אריה ושרה לוי וב"ב
קסירר אפרים וב"ב כולל ברסלב אילת
י.מ.י.ש כדורי אקבלי יוסף חיים בן נוסכה
שולמית ומרדכי חיים דויטש וב"ב

ציווג הגון וכשר במהרה

אורן בן אסתר
תרצה בתיה בת ימנה נינט
עמית בת טובה
נתנאל בן ג'ינה
אסף בן סופיה
מיטל בת מלכה
טילה עדן אסתר בת שולמית יפית בת ג'ינה
שירי ימנה בת שולמית שמעון בת שולמית
אנאל חביבה בת שולמית אורן בן נעמי

זרע קודש בר קיימא

גלית בת מסודי
אילנה בת רוחמה שמואל אימן בן אסתר זרי
סיון בת אסתר
נועה בת מנחם סוב
דניאל בן שרה ואושרית בת שושנה

רפואה שלמה

מאיר ישראל בן רחל ברכה יצחק בן עזרא
ימנה ניצרי בת סטה- בריאות ואריכות ימים
מרדכי ניצרי בן פרחח- בריאות ואריכות ימים
מאיה בת עדי דליה אפרת בת נעמה
אסתר בת סוליקה סימי בת סוליקה
אורן בן אסתר דינה בת מנחם
יהודית אסתר פראדל בת חיה- בריאות ואריכות ימים
נעם יצחק בן רחל ברכה נעמי בת רחל
שירה שילת בת אורלי אפרים בן שרה
תמר פורטוניה בת מיסה רפאל משה בן רחל
מוריה בת רחל ברכה נחום בן כיריה
יהודה אריה בן רחל ברכה טובה בת אורה
שלו בן מנחם פחמה אליהו בן מאיה
יפה בת שרה-הצלחה ורפואה רחל בת זוהרה
מישא אסתר בת זוהרה שאול בן סילביה
ענית בת רחל ברכה בנימין בן יקוט
רינת רחל בת עפרה יצחק בן פנינה
רחל ברכה בת פדילה דליה יצחק בן רבקה
רונית בת סבריה קסנש בת דגטו
יצחק בן חנון ר' אליעזר בן עטיה

י"ט טבת תשע"ח		06/01/2018	
פרשת שמות			
הפטרה: "דברי ירמיהו" - ירמיה א'			
ר"ת	יציאה	כניסה	י"ם
17:59	17:27	16:15	
17:54	17:24	16:31	ת"א
17:54	17:23	16:31	חגיגה
17:58	17:27	16:35	ב"ש

העלון מוקדש לעילוי נשמת משה בן גורג'יה	העלון מוקדש לעילוי נשמת מרים בת שרה ע"ה	רפואה שלמה לאיידה חיה בת אסתר וליד אלחנן רפאל בן אריס וליד אורי חיים בן שלי	זש"ק, פרנסה טובה ובריאות איתנה לאליהו ניצרי בן ימנה וגלית בת מסודי
--	---	---	--

שואל ומשיב בהלכה – בשר וחלב- חלק ג'

ההלכות מוקדשות לעילוי נשמת משה בן גורג'יה ז"ל

באילו מקרים יש להיזהר מבעיית בשר וחלב?

שאלה:

תשובה:

להלן סיכום ההלכה מפי ר' אליהו חיים פנחסי, מתוך ספרו 'הכשרות למעשה':

קערות העשויות מאלומיניום או פלסטיק שיש בתוכם תאים נפרדים, ובתא אחד נתנו בשר ובשני מאכל פרווה והתחממו יחד, אסור לאכול את המאכל פרווה עם חלב, אולם אין צריך המתנה. **הערה:** כיוון שאין בקערות אלו חשש נגיעה או זיבת שומן. ולעניין זיעה של מאכל בשרי, די בהמתנה שעה. ועיין בשו"ת דברי משה- הלבשרטם (סימן מה) לדון בקוגל שנגע בבשר האם צריך להמתין שש שעות כדין תבשיל של בשר, והעלה להקל רק שלא יאכל עמו גבינה. ע"ש.

ויש מחמירים שהמאכל פרווה דינו כתבשיל בשרי וצריך המתנה של ו' שעות. **הערה:** היות וזיעה מילתא ויש להחמיר בו ו' שעות. בפרט אם האדים הבשריים עלו אל הפרווה במקום סגור שאין לאדים מקום להתפזר. אולם אם לא נתחמם יחד והבשר היה חם, אין המאכל פרווה נעשה בשרי, כן העלה בשו"ת דברי משה (שם).

ביצה שנתנו אותה בתוך סיר עם בשר כגון חמין, אף שהביצה עם קליפתה האוכל צריך להמתין שש שעות כדי לאכול חלבי כדין תבשיל של בשר. **מקורות:** שו"ע (יו"ד סימן צה ס"ב) וכתב "אין לאכול בחלב", יש מי שביאר דווקא לאכול עם חלב אסור אך אין צריך להמתין שש שעות וכמ"ש יידי בשו"ת הרי יהודה ח"ב (חיו"ד סימן ג). מכל מקום רוב האחרונים נקטו בדעת השו"ע שדין הביצה כדין תבשיל של בשר ומנהגנו בזה שלא כדעת השו"ע ועליו להמתין שש שעות. ראה בספר מעדני השלחן (סימן פט אות יד), ובשו"ת דברי דוד ח"ב (חיו"ד סימן יד אות ז). וכן העלה בשו"ת מקור נאמן (עמוד תקצא), ובשו"ת דברי בנייהו ח"ה (חיו"ד סימן יג). לעניין ביצה קלופה שהונחה בתוך סיר החמין מלמעלה, מותר לאוכלה ואין לחשוש משום ביצה קלופה שעבר עליה הלילה, העלתי בתשובה (כת"י) להקל מכמה טעמים. ושוב ראיתי ליידי בשו"ת אבני דרך ח"א (סימן קטו) שהעלה להקל.

אולם כאשר הביצים מונחים מסביב כיסוי הסיר מלמעלה ומתחממים מהחום, אין צריך המתנה כלל ודינם פרווה לכל דבר. **מקורות:** הגרי"ח בבן איש חי (ש"ש לך אות יג) והמחמיר לעשות קינוח והדחה תע"ב. וכ"כ בשו"ת רב פעלים ח"ג (חאו"ח סימן יג) והוסיף באופן שהקדירה מכוסה היטב, מעיקר הדין מותר לאכול את הביצים עם חלב משום דהוי נותן טעם בר נותן טעם. ומכל מקום הוא חומרא בעלמא לחוש לדעת הרמ"א שאסר לכתחילה. ע"ש. אולם לדעת הראש"ל בספרו הליכות עולם ח"ז (עמוד פ) יהיה מותר לאכול את הביצה אף עם חלב. וע"ע כף החיים (סימן סו אות לו).

פוטנציאל ומימושו

אחד הדברים המופלאים בחיי האדם היא העובדה, שאינו יודע, לאן הוא יכול להגיע. לכל אחד מאיתנו יש פוטנציאל הגלום בתוכו, ואליו עליו לשאוף. אולם, אין אנו יודעים למה אנו יכולים להגיע, ולאחר ימי חיינו עלולים אנו להיתבע על כך. להלן סיפור מופלא על הגאון ר' אלחנן וסרמן הי"ד שהיה מגדולי הדורות הקודמים והיה תלמידו המובהק של הגאון ר' ישראל מאיר הכהן (ה'חפץ חיים) זיע"א ונרצח בגטו קובנה הי"ד.

כשלמד בישיבה בצעירותו, סבל חרפת רעב ממש ולא יכל היה להמשיך ללמוד כך. לפיכך פנה לרבו וביקש רשות לעזוב את הישיבה וללכת להתפרנס. כאשר קיבל אישור זה, הלך לחדרו לאסוף את מעט הבגדים הבלויים, שהיו לו - ולפני צאתו נשכב על המיטה ונרדם. והנה בחלומו הוא רואה כיצד הוא עושה עסקים ומצליח. אולם, אין הוא שוכח את מצוות הצדקה וגמילות חסדים, ולכן נותן ומחלק מממונו בשפע רב, בין אם מדובר ביתומים ואלמנות או עבור לומדי התורה הקדושה. על כולם הוא משפיע שפע גשמי בנדיבות עצומה.

חולפות השנים והוא מתבקש לבית דין של מעלה. שם מביא המלאך המסננגר את כל המצוות שעשה ומבקש מבית דין של מעלה להכניסו לגן עדן, ואכן כך הם מורים. אלא שאז מגיע הקטגור וטוען, שיש לו גם עבירות ועליו לתת את הדין לפני הגיעו למקומו. בית דין אומרים לו, שיביא את העבירות, והנה מגיעה עגלה קטנטנה ובה העבירה של הרב וסרמן, קם הקטגור וטוען כלפי הרב: "אתה רצחת את גדול הדור!!!!". הרב מוכה הלם: "אני רצחתי את גדול הדור? אני אפילו לא הייתי מסוגל להרוג זבוב כל ימי חיי!!!!".

"צודק אתה", עונה הקטגור ומוסיף: "אלא שבמקום שתהיה גדול הדור בזבזת את כוחותיך וכישרונותיך, שנתנו לך לטובת עולם העסקים ובזה הפסיד עם ישראל את גדול הדור". מיד קפץ ר' אלחנן משנתו, והנה חלום שאת מסרו הבין טוב מאוד, חזר לבית המדרש ואכן זכה הוא להיות גדול הדור.

אירוע למהדרין

אתה עושה אירוע שמחה באולם שמחות וברצונך להפוך אותו לכשרות "מהדרין- גלאט"?
צוות משגיחים תלמידי חכמים ידאגו לכך בכל אזור בארץ. ההשגחה החל מזמן הספקת הבשר ועד למנה האחרונה.
בפיקוחו של הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א (הנייד באישור ועדה רוחנית) 0526329144

מנויים

לקבלת העלון חנם ב-email:
מידי שבוע, שלח את כתובתך אל:
PnineEH@gmail.com

הקדשת העלון

נתן להקדיש את העלון לעילוי נשמת, לרפואה שלמה, להצלחה, זוג הגון,
חזרה בתשובה וכו'- נא לפנות לליאור בטל" 052-7652084
קתבת המערכת: עבור ליאור עצמון, רח' הבשם 26 ת.ד. 83375 מבשרת ציון. מקוד 9076926

לשאלות בהלכה

לשאלות נא לפנות לרב
אליהו חיים פנחסי
בטל" 052-6329144

הרב מסעוד אשר סאסי זצ"ל הידוע כ'צדיק מהרצליה' - נולד בעיר עמרוס שבלוב בשנת ה'תר"צ (1930). כבר בילדותו ניבאו לו עתיד מזהיר, ואמו אף זכתה לגילויים מסעירים שחזו את עתידו. האם סיפרה, שכאשר היה בנה בן 15, חלמה ששישה מלאכים לבושי לבן יורדים מסולם ומברכים את הנער. היא סיפרה את החלום לבנה ואמרה: "דע לך שבזאת עולם בירך אותך וכאשר תגדל תברך את עם ישראל". בעודו כבן שבע עשרה, חשקה נפשו לעלות לארץ. בנחישות ובמסירות עשה את הדרך בגפו, בהשאירו בגולה את משפחתו הַעֲנֵפָה. עֲלִיתו הייתה רצופה בתלאות רבות.

לאחר נישואיו, נהג לשבת בביה"כ רוב שעות היום. בשעה שתיים לפנות בוקר התחיל את סדר יומו. בשעה ארבע לפנות בוקר, הלך לביה"כ, שם נהג להדליק נרות שמן בחדר ההדלקה. לאחר מכן אמר פרקי תהילים בהשתפכות הלב. עם בוא הציבור לתפילת שחרית, מיהר להכין קפה ותה. את האנשים שקמו עכשיו קיבל במאור פנים, בלי לספר שהוא כבר בעיצומו של יום. אחר תפילת שחרית נסע באוטובוס למקום עבודתו בפתח תקווה, כאשר כל הדרך המשיך לקרוא "מעמדות". גם בעבודה הייתה מציאות הבורא לנגד עיניו. **ענוותן מופלא. בעל רוח-הקודש. מלומד בניסים. רבים פנו אליו ונושעו. חילק את כל הונו לצדקה. הסתיר את מעשיו מעיני כל.** קיבל על עצמו ייסורים למען הכלל. הִרְבָּה בצדקות ובמעשי חסד שהתגלו רק לאחר פטירתו. נפטר ב-כ"ד טבת ה'תשס"ט (2009). חי כ-78 שנים. ציונו בהרצליה.

אביו: ר' ידידיה. **אמו:** מרת כיריה. **אשתו:** מרת דינה. **ילדיו:** ר' דוד, ר' משה, ר' מרדכי. **מרבתי:** ר' דוד סאסי. **ספר אודותיו:** **יחכם סאסי- הצדיק מהרצליה.**

אחד מבניו של חכם סאסי עבד בחברה שפיתחה כרטיס תקשורת משוכלל, וחברת אריקסון משוודיה רכשה את המוצר. מנהלי החברה השוודית האיצו במנהלי החברה הישראלית לשגר אליהם מהנדס בכיר, כדי שיתור בעיה מסויימת בכרטיס התקשורת. התפקיד הוטל על בנו של רבינו והוא הגיע לאביו ביום שישי כדי לקבל ברכת פרדה לקראת הטיסה. חכם סאסי ביקש ממנו לגשת לחדר ההדלקה ולקחת משם נייר כסף של הנרות שהודלקו לכבוד נשמות הצדיקים.

למרות שהבן לא הבין לשם מה, בכל זאת עשה את רצון אביו והניח את נייר הכסף במזוודה. בהגיעו לשוודיה הצטרף לצוות של שישה מהנדסים שוודיים בכירים שניסו בדרכים שונות לפתור את בעיית הקרינה מהכרטיס. הם עבדו במעבדה במשך שלושה ימים - אך ללא

תוצאות. קרינה גבוהה פרצה מהכרטיס, והשוודים התריעו שאם הבעיה לא תיפתר לשבעות רצונם - הם יבטלו את העסקה שנאמדה במליוני דולרים. מנהלי החברה בישראל נלחצו מהאיום השוודי, והודיעו לבנו של רבינו שהם קוצבים לו ארכה של חצי יום בלבד למצוא בעצמו פתרון לבעיה.

לאחר שהם מיצו את כל האפשרויות ההנדסיות, שהיו ברשותם. חייג הבן לאביו וסיפר לו את כל השתלשלות המאורעות. "מה אעשה, הם נתנו לי רק שעות בודדות למצא פתרון?". חכם סאסי השיב: "בני, אתה לא בכיוון הנכון. קח את נייר הכסף של הנרות, הנח אותו בצדו השני של הכרטיס, תכסה את כל האזור והקרינה תעלם!".

הבן, מהנדס בכיר בזכות עצמו, לא הבין כיצד נייר כסף של נרות יכול לפתור את בעיית הקרינה. ולכן שאל שוב את אביו מה לעשות. האב חזר בסבלנות על דבריו. הבן נטל את נייר הכסף והניחו על אחד מרכיבי הכרטיס והקרינה ירדה למינימום. צוות המהנדסים שעבדו עימו מחאו לו כפיים סוערות. הם התעניינו לדעת, מה עשה ועם מי שוחח בטלפון. השיב הבן: "דיברתי עם אבי מ'ישראל". "מי הוא אבך, האם גם הוא מהנדס בכיר?". הבן חייך. "אבי הינו יהודי, שקורא תהלים ומתפלל לבורא העולם". המהנדסים הגויים לא יכלו להבין כיצד יהודי פשוט היושב בישראל פותר בעיה סבוכה בשוודיה.

אחת מבאי ביתו של רבינו נכנסה אליו, והרב אמר לה מיד 'מזל טוב'. האשה סברה לתומה, שהרב מברכה לרגל נישואי אחותה. חלף שבוע ימים ושוב כשנכנסה לחכם סאסי אמר לה 'מזל טוב'. היא אמרה 'תודה' ושאלה: "מניין יודע הרב על חתונת אחותי?". "ברכת המזל טוב מכוננת אלייך ולא לאחותך, אם ירצה ה' בקרוב תזכי לפרי בטן" השיב רבינו.

כעבור שבוע ראתה האישה בחלומה שחכם סאסי אומר לה "בעוד תשעה ימים" וחוזר על כך שוב. החלום היה תמוה בעיניה אבל בחלוף תשעה ימים התבשרה בבשורה המשמחת שנפקדה בפרי בטן. במהלך חודשי העיבור הִרְבָּה הרב להתפלל להצלחתה, ובהיותה בחדש השמיני ילדה תאומות בריאות.

הודי המשתתף בקביעות במפעל התהלים בלילות שישי, סיפר לרבינו, שאשתו מתלוננת על כאבי בטן חזקים ומבקשת את ברכתו של הצדיק. הושיט רבינו דף חלק ואמר: "תיכנס לחדר ההדלקה ותטבול את הנייר בקערת השמן, שהודלקה לכבוד נשמת רבינו הרמב"ם - הרופא הגדול. את הדף הטבול בשמן הקדוש תשמור בשקית. בביתך תיצוק עליו שמן נוסף, וזוגתך תמרח מהשמן על האיזור שכואב לה". היהודי עשה כהוראת רבינו, ומיד פסקו הכאבים כלא היו. (הסיפורים מעובדים מתוך הספר - חכם סאסי הצדיק מהרצליה)

שנפטרה גם היא לפני מספר חודשים, בשלב מסוים היא נזכרה, שקראה באיזשהו מקום על כך שממשלת גרמניה מאפשרת לכל צאצאי התושבים שסופחו עד שנת 1934 לקבל אזרחות גרמנית הם וכל בני משפחתם.

זו הייתה הסיבה, שהיא החליטה לבסוף לאכנס אותו בין המסמכים שלה, למרות שלא הייתה שום סיבה שבעולם, שתגרום לה אי פעם לרצות לקבל אזרחות גרמנית.

שלוש שנים חלפו מאז, ויום אחד רחל בתה בת התשע החלה להרגיש חולשה כללית בכל הגוף. היא נשלחה על ידי הרופאים לבדיקות מקיפות.

בסופן התברר לתדהמתם הרבה, שרחל סובלת ממחלת כבד קשה ל"ע, עורה הפך צהוב והיא לא הייתה מסוגלת כמעט להרים את ידיה מרוב חולשה.

רחל אושפזה בבית הרפואה תוך כדי בידוד מוחלט, מחשש שמא תידבק בחיידק שיוכל חס ושלום להכריע את גופה החלש. עולמה של רבקה כמעט קרס עליה, וכל חייה סבו סביב בית הרפואה.

היא פנתה לטובי המומחים, אך הללו אמרו שאין בישראל אף מומחה היודע לטפל במחלה הזאת, היא שאלה מומחים בינלאומיים עד שלבסוף נודע לה שרק בגרמניה ישנו מרכז רפואי בעל ידע רב בטיפול במחלה הנדירה.

התברר שעלויות הטיפול והאשפוז במשך חודשים ארוכים במרכז הרפואי הם מיליון יורו, וכמובן שהביטוח הרפואי שלה לא מכסה את העלויות האסטרנומיות.

רבקה הייתה אובדת עצות, אמנם אין מחיר לחיים אבל מאיפה הם ישיגו סכום כל כך גדול בזמן כה קצר?! ואז הבליח בראשה רעיון מטורף: 'הדרכון של סבתא! לפי החוק אנחנו יכולים לקבל אזרחות גרמנית!'

היא רצה במהירות לחדרה והחלה לנבור בין המסמכים הישנים עד שלבסוף מצאה את הדרכון עם הדפים הצהובים והחותמת האדומה, שבוע לאחר מכן היא ובתה היו כבר על המטוס בדרך לגרמניה.

הם פנו לכל הגורמים שיכלו לזרז את התהליכים, ותוך שבוע היו היא וכל ילדיה בעלי אזרחות גרמנית. מה שהפחית את עלויות הטיפול ברחל לכמה עשרות אלפי יורו בודדים...

וכך לאחר שבעים שנה, החותמת האדומה עם המילה 'יודן' שכל כך השפילה ילדה יהודייה אחת, הצילה את חייה של ילדה יהודייה אחרת – הנינה שלה...

להלן סיפור המעובד מתוך 'שלום לעם' ויש בו כדי ללמדנו כי כל מה שנעשה הוא מאיתנו יתברך ולעיתים הסיבה תתברר לאחר זמן מה. ומעשה שהיה – כך היה:

יוכבד ברודי הייתה בסך הכול בת חמש-עשרה, כאשר הנאצים פלשו לאוסטריה, שנה לפני פרוץ מלחמת העולם השנייה.

עד אז חייה זרמו על מי מנוחות, אבל הכול השתנה באותו יום - גרמניה סיפחה את אוסטריה והפכה אותה לחלק משטחה, וממילא כל האזרחים נהפכו לתושבים זמניים של גרמניה.

היא לא תשכח לעולם את היום שבו אספו את כל היהודים האוסטרים מול רחבת העירייה והללו נעמדו בתור ארוך כשדרכוניהם הגרמניים החדשים בידיהם, השוטר הנאצי נטל כל דרכון, הביט בשחצנות אל האיש שמולו וחתם את המילה 'יודן' באותיות אדומות גדולות על גבי הדרכון.

אבא של יוכבד היה כל כך המום מההשפלה, עד שהוא החליט עוד באותו היום שזה הזמן לעלות לארץ ישראל. לאחר מאמצים רבים הם הצליחו להשיג כרטיסים לאנייה. בדיעבד התברר, שהייתה זאת האנייה האחרונה לפני שהבריטים הטילו סגר על חופי הארץ.

את זוועות השואה יוכבד לא עברה אבל כל משפחתה וחברותיה שנשארו מאחור נרצחו בשואה האיומה. זו גם הסיבה שהיא לא רצתה שום קשר עם עברה, ולכן כאשר בסיום המלחמה הודיעה ממשלת גרמניה החדשה, שכל מי שסבל מהכיבוש וארצו סופחה לגרמניה יוכל לקבל אזרחות גרמנית, זה ממש לא עניין את יוכבד.

להיפך, היא נתנה את הדרכון יחד עם כל המסמכים הישנים לחברתה הטובה שתשמור עליהם. חלפו שנים, יוכבד הקימה משפחה לתפארת, ילדים ונכדים, ולבסוף הלכה לעולמה בשיבה טובה.

רבקה לוי הייתה די מופתעת מהחבילה שקיבלה בדואר, זה היה ללא ספק הדרכון של סבתא שלה - יוכבד, זו הפעם הראשונה שהיא רואה את תמונתה בתור ילדה קטנה, והסיפורים שהיא שמעה כל השנים קרמו עור וגידים, החותמת האדומה עם המילה 'יודן' אכן התנוססה על עמוד השער של הדרכון ממש כמו התיאורים ששמעה מסבתא שלה כאשר הייתה ילדה קטנה.

בהתחלה היא ממש התלבטה מה עליה לעשות עם הדרכון שנשלח אליה על ידי צאצאי החברה של סבתא שלה

הרב עובדיה יוסף בן גורג'יה זצ"ל
הרב מרדכי צמח בן מזל אליהו זצ"ל
אסתר בת בלה ע"ה
נעמי בת כחנן ע"ה
מרים בת בלה ע"ה
צדיק חכם בן חזלה ז"ל
שני בת אסתר ע"ה
מסודי בת חביבה ע"ה
יונה בן סעדה ז"ל
ברכה בת מרדכי ע"ה
יפה בת רבקה ע"ה
שרה בת מורברי רחל ע"ה
אלון בן סעדה ז"ל

הרב שמואל בן שמחה דרזי זצ"ל
הרב יעקב בן מרגלית זצ"ל
שמואל בן רבקה ז"ל
משה בן רוזה ז"ל
אביחי בן אסתר ז"ל
נעימה בת גורג'יה ע"ה
דוד בר חביבה ז"ל
רפאל בן אסתר ז"ל
שמעון בן שמחה ז"ל
ר' דב בן בנימין אלתר ז"ל
אורה בת נעימה ע"ה
שמעון בן חנה ז"ל
גורג'יה בת נעימה ע"ה

הרב יצחק בן תפאחה כדורי זצ"ל
הרב שבת בן אסתיא אטון זצ"ל
מאיר מורד בן שושנה ז"ל
גאולה בת טובה ע"ה
עמירם בן דבורה ז"ל
ר' עוליאל ישועה בן סטה מקנין זצ"ל
דרור יהושע בן ארץ מיוחס ז"ל
דב בן יצחק ז"ל
סוליקה בת עישה ע"ה
סלים בן פרחח ז"ל
מאיר בן נעמי ז"ל
לטיף בן פרחח ז"ל
דניאל רפאל בן חגית ז"ל
יהודה בן סעידה ז"ל
עפאת בת השמת ע"ה

הרב יצחק בן תפאחה כדורי זצ"ל
סעידה בת תופחה ע"ה
אביבה בת איירן ע"ה
אברהם בן יונה ז"ל
יצחק בן חביבה ז"ל
אהרון (אורי) בן רבקה ז"ל
חי יזי בן קלרה ז"ל
יוסף בן סעדה ז"ל
אסתר בת נעמי ע"ה
יעקב בן סעדה ז"ל
ספירנס תקווה בת נעימה ע"ה
מישא אסתר בת זהרה ע"ה
אברהם בן דינה ז"ל

ולד יחיא בן יוסף ז"ל
יצחק בן ברקו דב ז"ל
שרה בת נרקיס ע"ה
אביגדור בן ג'וזלי ז"ל
מסעוד בן יקוט ז"ל
מזל בת שמעון ע"ה
יוסף בן מרים נוסרת ז"ל
רחל רפאת בת השמת ע"ה
יעקב בן אסתר ז"ל
זילפה בת רדה ע"ה
אביבה לושי ע"ה
כל נשמות עם ישראל

פניני פרשת השבוע

נושא השבוע: זעקת התפילה

פרשת שמות

בס"ד | גיליון מס' 162

מדוע נחת מסוק צבאי בלב המדבר?

ויזעקו... (ב', כ"ג)

והצער, המכילה את עומק הפחד וחרדת ההמשך, המקיפה את הזועק ופורצת ממנו החוצה בתרועה נרגשת.

זוהי הזעקה, שהיה ניתן לחשוב שהיא תפילה פחות טובה, שכן היא לא נאמרת בצניבור, לא בנוסח קדום, לא לאחר הכנה גדולה, ובוודאי שלא במסגרת של בית כנסת. היא פשוט זעקה קורעת לב, אנחה המשברת מחיצות. 'אוי' כזה שפורץ מתהומות הלב, וכולל בתוכו את כל רגשות הכאב ובקשות הפיתרון, את כל הצער שבייסורים ותחנוני הישועה.

את אלומת האור הזו על כח הזעקה, מפנה הרה"ק בעל ה'ישמח ישראל' ז"ע בפרשה זו, ומעניק לנו מתנה יקרת ערך. הלא המלאכים טענו כי היהודים כלל אינם ראויים בשל חטאייהם, הם לא יכלו להתכונן לתפילה, לא היו להם בתי כנסת, והם גם לא התכנסו יחדיו. מה שהם עשו היה זה: הם זעקו. זעקה מחרידה ומטלטלת מסוף העולם ועד סופו, זעקה שביטאה את מר גורלם ועיניהם המצפות לישועה.

'ומכאן הוא כח ההתחזקות לכל איש ישראל', קובע בעל ה'ישמח ישראל', עצה אדירה שכדאי להכיר. לפעמים אדם חש שהוא לא במצב הנכון, אינו יכול להתרכז, סאת חטאיו גדולה מדי, קורה שהגיע ברגע האחרון, העייפות שורה עליו, הוא מרגיש שלבו קשוח כאבן והוא לא מצליח להתרגש בתפילה, לכוון בה, להתלהב ממנה כפי ששאף. זו לא סיבה להתייאש מהתפילה או לזנוח אותה, ההיפך הוא הנכון:

זהו הרגע ליטול בפינו את כח הזעקה ולפעול באמצעותו. להיאנח פעם אחת מכל הלב, לבכות על שאין ריכוז ואין כוונה, אין תחושה ואין התרגשות. לזעוק מעומק הנשמה על המצב שנוצר, על הלב האטום, על השכל המבולבל, על אובדן החושים ותעיית המחשבות. כדי לזעוק לא צריך כל תנאי, צריך פשוט לזעוק!

כי כשזעקה בוקעת ועולה מעומק הלב, בורא עולם רואה אותה ומכיר במקום ממנו היא נובעת, המקום בו יהודי מבין כי אין לו תקווה ואין לו כל דרך מוצא אפשרית, רק בורא עולם יכול להצילו. אותה אנחת זעקה קורעת לב, היא ביטוי להבנה שאין ליהודי על מה להישען, אלא על אביו שבשמים. בשמים ישנו סיסמוגרף מדוייק וחד, שיועד לזהות את הרחשים שמפעילים את האנחה הכבדה, ומתרגם אותם לזעקת תפילה עוצמתית וחזקה, יוצאת דופן ומביאת ישועות.

הבה נאמץ את העצה הזו, עצה שפותחת שערי שמים במפתח 'מאסטר' ייחודי. בוודאי שיש להתארגן לתפילה, לכוון בה, להתפלל בכל הפרטים והדקדוקים על פי הסדר ההלכתי. אך ככל שנשלב בתפילה את מימד הזעקה, את האנחה הכבדה והעוצמתית שבוקעת שערים - כך נזכה שבורא עולם יקבל תפילותינו ברחמים וברצון, יענה להן ויעניק לנו מטובו וברחמיו!

אנו עומדים בימים בהם כל יהודי מחפש את הכלי, את המפתח שביאו בכנפיהם את הישועה לה הוא זקוק. גלים סוערים עוברים על כולנו, כל יהודי מחפש את הדרך שתבטיח לו הצלחה וסייעתא דשמיא בבריאותו, בחינוך ילדיו, בפרנסתו ובאשרו התמידי. כולנו מצויים בחיפוש מתמיד אחר הסגולה שתבקע עבורנו שערי שמים ותעניק לנו את הישועה המיוחלת.

בדרך לאותה סגולה מבוקשת או מפתח שמימי עוצמתי, יהודים מוכנים להפוך עולמות תרתי משמע. הם התאמץ מאוד להתפלל בשעות מיוחדות ובזמנים מסוגלים, והן להגיע לכל נקודה על פני הגלובוס בדרכם לישועה הנכספת. אבל האמת היא, שלצד כל הכלים הללו, הסגולה הטובה והעוצמתית ביותר נמצאת קרוב אלינו מאוד מאוד, בתוכנו ממש.

הדרך הטובה ביותר לבקוע שערי שמים נמצאת אצלנו, בעומק ליבנו פנימה. הכלי העוצמתי ביותר לעורר רחמי שמים הוא בהישג ידינו, בתוככי הלב שלנו. מפתח ה'מאסטר' שפורץ כל חומה ומביא את בקשותינו היישר אל כסא הכבוד, נמצא בצרור של הלב שלנו, צמוד אלינו כל העת. למפתח הזה, שהוא גם סגולה עוצמתית שאין חזקה ממנה, קוראים כח הזעקה מעומק הלב.

זעקה - היא אותו קול אנחה כבד שהלב משמיע מתהום עומקו. זעקה היא משהו שאין לו הגדרה מדוייקת, אך אין כמוהו לבטא את רחשי הלב. זעקה היא משהו שאין לו מילים ואין לו נוסח, אין לו מנגינה ואין לו צורה, אבל הזעקה היא הביטוי הטוב, המוחשי והעוצמתי ביותר של מה שעובר עלינו, והיא שמבטאת את רחשי ליבנו באופן האוטנטי והמרגש ביותר.

זעקה היא אחת מצורות התפילה, אך יש לה עוצמה ייחודית. כל תפילה היא רגע מרגש, בו יהודי זוכה לפתוח את מצפונו לבבו ולשפוך את שיחו לפני בוראו. אך ככל שהתפילה הזו היא מנקודה של 'זעקה', ככל שהתפילה נישאת מעומק הלב ומתהום ההרגשה, יש לה עוצמה מיוחדת וכח אדיר יותר, והיא מגיעה למקום גבוה ונעלה עוד יותר.

הגילוי הזה נחשף בפרשת השבוע, המתארת את שעבוד בני ישראל במצרים. עם שלם ושרוי בגלות, נרדף על לא עוול בכפו, עובד בשארית כוחותיו אצל המצרים הנוגשים בו ללא רחם. במצב כזה, לא ניתנה להם אפילו הזכות להתפלל, לא היתה להם אפשרות להתרכז, לא היה בכוחם לארגן מעמדי תפילה נשגבים, הם אפילו לא מצאו זמן להתפלל.

אבל יש משהו אחד שהם עשו, ודווקא הוא שבר את כל המחיצות והביא את תפילתם אל בורא עולם: הם זעקו. זעקה היא אנחה קורעת לב, שאין לה כללים, אין לה גבולות, אין לה סדר ואין לה נוסח. זעקה היא אנחה כבדה הכוללת את כל הכאב

סוד ההצלחה האמיתית...

כולנו מכירים את המצבים הללו: דאגה לנוכח מצבו של ילד, המריצה אותנו למומחים או מאבחנים שונים. מצוקה בריאותית חלילה, ואנו ממהרים לרופא. לחץ כלכלי לא צפוי, הגורם לנו לפנות לעזרה, ולנוכח פיטורין - כל אחד מחפש עבודה בלוחות ה'דרושים' או באמצעות חבריו...

את כל זה אנו עושים תחת הכותרת 'השתדלות'. אנו מאמינים בני מאמינים שבורא עולם שולח לנו הכל, עלינו מוטלת חובת ההשתדלות ובשמה אנו פועלים. אך מהו סוד ההשתדלות האמיתית, ההשתדלות שתביא תוצאות? מהי אותה השתדלות רוחנית הנדרשת מאיתנו לצד ההשתדלות הרגילה שלנו?

הנה תגלית שגילה החזון איש זצ"ל, המובאת בספר 'מעשה איש' חלק ז' עמוד ק"ג: אם חשבנו שהפעולות הגשמיות שלנו הן ההשתדלות, זו טעות! עיקר חובת ההשתדלות המוטלת על האדם היא דווקא התפילה. שבלעדיה - כל פעולה שאנו עושים מועדת מראש לכישלון, אינה עונה בכלל לתואר 'השתדלות'. רק כשהפעולות שלנו נכרכות בתפילה נרגשת, רק אז הן מהוות קיום חובת ההשתדלות כראוי!

הבה ניקח דברים אלו לתשומת ליבנו, נחדד בקרבנו את ההבנה כי כל מה שיש לנו הוא מכח התפילה. הבה נשלב תפילה נרגשת לפני כל משימה חשובה, הבה נשקיע כוחות ומאמצים בתפילה להצלחת הפעולות שלנו, ואז נזכה שבורא עולם ישמע קול תפילתנו, יסייע לנו להצליח במעשינו, ויעניק לנו בריאות ונחת, פרנסה ואשר, עד בלי די!

לעילוי נשמת

ר' שלמה פרץ ז"ל בן מאיר הלוי גולדשמיט (אריאלי)

הצלת חיים בלב המדבר!

בעיר הקטנה ירוחם שבדרום הארץ, ישב בשעת אחר הצהריים מאוחרת מגיד שיעור באחת משיבות הסביבה, ורכן על תלמודו. שקט שלותי של שעת בין ערביים שרר מסביב, החלון היה פתוח לנוף המדברי המרהיב, ציפורים קטנות צייצו ציוצים אחרונים להיום, והכל היה נראה פסטורלי ורגוע. עד שלפתע נחתכה הדממה בקול שאון של פלופלור המתנופף מעל מסוק צבאי, שחג ממש מעל ביתו כשמנועו משמיע רעש מחריש אוזניים...

מגיד השיעור פקח לרגע את עיניו מול החלון, והבחין כי המסוק מנמיך טוס, ונוחת בתחילת השטח המדברי הסמוך לעיר - היישר מול חלון ביתו. הדבר הטריד את מנוחתו ועורר את סקרנותו, הרי לא מדי יום נוחתים מסוקים מול הבית, בטח שלא בימי שלום ושגרה. מה אפוא קרה למסוק זה, מה הובילו לנחות דווקא כאן, סמוך כל כך למקום יישוב?

עוד דקה או שתיים חולפות, המסוק כבר נשק לקרקע, ועד מהרה פסק מלנוע. דלתו נפתחה, וממנו ירדו שני חיילים שהחלו משוחחים עם מישהו שישב על הקרקע בסמוך לשיח מדברי מצוי, דמות נמוכה וצנומה שלא ניתן לזהותה ממרחק כזה. לפתע הבחין מגיד השיעור כי ניכרת תכונה כלשהי סביב המסוק, החיילים התרוצצו והוציאו ציוד מהמסוק אל הדמות היושבת על הקרקע, ואחרי דקות ארוכות נפרדו ממנה לשלום, כשהדמות קמה ממקום מושבה והחלה פוסעת במנצחות בחזרה העירה...

מגיד השיעור אימץ את עיניו וחייד את ראיתו, מבקש לדעת מי האיש שבמדבר ומדוע נחת על ידו מסוק צבאי, מה ביקשו ממנו החיילים ומה עשה עימם. כשאותו אדם התקרב ממש וכבר נראה היישר מול חלון ביתו, נקרעו עיני מגיד השיעור בתדהמה, גבותיו נזקפו בתמיהה, מצחו התקמט באחת ופניו הביעו דאגה - - -

מהמדבר נראה יוצא, לא אחר מאשר אורי, תלמידו חביבו מספלי הישיבה, אחד הצורבים הצעירים המבטיחים ביותר. מה קרה אפוא לתלמיד המוכשר והמצויין? כיצד התגלגל בעיצומו של יום למדבר, וזכה בביקור מסוק צבאי? מה פשר המהומה הזו, איך הגיע המסוק לאורי ולמה?!

תמיהות רבות, ותשובה אין. את אורי הוא מכיר היטב, הוא מטובי תלמידיו. בכל עת מצוא הוא מפלפל בשיעור היומי או בחידוש מרתק, הוא בכלל לא נקרא מהבחורים הרפתקנים או מחפשי החוויות. מה קרה לו? מדוע המסוק נחת על ידו? מה הוא חיפש שם?

בשעת ערב, כשמגיד השיעור שב לישיבה, נתקל באורי הצוהל לקראתו. 'איזה נס היה לי היום, בישר אורי, יכול להיות שעליי לברך 'הגומל'. איזה נס!'

'מה קרה?' - זינק מגיד השיעור בשאלה. הוא ידע שמשוהו קרה, רק לא הבין מה, איך ולמה. במו עיניו הוא ראה את המסוק העוצר על יד אורי, ועתה הוא שומע על נס דרמטי. מה קורה כאן?

ואז פתר אורי את השאלה, וסיפר את התלכוחת יומו. כיצד בשעת צהריים מוקדמת ביקש להתאווור, יצא משטח העיר אל המדבר הסמוך, והחל מטייל בנחת. היתה זו שעת בין הסדרים, עוד זמן רב לפניו, והוא הולך ומטייל בשלווה, כשהציפורים משמשות לו כמוסיקת רקע נעימה והעננים כצל נוח וזמין...

ואז, בשלב מסוים, הוא נשען על שיח מדברי מצוי, וידו נתקעה בקוץ חד ודוקרני. הוא ניער את היד בעוצמה רבה כדי לשחררה מהקוץ, ואז נפל עליו ענף קוצני עוד יותר, שנתקע בכל חלקי זרועו. הוא החל מדמם מהדקירות הרבות, אך לא ידע להשית עצות בנפשו כדת מה לעשות...

'דעתי שאסור לי לזוז, כי אם אני זז ייתפסו בי עוד ועוד קוצים', סיפר אורי. 'מצד שני, אני צריך לנסות להשתחרר, כי זה לא רק כואב ומציק - זה גם מסוכן, כי ידי התחוררה ממש ודם החל לזלוג מכל עבר. ניסיתי לחלץ את הענף בעזרת היד השנייה, אך מהר מאוד הבנתי שזה לא יצלח, כי גם היד השנייה תיפצע עד זוב דם... הייתי אובד עצות ממש, תיאר אורי בקול נרגש. 'התחלתי להשתחרר, הבטתי בשלולית הדם שנקוותה מתחתיי, והבנתי שזה מצב ממש מסוכן, אני פה לבד באמצע המדבר, איש לא רואה אותי ואיש גם לא ישמע לזעקתי. הרגשתי שאני מתקרב למצב של סכנת חיים, הרי עוד מעט לא יישאר דם בגופי החבול...'

הבטתי אנה ואנה בייאוש מה. התחלתי לחשוב מה אפשר בכל זאת לעשות, אך לא מצאתי פתרון. התחלתי פשוט לזעוק ולצרוח לאבא שבשמים שיציל אותי. לא היה לי ספר תהלים, לא יכולתי לקום מהרצפה, לא יכולתי להתפלל כראוי, רק לצעוק ולזעוק מכל הלב, ולקוות שהזעקה תגיע מעצמה לכסא הכבוד...'

אורי השתק מדמעות כשהגיע לקטע בו חייו ניצלו, פשוטו כמשמעו: 'אני יושב וזועק, מדמם ללא הרף, מרגיש שאלו דקותי האחרונות. בכל זאת אני צועק, בלי מילים, פשוט צעקה נרגשת לאבא שבשמים שיציל את חיי, ואז, לפתע פתאום, אני שומע רעש חזק של מסוק, שתוך דקה שתיים נחת בסמוך אליי ומתוכו ירדו שני חיילים, שהבחינו מיד מה קורה אתי...'

הם שבו למסוק, ובתוך רגע הופיעו ובידיהם ערכת עזרה ראשונה מקצועית. הם לבשו כפפות עבות, שלפו את הקוצים אחד אחד, חיטאו את היד באלכוהול מזוקק, וחבשו פצע אחרי פצע במסירות ובזהירות. אחר כך הגישו לי כוס מים קרים, וידאו שאני בסדר, שנשימתי חזרה אליי, שאני כבר לא מסוחרר ומרגיש בטוב...

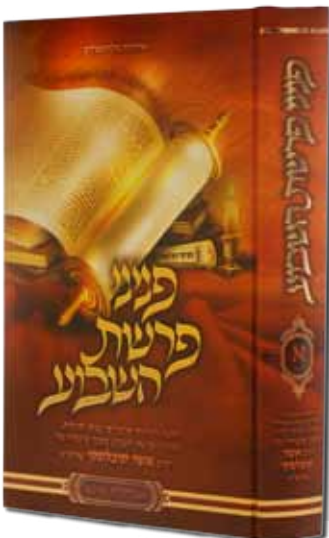
הייתי מופתע והמום, לא מצאתי את המילים להודות להם. שאלתי אותם איך הם נחתו כאן - בעיצומו של מדבר בעיצומו של יום, והם הסבירו בפשטות שקיבלו שיחת טלפון דחופה, שהצריכה קבלת החלטה בריכוז רב, ולפיכך נאלצו לנחות בשום מקום. רק לאחר שנחתו הבינו כי יד השם היתה בכך, להציל את חיי!'

אורי סיים את דבריו, עיניו ברקו בהודאה נרגשת, הוא חשף את זרועו ידו החבושה, כביכול כדי להוכיח את סיפורו - למרות שמגיד השיעור היה עד לו מרוחק, את הסיפור לפרטיו שמענו ממגיד המישרים הרה"ג רבי שלמה מילר שליט"א המכיר אותו ממקור ראשון, כדי ללמדנו תובנה מהדהדת:

לפעמים, ככל שהמצב קשה יותר, אדם מוצא עצמו מאוכזב ומיאוש יותר. הוא חש שכבר אין סיכוי, שאפילו להתפלל הוא לא מסוגל, שאפילו להתרכז הוא לא יכול. ברגעים כאלה עליו לשלוח את נשק הזעקה, להיאנח מקירות לבו ולזעוק במילותיו שלו, לשבור את כל המחיצות ולהיכנס בשערי שמים בנשק העוצמתי ביותר - בכוחה של הזעקה מעומק הלב.

הבה נאמץ את הדרך הזו, לאותם מצבים ורגעים בהם אנו חשים יאוש מזדחל ללב, או שמתנגבת מחשבה שאיננו מסוגלים להתפלל כראוי, אנו חשים כי איננו ראויים להתפלל או לא יכולים לכוון. דווקא אז, זה לא הזמן לעזוב את נשק התפילה, אלא זה הזמן להשתמש בגירסא הכי עוצמתית שלה - בכח הזעקה. כח הזעקה לא צריך מקום מיוחד, עוצמה רוחנית, תחושה פנימית בוערת או הכנה מיוחדת. ההיפך - כח הזעקה הוא רחש פנימי מעומק הלב, ומכאן עוצמתו!

כשיהודי מרגיש בעומק המצוקה, נטול יכולת להתפלל, לא מסוגל להתרכז, לא מוכן כראוי, או שלבו אטום - הנה, זו בדיקת ההזדמנות לזעוק, להשתמש בכח הזעקה שאין חזק ממנו. וככל שזעקת מעומק הלב, נשפוך את מר ליבנו במילים שלנו, בתחושות שלנו, בהרגשה שלנו באוזני בורא עולם, כך נרגיש שתפילתנו מתקבלת ברחמים וברצון, ובורא עולם יחיש ישועתנו וימלא כל משאלותינו לטובה ולברכה, אמן.

הפצה שניה - בימים אלה!

בהתרגשות ובהודאה לבורא עולם, אנו שמחים לבשר כי לאחר שהמהדורה הראשונה שהופצה אזלה מהחנויות, בימים אלה אנו משלימים הפצה שנייה ומתוגברת של הספר 'פניני פרשת השבוע', שיצא לאור עולם בימי החנוכה שלחלפו. הביקוש הרב הפתיע גם אותנו!

תגובות הקוראים מרגשות אותנו. כך אנו קוראים בתגובתו של ר' יוסף מ. מירושלים: 'כמה נאה לספר כזה להופיע בימי החנוכה, בהעניקו אור חדש לפרשת השבוע!' וכך כותבת לנו מחנכת מפורסמת: 'כבר יותר משנה אני מצפה להופעת הספר, שירכז עבורי את מיטב החומרים לכל פרשה ומועד. כשהופיע הספר הופתעתי לא רק מהאכסניה הנאה וריכוז החומר, על כולנה עולה מעלת המפתחות, המאפשרים למצוא כל חומר על כל נושא תוך שניות אחדות!'

כדי לעמוד בביקוש הגבוה, החלה בימים אלו - כאמור - הפצה נוספת לחנויות. הביאו ברכה אל בתיכם, ותיהנו מאור חדש, מרתק וחוויתי, בשולחן השבת שלכם!

להזמנות מרוכזות לחלוקות פרסים ומתנות, יש לפנות לטלפון 052-768-1073.

אגעדאנק

על פרשת השבוע

פרשת שמות תשע"ה

כל הזכויות שמורות למו"ל. אין לקרוא בזמן התפילה וקריאת

בס"ד, בכל ענייני הגיליון ניתן לפנות לדוא"ל: g.agedank@gmail.com

לא מן הנימוס לדבר בקול חזק בפני המלכה! השיב להם ר' זלמן בחכמתו: כסבורים אתם שקולו מדבר בפניכם? לא ולא! אלא קולם של רבבות ישראל הנאנחים ונאנקים תחת מצוקת הגזירה. קולם בוקע מתוך גרוני ומבקשים עזרה!

הדבר נתקבל בפני המלכה והנחה עשתה ליהודים. משה רבינו עוד בילדותו הרגיש בצרת אחיו שנגזר עליהם 'כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו, ולכן 'ותפתח ותראהו את הילד' ראתה בתוך התיבה ילד קטן בן שלשה חדשים 'והנה נער בוכה' קולו כנער, קול בכי אדיר פורץ מתוך פיו, אז הבינה בת פרעה את המצב 'ותחמול עליו ותאמר מילדי העברים זה' קולו הוא קול כל ילדי העברים הנאנקים בגזירה הרעה הזאת כולם בוקעים מתוך גרונו של משה.

(תורת משה נתן)
ותאמר אחתו אל בת פרעה האלך וקראתי לך אשה מינקת מן העברית ותניק לך את הילד (ב, ז) וברש"י והוא מהגמ' סוטה יב, ב 'מן העבריות - מלמד שהחזירתו על מצריות הרבה לינק ולא ינק לפי שהיה עתיד לדבר עם השכינה'.

מובא ב"שולחן ערוך" (י"ד סי' פ"א ס"ז בהג"ה) כי אין לתת לתינוק יהודי לינוק מגויה, אם אפשר למצוא מינקת ישראלית. ובביאור הגר"א (שם ס"ק ל"א) הביא מקור ורמז לזה מהמדר"ר פ' שמות ממשוה רבינו שלא נתנו לו לינוק מאשה מצרית כי אם מאשה עבריה.

שואל רבי יעקב קמיניצקי זצ"ל בספרו "אמת ליעקב", מה הראיה ממשוה רבינו, הרי משה היה צריך לדבר עם הקב"ה, ופה שמדבר עם השכינה לא ראוי שיינק מגויה, אך מנין שגם בשאר ילדי ישראל יש להקפיד על כך?

אלא מבואר מזה לימוד גדול בענין החינוך שצריך כל אב לתת לבניו, שלכל ילד יש סיכוי לדבר עם השכינה, וע"כ צריך לחנכו כאילו הוא הוא יהיה גואלם של ישראל. וזה פסוק מפורש "אל תגעו במשיחי" (תהילים ק"ה ט"ו) ומי הם "משיחי"? אלו תינוקות של בית רבן (שבת קט"ז) כל אחד מילדי ישראל ראוי להיות משיח... ולכן צריך לחנך כל ילד מישראל כאילו הוא כמו משה רבינו, עם כל הקדושה והטהרה...

בספר "מעשה איש" ח"ב מובא שפעם באו לבקש מבחור ישיבה שיארגן קבוצה לעשות פעילות בי"בן הזמנים בקרב העולים החדשים שהגיעו ארצה בזמן העלייה. הבחור החליט להיוועץ ברבינו (החזו"א) ולשאל דעתו על העניין, והשיבו רבינו אהנו הרי מתייחסים לכל בחור ישיבה כספק 'גדול הדור' הבא. כי הנסיון מראה שהגדולים לא צמחו דוקא לפי מה שיצפו מראש, ולא מי שחשבו שיהיו הגדולים הם היו אלו הגדולים בסופו של דבר. והנה יש כאלו שאם יילכו לפעילות כבר לא ישובו לאותו 'שטייגען' (כבראשונה באופן מחלט). הם יקבלו 'גישמאק' בפעילות, ומי יודע אולי אותו אחד היה יכול להיות מגדולי הדור הבא. ומה שיש בחורים שטוב בשבילם שיעשו פעילות? הם כבר ימצאו את הדרך איך לצאת לצורך זה. והוסיף: בחור שכבר הלך אינו מורה לו לשוב, אבל לבחור משיח אולי לו (עלי ורדים)

המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קודש הוא (ג' ה)
"אל תאמר לכשאפנה אשנה" - אמרו חז"ל, כי האדם עובש בנפשו לכשירחיב לו ד' את גבולו ויושב מצבו, אז יעסוק בתורה ובמצוות. אבל לא כן עכשיו כשהוא בצרה ומצוקה. ולזה אמר הכתוב "כי המקום אשר אתה עומד עליו" היינו באותו מצב ובאותה שעה - קודש הוא. דאפשר שרצון ד' הוא דוקא העבודה מאותה שעה הדחוקה וכבר ארז"ל במ"ר שה"ש פ"ה הלומד תורה בצער נוטל אלף בשכרו, שלא בצער נופל סאתים. ולפום צערא אנרא אמרו ז"ל.

ויאמר אל תקרב הלם של נעלך מעל רגליך (ג, ה)
מעשה ברב של 'קראים', שרצה להתווכח עם הרב של עירו על אמיתות דתם, ומי שיצליח, השני יקבל את דתו. והרב קבל ברכה מהגר"א שיצליח.

בעת הכנסת האולם הארמון, שכח הרב לחלוץ את נעליו כמקובל, ובאמצע האולם נזכר, ואז חלץ אותם ולקח אותם בידיו, והקראי צחק עליו ואמר למלך: תראה איך ההתנהגות שלו אין לו דרך ארץ לפני המלך, בא עם נעליו בידיו אבל הרב ענה לו, כיון שבא יחד עם קראי והקראים גונבים נעליים, ע"כ תפס אותם בידיו. הקראי נתמלא כעס ואיבד את עשתנותו והטיח בפני הרב שהוא שקרן ומוציא לעז על הקראים, והמלך אמר שיוכיח דבריו, על סמך מה אמר שהקראים גונבים נעליים. אז אמר הרב: כשנגלה הקב"ה אל משה בפעם הראשונה, אמר לו הקב"ה 'של נעלך מעל רגליך', ומשה רבינו חלץ את נעליו, וכשחזר מלדבר עם הקב"ה, לא מצא את נעליו, כי הקראים גנבו אותם. לשמע הקראי דברים אלו צעק לפני המלך: אדוני המלך, זה שקר גס! שבזמן שיש עוד לא היו קראים. אז אמר הרב למלך: רואה אתה אדוני המלך שהוא מודה שדתינו היא הקדומה והנכונה! ואז הודה המלך לדברי הרב ויצא כמנצח ואילו הקראי יצא בבושת פנים מלפני המלך.

מאוצרות המגידים

"ויקם מלך חדש על מצרים אשר לא ידע את יוסף" (א, ח)
"אשר לא ידע את יוסף" - עשה עצמו כאילו לא ידע ואינו מכיר. ובמדרש רבא מובא: אשר לא ידע את יוסף, וכי לא היה מכיר את יוסף? הרי יוסף היה המשנה למלך והציל את מצרים מחרפת רעב? אלא אמר רבי אבין: משל לאחד שרגם אוהבו של המלך. אמר המלך: התיזו את ראשו, כי למחר עשה כן כך. לכך כתב עליו המקרא, "אשר לא ידע את יוסף" כלומר, היום עשה עצמו "אשר לא ידע את יוסף" למחר - הוא (אותו פרעה) עתיד לומר (שמות ה, ב) "לא ידעתי את ה..."

ובמשנת רבי אליעזר (פרק ז) מסביר את דברי המדרש: מכאן למדו חז"ל אין לך קשה לפני הקב"ה יותר מכפיות טובה! לא נטרד אדם הראשון מגן עדן אלא על כפיות טובה. אף

ויקם מלך חדש על מצרים אשר לא ידע את יוסף (א, ח)
כתב בבלי יקר: אמר אשר לא ידע את יוסף, כי לא ידע מה שקרה ליוסף, כי אחיו היו משתדלים בכל עני להאבידו ולבטל חלומותיו ולא הועילו להם כל נכליהם אשר נכלו. כי רצון האל ית' היה עם יוסף לגדלו ודבר אלקינו יקום לעולם, כך פרעה אמר פן ירבה נגד רצון האל ית' שאמר כן ירבה וחשב מחשבות עליהם ולא עלתה בידו כאשר לא עלתה בידו אחי יוסף, ובכל מה שהיה קם על ישראל אותה קימה היתה על המצרים - ועל קדקדם חמתו ירד.

ועתה נתאר לעצמנו איך היה נראה הדבר למעשה, בתיה באה לבית אביה פרעה עם ילד קטן ומושיבה אותו על חיקו של פרעה, מפתו יאכל מכוסו ישתה, והוא מושיען של ישראל, הרי הוא ממש קיום הפסוק 'התעלתי במצרים', כך הקב"ה צוהק על העולם, כולם עושים לנגדו והקב"ה משתמש בהם ככלים לצורך התגלות אלקותו ית' בעולם. כך הוא בכל הסטוריה של העולם, כמעשה דיוסף מוקיר שבת וכל המעשיות שבעולם. (עפ"י כלי יקר) וימרו את חייהם בעבודה קשה בחומר ובלבנים ובכל עבודה בשדה את כל עבודתם אשר עבדו בהם בפרך. (א, יד)

צריך להבין אריכות הסיפור שהתורה מאריכה מה עבדו בהם, היה די באמרו 'וימרו חייהם בעבודה קשה', מאי נפקותא במאי היה. גם מה שמסיים 'את כל עבודתם וכו'', שלא לצורך לכאורה.

וני"ל, הנה כל ההתחלות קשות [מכילתא יתרו יט, ה], ומי שלא רגיל לעבוד עבודה מאד יקשה עליו, וישר גופו. מ"מ ברוב הימים יהיה מורגל בזה ולא יקשה עליו כ"כ, כי הרגל נעשה טבע. ולמשל אם יתרגל בעבודת השדה לא יקשה עליו כ"כ, אבל כששוב יתחיל במלאכה אחרת שלא הורגל בה, יקשה עליו מאוד, ויהיה בכלל כל התחלות קשות. אבל, גם לזה יתרגל במשך הימים ויעשה לו כטבע לבסוף. וא"כ כשיבא לעשות בחומר ובלבנים ולא רגיל בזה יקשה עליו מחדש. וכן הלאה.

ואומר, בוודאי היה קשה מאד לישראל כשהתחילו לשעבד עמם כי לא הורגלו בזה ובכיוצא בה, מ"מ בימים רבים היה להם להתרגל, אבל מצריים שרצו למרוז תמיד חייהם, התחכמו שנותנם ולהחליפם ממלאכה למלאכה, כשעבדו בחומר והורגלו בזה החליפם לעשות בלבנים, ואלו שעבדו בלבנים והורגלו במלאכה זו החליפם במלאכה אחרת. וכן עשו תלפיץ בעבודה בשדה, כדי שתמיד יוקשה עליהם ויתחילו מחדש מלאכת עבודה שלא הורגלו בה, ויהיו קצין בחייהם תמיד.

וזהו: וימרו את חייהם בעבודה קשה בחומר ובלבנים ובכל עבודה בשדה, באלו המלאכות עבדו בהם בחילוף אותם, את כל עבודתם אשר עבדו, ע"י זה כל עבודתם שעבדו בהם לא היה כל בעיניהם ע"י הרגל, רק היה בפרך כדרשת חז"ל 'ענין שמו"ר א, טו, המשרבת ומפרכסת הגוף וק"ל'. (סו"ת סופר)

ויאמר מלך מצרים למילדות העבריות... ויצו פרעה לכל עמו לאמר כל הבן הילוד היארה תשליכוהו (א, טו כב)

בעל הקצות החושן מביא בילקוט הגרשוני ובפנינים יקרים) ביאר את בקשת פרעה למילדות החשובתן אליו כך:

דהנה שיטת רבנו תם (ברא"ש נדרים כ"ח) דלא אמרינן 'דינא דמלכותא דינא' אלא כשהגזירה שווה על כל בני המדינה, אבל אם החוק הוא איפה ואיפה בין חלקי העם, לא אומרים בזה דינא דמלכותא דינא. וזהו שבא פרעה בטענה למילדות מדוע "ותחיינ את הילדים" והלא ציוותי אתכם להורגם, ודינא דמלכותא דינא.

ועל זה השיבו המילדות: "כי לא כנשים העבריות" וכיון וגזירתך היא רק על העבריות ולא על המצרייות אין כאן דינא דמלכותא, ועל כן "ויצו פרעה לכל עמו" שאפילו על המצרייות גזר כדי שתהא גזירתו שווה אצל כולם.

ותרד בת פרעה לרחץ על היאר וכו' ותרא את התבה בתוך הסוף ותשלח את אמתה ותקחה (ב, ה)

בגמרא (מגילה יג, א) "ואלה בני בתיה בת פרעה אשר לקח מרד אמאי קרי לה יהודיה על שום שכפרה בעבודה וזה דכתיב ותרד בת פרעה לרחוץ על היאור ואמר רבי יוחנן שירדה לרחוץ מגילולי בית אביה". וברש"י, (ראה סוטה יב, ב) שירדה לטבול לשם גירות.

בספר שי לתורה הביא לבאר את דברי חז"ל מנין הוציאו שנתגירה, ע"פ מעשה שהיה עם הרב מברייסק:

הרב מברייסק זצ"ל, בעלייתו ארצה נסע באוניה, ועקב הקפדתו הרבה בענייני כשרות, הוא לא אכל מאום. רב החובל ראה שאינם אוכלים, ודאג להם: "אני אביא לכם סיר חדש עם תפוא"א."

הרב מברייסק תמה ושאל את ילדיו: "מה רוצה מאתנו הגוי הזה? הלא הלכה היא ש'עשו שונא ליעקב', ולא יכול להיות שהוא דואג לנו סתם! מה הוא באמת רוצה?" כשחזר רב החובל, שמע את הרב שואל את אהבתו השאלה הזאת!

פנה אליו רב החובל ואמר לו "אני יהודי!" והכל הסתדר... וזהו מה שהכריח את חז"ל לומר שבת פרעה התגירה. אחרת בשביל מה היא הלכה להציל יהודי? על כרחך שהיא התגירה.

ותפתח ותראהו את הילד והנה נער בוכה ותחמול עליו ותאמר מילדי העברים זה (ב, ו)
כתב רש"י: והנה נער בוכה, קולו כנער. ויש להבין למה כתוב 'מילדי העברים זה' היה צריך לומר ילד עברי זה.

מסופר, כי בעת שהמלכה מריה תרזיה מלכה בפראג, הציקו מאד לישראל בגזירותיהם, עד ללא נשוא. והיה שם שתתלך נכבד שקראו לו ר' זלמן קרוב, בעל קול עבה וחזק, והוא קיבל עליו שליחות המצוה לבטל הגזירה. הוא הופיע בפני המלכה, במעמד שרי המדינה לטשוח בקשת היהודים, ובקולו האדיר זעזע את הנוכחים. נגש אליו אחד מהשרים ואמר לו בגערה:

אבותינו במדבר, לא כעס עליהם הקב"ה אלא על כפיות טובה. וכשהיו אבותינו בארץ לא היו חטאותיהן אלא על כפיות טובה.

מפני מה ענש הכתוב ביותר לכפוי טובה? מפני שהוא כעין כפירה בעיקר, בהקב"ה, אף הכופר בהקב"ה כופר טובה הוא. כי האדם הזה הוא כופה טובותיו של חבירו, ולמחר הוא כופה טובותיו של קונו. וכן הוא אומר בפרעה "אשר לא ידע את יוסף", ולכאורה איך יכול שלא לזכור את עצותיו וחסדיו של יוסף כלפי עמו?

אלא שהיה יודע ולא הגשיח עליו וכפר בטובתו- היה כפוי טובה, ולכפוף כפר בטובתו של הקב"ה שאמר "לא ידעתי את ה'". הא למדת שכפיות טובה הוקשה לכפירה בעיקר!... ובספר "איש לרעהו" מובא בשם האנן בעל ה"מכתב מאלהו" "רבי אליהו אליעזר דסדר זצ"ל מהו הסכר, מדוע "הכופר בטובתו של חבירו לכפוף כופר בטובתו של הקב"ה"? כי האדם נוהג בכל מעשיו כפי כוחות נפשו. אם כעס הוא, יכעס; אם טוב לב הוא, יתנהג בטובה עם הכל, וכן רע ואם גאה הוא, יתגאה בכל מקום שהוא. אם טוב לב הוא, יתנהג בטובה עם הכל, וכן רע הלבב. על כן, כפוי הטובה, לא יהיה כן רק כלפי בני אדם, אלא כשם שיכפור בטובתו של חבירו, ככה יכפור בטובתו של הקב"ה, ולא יבדיל ביניהם. שהרי כפיות טובה היא בתכונת נפשו, אם כן גם לפני הקב"ה יתנהג כפי תכונה זו...
חשוב לציון, כי הגרמים שבכפוי הטובה, לא זו בלבד שאינם מכירים טובה, אלא עוד משיבים רעה תחת טובה, על ידי העמדת פנים כאילו נפגעו כביכול, מן הטובה שעשו להם. ובכך מוצאים היתר לעצמם להעניז פניהם, ולהרע למיטיבים אף יותר מאשר ירעו לאדם אחר...

אלו תופעה מוזרה זו עמד הגה"ק הסטיפלי זי"ע בספרו "חיי עולם" ואף נתן טעם לכך, ואלו דבריו: "ככה תראה בכמה אנשים המדה הרעה והמנוולת לשלם רעה תחת טובה, היינו לעשות רעות למי שהטיב לו. ולאיש אשר לא היה לו עמו שום עסק לא ירעו ולא ישחיתו, אשר יפלא מאד על התאוה המשונה הלזו להרע דוקא למי שהטיב עמו." ואגב, מביא הסטיפלי בעקש לזה מה שמסופר בספר "חוט המשולש": שהיה פעם אדם שהעניז פניו נגד הגה"ק בעל ה"חתם סופר" זי"ע והרע לו ביותר. אמר עליו ה"חתם סופר": "תמה אני, שאיני זוכר מעשיו של טובה מעולם, אשר עבור זה יאה מעונין להרע לי..."

ממשיך הסטיפלי ומסביר את פשר תאוותו של הכפוי טובה להרע למיטיבו: "אבל באמת שהאדם המושחת הזה, כאשר מקבל טובה, מרגיש כעין חיוב הכרת טובה, וברוב אאוותו ומדותיו הרעים אינו חושש כלל וכלל להכנע ולהכיר טובה, ושוב רואה הוא במיטיבו כאיש המדיר ממנו את מנוחתו, וכבעל חוב שלו שהוא מחוייב לשלם לו, ולכן מתעורר אצלו שנאה עליו ומתאהה להרע לו, וגם להיראות שהוא אינו נכנע ושאינו בו יזיק רגש של חיוב הכרת הטובה..."

ועל כך מובא בספר "מעילו של שמואל" מעשה נורא! בהיות הצדיק הירושלמי רבי אריה לוי זצ"ל לבן 16 שנה נמנה על בחירי ישיבת טרזצק, שלט כמעט בכל סדר "נשים" בעל פה ג-ברמא ר"ש" ותוספות. משם פנה לאלוסיק, בה ניהל הגה"ק רבי ברוך בער מקלמניץ בעל ה"ברכת שמואל" את ישיבתו. הוא קרב את הבחור החדש, שהיה בו שילוב של תורה ויראה, מדות טובות וענוה, וקבע עמו לימוד בחברותא במסכת עירובין ובשלחן ערוך "אבן העזר". היתה זו זכות שמעטים זכו לה, לעמוד על האבניים, על סדנת היצירה של ה"ברכת שמואל"...

על כן, כמה הופתעו ה"ברכת שמואל" כאשר כעבור שנה התייצב התלמיד בפניו, לקבל ברכת פרידה: כי ברצונו לנסוע לולותיו אם הישיבות וללמוד שם תורה...
ה"ברכת שמואל" אף הביע את מורת רוחו ולא הסתיר את הקפדתו לימים - סיפר רבי אריה: כי יודע הוא בבירור שקפידתו של רבו עשתה רושם, ותלה בה כמה וכמה מאורעות ומקרים. יתר על כן, ידע זאת בשעת מעשה, וחש בו במקום. אבל מה יכול היה לעשות, ופחד להישאר במקומו. כי בעל האכסניה בה התגורר, ראה את התמדתו וחשקו בלימוד התורה הק', ושבע על כשורתו, על כך זכרונו ועינו המעמיק, ודחק בו להקדיש מעט מזמנו "להרחיב אופקים ללמוד שופות, חכמות ומדעים", והנער פחד פן יתפתה ויגזור על עצמו מיתה ורוחנית, כי בכך אט אט הוא יגורש מגן העדן של התורה בטוהרתה. לפיכך מיהר לברוח ממקום הנסיון...

אם כן, נשאל רבי אריה לימים, מדוע לא סיפר זאת לרבו, מדוע לא התנצל בפניו, לא גילה את לבו, מדוע שתק, ומשך עליו את קפידתו? ענה רבי אריה תירוץ מדהים: איך יכול היה- הן אז היה מעביר את ההקפדה על בעל האכסניה, מעורר עליו את הקפדתו רבו העושה רושם והוא אכל מפתו, נהנה ממנו, ואיך יוכל להרע לו? מוטב היה לו לשתוק, ולמשוך את ההקפדה עליו ולשאט בתוצאותיו במשך שנים, ובלבד שלא יהיה כפוי טובה!...

עד היכן גודל הדקדוק בהכרת הטוב נראה מסיפור הבא שמופא בספר "שאל אביך יודג": ישב המשגיח הגה"צ רבי יחזקאל לוינשטיין זי"ע בחדרו ולמד, והנה פנה לאחד הבחורים שהיו במקום ובקשו לקרוא לבחור פלוני כדי שיביא לו את מעילו (שכנראה הונח ברחוק מקום), שכן קר לו מאד. תמה הבחור: וכי למה אלך ואקרא למישהו אחר, הלא גם אני יכול להביא משיגית את מעילו? השיב המשגיח: "ולאותו בחור חייב אני מכבר הכרת הטוב על טובה מסויימת שעשה לי, ועתה אודות טובה הנוספת שיעשה לי, ישאר חרות בזכרונך שעלי להכיר לו טובה. אך אמר אתה לעשה לי טובה זו, כבר אתחייב בה בכרת הטוב לעוד אדם ומי יערוך לי שאזכור לגמול לך כדבעי, אולי אשכח ולא אחזור..."

ותר בת פרעה על היאור (ב, ה)
חז"ל במסכת מגילה (יג, א) אומרים, שבתיבת פרעה "ירדה לרחוץ מגילולי בית אביה". כפרה בע"ז, ולכה ויצאה לטהר עצמה מהגילולים שהיו בבית אביה.
בת מלך, עוזבת את הגילולים והולכת לטהר את עצמה מהעבודה זרה, לרחוץ בנהר, לטבול. זה לא פשוט וגם קל לאדם מן השורה העושה תהליך כזה, וכאשר בת מלך מחליטה החליטה לעזוב את גילולי בית אביה - הנסיונות גדולים כפליים וההקפדה רבה עד מאוד. ואכן, מיד וואים פה - מורי ורבותי, את היסטוריה דשמיא, שהיא קבלה על אתר, מחמת מסירותה והחלטתה האיטנה להיטהר.

הגיע מלאך ראשון ראוהו, רגמו את נערותיה. "ונערותיה הולכות על יד היאור", כותב רש"י שאליו: "הלכת - לשון מיתת, וכמו הנה אנכי הולך למות". כי "בא גביראל וחבטן בראשך" כמו שאומרת הגמרא (סוטה יב, א) מה יש? מדוע ברה על רצונה להציל את משה.

בחז"ל (שם) כתוב שהן אמרו לה: כאשר מלך גזר גזירה, הרחוקים מהמלך חושבים אולי לעבור על גזרה, ספק עושים כן ספק אין עושים, אבל הקרובים למלך ודאי לא יבגדו בפקודה, אינם מסוגלים לעבור על גזירת המלך. הרי המלך צוה: "כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו", לפי החוק חובה להרגם, ובודאי שהתינוק הנמצא כאן הוא יהודי, מי יכול להניח יד על שפת היאור? ודאי תינוק יהודי הוא, ואת הולכת להציל אותו, לעבור על גזירת המלך אביך?!

נסיונות. הם היו שטן שבא למונע ממנה לעשות את המעשה הטוב. קשה לה, נו, לכל אדם יש נסיונות. והיא זכתה שעל המקום בא המלאך וחבטן - הרג אותו, וטבלו הקשיים הללו! היא קבלה סיעתא דשמיא רבוחית, להקל עליה את הנסיון.
ולא עוד, אלא "תשלח את אמתה ותקחה" - ידה התארכה כמו מכאן (מקום הדרשה) עד אחרי הכביש הסמוך - שישים אמה. פתאום היד מתארכת, א נס גלוי! סיעתא דשמיא.

שמעו נא את אשר אומר רבנו יונה בשערי תשובה (שער א') "והתבאר בתורה, כי יעזור ה' לשובים כאשר אין יד טבעם משגת", היינו סיעתא דשמיא למעלה מן הטבע, ומוכח כן מבתיבת שסיעו לה וגם זכתה באותה שעה גורלית להציל את משה רבינו ע"ה.

מה התרחש אחרי זה?
"ותפתח". אני מתפלל למימי ממה שהיה שם ממש מבחיל ומרעיד. עד לפני זמן מה היתה בגילולי בית אביה ועכשיו "ותפתח ותראה את הילד" שראתה שכינה עמו.
אין לנו מושג מה המשמעות לראות שכינה. זו הרי דרגה עליונה נוראה שהגיעה אליה מיד כאשר ירדה לרחוץ מעבודה זרה.

"הב לטיהר משעיני אותו" - ככל שיש יותר "הב לטיהר" ככה יש יותר "מסיעין אותו". כזו סיעתא דשמיא מקבלים.

ראייתו מעשה שמואד התפעלותי, ובעל המעשה הוא רבי טוביה ויין זצ"ל. מסתאמ יש בין היושבי ושיכרו אותו, אני הכרתני, הוא כותב כי שמע את העובדה מפני קדשו של ה"חפץ חיים".
ה"חפץ חיים" ספר כן: היתה שטעטלע [עגירה] קטנה ליד העיר וילא. כמו בכל תפוזות ישראל, גם בעירה קטנה זו התקיימו שיעורי תורה, בעלי בתים ישבו ולמדו תורה, חלקם בשיעור גמרא, אחרים שיעור משניות, עין יעקב והלכה.

באחד השיעורים למדו באותה תקופה משניות יבמות. ליד החבורה שלמדה את המשניות ישב יהודי קטנוני.

מי לא יודע את הרקע של היהודים הללו. הצאר הרוסי ימח שמו לקח ילדים, שלח אותם לעשרים וחמש שנה של עבודות המלך - לצבא, במקומות רחוקים שאין בהם זכר ליהודים, כבונה תחילה כדי שלא יפקד עליהם שם ישראל עוד וישכחו בכל היידישיקייט. מסכן אחד כזה ישב לידם, איש לא צעיר.

באותם ימים, הלצים היו קוראים לקנטוניסטים "יוונים", שאינם יודעים מימינם ומשמאלם, כך כינו אותם ("המכנה שם לחבירו" - לא פשוט). והקנטוניסט הזה ידע כי הלצים בשטעטלע קוראים לו יוון.

זכרונו של שיעורי תורה, מתפללים, מקשים משיבים ועונים. ובאותו יום, כל הויכוח היה סביב המילה יבם - היבם היה כך, ואם היבם היה אחרת וכו'. עוד פעם יוון ועוד פעם יוון - הוא שמע ויוון... והבין כי לנעושים עליו, חשב בתום לב כי נותנם להתלוצץ בו. התאפק ככל שיכול היה, אבל גם לא פסקו - שוב צוחקים עליו. כמה אפשר לומר "יוון" בשיעור אחד... התמלא בצער נורא.

עד שפסק בחורו אף ותיב חכם: "אתם לא מתיבישים? מה אני אשם שלקחתי דתני מההורים שלי והייתי כל השנים רחוק אצל הגוים? אחרי כל מה שעברתי לא כואב לכם לשבת ולצחוק עלי? ובפעם, פעמיים, לא די לכם? עשרים פעם, שלושים פעם? וכי כך התורה מלמדת אותכם?!" יבם נבהל. נגשו מיד להרגיע אותו: "חס וחוללה! חס וחוללה! אכחנו וישבים ולומדים משניות הם תורנו. ולכן לא יבם, לא חשבונו עליך חלילה אפילו פעם אחת".
"אתם מספרים לי סיפורים" - אמר בכאב עצור. "תדעו שאיני מוחל לכם, אין לכם כפרה! כך שופכים את דמי, עוד פעם ועוד פעם - יון ויון..."

הנוכחים היו אובדי עצות. אמרו זה לזה: מה עושים ויטו? כמה שמסבירים לו, לא מצליחים. קם יהודי חכם ואמר לו: "נגע אחד, תהיה רגע בשקט ונסתור לך הכל. איך כותבים יבם", מה כתוב בסוף? מ' סופית. יבם. יוון? כותבים עם נ' סופית, הנה אתה תראה ותיבן שהמילה שונה והמשמעות אחרת לחלוטין, ואיך אתה יכול להגיד שהתכוונת אלי, בשעה שהמילה שונה ואחרת?"

הלה שמע ולגלג: "חה חה חה, תודה רבה לך אדוני, אתה יכול למכור לי מה שאתה רוצה. אני לא יודע מה זה מ' סופית, ואם כן מדוע שאאמין לך? איני יודע א' ב', ואיך אוכל להאמין לך ולחברך - אנשים שלא איכפת להם לשפוך את דמי?!"

תגיד, אז מה אתה רוצה שנעשה כדי להוכיח לך שלא התכוונתי אליך?
אתה תלמדו אותי א' ב', ואני אראה בעיניים שלי מה זה מ' סופית ומה זה נ' סופית, אז אבין שלא התכוונתם אלי.
לימדו אותי א' ב'.

סיים ה"חפץ חיים" את סיפורו: הכרתני את האישי, וכולם היו קוראים אותו מליפניו!
מא' ב'...

כך היה יהודי הקנטוניסט לא נעצר בא' ב', הוא התקדם הלאה והאלה עוד ועוד, ונעשה גאון גדול ששמו נישא ונערץ בפי כל מכריז - הגאון מעירת ליפנישוק.

יהודי מתרגל למה צוחקים עליו, לימדו אותו א' ב', איוו סיעתא דשמיא בלי גבול!
למדנו מהפרשה לידע ולהודיע ש"הבא לטהר מסיעיני אותך", אבל רבותי, כדאי לנו לבוא לטיהר באמנם, יותר חזק, יותר עמל התורה, יותר תפילה, יותר לב דתפלה, יותר דקדוקי הלכה - בא לטיהר! הא, אז אומרים בשמים, ככה אתה בא לטיהר? "מסיעינים אותו - נותנים לך סיעתא דשמיא למעלה מן הטבע.

וישמע פרעה וגו' ויברח משה מפני פרעה וישב בארץ מדין וישב על הבאר (ב, טו)
בין תחילת הפסוק המספר על בריחתו של משה מפני פרעה, לבין סופו המספר על ביאתו למדין - עברו לדעת הרמב"ם כשישים שנה!! ויש לתמוה, מדוע א"כ קירבתם התורה בתוך פסוק אחד, כאילו היו סמוכים תיכף בזה אח?!"
יש לפרש, שבא הכתוב לרמוז לנו הערה נוראה ועמוקה עד מאוד, הבה ונתבונן היטב - כי יסוד חשוב לפנינו!

וראוי להקדים, כי כל התורה - היא "תורת משה", הכל הוא דיבורו של ה' אל משה. רק בפסוקים מעטים מתארת לנו התורה את מעשיו של משה עצמו לפני שדה' נגלה אליו בראשונה, ובכיוול אמר: ראו נא את מעשיו והכיצד נראה משה רבינו בצמיחה וגדילה - וכזה ראה וקדש!
והנה אם נתבונן בפסוקים מעטים אלו - נראה מתוכם שני דברים עיקריים: הראשון - טוב המידות וגודל החסד, בעזרה לבני, לבנות יתרו ולצאן, והשני - עמידה נחרצת על קו האמת, ללא חת, ללא מורא וללא כל חשבון, בהרית המצרי, בגערה על הרשע, ובהצלחת הבנות מיד הרועים. והנה נתבונן נא מה נורא המראה, כסור נא ונראה גבורתו של משה רבינו, ומסירותו נפשו על עול פשוט הנקרה בדרכו.

משה בורח ממצרים מפחד ההריגה, ולמה? - כי פעם אחת קינא את קנאת היהודי המוכה בראותו כי כולם שותקים ולא מקנאים על העוול, ובפעם השניה, המחרת, כשהתערב להציל הנרדף - מיד הלשינו עליו, נידון למוות וברח בדרך נס ממש.

אנו לבטח היינו מיד מתחרטים בבחינת "תוהא על הראשונות" ואומרים לעצמנו: מה לנו ולצרה זאת... לשם מה התערבנו במקום לא לנו שתי פעמים?...

ואם היינו סובלים סבל מתמשך מחמת התערבותנו זו - לבטח כל הזמן היה שב לבנו להרהר ולחשוב והחרטת למפרע היתה אוכלת בנו: עד מה ולמה עשיתי זאת?...

רגילים אנו - לצערינו - לשמוע כאשר אחד נחלץ לעזרת נעשק כל דהוא, איך שרבים סונטים בו בנוסח: "מה איכפת לך", "מה אתה מתערב", "שב בצד", "אתה רק תסבול מכל העיניך" וכדו', כהנה וכנהנה ומירות ומימרות של "יפי הנפש" הנמצאים בשולי המחנה, הקובלים שלא צריך להתערב, וממיימים לקול האמת להיתבע ולהזדקק ע"י הל"י צדיקים" של הדור שעבר...

האמת של משה רבינו

אך כאן עומד לפנינו משה רבינו במלא יופיו והדרו. התורה מלמדת אותנו ומספרת לנו כמה סבל משה רבינו ממעשיו כמעט שישים שנה רצופות, שזה כמחצית כל חייו - ועכ"פ לא נתחרט אף לרגע על התערבותו!!

נשמע היטב: כמעט מחצית חייו של משה איש האלוקים, מיטב שנותיו - הוא גלה גלות אחר גלות כדי שלא ייתפס, מחצית חייו הוא משלם בגלות ונדודים את מחירה הכבד של זעקת האמת והערבות במניעת עוול - ואינו מתחרט ולו לרגע קל!
לאחר שישים שנה של נדודים הוא מגיע למדין, ושם הוא חושב לקבוע את מקום מושבו (ראה רמב"ן), אלא שמיד בהודמו שלם - ועודנו על הבאר - הוא רואה עוול...
הוא אינו מכיר אף אחד, אינו יודע היכן יוכל, היכן ישן, מי הם האנשים כאן, אולי כולם מסוכנים ומאיימים, אינו יודע כלום - אבל רואה הוא לפניו עוול - באות בנות להשקות צאן, והרועים באים ומגרשים אותם.

נו, אנו מן הצד הלא היינו זועקים לעברו של משה: חשוב פעמיים! וכל שישים שנה לא לימדוך לקח לא להתערב על ריב לא לך??
אך התשובה היא: לא!!! אדרבה!!! איזה לקח למד משה מכל השנים? - לקח טוב נתתי לכם!
כל שבות: "ויקם משה וישעין!"

והסיבה פשוטה. שכן הנה חשוב נא לרגע על מה חושב אדם כשסובל שישים שנה כתוצאה מרדיפת האמת? אם מתחרט הוא - יודעים אנו על מה הוא חושב... אך אם לא?
הם לא - איזו בחירה חושב הוא כל יום ויום רק "אמת!! הוא חושב: עשיתי טוב! הייתי צריך להתערב ולהוכיח ולקבל על העוול, כי כך מחייב היושר ומידת האמת! אמת, אמת ושוב אמת!! לאחר שישים שנה של סבל וייסורים הנה חושב משה רבינו לפני שיצא שוב להגן על האמת, כי שישים שנות חזרה על ה"אמת" - הביאו עוד אמת!!

מה יוצא איפוא מחשיבת "אמת" כזאת של שישים שנות סבל? - משה רבינו!!
לפיכך לוקחת התורה את שישים שנות הסבל של משה רבינו, ממריחתו מפרעה ועד הגיעו למדין וזוכרת אותם בפסוק אחד, להניחם עטרה לראש משה מקבל התורה, ולהכריז קבל עם ועדה:
ראו נא בריה שבראתי בעולמי!!

לאמת אין גבול

אננם עדיין תמהים אנו: כיצד? איך מסתכנים בלי לדעת? איך לא חשש משה רבינו שמא כעת ישלם על המעשה במאה ועשרים שנים של גלות...?
אכן התשובה היא של"אמת" אין גבול, אין מחיר, ואין סוף!! בנוגע ל"אמת" אין פשרות או ויתורים! אם מחירי של המעשה הואו במצרים הוא שישים שנות גלות - אז כך צריך להיות, כי זוהי האמת! ואם כעת יהיה גרוע יותר - אזי שוב אין בריה, כי זוהי האמת!

אשר לו רבי נחמיה אי"ב עשיתו בעל מום למשה רבינו ע"ה (שכילד היה לו קול נער) אלא מלמד שנשתה לו אמנו חופת נעורים בתיבה אמרה שמה לא אזכה לראות בחופתו" (מדרש רבה)
אי, כל של א"ר רחמימית. לב של אמו. להניחה אורו אמנו לתיבה והופה על ראש - "שמה לא אזכה לחופתו".

חופת נעורים - רבי שבתי יודלינץ

"והנה נער בוכה, קרי לה נער וקרי לה ילד ותקח את הילד? תני הוא ילד וקולו כנער דברי רבי יהודה אמר לו רבי נחמיה אי"ב עשיתו בעל מום למשה רבינו ע"ה (שכילד היה לו קול נער) אלא מלמד שנשתה לו אמנו חופת נעורים בתיבה אמרה שמה לא אזכה לראות בחופתו" (מדרש רבה)
אי, כל של א"ר רחמימית. לב של אמו. להניחה אורו אמנו לתיבה והופה על ראש - "שמה לא אזכה לחופתו".

מספרים סיפור, ואספר לכם:

בעיר גדולה באוסטריה התאספו יחד בעצה, לבנות בית נוסף גדול לרומם בית ה'. לקראת הנחת אבן הפינה הודיעו בעיר כי יבנו את "ביתנו לבנו" לתרום זהב כמשקל אבן הפינה. הוא זה שיתכבד בהנחת אבן היסוד. כמו כן, רב העיר שהיה מקובל גדול גאון וצדיק מופלא, הבטיח שהנותן את האבן יבקש ויקבל ברכה והבטחה - על כל אשר יחפוץ.
בין הקהל שהתאסף לשמחה של מצווה עמד יהודי, כמדומני שהיה רופא, והוא נאות לתרום זהב כמשקל האבן - סכום עתק. הוא זכה ברייתו אבן הפינה לכבודו של המצוה.

עם סיום המעמד הוא לא המתין זמן מיותר, אלא פסע לבית הרב הקדוש על מנת לבקש ברכה מהבטחה.
"מה באתי?? שאל הרב.

רבי, ממון יש לי די והותר, גם כסף וזהב, אך ילד אין לי. רצוני שהרב יבטיח לי ילד...
"אוהו", הרבי הזדעזע "שאלה קשה שאלת בני". לבקשה קשה כזו, לא פילל.
לאחר רצונך בילד, תאלץ להתמיה לי שלשתי ימים" השיב הרב וענינו תלויות לשמים.
רבי אחי ג' ימים הוא יקרא אל הרב שאמר לו: "בסדר, אפשר להבטיח לך, אבל הדבר יעלה לך ביוקר"

אם אתה עמד צדק בילד, ראשית, תאבד את כל כספך, שנית, עוד קודם שהילד יוולד - אתה תמות".

"אני מסכים! מקבל על עצמי, יעקיר ילד. כדאי לי הכל" השיב בהחלטיות בעליו הרב והוסיף:
"אבל תנאי שלישי, לאחר שהילד יצא לאור העולם, גם האם תמות".
"על התנאי השלישי, איני בעל הבית, עלי לשלול לבית". טוב.

הוא שב לאחר כשעה עם הסכמה. הם הסכימו - היא והוא. מסירות נפש.
הרבי הבטיח וברכסם. וחיל - ורעדה - יאחזו...
ואכן, העניינים החלו להתגלגל בקצב מהיר:

חלפו שבועות מספר ונכסיו החלו לצבור הפסדים. עסקיו הסתבכו ובזמן קצר איבד את רוב רכושו בעסק ביש. בחלוף זמן נוסף מצבו החמיר ובמהלך חודשי העיבור הוא נותר עני ואביון. כחודש לפני הלידה - הוא נפל למשכב ולאחר שבועיים שבק חיים.

האם עתירת הנכסים, שעבר, נותרה ללא פירוטה והתביישה להשאיר בעיר. נטלה את שארית חפצינו ונדהד ליעיירה אחרת.

סמוך מאוד לפני הלידה היא יצאה לדרך, כאשר בכוננה להגיע לכפר סמוך וללדת שם. הדרך הייתה קשה, קור, רוחות וגשמים עם שלג כבד שהחל לרדת. חולשה רבה תקפה אותה, וחששה שהנה היא הולכת לקפוא מקור. עד שלפתע נצנץ כנר מרחוק אור מפאתי הכפר. היא אזרה את שארית כוחותיה וצעדה עד הבית בקצה הכפר. היה זה ביתו של האופה. אותו אופה מלבד היות אופה, היה צדיק גדול.

נקשה האשה בדת החצר. בני הבית הזדרזו לארחה ולסדר לה מיטה למנוחה. לא חלפו שעות ספורות - והיא חקלה הוצר. נתמלא הבית אורו.

האם נישקה את הילד חביקה וגיפפה אותו בכל ליבה, גאתה בכבי נרגש - בכי של פגישה ראשונה עם בנה הנולד לאחר שנים רבות, מי יכול לתאר את הרגשות, וכבי של פרידה, אהה אלוקים...
חלופו יומיים ילדה גם אשתו של האופה. היא - חקבה בת.

אמרה אם הן לבעלת הבית נעשה להם חופת נעורים קטנה במיטתם, נעשה שידוך. כך עשו.
למחרת הברית, נפטרה אם הילד, והסתלקה בפיט עולמה, מנין אנשים מצומצם ליהו אתה לבית העלמין.

הילד הקטן נותר בבית האופה ובעלת הבית גידלה אותו שנים רבות במסירות. ומי היה ילד זה? מהרש"א!!
לאמו היולדת קראו רחל, אבל מהרש"א ראשי תיבות: שמואל אדלשי, כלומר שמואל בן אדל. שמו ושם ספרו בישראל - מהרש"א נחקק בגמרא על שם אמו האומנת מרת אדל!!!
כאשר גדל המהרש"א - לאיש, יצא שמו בעיירות הסמוכות. רבים ביקשו לחתנו לחתן. הוא מיאן:

"לא" השיב "ערכו לי כבר חופה בחייתו בעריסתה אסתחתן עם בת האופה. אמה של בת זו - וילה אונתי, הייתה לה לבן - וילה איתא יתא יתא חיי". ועל שם אמו זו הוא נקרא: מהרש"א.
הבנתם? "אמר הקב"ה, מכל עשר שמות שיש לך איני קורא אותך אלא משה, בשם שקראה לך בתיה בת פרעה" - האם האומנת, האם שגידלה אותה!!!

החלום

נספר מעט על המהרש"א.

מספרים כי למהרש"א היו שערות ארוכות וקשרם לחבל היורד מתקרת הבית, וכך למד תורה בלילות, כאשר נרדם וראשו היה נשמת מעייפות חש בכאב מהשערות הקשורות, ועל ידי כך התעורר והמשך בתלמודו. סיפרו עוד כי פעם אמר אחד מתלמידיו בשעת השיעור כי הוא חפץ לישון. הגיב המהרש"א,

"אם התעייפת ונרדמת כאן ינחא, אבל לקום וללכת לישון, אתמהה!!?" ...

כידוע, בשנות קמו לו מתנגדים בעירת מגוריו. שמש בית הכנסת בעירו של המהרש"א היה צדיק גדול, ולאחר שהתקבל הילה היה נוהג לסגור את בית הכנסת ולסובב את הבימה שבע פעמים ובסבבו סיים את ספר התהילים שבע פעמים, באחד הלילות נפלה עליו תרדמה, והנה בא איש אחד, ועוררו. יהודי בעל קומה גובהה והודיו מאד! ושוב נרדם, והנה אדם נוסף לקראתו מעוררו משנתו בחוזה, ושואלו: "היכן מתגורר רבי שמואל בן רבי יהודה לוי (שם אביו של המהרש"א)?" פניו של היש האיש האירו כספירים. שאלו השמש "ראשית, אמור לי מי אתה ומה שמך?" "אני אליהו הנביא".

"ומי האיש הראשון שראית?"

"הוא שאלו הקדוש מלך ישראל". ומה מעשיכם כאן? "בשמים, בבית דין של מעלה מתנהל דין מסוים בענין שאלו דוד המלך, כאשר הפסק צריך להינתן על ידי חכם וגדול מהעולם הזה, - והוא המהרש"א. לכן באנו אליך".

הוסף אליהו הנביא לאמרו: "הזהרו בכבודו כי גדול הוא מאד, תורתו וצדקתו חשובה בשמים! אבל אל תספר מה שראית כי ביום שתגלה את אשר ראו עיניך מות תמות".

והשמש לא התאפק, ולאחר כמה ימים עלה על הבימה במרכז בית הכנסת, ואמר בקול גדול: "ישנם מתנגדים למהרש"א, בתוכנו מתהלכים מחרחרי מחלוקת לדבר עתק על צדיק, אך דעו לכם כי כך וכך הוזה מעשה, ובמעשה זה נדע לי, כי המהרש"א בדורנו הוא פוסק בשמים. החלטתו לספר לכם על כך אע"פ שאני מסיים את חיי בעקבות הגילוי. וזה יהיה לכם האות והסימן כי הסיפור אמיתי, כאשר אסתלק מהעולם בימים הקרובים ממשי". וכך הוזה. מאותו יום פחדו ללחום במהרש"א.

הרב שמואל אידליש - בן אדל - "ויהי לה לבן".

(להגיד)

שבר שיחה נאה

"ליכא מידי דלא רמיזא באורייתא" (תענית ט"ו א), אין לך דבר שאינו רמז בתורה. לא תמיד מחפשים, ולא תמיד מוצאים, ולא תמיד מפקים את הלקח הנכון. ובי היה המעשה - סובבתי בארצות הברית, לטובת מוסדות התורה. שבעה כוללי אברכים, ובהם מאות לומדים בעלי השפחות, ואני שלוחם. הזמן קצר והמלאכה מרובה. פקדתי את מעונו של טוחר עשיר בר אורון, יודע ספר ומוקד תורה. קבלני בחביבות והתפתחה שיחה בדברי תורה. זה חלק מהטכס, חצוי לה' וחצוי לכם. והוא, ברוך השם, כול של אנשים. אתה נוטל אחד, ועשרה מדרדרים אחריו. כל אמרה, ישמע ומסופק". אין מה לומר, היה נחמד. שעה של חזרה רוח. הכלל, הגיע למעשה, והוא:

העסקים ואינך תחמול לשלום, אדרבה, שאמציל לך ברכה. הפעם, אין ביכלתו לתרום. האמת, גם אם לא כעסתי, הקפדתי. הכל יודעים מדוע אני בא, ודאי שלא כדי להעביר ערב בווארטים קלילים. זמני יקר, והאברכים תלויים בי. היה אומר בתחילת הערב, והייתי ממשך לכחובת הבא, למה עשה לי את זה.

אילו היה אומר מראש: המצב קשה, אין לי, אולי הייתי משכנעו. הייתי מזכיר לו דברי הגמרא (גטין ז ע"א): אם רואה אדם שמוזנותו מצומצמים יעשה בהם צדקה, ושוב אין מראים לו סימני עניות. וכחב המגבים (הלכות תמנות עניים פ"ו ה"ג): לעולים אין אדם מענין מן הצדקה, ואין דבר רע ולא הזק נלל בשביל הצדקה. יש מה לומר. ישתכנע, יריחה. אם לא, אמשיך הלאה. אבל מה כעת. בובי לי ערב.

אמרת: "עשיתי לי תרגיל, למדת ממש רבינו" -

על כך לא חשב! ממש רבינו, מה למד!?

אמרת: "זה שייך לספור" -

אמר: "אדרבה!" יהיה זה סיוע נאה לערב נפלא.

אמרת: "הספור ידוע, החוזה מולובלין זצ"ל בקש בעל תוקע למנינו. הואיל ותקיעת שופר חכמה ואינה מלאכה" (ראש השנה ט"ו א) בחר ב"חכימא דיהודאי", רבי בונים מפשיסחא זצ"ל, שהיה מצעירי תלמידיו. נאות הרבי מפשיסחא, אבל הודיע שאינו יודע נונת התקיעות. קבע לו החוזה זמן, ולמדו עומק כונת התקיעות דמיושב ודמעומד ברוממות השגותיו. והרבי מפשיסחא "שומע ומסופק", ושואב מלא חפנים מפעיות החכמה. כשסיים לימוד כונת התקיעות, הודיע לחוזה שבעצם אינו יודע לתקוע... יש לחפש בעל תוקע אחר, בקי ורגיל...

תמה החוזה, את הקפיד: למה לא אמרת מראש, כשהצעת לי את התפקיד?

ענה: למדתי זאת ממש רבינו, אב הנביאים, כשנגלה אליו הקדוש ברוך הוא בסנה ואמר לו: "לכה ושלחך את פניך והוצא את עמי בני ישראל ממצרים" (שמות ג, י). חקר: "הנה אנכי בא אל בני ישראל ואמרת להם אלקי אבותיכם שלחני אליכם, ואמרו לי מה שמו, מה אמר אלהים" (שם, ג). ובארו רבותינו ששמותיו של הקדוש ברוך הוא כפי ההגותינו, "שמי אתה מבקש לדעת, לפי מעשי אני נקרא" (שמות רבה ג, ו). ובקש לדעת מה ההנהגה העליונה ביציאת מצרים, והודיעו הקדוש ברוך הוא הם ההנהגה שפירט כתר עליון (תקוני זהר נ"א, ב). "אהיה אשר אהיה" (שם, יד). היש לנו מושג מה התגלה לו באותה שעה, הלא אמרו (ברכות ז ע"א) שהיתה זו עת רצון להשיג בלא הגבלה: והורו שלשת האורות שיעשה לעיני העם, וגם בהם לקחים וסודות אין מספר -

ויש אמר: "בי ה', שלח את ביד תשלח" (שמות ד, ג)...

ואז להבין: אם נחשו היה בדעתו כי "לא איש בדברים אנכי" (שם, י), מדוע שאל "מה שמו" וחקר לאותות? אלא שרצה לדעת ולהבין ולהשיג ולא היה בדעתו ללכת...

אף אני כן, סיים הרבי מפשיסחא. רציתי לדעת הכוונת לאשורן, ולתקוע אין ביכלתי... אף אתה כן - סימתי - ישיבת ושאלת ודרשת ושמת, ולבסוף הודעת שאין ביכלתך לתת, ממש כמשה רבינו...

כמה שמך לשמוע שלמשה רבינו, ולרבי מפשיסחא, ולא עצמו, ראש אחד!

כבר ספרתי - הגאון רבי אייזיל חריף זצ"ל הקשה קושיא חמורה תרץ תרין חריף, כדרכו. היה שם אחד, מאותם הקופצים בראש. קרוב לודאי שאל הבין לעמקם, לא את הקושיא ולא את התורה, אבל שמע "בערין וקרא": "הרי ממשך כל הקשיתי גם אני, וכך נרצתי! לי ולרב ראש אחד!"

"אין ספק", הסכים עמו רבי אייזיל, "אבל הראש האחד שוכן על כתפי"...

"טוב", סימתי. "אבל אם נהגת כמשה רבינו - אז, במטותא, עד הסוף!"

לא הבין: "מה פרוש מה' הוסף?"

הסברתי, ואין פרוש עדי: "הקדוש ברוך הוא נגלה למשה רבינו ושולחו בשליחותו. חקר משה רבינו להנהגת הבורא ביציאת מצרים להשגה והבנה, ולאחר מכן הודיע שאין ביכלתו. עד כאן, נהגתם כמוהו -

אבל בסופו של דבר הרי הלך בשליחות הבורא!
אף אתם, הודעתם שאין ביכלתכם. אבל זה לא נעצר כאן. בסופו של דבר, פתחו נא ידכם!"

(הגדת)

חיך חיוך רחב, והתברר שבכל זאת יכל...

"בבן אמך תתן דפני"

לכתחילה, חשב הגאון רבי ישראל מסלאנט זצ"ל להיות נחבא אל הכלים, צדיק נסתר. לשם כך השתלם במקצוע הנגרות, להיות "גדול", הנהגה מוגיג כפיו". למד להתפלל במהירות עצומה עם

עלון שבועי מבית 'בני אמונים' וכל האמהלים

פרשת שמות

פניני אמן ותפלה בפרשה

מאוצרות אמונים

"מקדש עמו ישראל על ידי חפה וקדושים"

"וילך איש מבית לוי ויחח את בת לוי" (כ א)

תנא: עמרם גדול הדור היה. כיון שגזר פרעה הרשע 'כל הבן היליד היארה תשליכהו אמר: 'לשוא אנו עמליו' עמד וגרש את אשתו... אמרה לו בתו: 'אבא. קשה גזרתך יותר משל פרעה... עמד והחזיר את אשתו... 'ויחח' - 'ויחזר' מבני לוי? אמר רבי הודה בר זבינא: שעשה לו מעשה לקדושים; הושיבה באפריון ואהרן ומרים מקדוין לפניו, ומלאכי השרת אמרו: 'אם הבנים שמחה' (סוטה יב א).

על פי דברי הנמא. ישב רבי חיים מבריסק תמיהה העולה בפסוק ברכת הארוסין: "...והתיר לנו את הנשואות לנו על ידי חפה וקדושים. ברוך אתה ה' מקדש עמו ישראל על ידי חפה וקדושים". מפני מה מקדימים את החפה לקדושים, הלא יש לקדש את האשה עוד בטרם נקיימה החפה?

יש לומר כי ברכה זו נחנקה לפי סדר המסורת במצות הנשואין: במצות החפה נהגו ישראל כבר במצרים. כדברי הנמא שעמרם הושיב את יוסף באפריון כשנשאה בשנית, ואילו מצות קדושים נתנה לנו רק לאחר מכן. במתן תורה (מקדים אישות א א). לפיכך יש להקדים בברכה את החפה לקדושים.

תשובות והנהגות ח"ד עמ' תסה

מאימתי זוכה הקטן לחיי העולם הבא

"ויאמר משה אסרה נא ואראה את הפקודה הגדל הזה מדוע לא יבער הסנה" (ג א)

בנמא (סנהדרין קי ב) הבאנו כמה דעות מאימתי זוכה הקטן לחיי העולם הבא. וביניהן: לרבי מאיר משעה שעונה אמן, ולרב נחמן בר יצחק משעה שגמול.

רמז לדעות אלו נוכל למצא בפסוקי שלפנינו: "מדוע לא יבער הסנה" - איזו זכות עומדת לאדם ליזכות בחיי נצח? בזכות עניית אמן - ראשי תבות: "משה אסרה נא", ובזכות מצות 'מילה' - ראשי תבות: "מדוע לא יבער הסנה".

יחסיא ברמיזא עמי פה

מפני מה התעוררו ישראל לתפלה

דוקא אחר מות פרעה?

"וימת מלך מצרים ויאנחו בני ישראל מן העבדה ויזעקו ותעל שועתם אל האלקים" (כ ב)

יש להבין, מדוע דוקא אחר מיתת פרעה נאנחו בני ישראל מעבודתם?

כמה תשובות נהגו לשאלה זאת:

א. רבי אברהם סבע בספרו 'צרוח המור' באר: כונת הפתוב ללמדנו כי אנתחם ויצענם של ישראל הם שגורמו לפרעה להעניש במיתתו.

ב. רבי אברהם מנחם רפפורט בספרו 'מנחה בולגה' באר: כל זמן שהשתעבדו המצרים בישראל, נמנו הללו מהם להתפלל לפני שו"ת

סוד פריחתו של עם ישראל

"ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה" (א א)

מפני מה נאמר "הבאים" בלשון הווה, הלא זה מקבץ באו בני ישראל למצרים?

תנן האדמו"ר רבי יהושע מבעלזא:

חיש יעקב שמא יתערבו בניו עם המצרים וילמדו ממעשיהם, ולכן התפלל שיהיו תמיד בבחינת "הבאים", כלומר כגורים שזה עתה הגיעו וטרם התערבו עם בני המקום.

רמז לדברים נוכל למצא בפסוק הפותח את הפסרת פרשתנו: "הבאים ישרש יעקב יציץ ופרח וישראל" (ישעיהו כ ו) - מתוך שהשרש יעקב בצאצאיו שיהיו תמיד בבחינת "הבאים", לפיכך התקיים בהם: "יציץ ופרח וישראל" לנצח ונצחים.

יפלאות תשובות (לרבי יחיאל משה גרינולד)

ברוך שלא עשני אב"ד

"וימת יוסף וכל אחיו וכל הדור ההוא" (א א)

סדר הפסוק מלמדנו כי יוסף נפטר לפני אחיו, על אף שהיו מבגרים ממנו; מפי לקדו חכמים (ברכות נה א וראה רש"י שם) שהרבנות [שנר] מקצרת ימיו ושנותיו של אדם, ועוד אמרו במסכת פסחים (פ ב): "איו לה לרבנות שמקצרת את בעליה".

כאן המקום להביא את אשר העיד העיב"ץ על עצמו (שו"ת שאילת יעב"ץ ח"ב סי' קצו) ביושבו בקהלת אלטונה: "ואני מברך בכל יום ברוך שלא עשני אב"ד פה, וברוך שפטירני מענישם ולא ישיבו לי אשם. ואפילו בהוראה קלה לא גס לבי, ואני דוחה את העם הבאים אלי לדרשני בשאלותיהם. רק לפעמים על ידי הפצרה מהקוראים ונשמעים אלי, לא אוכל לחשוף אמרי להשיב פניהם, להוציאם מעלי בפחי נפש מלתת שאלתם...".

חיוב נשים בקדושת היום

"ויעבדו מצרים את בני ישראל בפרך" (א א)

במסכת פסחים (קז ב) קבעו חכמים כי יש להזכיר את יציאת מצרים באמירת הקדושת ביום השבת. את טעם הדבר הסבירו התוספות (שם ד"ה לטען) בשם המדקדק, כי מפי שמתב "פרך בא"ת ב"ש הנה 'וגל' - בגימטריה ל"ט, למדנו שהמצרים העבידו את ישראל בל"ט מלאכות. והנה הסבה שנאסרו בעשיית ל"ט מלאכות אלו בשבת היא כדי שזוכר לנצח את נס הצלתנו, לפיכך שומה עלינו להזכיר זאת בקדושת היום.

לפי זה יש להבין, מפני מה הצרכה הנמא בברכות (כ ב) להביא דרשה מיוחדת כדי לחיוב נשים במצות קדושת שבת, אף שהיא מצות עשה שהזמן גרמא, הלא לדברי התוספות "אף הו היו באותו הנס" (מגן ד א) שהיו אף הן השתעבדו במצרים, ומדוע שלא תתחייבנה להזכיר אותו?

באר החתם סופר: עקר מצות השביתה בשבת הנו זכרון למעשה בראשית שזא שבת ה' מפל מלאכתו, ואף כי יש בה גם משום זכרון יציאת מצרים מפל מקום אין זה עקר טעמה, ואין זכרון זה מספיק כדי לחיוב נשים במצות קדושת היום שהזמן גרמא. לפיכך הצרכה הנמא להביא לקב למוז מיוחד.

שו"ת חתם סופר ח"א סימן קפה

ה, ורק לאחר שמת פרעה וכל המצרים היו שקועים ביגונם ובאנחתם, נצלו ישראל את ההזדמנות: כלפי חוץ עשו עצמם כנאנחים וזועקים על מות פרעה, אף בלבם נמנו לזעקה ולתחנון לפני אביהם שבשמים, וכך עלתה שועתם לפני ה'.

ג. הראב"ד הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א בספרו טעם ודעת באר: בראשית שנות שעבודם קוו ישראל כי כאשר ימות פרעה הרשע יקום תחיתו מלך חדש שיירשם עליהם ויפטרם מן השעבוד, אף משוכחו כי אף לאחר מותו המשיך הוא להיות מלך מצרים; והשלטון החדש מתעתד להמשיך בדרכו, הבינו כי רק הבורא יתברך יכול להושיעם. מתוך כך תלו עיניהם ביותר שאת התפלה לפניו, עד שעלתה שועתם לפני האלקים.

"אנכי - ולא מלאך"

"וארד להצילו... ועתה הנה צעקת בני ישראל באה אלי" (ג ח-ט)

מה משמעות לשון "באה אלי"?

פרש מהר"ש"ם מברע"א:

במסכת שבת (יב ב) אמרו חכמים כי אף ש: "כל השואל צרכיו בלשון ארמי, אין מלאכי השרת נזקקין לו", מכל מקום המתפלל לצד החולה יכול להתפלל בארמית, כיון שהשכינה נצבת לצד החולה, וכשל כך אין הוא זקוק למלאכים שיעלו את תפלתו.

אף כאן, אחר שבפסוק זה אמר הקדוש ברוך הוא: "וארד להצילו" - בעצמי, אמר כי: "צעקת בני ישראל באה אלי" - ישירות וללא הודקקות למלאכי השרת. ולעומת זאת לעיל (פס"ז), לפני שגזר הקדוש ברוך הוא להצילם, אמר: "ראיתי את עני עמי אשר במצרים ואת צעקתם שמעתי" - כלומר ראיתי את עינים עוד לפני שהביאו מלאכי השרת את צעקתם לפני.

תפלת מרדכי חלק א, שמות אות ו

תפלה בלא כוונה נשמעת בזכות משה

"ויאמר אלקים אל משה אהיה אשר אהיה ויאמר כה תאמר לבני ישראל אהיה שלחני אליכם" (ג ד)

בפרושו לפסוק כבר הביא רש"י את תמיהת חכמינו זכרונם לברכה על פשר השוני בין תחלת הפסוק שבו כפל הקדושת ברוך הוא: "אהיה אשר אהיה", לבין סופו שאמר: "אהיה" בלבד.

תרוץ נפלא לקב כתב רבי שלמה דב שפרינץ רבה של מונטרסאל, על פי לשון המדקדק שהביאו רבותינו הראשונים (רמב"ן פאן שיערי העבודה אות מב): "אהיה אשר אהיה" - כשם שאמתה הווה עמי כך אני אהיה עמך".

מדברי המדקדק עולה כי "אהיה אשר אהיה" משמעותו שהקדושת ברוך הוא נוהג עם האדם מדה כנגד מדה; אם הוא מתפלל בכנות הלב, ובכך כביכול שם את הקדושת ברוך הוא בלבבו, אף הקדושת ברוך יתנה עמו ויקבל תפלתו, אולם אם הוא ממלמל את מלות התפלה כשלבבו בל עמו - אין תפלתו נשמעת.

חשש משה פן מרב תלאותיהם ונרדויותיהם לא יכנו: ישראל בתפלתם כראוי, לפיכך בקש מהקדוש ברוך הוא שלא ימונע מחמת פן מלקבל את תפלתם. ואכן, התקבלה תפלתו כאשר אמר לו ה': "אהיה שלחני אליכם" - "אהיה" עמם בכל מקרה, ובכלב שיתפללו ויצבור.

שו"ת י"ש השמן, בהקדמת מוזהר הפתח

חזוק עניית אמן בימי השו"ב"ם

פתב הגה"ק רבי שמעון סופר רבה של קראקא:
בהתחזקות הרוחנית בימי השו"ב"ם
יש לתת דגש רב לעניית אמן על הברכות
שפחה רב לתקון נפש האדם.
(מכתב סופר' שמות)

ברכות השחר - בקול, בכונה ובתבונה.

תענה אמונים

מבט על סדר התפלה

קריאת שמע - פרשה ראשונה (ג)

דברים המתלבים על הלב

"והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוה היום על לבבך - רבי אומר: למה נאמר? לפי שבאומר: 'ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך, איני יודע כיצד אהבים את המקום. תלמוד לומר: והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוה היום על לבבך - הן הדברים האלה על לבך שמתוך כך אתה מכיר את מי שאמר והיה העולם ומדובב בדרכיו" (ספרי ואתחנן פ' ג).

מדברי המדרש למדנו כי הדרך לאהב את ה' היא באמצעות נתינת הדברים על הלב. וכך פרש זאת האור החיים: הקדוש (דברים יו): "ירצה ללמד בני ישראל דרך שיתמקבלו הדברים אצלם לאהב ה'. כי האהבה אינה מעשה שיכריח האדם רצונו לעשות מצוות המלך, אלא הוא דבר שמתלי בלב. וכל שהלב לא ירגיש דבר שיפעל בו החשק, אינו אוהב הגם שיכריחונו בכל מין הכרח. לזה באה העצה מא-ל ויצא אומר: 'והיו הדברים האלה... על לבבך, פרוש: פשיטתמיד שימת הדברים על לבו, יגדל בלבו חשק תאוה הרהינית, וירוצו לבו לאהבת ה' בכל אשר צוהו'.

בהמשך דבריו מעיד האור החיים על המדרגה שזכה לה באופן האמור: "ודבר זה אהבנו יתמי דיתמי אנו מרגישים, כי רבה תאוה בלבנו וחשק אלקי עולם יותר מכל הון עולם, וכבוד מלכות וכל ערב, נרגש לנבזה ונמאס בערך חלק המועט המשג ממרגש הנית הדברים על לבנו. אשרינו מה טוב חלקנו!"

כיצד נשמרו ישראל בשעת השמד?

לנתינת הדברים על הלב קיימת משמעות נוספת, אשר באה לידי ביטוי בתולדות עם ישראל לא מעט פעמים, וכפי שכתב הגה"ק רבי אברהם סבע ממגדשי ספרד:

"התורה הגיעה לסוף הצרות והגזרות שעתידין לגור על ישראל להעבידם על דת ואלא יעסקו בתורה, כמו שצוה בגרוש פורטוגאל שגורו שלא ידברו בדיבורים ואלא ילמדו לתנוקות. ולקחו כל הספרים והפתי כנסיות באופן שלא יתפללו ולא יעסקו בתורה, עד שכמעט נשתפחה תורה מישראל, כי איד' ילמדו לבניהם בלי ספר ובלי מלמד. ולא נשאר להם אלא שילמדום 'שמע ישראל' וידעו איה ה' אחד, ושראוי לאהבו ולמסר נפשם על קדשותו.

ולכן נתן השם לישראל לאותם זמנים פרשה קצרה של 'שמע ישראל' שהיא כוללת כל התורה. ואם לא יוכלו לידע כל הפרשה, ידעו פסוק שמע ישראל שהוא עקר היחיד, וילמדו אותו פסוק לבניהם בענין שיזדעקו שהוא חסד ורחמים וכו'. ואם יבואו בני בליעל להדיחו מעל השם, שילמדו לו שימסרו נפשם על קדשות השם כאומרים 'בכל נפשך' וכל שכן בכל ממונה וזהו 'ובכל מאדך'" (צרו המור דברים יו).

אשר אנכי מצוה - היום!

דרש מרן הרמב"ם: הרצף להתעלות בעבודת ה', צריך לדמות לעצמו בכל רגע: שאין לפניו אלא אותו דף גמרא או אותה מצוה שפנינו, שאין עוד אדם בעולם מלבדו שיוכל ללמד דף זה או לקום מצוה זו במקומו ואלא נותר לו אלא יום אחד לחיות. אם תמיד במחשבה זו, ולבטח ישכיל לנצל את כל עתותיו לעבודת ה'. תברך. ולכך רמז הפתוח בפרישת קריאת שמע: 'והיו הדברים האלה' - אין לה אלא דברים אלו שפנינו, 'אשר אנכי מצוה' - רק אותך אני מצוה על כך, 'היום' - ולא תחר (דגמא משוחות אבי אום מ: אהבת חסד פ"א). הלכה למעשה כתב הרמב"ם בספרו 'זכור למרים' (לקוטי אמרים פ"ג): אם התורה צוהה שהיו הדברים 'על לבבך, גודאי אפשר לקום זאת. אלא שלהיות בקי בכל התורה שבכך ושבפעל פה זהו מעלה הפתאימה ליחיד סגולה, על פן מן הראוי שהיה כל אחד בקי בעקריו הדינים מהש"ס, ולכל הפחות תהא חקוקה על לבו מסכת אחת או סדר משניות ויהיו לו לתועלת לקמה דברים.

ספר המשגיח דסלובודקא רבי אייזיק שר: 'בבחינתי יושב הייתי בישיבה בהאלוסקי; בחור היה של שהיה מקבל תדיר מכתבים מאביו, ובכל מכתב ומכתב היה מה חזון וכותב לבנו: 'דע דף בני, זכור ואל תשכח, שבכל שאלה שאהלה שמתעוררת אצלך לה לעשות, תחשב כאלו עומד איתך ביום האחרון לימי חייך. ואיד' היית מחליט על בעיה זו באותו יום..."

הוסף רבי ארי' ואמר: 'הבחרו היה רבי אליעזר והיה פינקל וצ"ל, לימים ראש ישיבת מיר ומקים עליה של תורה בארץ הקודש לאחר השואה. אביו היה רבנו נתן צבי פינקל וצ"ל, הסבא מסלובודקא... (אהל משה ואתחנן הי' 189).

רשם קבלת התורה עד עצם היום הזה

כתב הישיפת אמת (פסח תרס"א): רשם המעמד הנשגב של קבלת התורה נשאר עד עצם היום הזה; בהר סיני היתה לישראל התגלות אלקית ספקלאה, עד שפאשר הגיעו לבחינת 'כפה עליהם הר כגיגית', עד שענו ענינה ונשמעו. רשם התגלות זו נותר עד עצם היום הזה חקוק על לוח לבנו, כפי שאנו אומרים בקריאת שמע: 'אשר אנכי מצוה היום על לבבך', ומכחו מתקיימת התורה בידינו עד עצם היום הזה.

וכך רגיל היה רגיל השורף מקוץ אומר: 'אשרי אדם שמע לי לשקד על דלתתי יום יום' (מ"ש יח' יד) - על האדם התובך לשים את דברי התורה על לבו, שהיו תמיד מוכנים להכנס לתוכו. ובאמת קשה עד מאד לשים את הדברים ולהטמינם בעמק הלב, אך העצה על כל פנים שהיו הדברים מוכנים על הלב, וכשיגיע הזמן והלב יפתח, מיד יכנסו הדברים לתוכו. וזו ההכנסה שהבחנו: אם ידא האדם שהדברים יהיו אצלו תמיד בבחינת 'על לבבך', מתוך כך יכנסו ויחללו הם לתוכו (יש' שפי' קדש"ב ח"ב קעט).

מעשה אמונים

ספור שבועי על אמן ותפלה

שיעה לאחר מנחה

בחדש תמוז תשע"ה נפטר בירושלים בגיל צ"א שנים, הרה"ג רבי נחמיה בקר זצ"ל. רבי נחמיה היה מקריי תרומה דירושלים ושמע כמלמד דרדקי במשך עשרות רבות בשנים. איש תלמיד חכם ומגים הליכות שהכל אהבוהו ונהגו להתבשרם מנעם אמרותיו.

בצעירותו נהג להסתופף בצל קורתו של מרן ה'חזון איש' זיע"א. הוא דבק בו בכל לבו, נשמע בדבקות להוראותיו והתנהג על פי ההנהגותיו.

היה זה לפני למעלה מששים וחמש שנים. רבי נחמיה ורעייתו זכו לחבק את בנם הראשון למזל טוב. והנה, שבועים לאחר הולדתו לפתע חשה היולדת שלא בטוב ונשלחה לאשפוז בבית החולים הדסה.

הרופא הנודע, פרופסור שקולניק, בדק את החולה היטב וקבע בבחלטיות כי מצבה קשה וסכנה חמורה נשקפת לחייה. "יש לנתחה בדחיפות!", הודיע לרבי נחמיה המדאג והוסיף בתרצות: "חבל על כל רגע".

עקב מצבה נקבע לה תור לנתוח חרום, לא לפני שרבי נחמיה השליש בידי הרופא סכום עתק של חמש לירות. באותם ימים היה סכום זה שווה כרך לכשלוש משכורות ממוצעות, ואולם כבר אמרו: "כל אשר לו יתן בעד נפשו".

שעה קלה לפני הנתוח נקראו רבי נחמיה ורעייתו לחדר הרופא לצורך בדיקות אחרונות. תוך כדי בדיקה ציין הרופא ביבשות כי עליהם לדעת שלאחר הנתוח לא תוכל האשה להוסיף ללדת.

הבשורה נפלה עליהם כרעם ביום בהיר, ואולם ברור היה להם כי פקוח נפש דוחה הכל. רבע לפני החתימה על המסמכים הרפואיים הפתה ברבי נחמיה הפתח שבה: "הו' בבני ברק מתגורר מרן ה'חזון איש', גאון הדור, אשר בכח התורה זכה אף לידיעות נרחבות בתחום הרפואה. כיצד חשבנו לגשת לנתוח מבלי לשאל קדם לעצתו!"

מאחשבה למעשה. רבי נחמיה התנצל בפני הרופא והודיע לו כי הוא מכרח לנסע לבני ברק. "לא אוכל לגשת לנתוח מבלי לשאל בעצתו של מרן ה'חזון איש", הסביר, ומבלי להמתין להסקמת הרופא פנה לצאת לעבר תחנת האוטובוס שיובילו לתחנה המרכזית.

באותם ימים ארכה הנסיעה לבני ברק כמחצית יום. לא פחות מארבעה אוטובוסים היה על רבי נחמיה להחליף, וכאשר נצבו רגליו בפתח ביתו של מרן ה'חזון איש כבר התכוונו ה'חזון איש' לטל לידו לתפלת המנחה.

רבי נחמיה הסס אם להפריע לרב לפני תפלת המנחה או שמוא להמתין עד לאחריה, ואולם מיד נמלך בדעתו כי כיון שמדבר בענין של פקוח נפש, גודאי ימחל לו הרב על ההפרעה.

"הגעתי בירושלים זה עתה בטביל ענין של פקוח נפש", התנצל, וה'חזון איש' הקשיב בעינים משפלות. "אשתי היולדת חללה ופרופסור שקולניק קבע כי יש לנתחה בדחיפות שכן סכנה נשקפת לחייה", שטח רבי נחמיה את ספורו בתמצות, והוסיף בטון נמוך: "הפרופסור אמר כי לא נוכל להפקוד בילדים לעולם לאחר הנתוח..."

ה'חזון איש' הרהר מעט. אחר נשא את עיניו הקדושות, הביט בפניו של רבי נחמיה ואמר בהשתוממות: "אם הפרופסור קבע שמדבר בפקוח נפש, אז מהי השאלה? לשם מה ערכת להגיע עד הנה? פקוח נפשו!"

רבי נחמיה שהיה נבון מעט מהתשובה הסתובב לכוון הפתח בכונה למהר ולשוב לירושלים, אלא שאז עצרו ה'חזון איש' ושאל: "האם כבר התפלת מנחה?", "לא!"; השיב רבי נחמיה. "התפלת אפוא עמנו", הורה לו ה'חזון איש', ורבי נחמיה נשאר.

לאחר סיום התפלה, כאשר נגש רבי נחמיה להפדל לשלום ולהתברך מפי מרן, הפתה כאשר הורה לו הרב: "חזר שוב על השאלה!"

שוב שטח רבי נחמיה את שאלתו: "הייתי עם רעייתך אצל פרופסור שקולניק. הוא מבקש לנתחה בדחיפות וטוען כי מדובר בפקוח נפש, אך מדגישים שהיא לא תוכל להביא ילדים לאחר הנתוח."

"אל תקימו את הנתוח!", פסק ה'חזון איש'.

"אבל לפני מנחה הורה לי הרב לשמע בקול הרופא", נסה רבי נחמיה להבין, וה'חזון איש' ענה קצרות: "תשובה זו הייתה תקפה לפני מנחה, והרי תפלת מנחה - בכחה לשנות את הטבע. סע לשלום, אל תעשו דבר זה! בכך כנס ברפואה שלמה."

"ומה בדבר הפסוק שכבר שלמתי על הנתוח?" שאל רבי נחמיה.
"אל תבקש אותו בחזרה, אם הפרופסור יחזירו מעצמו - קח לך...", נתנה התשובה מפי קדשו של הרב.

כשלבדו מלא בתקווה הוא מהר לנסע לירושלים. בשעת ערב מאחרת הוא הגיע לבית החולים, ויחל בלבן שלא נתוח את אשתו בזמן העדרו.

הוא פנה מיד לחדרו של הפרופסור ואמר בנחרצות: "הרב לא מרשה לערוך את הנתוח!" הפרופסור תפס את רבי נחמיה בידו ואמר לו: "הבחירה בידיך כעת, אם לערוך את הנתוח או להמנע מכה, ואולם דע לך כי חיי אשתך נתונים בסכנה חמורה".

רבי נחמיה לא ראה טעם להתווכח. בלבן קוננה אמונה איתנה בכחה של תפלה ובכחה של ברפת הצדיק, והוא לא חשב לסטות מההווראה שקבל.

יומים לאחר מכן החל להתפתח זהוים בגופה של החולה. או אז נוכח הרופא כי ה'חזון איש' צדק. התברר כי הוא טעה באבחנתו, ואדורבה, אלו היה מבצע את הנתוח לא היה בכח האשה להתגבר על האהום חלילה.

הוא נגש מוקמתו לרבי נחמיה והשיב לו את חמש הלירות, תוך שהוא מצוין בהתרגשות כי נס גדול ארע להם בכך שהנתוח לא התבצע.

למותר לציין כי הרבנית בקר הוסיפה לחיות עוד שנים רבות עד שנפטרה לפני כפנה שנים בש"כ טובה. אף תשעה ילדים נפלאים נולדו לה, והכל בזכות תפלת מנחה אחת של מרן ה'חזון איש'.

מפי המשפיע הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א אשר שמע את הפעשה מבניו של רבי נחמיה זצ"ל.

עמודי שבת

{ אז נדברו }

פרשת שמות תשע"ח | גליון מספר: 364 | לסדר: "בני בכורי ישראל"

להצטרפות לרשימת

התפוצה במייל,

להערות והארות:

a8447168@gmail.com

להשתתפות בהוצאות
הגליון:

בבנק:

חשבון 53957

בנק דיסקונט

סניף 106

באשראי:

"נדרים פלוס"

- "קהילות"

בטלפון:

(מענה ממוחשב)

0799-654321

תודה מראש!!!

”

וראך ושמח בלבו!!! מסמך א.ק.ג. נקי נקי מתוך הלב!!!

ידוע המדרש המפורסם... אר"י בר מריון: כל הכתוב ללמדך שאם אדם עושה מצוה יעשה כלבב שלם שאילו היה יודע אהרן שהקב"ה מכתוב עליו הנה הוא יולא לקראתך וראך ושמה כלבו, כתופים ובמחולות היה יולא לקראתו, **אני לא מבין:** איך שאני מבין את המדרש... מה יוצא ממנו?? שבמילים אחרות אהרן הכהן עשה מצוה לא לגמרי בלב שלם... וההראיה: שאם הוא היה עושה בלב שלם... הוא היה יוצא לקראת משה בתופים ובמחולות... ותכל'ס... הוא לא עשה כך... הוא רק ראה ושמח בלבו... נו... אז באמת מה הפשט בזה?? וכי באמת אהרן לא עשה בלב שלם???

החסבר בזה הוא פשוט מאוד... המדרש מתכוין לומר בדיוק הפוך ממה שאנו מבינים... הפשט הוא כך: אם אהרן הכהן היה יודע שהתורה עתידה להעיד עליו וראך ושמח בלבו... אז התורה כבר לא היתה יכולה להעיד עליו את זה!!! **ולמה??** כי הרי מה התורה אומרת?? התורה מעידה על אהרן שהוא טהור לב... **נקי נקי!!! בלי שום נגיעות!!!** שהוא יוצא לקראת משה ושמח לקראתו שמחה אמיתית וכנה!!! **בלי שום צל צילו של נגיעה אישית!!!** אבל לו יצויר שאהרן היה יודע תוך כדי... שהוא הולך להרויח מהמפגש הזה... אם אהרן היה יודע שהתורה הולכת לתעד בדיוק את טוהר הלב שלו... עד כמה "ראך ושמח בלבנו" אם הוא היה יודע את זה מראש... הוא כבר לא היה מסוגל לעשות את זה **לגמרי לגמרי מתוך טהרת לב!!!** כי הלב שלו היה קצת חצוי... מצד אחד הוא היה שמח עם משה ממקום של טוהר לב... אבל עדיין היתה מתגנבת לה כל הזמן מחשבה זרה טורדנית... כדאי לך... אתה הולך להרויח מזה... התורה עוד תתעד את זה... **זה בדיוק מה שהמדרש אומר:** התורה מעדיפה "ראך ושמח בלבנו" אמנם שקט... אבל טהור טהור!!! נקי נקי!!! ללא שום צל צילו של נגיעה!! מאשר תופים ומחולות אבל יש בהם קצת... טיפה טיפה נגיעה... מכאן שאדם שבא לעשות מצוה צריך שיעשה בלב שלם... ולכן עדיף לפעמים לוותר על תפאורה חיצונית... בשביל להרויח עוד קצת לב שלם...

אותו סיפור עם ראובן... גם על ראובן המדרש אומר אותו סגנון: **אילו היה ראובן יודע שהקב"ה מכתוב עליו וישמע ראובן ויצילהו מידם... למען האילו מידם להשיבו אל אביו, ככתפו היה מוליכו אל אביו** נו... שוב אותה שאלה: למה באמת ראובן לא לקח אותו על הכתפיים... הרי זה הרבה יותר מושלם??

אז שוב אותו תירוץ: כשהקב"ה מכתוב על ראובן... ויצילהו מידם... למען הצילו מידם להשיבו אל אביו... כתוב כאן חותמת של ניתוח לב פתוח!!! יודע מחשבות גולה עמוקות מעיד שהכוונה של ראובן היתה טהורה לגמרי... נקיה לגמרי... רק בשביל להשיבו אל אביו... אבל!!! אם ראובן היה יודע תוך כדי שהוא הולך להרויח מהמעשה הזה בגדול... והתורה הולכת להעיד עליו וכל כלל ישראל יקרא מידי שנה שראובן היה מחויב למכירת יוסף... אז ראובן כבר לא היה יכול לעשות את זה לגמרי לגמרי מתוך כוונה טהורה "להשיבו אל אביו" כשראובן היה מציל את יוסף... מצד אחד הוא היה עושה זה בטהרת לב מתוך כוונה להשיבו אל אביו... אבל כל הזמן היתה מנקרת לו מחשבה זרה... כדאי לך... אתה מרויח מהסיפור הזה... התורה הולכת לתעד את זה... אם המחשבה הזו היתה מתלווה למעשה ראובן... התורה כבר היתה יכולה להעיד על ראובן "וישמע ראובן ויצילהו מידם" כי היתה פה גם מחשבה על עצמו... להציל את עצמו ממכירת יוסף...

התורה לא מחלקת שבחים לטהור לב של אדם... רק אם זה מאה אחוז טהור!!! לכן התורה מוכנה לוותר על שלימות... ועל תוספת הידור... ובלבד שיהיה מטהרת לב...

תזכור כלל בחיים: התמונה הכי מוצלחת היא התמונה הספונטנית!!! שהמצולם מתנהג בצורה הכי טבעית ולא יודע שמצלמים אותו... אבל ברגע שהוא עומד להצטלם... כאן כבר צריך להיות שחקן יותר מידי ערמומי... בשביל להיראות לגמרי לגמרי טבעי...

מפחיד לחשוב... אבל "כל מעשיך בספר נכתבים" אבל לא סתם נכתבים... זה נכתב לפרטי פרטים... כל תנועת לב נרשמת כמו מוניטור... כשאדם עושה מצוה לא רק המצוה נרשמת... עד נרשם לפרטי פרטים מה המניעים של המעשה... ואם היינו יודעים עד היכן הדברים מגיעים... היינו עושים כל מצוה הרבה יותר בשלימות... הרבה יותר בטהרת לב והרבה יותר בשמחה... בשביל זה אנחנו לא יודעים... כדי לאפשר לנו להיות ספונטניים... טבעיים... והכי הכי: לאפשר לנו להגיע לטהרת לב טבעית טבעית... לחיות כאן בעולם ולעשות מצוות בשקט... בן אדם---למקום!!! ביני לבינו... כאילו אף אחד לא רואה... כאילו שום דבר לא נרשם... רק הוא יודע... מה תטען לי: שהרשתי לך את הכל... עכשיו גיליתי לך שהכל מתועד... ואתה כבר לא יכול לעשות לגמרי בטהרת לב?? זה בסדר... תנוח דעתך... אתה מהר מאוד תשכח את המאמר הזה... שטף השגרה חזק יותר מהכל... ויש לנו עוד הרבה הזדמנויות בחיים לעשות מצוות בטהרת לב... (גם נושא זה... יורחב אף הוא מעניין לעניין באותו עניין- במאמר דף 6 ... על מרן הרב שטיינמן זיע"א)

“

פעם היו רכבות בדרך למוות... והיום יש רכבות ללא חיים...

בפרשת שמות אנחנו עבדים של פרעה... אבל משבוע הבא ואילך אנחנו מתחילים לשיר עבדים היינו!!! פעם עבדים היינו לפרעה במצרים... אבל עכשיו כבר לא... ויוציאונו ה' אלוהינו משם ביד חזקה ובזרוע נטויה... ונאמר לפניו שירה חדשה...

אבל!!! יש מידע שמאד מאד חשוב לדעת אותו:

יש את הקללה האחרונה בפרשת כי תבא!!! הקללה מספר תשעים ושמונה... שמה כתוב בקללה הזו?? והשיבך ה' מצרים באניות בדרך אשר אמרתי לך לא תסיף עוד לראותה והתמכרתם שם לעבדים ולשפחות ואין קונו... כתוב כאן: שבדור האחרון... ובקללה האחרונה שוב אנחנו נחזור לשעבוד מצרים... שוב והתמכרתם שם לעבדים ולשפחות... ורש"י שם במקום לא מבין מה פירוש המילה והתמכרתם... הרי אם הכוונה היא שיעמדו השובים וימכרו את עם ישראל לעבדים ולשפחות, אז היה צריך לכתוב ונמכרתם... אז למה התורה משנה וכותבת והתמכרתם???

היום העבדות הגדולה והמרה והשפלה ביותר זה התמכרות!!!

אדם שמוכר את עצמו לאיזה פיתוי והוא פשוט נהיה עבד נרצע שלו!!! זו התמכרות!!! והתורה מודיעה לנו שזו תהיה הקללה האחרונה!! את הקללות של פרשת כי תבא כלל ישראל מכיר טוב מאד... והוא חווה אותם אחד לאחד בשואה הנוראה... כל הזועעות שהיו בשואה משורטטות מילה במילה בקללות של פרשת כי תבא... זה כבר מאחורינו... אבל יש את הקללה האחרונה!! הקללה של הרגע שלפני הגאולה!!! והתמכרות!!! כתוב כאן שהתמכרות... זו תהיה הקללה שתחתום את הגלות... זו תהיה הקללה הסופית... שאחריה רק גאולה יכולה להגיע...

שבוע שעבר נסעתי ברכבת!!! עברתי מקרון מקרון ויצאתי משם כ"כ מזועזע... שתסלח לי על החריפות... אבל הרגשתי שאני נוסע ברכבת המוות!!! הרכבת היתה עמוסה... מאות אנשים היו דחוסים שם... וכולם בשקט... ש... שקט... כולם ללא יוצא מן הכלל מחוברים למכשירים... ש... שקט... דממת מוות... רכבת המוות... הרגשתי כ"כ נורא... כ"כ בודד... התחלתי לפזם לעצמי את השיר שחובר ברכבות לפני שבעים שנה... אני מאמין... אני מאמין באמונה שלימה... בביאת המשיח... חיכיתי שמישהו אולי יצטרף אלי... אבל לא!!! מוות!!! אף אחד אפילו לא פל לעברי... רכבת המוות!!!

רק מה ההבדל?? שם ברכבות ההשמדה הרכבת נסעה לעבר המוות!!! אבל בתוך הקרונות היו אנשים חיים... אנשים ששרו עם כל הלב ועם כל הרגש אני מאמין...

אבל כאן זה כבר לאחר המוות... כולם מתים... כל אחד תקוע בסמארטפון שלו... ושקט... שקט עצוב... מי שקצת מתבונן ומנסה לערוך השוואות מול כמה שנים אחורה זה נורא... לפני עשרים שנה בסה"כ גם נסעתי ברכבת... היית שומע חיים... אנשים מדברים... צוחקים... מתעצבנים... מסתכלים מהחלון... אבל היום שקט!!! אני עובר מקרון לקרון ואני רואה צלליות אדם שפעם... פעם היו בני אדם... שקט... שקט... אפסיות!!! השרוכים באזניים והמבט מזוגג... הראש לפעמים נשמת ונרדם וזהו!!! הרכבת לא נוסעת לכיוון המוות... הרכבת נושאת גושי מוות דוממים... פעם היה ונמכרתם!!! עם ישראל הובלו כצאן לטבח... נמכרו כמו צאן להריגה... אבל כאן זה לא ונמכרתם אלא והתמכרתם!!! אדם מבחירתו האישית נפרד מהעולם... נפרד מכל הסובב... ומוכר את עצמו לאיזה מכשיר...

שם!!! כשנמכרתם... כשיהודים הובלו בעל כרחם ברכבות המוות... הדרך היחידה לשרוד זה היה פשוט לקפוץ מהרכבת... להשתחרר בכח משלשלאות הברזל... אבל כיום?? כיום אני לא צריך לקפוץ מהרכבת... אני צריך בסך הכל לעשות תקיעת כף... יד ימין עם יד שמאל ולהבטיח לעצמי שאני לא נוגע במכשיר הזה... אתהלך לפני ה' בארצות החיים... מהלך אני כעת בין המתים הדוממים ברכבת... ומה אני שואל ממך בורא עולם?? שאשאר בחיים!!!

כשמדברים נגד פגעי הטכנולוגיה... בדרך כלל מתמקדים באסון הרוחני שבזה... בכל המפגעים הרוחניים שיש שם... שאדם נחשף אליהם והוא מופקר לכל העבירות שבתורה...

אבל יש משהו לפני כן! יש את ה"והתמכרתם"!! את המחלת נפש שבזה!! את הקללה שבזה!!! עזוב כעת עבירות... חוץ מעבירות יש גם קללות... לפני הקללות יש רשימה של ארור... ארור מי שיעשה עבירות... אבל אחרי הארור... מגיעים הקללות... בקללות משום מה לא כתוב שאסור להיות מקולל... כי... כי קללה זה קללה...

אבל הזוהר הקדוש רואה דווקא בקללה הזו נחמה!!! הזוה"ק אומר: מה זה והשיבך ה' מצרים באניות?? העניין הוא: שלקראת הגאולה הקב"ה רוצה לעשות איתנו ניסים כמו שהיה במצרים- כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות... ובשביל זה אנחנו צריכים כביכול לעשות שוב את הדרך מצרימה... בשביל שהקב"ה יוציא אותנו משם שוב באותות ומופתים... וממילא!!! אם אתה מסתכל על ירדת הדורות ואתה רואה שהדור מתחיל לאותות לכיוון מצרים... אם אתה מתחיל לראות נסיגה אחורה למחוז מסוג מצרים... אז תדע לך שהגאולה קרובה מתמיד... כי אם השיבך ה' מצרים... כנראה שזה הכנות לחתונה... הכנות לקראת שידור חוזר של יציאת מצרים... וזה בדיוק מה שקורה היום...

אנחנו שוב מתחילים להמכר ולהתמכר לעבדים ולשפחות... ועל פניו זה נראה עצוב מאד... אבל הזוה"ק מנחם אותנו שזו הקללה האחרונה... וזה פשוט הכנות אחרונות לקראת כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות... מה שנותר לנו השרידים אשר ה' קורא... לקיים את השתי מילים האחרונות של הקללה האחרונה... ואין קונו!!! אני לא קונה את זה!!! אני מוכן למכור את עצמי לעבדים ולשפחות!!! כן... יש פיתויים גדולים... מסביבים לי שזה מאד מעניין... והכל נעשה בקלות... אבל אין קונו!!! אני מתעקש להשאר מבחון ולהסתכל על תופעת ההתמכרות מבחון... ולא נותר לנו אלא ל"יוציאונו ה' משם ביד חזקה... אתה יודע מה זה "יד חזקה"? אבא שבשמים לפעמים לופת אותנו חזק חזק שלא ניפול... אבל אנחנו נבהלים מהלפיתה הזו... אנחנו מפרשים אותה כמה... אבל האמת היא ש"קל רחום ה' אלוהינו"!!! "מלהחזיק בך בידי... לא יתן לך ריפיון..." לכן תקב"ה להחזיק בך... תן לו!!!

למה כ"כ קשה למצא את המילים

בהספידו של מרן הרב שטיינמן זיע"א?

כבר נכתב בגיליון זה לפני שבועיים שיש קושי מיוחד לנסות לכתוב ולשרטט את דמותו של מרן הרב שטיינמן זיע"א... והסיבה היא פשוטה: כי אפשר לדבר על הרבה דברים גדולים והרבה סיפורים נאצלים... אבל בסופו של דבר כולם יסתובבו סחור סחור סביב הההנהקודה... שהנהקודה הפנימית ביותר שאפיינה את גדלותו... קוראים לה במילה אחת: **צניעות!!!!**

זהו!!! ברגע שאמרתי את המילה הזו... כאן אמרתי הכל!!! והכל פתאום נהיה מובן... כי ברגע שיש לך עסק עם אדם שגולת הכותרת שלו זה צניעות... אזי הצניעות הזו היא עוטפת ושולטת על כל הגדלות שלו ומקיפה את כל המדרגות הרוחניות שלו... והכל הכל נכנס ומוצנע ושומר בתוך הכספת הזו ששמה צניעות... וכשהו כרו!!! המשמעות היא שכל פעם שאתה כן מנסה לחדור איכשהו ולטעום מהאישיות הגדולה שלו... זה סוג של פריצה לתוך כספת... ולכן זה כ"כ קשה!!! כלומר: במילים אחרות: כל הסיפורים היפים והנחמדים שהם מהמפורסמות!!! שכולם כולם מכירים אותם על מרן הרב שטיינמן זיע"א זה... זה לא זה... כי מוכח מינה וביה!!! כי אם כולם מכירים את הסיפורים האלו... על כרחך שזה מסוג הסיפורים שלא נכנסו משום מה לכספת של הצניעות... (כי כנראה שהם לא היו מספיק מהותיים בשביל להצניע אותם). אבל אם ננסה לחדור לגדלות האמיתית שבאמת אפיינה את אותו גדול שבכל מהותו היה צנוע... כאן כבר צריך להיות בגדר **הפרצת החרדי** בשביל לחדור ולקחת משהו אלינו!!!!

ולכן כ"כ קשה להספיד ולהיאחז באמת בקצות דרכיו של מרן זיע"א... כי זה לא חובבני... זה לא מהדברים הקלילים... וזו הסיבה שבאמת זה היה כל הנושא של הצוואה... אל תספידו... אל תתלו מודעות... אל תעשו כלום... זו הצוואה שמרן זיע"א השאיר לנו!!! כי זו!!! זו ההנהקודה!!! נקודת הצניעות... עכשיו לך תנסה להסביר לעצמך ולדור הזה מה זה המילה הזו ששמה צניעות... **מה זה הדבר הזה ששמו צניעות? איך מאיתים את זה... איך כותבים את זה בעברית עדכנית של שנת 2018... ??**

אז לצורך העניין... בא ננסה להתמקד השבוע בנקודה העמוקה ששמה צניעות... **ובכן: מה זה צניעות???** (אני כמוכן לא מדבר על צניעות מהזוית הנשית... שבפרט בדורנו הכל נלקח לגרדי הלכה נקודתיים... אני מדבר כעת על צניעות ברובד היותר עמוק... שבזה אנשים ונשים שוים...) צניעות בתרגום לשפה שלנו זה **מערכת אבטחה!!!!**

כן... צנוע זה מלשון הצנעה... אדם שמחזיק סכום כסף גדול או כל דבר יקר ערך הוא **מצניע** אותו בכספת... כדי **שישמר!** וזה הפשט הפשוט של המילה **צניעות!!!!** מערכת אבטחה!!!

אנחנו יהודים מאוד צדיקים... אנחנו עושים המון המון דברים טובים... השאלה היא: מה שמור ומה לא?? אז ככה: תשעים אחוז ממה שאנחנו עושים זה בגלל שככה מקובל וככה כולם עושים וככה כולם חושבים... אבל ברגע שתזיז את כל התפאורה... תסלק את כולם חושבים... ואני אשאר לבד במדבר...?? תוך שבועות ספורים תשעים אחוז ממה שאני עושה פתאום נעלם... כי אף אחד לא פה... ועם מה אני אשאר?? עם עשרה אחוז בלבד!!! עשרה אחוז שמגיע ממני!!! זה צנוע ומוצנע אצלי! עשרה אחוז שהוא שלי! שלי לבדי!!!

בני אתה!!!

ישראל אשר בך אתפאר...

אצלי (כותב השורות) יום שלישי בערב זה שעה מאוד מלחיצה... זה ה"דעד לייך" של העלון... זו השעה שאני אמור לגמור את העלון ולשלוח אותו לכבש הדפוס... אלו רגעים מלחיצים מאוד... אבל בעיקר הם רגעים גדולים... כי... כי סוף סוף אני "מאמין בשליחותי" והיות ואני "אוהז" ממה שכתבתי השבוע בעלון... (אחרת לא הייתי כותב את זה...) ואני חושב שמה שכתוב זה רצון ה'... אז כל שבוע מחדש אני מרגיש התעלות כשאני הולך להוציא את העלון... שב"ה אני זוכה לקדש את שמו יתברך...

והנה! בדיוק אז!!! יום שלישי אחד, בעיצומם של הרגעים האחרונים והמלחיצים לפני שאני שולח את העלון... התקשר אלי בחור ישיבה שאני מכיר אותו טוב טוב ואני מלווה אותו... מדובר בחור צעיר מלא מרץ ואנרגיות... שמצד אחד יש לו המון יראת שמים... אבל מצד שני הוא עובר ניסיונות קשים ומרים בענייני קדושה... והוא נלחם בשינוי ובשארית כוחותיו ולא קל לו... והנה הוא על הצג... ואין לי זמן לענות לו... אני בלחץ!!!!!! אבל עניתי לו... (כמדומני שנלחץ לי בטעות... מה שבור: ממש לא היה לי זמן ולא סבלנות לדבר איתו באותה שעה...) ואז הוא מספר לי: תקשיב... המצב שלי קשה... אני כבר שבוע וחצי נמצא במלחמת עולם... אני כל הזמן מחזיק את עצמי בשיניים... ודי... אין לי כבר כח... אני מרגיש שזהו... אני נכנע... אני כעת נמצא פה ליד איזה תחנה מרכזית שיש שם מקום לגלוש... ואני נכנע לזה... נו... התחלתי לדבר איתו... וכמובן שאין לי זמן... כי אני פה לחוץ עם העלון שלי... **אבל פתאום תפסתי את עצמי**... תקף אותי הרגש עמוק מאוד... ואמרתי לו: תקשיב!!! אתה הרי יודע שאני כותב את העלון אז נדברו... אז זהו! שברגעים אלו ממש אני מוריד את העלון השבועי שלי לכבש הדפוס... ואני לא צריך להגיד לך שמדובר בזיכוי הרבים מאוד מאוד גדול... מדובר בהרבה הרבה יהודים שקוראים ומתחזקים... ואני מקבל כל שבוע הרבה תגובות שזה אכן חיזק אותם... והם מקנאים בזכויות שלי... **ובכל זאת!!!!!! אני אומר לך בודאות!!!!!!** עם יד על הלב ובכנות גמורה: **שאתה!!!** הבחור הצעיר... הבודד... שאף אחד לא יודע כעת מה עובר עליך (חוץ ממני והרבש"ע...) אתה כעת **נותן** לקב"ה הרבה הרבה יותר ממה שאני נותן לו באז נדברו שלי על כל המשתמע מכך!!!!!! סיימתי את המשפט ושאלתי:

אתה מסכים איתי? אתה מבין מה אמרתי?

התשובה הייתה: לא!!! והוא צודק שלא... כי... כי למה כן???

אז זהו!!!!!! הסברתי לאותו בחור... ואני מקדים ואומר לך קורא יקר- שמה שאני הולך להגיד עכשיו זו אמת לאמיתה... זה פשוט פשוט... אין אפשרות להתווכח עם האמת הזו... **הרי כך:**

אני... כותב העלון אז נדברו... עם כל הכבוד לי שאני מזכה הרבה יהודים בדברי תורה ובירא"ש... וזו

באמת זכות גדולה... אבל: אני שואל אותך: האם אני יכול פתאום השבוע להפסיק לכתוב את העלון הזה?? אני יכול שבוע אחד להודיע: רבותי... הריני פורש מכם באהבה... תעזבו אותי... לא מתחשק לי יותר להוציא את העלון הזה?? לא!! אני לא יכול... אני נמצא מידי עמוק בתוך המירוץ... אני עומד מול "קליינטים" קבועים... שאם אני מעכב את הוצאת העלון ביום אחד אני מקבל טלפונים... מה קורה... איפה העלון... וחוץ מזה יש לי מזה המון סיפוק... תעסוקה... צומי... כבוד... אני מצדי כבר נמצא **באל חזור!** אני מצדי כבר לא יכול להפסיק להוציא את העלון שלי... (כמובן מצדי, אבל מצדו של הקב"ה, על זה נאמר הראשי תיבות אי"ה- אם ירצה ה') ממילא כשאני ברגעים אלו מוציא את העלון שלי... עד כמה אני **נותן** לקב"ה... ועד כמה כמה אני **מקבל** מהקב"ה???

התשובה היא: 95 אחוז ממה שאני עושה בעלון שלי- אני **מקבל!!!!**

ורק 5 אחוז במקרה הטוב אני **נותן**... ולמה?? כי שוב... אני **מקבל** פה כבוד... אני **מקבל** רעיונות... **מקבל** המון פיזיק... **ומקבל** המון תעסוקה וצומי ומצב רוח... את כל זה אני **מקבל** מהקב"ה... אחרי שאת כל זה אני **מקבל**... אני יכול לא לכתוב?? נראה אותי לא כותב?? אם אני לא אכתוב... מה אני מסרב פה?? אני מסרב **לקבל** או מסרב **לתת**? אני מסרב לקבל!!! כי אני רק מקבל פה כל הזמן!!!! ממילא 95 אחוז מהעלון אני רק מקבל... נשאר לי איזה 5 אחוז בדקי דקויות שאף אחד לא יודע... שהייתי יכול אולי לכתוב משהו פחות מהותי... והתאמצתי לכתוב משהו כן יותר חשוב... פה עשיתי עוד איזה הגהה שלא הייתי חייב לעשות אותה, וזה באמת מגיע מצדי וכאן יש פה יוזמה שלי, ובייחס לזה אני באמת נחשב **נותן**... אבל חוץ מזה אני רק **מקבל**...

והנה!!! לעומתי!!!! באותם רגעים בדיוק... אתה- הבחור הצעיר שנמצא מהעבר השני של הטלפון... אני לא צריך לספר לך שאין לך מה להפסיד... אתה מתוסכל כמו "לא יודע מה..." אפילו עם ההורים שלך אתה חצי "מכוסח" אתה במשבר רציני... וכעת אף אחד לא יודע מה עובר עליך... ואף אחד לא רואה מה אתה עושה... ואתה תקוע כעת באיזה מקום מפוקפק, ומשם אתה מדבר איתי, ו... ו... ויש לך כבר במשך שבועיים ניסיונות קשים ומרים... ואתה כל הזמן נלחם בחירוף נפש שלא ליפול... ולמה?? באמת למה?? למה לא ליפול??

רק!!!!!! ורק!!! ואך ורק בגלל שלא לצער את אבא שבשמים!!!!!!

אין לך שום סיבה אחרת שלא לחטא!!! זאת אומרת: אתה כעת 95 אחוז **נותן** לקב"ה!! ורק 5 אחוז **מקבל**... אתה כל רגע יכול ליפול... ואתה לא נופל **רק בגלל** שאתה רוצה **לתת** לקב"ה כתר!!!!!! רק בגלל שאתה מכיר במלכותו של ה' ואתה מקבל אותו ולא מוכן להמרות פיו...

אתה קולט את ההבדל התהומי ביני ל-בינך???

שנינו ברגעים אלו עושים מעשה נשגב... אני אדון אז נדברו... מחזק את עם ישראל ומקבל תשבחות מכל הכיוונים ואני מרגיש מיליון דולר... ואילו אתה בחור

ישיבה שכולנו תקווה שלא תקבל מחר צעקות מהמשגיח למה אתה לא מתפקד בזמן האחרון... ותכל'ס: אני **נותן** לקב"ה ברגעים אלו בסך הכל 5 אחוז (בייחס 95 אחוז שאני רק מקבל)... ואילו אתה?? אתה **נותן** לקב"ה 95 אחוז... **יש אפשרות בכלל להשוות בינינו???**

על זה!!! בדיוק על זה נאמר: ראיתי עליונים למטה ותחתונים למעלה! עומד לך אדון אז נדברו שכולם טופחים לו על השכם ואומרים לו: אין לך מושג איזה זכויות יש לך בשמים... והם צודקים... אני מאמין בשליחותי... אבל תכל'ס... בסה"כ כעת, במצב הנוכחי!!! בייחס למה שכולם משבחים אותי... דווקא כאן אני הרבה יותר **מקבל** מאשר **נותן**... כעת אין כ"כ מה לשבח אותי... אם כבר... תשבח את הקב"ה שהוא פה הנותן... ואני רק המפונק שמקבל ומעביר הלאה... **ולעומת זאת:** עומד כעת יהודי שמתמודד עם הניסיונות הכי קשים, אין לו שום סיבה בעולם שלא ליפול, אין לו שום מחייב סביבתי או משפחה שהוא צריך למסור להם דין וחשבון... ויש לו יצרים אדירים שמאוד מאוד קשה לו להתגבר עליהם... ובכל זאת בחירוף נפש הוא מתגבר **ונותן!!!!!!** ורק **נותן** לקב"ה את ההתגברות הזו... מה הוא מקבל כעת תמורת הנתניה הזו?? **כלום!!!!!! שום דבר!!!** אף אחד לא יודע ולא ידע איזה מלחמת עולם התחוללה בקרבך אתמול בערב... אף אחד גם לא הולך להעריך אותך במיוחד על ההתגברות העילאית שהייתה לך אתמול... אתה אפילו לא מרגיש התעלות מיוחדת כתוצאה מהעמידה בניסיון... (לא כמו שכולם בטוחים שיוסף הרגיש אחרי הניסיון הקשה תחושה עילאית... שום דבר...) אז למה?? בשביל מה התגברתי?? מה הרווחתי מזה?? נתתי משהו--- ומה קבלתי כנגד?? שום דבר!!! רק **נתתי!!!** נתתי לאבא שבשמים... שיהיה לו קצת נחת... מגיע לו קצת נחת ממני!!!!!!

תגיד לי קורא יקר: יש לך מושג איזה קרבן אדיר וטהור ומזוכך הבחור הזה נתן לקב"ה כעת?? יש לך מושג איזה טיל בליסטי זה??

אני רוצה שתבינו: אני לא מדבר פה משפטים מפוצצים... אני מדבר **נטו שכל!!!** תגיד לי: מתי פעם האחרונה נתת מעצמך נתינה כזו מושלמת וטהורה לקב"ה?? אבל כאן נמצא בחור... עדכני... מרדן... שאף אחד לא יגיד לי מה לעשות... והוא נמצא לבד לבד לבד... אין לו שום מנוע שמכריח אותו... ותסלח לי: ליוסף עוד היה אבא שדיוקנו נראתה לו בחלון... אבל יש בחורים שגם את זה אין להם... ולמה?? למה להתגבר?? רק!!!!!! רק כי אני רוצה לתת לאבא שבשמים!!! אתה יודע איזה מתנה זו??

בשמים יש רעש גדול!!! הקב"ה כבר שנים לא קיבל כזו מתנה!!!!!!

הקב"ה מפגין כעס... תסתכל ימינה ושמאלה... תראה מה שקורה בעולם... לא פשוט... יש כל מיני צרות ויסורים... מה הקב"ה רוצה?? מה הקב"ה אומר?? הקב"ה אומר: כנסת ישראל שלי... את הבת זוג שלי... מערכת נישואין תקינה בנויה **מנתינה**

תן לו אותך עוד קצת... תביע נכונות להקריב לו גם אם זה ימשך עוד קצת זמן... הרי ברגע שההתמודדות הזו תהיה מאחוריך זה כבר לא יהיה אותה נתינה... אז כמה כמון כבר יש לקב"ה... תן לו את זה!! באבהה...

המסר הזה הוא נכון לא רק לגבי הבחור המתמודד בענייני קדושה וגלישה באינטרנט... זה נכון גם ובעיקר לבחור שיושב כעת בבית מדרש ולומד ואף אחד לא רואה אותו... אל דאגה!! יום יבא ויפתחו מעיינות החכמה... וכן וכבוד יתן ה'... סוף הכבוד לבא...

ואז מאות תלמידים יקיפו אותך כחצי גורן עגולה וישתוקקו לשמוע ממך דברי אלוקים חיים... ואז כולם ירעיפו ויפליגו בך גדולות ונצורות... אבל בינינו... אז!! כשכולם יפליגו בשבחך... זה כבר לאחר מעשה... אז לא יהיה הרבה מה לשבח אותך... כי אתה תהיה כבר מידי עמוק בפנים... אתה **תקבל** שטעלעל...

ותקבל הרבה שאלות מאתגרות מתלמידים... **ותקבל** הרבה מחייבים שלא תוכל ללכת לישון בלילה לפני שהסוגיה מתיישבת טוב טוב על הלב שלך... אז!! בעתיד... אתה **תקבל** הרבה יותר מאשר **תתן**!! אבל עכשיו?? עכשיו שאף אחד לא מסתכל לכיוון שלך... ואין לך כזה חשק... ואתה לא כזה מבין... ולא כזה מרשים... ואתה לא יודע לעשות את הפוזות הנדרשות בשביל להרגיש שווה... כיום יש לך את כל הסיבות להתייאש... ויאלה... אין לי כח להתאמץ... יורדים לפנימיה... לבלות שם את הסדר א' ב'... **אבל לא!! אתה בכל זאת מתאמץ...**

למה?? כי אני בן של הקב"ה!! ואני יודע שבעסק התורה אני מקיים את העולם שלו... ולכן אני **נותן** לקב"ה עוד חצי שעה של לימוד מפהק!! אני **נותן** לו עוד רבע שעה של חזרה שהולכת בקושי... עכשיו אתה באמת **נותן** לקב"ה!! כאן אתה קונה את עולמך... כאן אתה באמת נותן לה'... אחרי שיפתח הלב... ואחרי שיתחיל ללכת לך... כאן אתה כבר תהיה מקבל הרבה יותר מאשר נותן... תנצל את השנים הנדירות האלו שיש לך הזדמנות לתת לקב"ה!! כל בוקר תעמוד בתפילה ותגיד לקב"ה... אני שמח ומאושר על עוד יום שנתת לי צ'אנס לתת לך ולא רק לקבל...

כאן המקום להסתייג ולהדגיש: בשום שלב בחיים לא נגעלו בפנינו דלתות הנתינה!! כל זמן שאנחנו חיים אנחנו יכולים לתת!! ולתת הרבה לקב"ה... ומי שב"ה שהכל הולך לו טוב... והוא לא סובל ממלחמות עולם, זה בסדר... גם הוא יכול הרבה מאוד לתת לקב"ה... מה שכן!! אתה צריך לאתגר את עצמך כמה שיותר בנתינה אמיתית לקב"ה... בהתאמצות להגיע למדרגה בלשמה!! ללמוד באמת בכל מצב... גם כשקשה... גם כשאתה נותן ולא רק מקבל... בקיצור: יש מספיק עבודה מתוך בית המדרש שאפשר מתוכה לתת לקב"ה זבחים ריח ניחוח אשה לה'... מאמר זה מטרתו לחזק נחשלים ולא חלילה להחליש את החזקים... אני סומך על בגרותו של הקורא ודו"ק.

(אדרבה... ראיתם בן פוטי וכו'...) ואני מתמודד כעת מול ניסיונות... שאף אחד לא יודע וגם לא ידע מה עשיתי פה... ואני עושה את זה נטו כדי לתת לאבי שבשמים נחת... נתינה לשם נתינה...

אין גבול לזכות הזו!! ואין אפשרות להעריך את עוצמת המעשה הזה!

אני מתעקש שלא להיכנס לשכר הגדול והעצום שיש למי שעושה מעשה פנחס... אני מתעקש להשאר בשלב שלפני!! בחלק הטוהר שבזה!! בנתינה לשם נתינה שבזה!! אתה נמצא כעת על סף תהום... ואתה יכול לתת לקב"ה את זה!! אתה נמצא על מכרה זהב!! אתה יכול לתרגם את הכמעט נפילה הזו למתנה הכי גדולה שאתה יכול לתת לקב"ה...

ואתה מבין על מה אני מדבר!! ברגעים כאלו קשים שום דבר לא מדבר אליך... אבל אבאלע שבשמים... שמי כמון יודע כמה אנשים מכעיסים אותו מידי יום... ואתה יכול לתת לו יענקי אחד!! איציק אחד!! שממליך אותו עליך... אתה כעת נמצא מעל כסא הכבוד!! אתה כעת מגיש כתר מלכות לקב"ה... מאיפה?? מהמקומות הכי נמוכים שיש... אין יותר מזה!!

ושיהיה לך ברור: לא תמיד יהיו לך מלחמות עולם, יום אחד העסק טיפה ירגע... וההתמודדות יהפכו להיות יותר סולידיות ופחות מלחמות עולם... ואז!! אז כבר לא תוכל להגיע ל"נתינה" העצומה והמרוכזת שאתה נותן לקב"ה כעת!! בניסיונות האדירים שיש לך כיום!! **שיהיה לך ברור:** אתה נמצא בפרק זמן מאוד מאוד מסוים בחיים, זו לא תקופה נורמלית... זה לא המצב הנורמלי... והוא לא ימשך ככה תמיד... אני מברך אותך שזה יעבור כמה שיותר מהר... אבל אתה מצידך צריך לנצל כל יום נוסף כזה... להסתער על ההזדמנות הנוספת שלך להיות במצבי חירום שכאלו ולתת כזו נתינה עוצמתית לקב"ה...

כאן התשובה במילה אחת לבחורים ששואלים:

למה?? למה כ"כ קשה לי... ואם כבר אני מתגבר... אז למה אני לא מקבל נשיקה מהקב"ה תיכף ומיד...?? למה אני צריך רק להאמין שהקב"ה שמח בי...?? למה לא נפתחים שערי החשק והשמחה בלימוד לאלתר?? **התשובה היא:** זה יבא גם יבא!! אבל ברגע שבאמת הכל ירגע ויהיה לך טוב... אתה כבר לא תוכל לתת לקב"ה כמו שאתה נותן עכשיו... אז למה אתה צר עין...

תסלח לי... אבל כשלא היה לי ילדים... מישוהו פעם ניגש אלי ואמר לי משפט עוצמתי שנתן לי המון כח... הוא אמר לי כך: הקב"ה פונה אליך ואומר לך: יש לי כ"כ הרבה בנים בעוה"ז שלא מכירים בי... ולא פונים אלי... סו"ס יש לי אחד כמון שאתה כן מתקשר איתי וכן מדבר איתי... אז תן לי אותך עוד קצת... תן לי עוד חצי שנה של תפילות... מה אכפת לך... למעני... **זה בדיוק אותו דבר!! אני לא צריך להגיד לך:** יש לקב"ה כ"כ הרבה בחורים שבמצב שלך מתרסקים ונופלים ונאבדים לו... סו"ס יש לו בן אחד שמוכן להקריב בשבילו באמת... מוכן לתת לו את כל הלב... אז

הדדית!! כל אחד נותן... אני נותן ואת- כנסת ישראל גם נותנת... אבל פה אני נותן ונותן ורק אני נותן... ואילו את מקבלת ומקבלת ורק מקבלת... **מערכת נישואין לא יכולה להתנהל באופן חד צדדי!!** תתני לי גם את משהו... תקריבי משהו בשבילי... אל תהיי פסיבית... תתני פידבק... **זה הכעס שהקב"ה מפגין כלפי כנסת ישראל!!**

הראיני את מראיין השמיעיני קולך... תתני משהו... אז לפני כמה שבועות לא הייתה ברירה... והצטבר לכנסת ישראל חוב גדול מידי... והיא הייתה חייבת לתת משהו לקב"ה... וכנסת ישראל **נתנה!!** כלל ישראל נתן בחזרה את נשמתו של מרן הרב שטיינמן השמיימה... משהו נרגע בשמים... עם ישראל הקריבו משהו... נתנו משהו... מיתתם של צדיקים מכפרת... יש בצער שלנו בהסתלקות הצדיקים כביכול נתינה מצידנו... אבל הלאה... מה הלאה... צריך הלאה לתת... הנתינה הזו אמורה להיות יומיומית... הקב"ה נותן לנו כל יום בני חיי ומזוננו... ואנחנו צריכים לתת לו כנגד... **והנה!!** אי שם... בפאתי תחנה מרכזית בעייתית... עומד לו בחור צעיר... ומלחמת עולם מתחוללת בקרב... והוא מחליט **לתת** לקב"ה!! לתת את עצמו!! לקבל עול מלכות שמים ולפרוש מלנגוע במכשיר טמא... ולמה הוא עושה את זה?? למען יתברך!! גלוי וידוע לפניך שאני לא ארויח מזה כלום... (אפילו משמר בליל ששי שווה יותר מזה... לפחות מקבלים על זה 50 שקל... אבל כאן... על ההתגברות שלי גם 50 שקל אני לא אקבל...) ואני עושה את זה רק למעןך!! כדי שתשמח במעשיך!! שיהיה לך קצת קורת רוח בעולם שכ"כ הרבה אנשים בו עושים לך מורת רוח... **אתה יודע מה קורה באותו רגע?? יש לך מושג??** הבחור הזה הציל את כלל ישראל כולו באותו יום... הנתינה הזו מכפרת!! הקב"ה שולח מהר מהר פקודה למלאך המשחית... זה בסדר... אתה לא צריך לתת את הכך וכך קטל בכבישים ואת הכך ואת מנת הצרות ויסורים שעם ישראל צריך **לתת** (כשהוא לא נותן את זה בעבודת ה')... למה?? המלאך רוצה פירוט?? לא!! זה בסדר!! יש פה בחור אחד שנתן מתנה כזו גדולה שהשיב את חמתי מעל בני ישראל... תשיב את החרב לנדנה... התשורה התקבלה...

כן... זה ממש פנחס!! מה זה פנחס בן אלעזר?? כשאנחנו שומעים את השם פנחס... מה אנחנו מבינים דבר ראשון?? קנאות... לא!! קנאות זה לא ההנקודה של הפנחס... הנקודה של פנחס זה נתינה לשם נתינה!! עומד פה יהודי מתוך העדה... שהוא מצידו יודע שהוא הולך לעשות כעת מעשה לא פופולרי בעליל... הוא בטוח שיהרגו אותו... אבל הוא בכל זאת עושה את זה רק בשביל מטרה אחת... **לתת** לקב"ה... כדי להשיב את חמתו מעל בני ישראל... **זהו!! זה כל השיקול שלו!!** ברגע שעומד יהודי ועושה מעשה שיש בו שיקול טוהר לגמרי לגמרי של נתינה לקב"ה... הוא מעשה כ"כ עוצמתי... שמספיק מעשה אחד כזה בשביל להשיב את חמתו של הקב"ה מעל כככל בני ישראל...

זה המקום של יהודי מתמודד בדורנו בחזרי חדרים!!!

זה פנחס לכל דבר!! אני לבד... אני איש מתוך העדה... אף אחד לא חושב שאני משהו מיוחד...

”למען לא נבוש...” – מושגים בסיסיים בהלכה.

הסיטואציה: ברוך ה' ירד השבוע גשם... עד הנה עזרונו ואל תטשנו... וכשיורד גשם יש משהו שקוראים לו ברקים ורעמים שכשהייתי ילד זכור לי שאמרו לו אחת ולתמיד שצריך לברך על זה... ומאז אני מברך... חוץ מזה אין לי מידע נוסף... האם יש מה לדעת בנושא הזה??

א. ובכן: עקרונית על הברקים והרעמים כאחד יש ברכה אחת, בלבד, הלא היא עושה מעשה בראשית, אבל למעשה!! הכריע המשנה ברורה (רכ"ז סק"ה): שכשהברק והרעם תכופים זה לזה, צריך לברך על שניהם ברכה אחת והיא: עושה מעשה בראשית, אבל אם יש שהות ביניהם, (זה מצוי שהברק והרעם קצת חלשים) אזי על הברק יברך מעשה בראשית, וכשיגיע הרעם יברך שכוחו וגבורתו מלא עולם

ב. ירד גשם... וזכיתי לברך ב"ה... עכשיו: מתי אני שוב פעם יכול לחזור ולברך?? אז תכנים לראש: **א.** או לאחר שהתפורז העננים **לגמרי** וזרחה החמה ואח"כ שוב התקשרו השמים בעננים... (אבל אם השמים נשארו מעוננים... רק התפורז העננים אנה ואנה וביניהם זורחת השמש זה לא נקרא התפורז העננים...) **ב.** או **למחרת!!** דהיינו כשמוגיע יום חדש... אזי גם אם הגשם והעננים לא הפסיקו לרגע. אפשר לברך שוב על הברקים והרעמים. (נקטש **האי כלל בידך**: ברכת הברקים הרעמים הולכים יחד עם ברכות התורה, ברגע שאתה יכול לברך שוב ברכות התורה, אז במקביל אתה גם יכול לברך על הרעמים... וכמו לגבי ברה"ת אם אתה ער כל הלילה אתה לא יכול לברך, כך גם ברעמים, ובבוקר?? כאן כבר נחלקו הפוסקים האם גם כאן הוא כמו ברה"ת שאין יכול לברך או לא...)

ג. צריך לברך מיד!! תוך כדי דיבור של ראיית הברק או שמיעת הרעם... אם עבר תוך כדי דיבור, תחכה לברק או הרעם הבא.

ד. מהשאלות המצויות: האם צריך לראות את הברק עצמו... דהיינו את הסדק המאיר שנראה בבירור ברקיע, או די בכך שרואה את האור שיוצא ממנו...?? למעשה סגי בזה שרואה את הבזק האור בלבד. **ה.** ישנה טעות נפוצה לעמוד בשעת ברכת הברקים והרעמים, וזו טעות!! כי רק בברכת המצוות יש דין לעמוד (עיין סי' ח'), אבל לא בברכת השבח.

מתי עצירת גשמים יותר צרה? האם ב"שנה" של יענקי או ב"שנה" של שימי??

זה לא היה קל... הפרידה הייתה קשה... היו בכיות ויללות... אבל אבא לא ויתר!! לאבא היה חשוב לעשות את זה בפני כל הילדים. **ובכן: רקע קצר:** היה זה בה' מר חשוון... סו"ס בשעה טובה הגענו הבייתה... כל המשפחה... יצאנו מירושלים למחרת שמחת תורה... והיום הגענו... עייפם ותשושים... **אבל!! מלאים וגדושים בחוויות רוחניות.** השנה זכינו ככל המשפחה כולה להיות בירושלים מעיוהכ"פ ועד לאחר שמחת תורה... איזה קדושה... איזה התעלות... במשך השנה שעברה עבדנו על זה קשה... ככל הילדים... כל כמה פירות שאמא קנתה בשוק... מיד כשהגיע השלב של הפרשת וחילול מעשר שני יענקי הלך בשמחה עם כל שקל נוסף ושלשל אותו בקופה האהובה... יופי... עוד שקל של מעשר שני לירושלים... וככה בעמל וביזע אגרנו פרוטה לפרוטה עד שב"ה הקופה כ"כ התמלאה... שאבא אמר... שהשנה יש תקציב של מעשר שני לכל המשפחה בירושלים... איזה שמחה הייתה פה... וככה זה כל שנה... אנחנו רק חוזרים מביהמ"ק... ומיד מתחילים בכוחות מחודשים להכניס עוד שקל ועוד שקל לקופה של מעשר שני... כי אנחנו כבר יודעים שכל שקל נוסף בקופה הזו... המשמעות היא שמועד העליה לירושלים קרוב מתמיד... אולי אפילו באמצע החורף...

אבל השנה קרתה הפתעה לא נעימה!!! חזרנו הבייתה מירושלים... ואתה מבין לבד שלא קל לעזוב את ירושלים... אבל!!! מה ניחם אותנו כל הדרך?? **הקופה!!!** יענקי וחוני כבר סיכמו שהשנה הם הולכים להיות צמחוניים... אוכלים רק פירות וירקות... ולמה?? כי ככה אמא תצטרך לקנות הרבה יותר פירות... ומסמיל יהיה לנו הרבה יותר מעשר שני... זה היה כל הנושא... וזה ניחם אותנו שאוטובו חוזרים לירושלים...

והנה!! הגענו הבייתה... התמקמנו... התאוששנו... **ואז!!! הגיע ארוחת ערב**... ואבא קרא לככל הילדים לשבת סביב השולחן... ואז אבא הניח את הקופה של מעשר שני על השלחן... והודיע לנו חגיגות: כולם לתת נשיקה של פרידה לקופה האהובה... כי... כי אנחנו הולכים **להיפרד** ממנה לשנה הקרובה!!! מה??????????

מה?? מה קרה?? מה... התפלא אבא... **שכחתם?** הגיע השנה השלישית. שהיא שנת מעשר עני!!! בשנתיים האחרונות היה מעשר שני... ועכשיו הגיע תורה של **שנת מעשר עני!!!** כל הילדים המומים!!! יענקי פרץ בבכי... אבא... אתה רוצה להגיד לי שהשנה **אין!! אין מעשר שני!!** אין בית המקדש!! אין כלום... אבא הזדעזע: אין בית המקדש?? חס ושלום!! יש ויש... רק אבא שבשמים רוצה שאנחנו נדאג רק לעצמנו ולא רק לרוחניות שלנו... אלא גם לגשמיות של העניים... לשימי ובנימין מהכיתה שלך שהשנה נשארו בבית ולא זכו לעלות לבית המקדש כמורך... בשביל זה אנחנו צריכים השנה להתגבר על הרצון שלנו!!! בשביל לעשות טוב בלב לעניים... איזה בכיות... יללות... חני לא יכלה להתנחם... זה נפל עליה כרעם ביום בהיר... היא צמדה לאבא ומיררה בבכי... ו... ואז... פתאום ראינו **ש... ש... שגם אבא בוכה**... כן... אמר אבא... גם לי קשה להיפרד מהקופה האהובה... גם לי קשה עצם המחשבה שרק עכשיו נפרדנו מבית המקדש... ואין לנו את הקופה שמזכירה לנו כל יום שהנח... הקופה הולכת ותופחת... ובית המקדש קרוב מתמיד... גם לי זה קשה... אבא נתן נשיקה לקופה בדמעות... כולנו התקרבו לקופה ונתנו לה נשיקה של פרידה... ואבא עלה בסולם והניח אותה בבית בחדר קודש... **ואז!!! אבא לא ירד בידיים ריקות**... לא!! הוא הוריד **במקומה** קופה אחרת... קופה הדורה ומכספת שכתוב עליה באותיות מאירות: מעשר עני!!! אבא הניח את הקופה על השלחן... **וגם דפק על השלחן!! עד כאן ילדים!!** עד כאן לבכות... מעכשיו אנחנו צריכים להתחזק בשמחה... יש לנו השנה עבויידיה אחרת... יש לנו קופה אחרת... יש לנו משימה לשמח את השכנים העניים שלנו... ואנחנו צריכים לעשות את זה עם אותה אהבה ועם אותה שמחה... יש לנו פה בשכונה כמה ילדים מסכנים... ילדים רעבים... ואת הילדים האלו אנחנו צריכים לשמח... ברור?? קדימה! **השנה מתחילה**...

--- בהתחלה זה היה נראה לנו מוזר... שהקופה של מעשר **עני** תהיה קופה אהובה?? למה שנאהב את זה... אבל מהר מאוד זה קרה... כל כמה ימים אבא שלח אותי לבית של שימי עם צרור מטבעות... ורק לראות את השמחה והצהלה שזה עשה בבית שלו... זה כ"כ הרנין את הלב... שהתחלתי לאהוב את הקופה... כל שקל נוסף ששמתי בקופה הרגשתי שהנח... אני מעלה עוד חיוך בפניו של שימי... עוד לילה שהוא הולך לישון שבע ולא רעב... גם חני הלכה מידי כמה ימים לבית של פיגי חברתה העניה... ומאז היא לא מפסיקה לבקש מאמא עוד פירות ועוד בנות... כדי שנוכל שוב להפריש מעשר עני... ושוב לשמח את פיגי הענייה...

---אבל לא נעים לי לצער אתכם שוב... קוראים יקרים... אבל מה אעשה... בשבועות האחרונים שוב יש לנו נחיתה... שוב נפלה עצבות גדולה בבית שלנו... ואפילו אבא שתמיד מעודד ומרגיע ומלטף... הפעם גם הוא עצוב... אין לו מה לענות לנו... תנחם מה קרה?? **העניין הוא:** שבשבועיים האחרונים לא הכנסנו אפילו פרוטה אחת בתוך הקופה של מעשר עני!!! מה יש...?? עצירת גשמים... אין גשם... אז הירקות לא גדלים... ואם אין ירקות אין מעשר... עד שכבר שמחנו... עד שהתחלנו להתחבר ולאהוב את הקופה של מעשר עני!! והנה... בדיוק השנה השמים זועפים... השמים עושים לנו נו... אין גשם... אין יובל... אין כסף לעניים... וכולנו נזופים למקום... **אתמול אבא קרא לי** ואמר לי תלך לבית של שימי החבר שלך... תדפוק בדלת ותגיד לשימי שאנחנו צריכים להפעיל קששרים לגבי הגשמים... והיות ושומע אל אביונים ה'... אז שיפיעל קששרים... שידבר עם הקב"ה ויבקש ממנו שישלח גשמים... עשיתי את שליחותי ובקשתי משימי שיתפלל... שימי הוא ילד טהור... ילד כנה... יש לו שיחות מיוחדות עם הקב"ה... יום אחד אני יושב לי לתומי בשדה... והנה אני רואה מרחוק את שימי... אני שומע שהוא מדבר... התחבאתי שלא יראה אותי... והקשבתי לשמוע מה הוא אומר... שימי לפתע פרץ בבכי סוער... ואני שומע שהוא **סדר על**... כן... הוא מזכיר את השם שלי... אבא שבשמים... למה אתה עושה את זה דווקא **בשנה שלי??** אם אתה כבר רוצה לעשות עצירת גשמים תעשה את זה **בשנה של יענקי**... השנה הזו היא השנה שלי- היא השנה של מעשר עני... מה אני כבר רוצה?? אני רוצה לאכול... אני רעב... אני צריך גשם בשביל דברים הכרחיים... אם כבר נגזר שלא ירד גשם... שזה ידחה לשנה הבאה... לשנה של יענקי- לשנה של מעשר שני... שאז מקסימום לא ירד גשם... אז במקרה הכי גרוע... ליענקי לא יהיה מעשר שני והוא לא יוכל לעלות לבית המקדש... אבל אם השנה לא ירד גשם... אני אשאר רעב!!! אני רעב!!! בכה שימי... ואני מתחבא והלב שלי נשבר לרסיסים... לא יכולתי להתאפק וקפצתי מהמחבוא שלי... וצעקתי לשימי... שימי: לא!!! לא!!! אל תעשה לי את זה... אל תתפלל ככה... אל תעשה כאלו עסקאות עם ה'... ה' כל יכול!!! הוא יכול לעשות שירד גשם גם בשנה שלך וגם בשנה שלי... בא נתפלל יחד ונזעק עד כסא הכבוד שהקב"ה יברך את השנה הזו!!! ולא רק אותה... אלא וברך שנותנו... כל שנותנו כשנים הטובות... אנא קוראים יקרים... עזרו לנו... לי ולשימי... תצטרפו לזעקה שלנו... תפילה לעני כי יעטוף ולפני ה' ישפוך שיחו... שה' ישלח לנו גשמי רצון ברכה ונבדח... שירדו כמויות גשמים המספיקות לבורות שיחין ומערות... שנזכה בשנה הזו לתת ענבים משובחות וזיתי שמן מובחרים לעניים... וענו בורא עולם במדת הרחמים...

כן... אני אברך... זה שאני אברך זה עדיין לא חכמה... השאלה היא: עד כמה אני נעול על זה? עד כמה הבן תורה שלי מאובטח? עד כמה אני אברך רק בגלל שככולם אברכים? כן... אני מדקדק קלה כבחמורה... מאוד יפה... אבל השאלה היא: כמה אני נעול על זה? עד כמה אני עומד מאחורי זה... ואעשה את זה בכל מחיר... גם אם אהיה במדבר??

זו ההנקודה של מרן הרב שטיינמן זיע"א... יש כאלו שמחפשים אצל מרן זיע"א כל מיני הנהגות חריגות... את הפרישות... ההתמדה... את הצדקות... הכל טוב ויפה... אבל לא זו הנקודה...

מרן זיע"א היה צנוע!!! מה פירוש צנוע???

נעול!!! נעול על מה שהוא היה עושה!!! מה שהוא עשה ברחוב חזון איש 5 הוא היה עושה בדיוק אותו דבר עם הוא היה גר אי שם בכפר סבא... מה שהוא עשה בתור גדול הדור... הוא היה עושה אותו דבר גם אם הוא היה נשאר זקן אנונימי מבית כנסת אצקוביץ בני ברק... מי שהיה לו קצת הבחנה דקה שם לב... שכל תנועה שלו הייתה טבעית לגמרי לגמרי!!!! לא היה שום איהו צל צלו של הנהגה שמבטאת חיצוניות... אני אתן לך דוגמא: שמעת הקלטה של הדלקת נר חנוכה של מרן זיע"א... ובינונו... קצת הפריע לי... הוא לא ליד לברך טיפה יותר באיטיות... טיפה יותר ברשמיות והטעמה... הרי אפילו אני ברכתי יותר בגישמאק ממנו... **מה התשובה???** כשהיית בחור והדלקתי נרות לבד לבד... הברכה ארכה לי **8 שניות**... היום שאני מברך ליד אשת... הברכה אורכת לי בין **10 ל-12 שניות**...

ואם יתחילו להגיע אנשים לראות את ההדלקה שלי... זה כבר יארוך **עשרים שניות** ואולי גם יותר... **אז זהו זה!!!** שאצל הרב שטיינמן התעריפים האלו לא היו!!! כי הוא היה **צנוע!!!** הוא עמד לגמרי מאחורי מה שהוא עושה!! ואם בינו לבין עצמו מספיק לו לברך 8-8 שניות... לכן מה?? לכן ליד כל כלל ישראל הוא יברך ב-12 שניות?? **היו לא תהיה!!** הרב שטיינמן לא עשה תנועה אחת **לא שמורה!!** מה שהוא עשה לפני אלפי אנשים... זה משהו שהוא היה עושה אותו בחדרי חדרים... זה נקרא **צניעות!!!**

אדם שנעול לגמרי ועומד לגמרי מאחורי מה שהוא עושה!!!

אדם שנעול הרוחנית שלו שמורה ומאובטח!!! לא תלויה בתנאים סביבתיים... מה שאני אומר עכשיו... יש כאלו שלא מצליחים להבין מה פה הגדלות... אז אם אתה באמת לא מצליח להבין... אז אין לי ברירה... בא איתי... אני אעשה לך בית ספר קצר... לבית ספר הזה אני קורא **ניקוי יבש!!!** אתה יודע מה זה ניקוי יבש???

שכן אדם מתייבש... אז פתאום מתגלה הוא האמיתי... הנקי!! בא... בא איתי לחיפה... אני אשאל אותך פה לניקוי יבש... אבל ממזמה יבש... אני אתקע אותך פה באיזה שכונה נידחת... שאין שם אוירה של שטיינג... אין אברכים... אין לחץ חברתי... לא חומרות... לא חסידות... לא כלום... וקדימה... תמשיך להיות מה שאתה... תמשיך לעשות את אותו שטיינג... תמשיך להקפיד קלה כבחמורה כפי שהיית מקפיד בתוככי העיר בני ברק לפני מן הרואה... נראה אותך ממשיך להיות מה שאתה בדיוק... אתה תהיה שם שלושה חודשים ותתייבש ותתייבש ו... ואז!!! פתאום יהיה **ניקוי-יבש!!!** ברגע שכל האוירה החברתית מתייבשת וכל התפאורה זזה לצד... אז מתגלה אתה האמיתי!!! הנקי!! אתה בעצמך נטו!!! ללא ברוטו!!! ואין לך מושג איזה הפתעות [לא] נעימות מתגלות אז!!! **שלא תדע**... אתה מגלה פתאום שאתה האמיתי... זה עשר אחוז ממה שהיכת את עצמך... ולאיפה כל תשעים אחוז הנוספים נעלמו?? נו... באמת לאיפה הם נעלמו? מה אפשר לעשות... **הם לא היו שמורים!!** הם לא היו **צנועים!!** רק מה שאני מציע נשמר וזה נהיה חלק ממני!!! אבל מה שלא צנוע... ואני לא באמת עומד מאחורי זה... ואני רק עושה את זה כי כולם עושים... **זה לא שמור**... אז אל תתפלא אם ברגע שכל האוירה מסביב מתייבשת... אתה נשאר רק עם עשר אחוז נקי **הבנת?**

זה היה מרן הרב שטיינמן!! מרן הרב שטיינמן היה מאה אחוז **הוא!!** מה שהוא היה ברחוב חזון איש 5... הוא היה גם אם היית שותל אותו אי שם בישוב שלומי או בשוויץ... כי הוא היה **צנוע!!** מה פירוש צנוע?? הוא היה נעול לגמרי על מה שהוא עושה!!! הוא עמד לגמרי מאחורי מה שהוא עושה... שום הנהגה שלו לא באה מהאוירה הסביבתית... כל הנהגה שלו הגיעה עמוק עמוק מבפנים!!! מהמקום הכי צנוע ושמור!! מה הפלא שלעיתונים עם התמונות לא היה תוצרת מספקת מה לצלם מייבש הצנוע והנהגתו הצנועה של הרב שטיינמן... כי זה היה **ניקוי יבש!!!** הוא יביט לגמרי את כל החיצוניות... לא היה שם מה לצלם... מי שצילם התאכזב... התמונה הייתה יבשה... כי הכל פה נקי!!! ניקוי... יש מייבש כביסה... ויש מייבש חיצוניות!!! וזה היה מרן צוק"ל...

הגיד לך שזה שייך לנו? לא!!! ממש לא!! זה לא במדרגה שלנו... ואתה יודע מה...? אנחנו חייבים חיצוניות... אנחנו חייבים חברה... וחייבים מודעות וכרזות והספדים על מרן הרב שטיינמן גם כשזה בניגוד לדעתו... ואנחנו צריכים להמשיך לעשות כי כולם עושים... כי זה הרמה שלנו... ובהחלט חלק גדול מהיידישקייט שלנו נזקק לחברה ולאווירה... **ואני ואבני אם לא נכיר באמת המבישה הזו!!!**

אז מה כן? מה כן אפשר לקחת ממרן הרב שטיינמן זיע"א אלינו?

אביסלע צניעות!!! קצת... טיפה... טיפ טיפה צניעות... **מה הכוונה??** אחרי!!! אחרי שאני כבר עושה רק כי כולם עושים... אחרי שזה מה שאני וזה הרמה שלי ושל כולנו... **מותר במקביל!!!** לשמור משהו בצד... מותר לפתוח איזה תכנית חסכון מוצנעת... ולהתחיל לעשות עבודת שטח שקטה ופנימית... רגע רגע... אני בן תורה...?? כן? באמת?? למה בכלל?? בעצם מה העניין?? ולאט לאט לדגור ולהתחיל להבין מה אני עושה... ולהתחיל להתחבר ל-**פנינים!!!** להתחיל להיות נעול על מה שאני עושה... לעמוד מאחורי מה שאני עושה... להכניס את זה לכספת... שלא כל איזה ערמור או תסכול פנימי הכי קטן כבר יזעזע לי את כל היידישקייט... שיהיה משהו טיפה יותר עקרוני ואידיאלי באמת במה שאני עושה!!! להשקיע טיפה בצניעות! זו הצוואה שהשאיר לנו מרן זיע"א... ואנחנו חייבים להודות לאמץ את זה... לפני שהדור הרדוד והשטוח שלנו ישיכח מאיתנו לגמרי לגמרי מה זה בכלל תורת צניעות... נא להזדרז!!!

המשנה בעדיות (עייני ברכות יט) מפליגה בשבחו של עקביא בן מהללאל ומתבטאת בלשון מאוד מעניינת: "אין עזרה **נבעלת** על כל אדם בישראל בעונוה וזכירת חטא כעקביא בן מהללאל... מה הפשט "אין עזרה נבעלת"??? והכי הכי: מה זה קשור לעונוה וזכירת חטא???

החסבר בזה בקצרה הוא כך:

בקרן פסח יש דין מיוחד שהוא נחשט בשלוש עשרה- במילים אחרות: בשלוש נאגלות... ובכל נאגלא צריך שיהיה לכל הפחות עשרה אנשים שיקריבו... עכשיו: בראשית הדרך... כשביט שני יהיה ממש בהתחלה... היו מאוד מעט יהודים שהואילו בטובם לעלות מהגולה ולבא לבית המקדש... ואז כשהגיע המעמד של קרבן פסח... התעורר חשש אמיתי שהיות ויש כ"כ קצת אנשים בביהמ"ק בקרבן פסח... אז יש חשש שכולם ירצו להקריב קרבן פסח כבר בנאגלא הראשונה... ואז כשיגיע הנאגלא השניה והשלישית כבר לא ישארו אנשים שיקריבו... אפילו לא עשרים אנשים לרפואה... ואז חלילה לא תיעשה המצוה כמצוותה בשלוש כתות... **נו... מה עושים??** בשביל זה הנהיגו באותה שנה שברגע שהנאגלה הראשונה נכנסת... ברגע שרק מתמלאת העזרה... זהו!! **נועלים!!!** נועלים דלתות העזרה!!! למה נועלים? כדי שישאר מישהו גם לנאגלא השניה... כי לך תדע... אם לא ננעל... כככולם יכנסו כבר עכשיו ולא ישארו אפילו 20 אנשים...

ומאז ככה היה המנהג!!! ברגע שמתמלאת העזרה נועלים דלתות העזרה... כי לבטח שאכן נשארים עוד 20 אנשים לכה"פ לכת הבאה...

והנה!! הזמן עשה את שלו... ומשנה לשנה הציבור גדל בצעדי ענק... ואם בשנה הראשונה היו כאן רק עשרות אנשים... הרי קצת מדובר כבר במיליונים ע"ג מיליונים שהגיעו לביהמ"ק... פיצוץ אוכלוסין עד כדי פיקוח נפש... **אבל!!!** למרות שיש פה כבר מיליונים!! עדיין חכמים הקפידו לשמר את המנהג הקדום... שברגע שנכנסת הכת הראשונה... ומתמלאת העזרה... מיד נועלים דלתות העזרה... ואז כולם שואלים: מה יש? למה נועלים?? כי יש חשש שבנאגלה הבאה לא ישארו **עשרים** אנשים??

חה חה חה... זה הרי כ"כ מגוחך... מחכים פה בחוץ מיליונים של יהודים... ואתם חוששים שלא ישארו עשרים אנשים?? מה זה הבדיחה הזו? זה נשמע מנותק מהמציאות?? נכון שפעם!! פעם היה מצב קשה... היו כמה עשרות יהודים והיה צריך באמת לנעול דלתות כדי לשריין עשרים יהודים שיחכו לנאגלה הבאה... אבל עכשיו שיש פה מיליונים של יהודים שכמעט נמחצים למוות?? לחשוש שלא ישארו עשרים אנשים??

זה ניתוק מהמציאות... אז מה ההיגיון בחשש הזה?? למה באמת נעלו דלתות העזרה?? מה פשר החשש העקשני הזה??

התשובה היא נוראה:

מיליונים ע"ג מיליונים יקרים: ברוכים הבאים שהגעתם לבית המקדש לקרבן פסח... אבל יש לי שאלה לכל אחד ואחד מכם בנפרד: בשנה הראשונה של ביהמ"ק... שהיו פה כמה עשרות בודדות של יהודים... איפה הייתם?? למה לא באתם אז?? למה רק עכשיו... כשיש כבר מיליונים שמגיעים... אז אתה נזכר להיות המיליון ואחד... איפה כל אחד ואחד מהמיליונים האלו הולך... כשהיה פה בביהמ"ק כמה עשרות בודדות??

אה... זהו זה! כשהמיליונים האלו מיליונים על לענות על השאלה הזו?

התשובה היא פשוטה מאד: מיליונים מגיעים לבית המקדש... למה? כי... מיליונים מגיעים... אם כככולם באים אז גם אני חייב להגיע... זה המודעה... איך אפשר שלא להגיע... אבל מה יקרה אם כל המיליונים האלו פתאום יעלמו... והם משום מה יפסיקו להגיע... אז גם לא מגיע... זאת אומרת: מתוך מיליונים ע"ג מיליונים שמגיעים לביהמ"ק לקרבן פסח... כמה אנשים באמת באמת מגיעים?? כמה אנשים נעולים על בית המקדש והם גיעו בכל מחיר... שאתה יכול לבנות עליהם? כמה אנשים מובטחים יש לך שאתה יכול לספור אותם כצענטער לכת השניה והשלישית?? עשרות בודדות!!! וההרואה: השנה הראשונה של ביהמ"ק... מי היה?? כמה עשרות בודדות שהם היו באמת נעולים על ביהמ"ק... כל שאר המיליונים... חיכו שזה יהיה במודה... ואז הם הגיעו...

אם ככה: חכמים המשיכו באדיקות ובקנאות לשמר את המנהג הישן לנעול דלתות העזרה!!! כאילו יש פה כמה עשרות יהודים... ולמה?? כי אם כל המיליונים שנמצאים הם כ"כ לא נעולים על מה שהם עושים... הם כ"כ תלויים במה שכולם עושים... אי אפשר "לבנות" עליהם... בית המקדש זה מקום רציני מידי בשביל שנוכל "לבנות" על המודה...

זה הפשט: "אין עזרה נבעלת על כל אדם בישראל בעונוה וזכירת חטא כעקביא בן מהללאל..." מה הכוונה אין עזרה נבעלת??

הפשט הוא: שהמושג של נעילת דלתות העזרה נהפך להיות מושג כללי שמבטא נקיות הדעת אמיתית!!! כל יהודי שרצה לבחון את עצמו עד כמה אני יהודי אמיתי... עד כמה אני **נעול** על מה שאני עושה... ועד כמה אני אחד כזה שמסתכל מה כולם עושים ועושה... המבחן היה נעילת דלתות העזרה!!! האם הייתי מגיע לביהמ"ק בכל מצב... גם אם היו פה רק חמישים אנשים או לא... וחז"ל הצליחו למצא מישוה אחד ויחיד שהם יכלו להצביע עליו בלב שקט ולומר: הנה- עקביא בן מהללאל הוא סמל ודוגמא לאדם שאפשר באמת לומר עליו שהוא נעול על ביהמ"ק בכל מחיר... והוא היה מגיע לפה גם אם היו כאן רק חמישים אנשים...

אם היו עוד כמה עשרות בודדים של **נועלים** כמוהו היינו יכולים לבטל את המנהג לנעול דלתות עזרה... אבל כל זמן שאין לנו עוד עשרות כמוהו... אנחנו לא יכולים לסמוך אפילו על מיליונים ע"ג מיליונים שמגיעים אמנם אבל לא נעולים על מה שהם עושים... הבנת את הרעיון??

יש בעם ישראל בלע"ר הרבה תורה ומעשים טובים... כולנו צדיקים... כולם לומדים תורה... כולם מדקדקים במצוות... אבל!!! המבחן הגדול הוא: עד כמה אנחנו **נועלים** על זה?? כל מה שאנחנו עושים... מה היה קורה אם זה לא היה כבמדה...? מה יקרה אם פתאום כולם יפסיקו להיות אברכים... האם אני אתקש להיות אברך?? האם אני נעול על הערך המקודש ששמו אברך... שאני אעשה אותו בכל מצב גם אם אף אחד לא יעשה את זה חוץ ממני?? לנעילה הזו קוראים **צניעות!!!!**

צניעות היא חברת האבטחה של המדרגה הפרטית שלי בעבודת ה'!!!

חוט של חסד

הגליון לכל בית יהודי | בנשיאות הרה"צ שלום ארוש שליט"א פרשתו **שמות** | י"ט טבת תשע"ח (06/01/18) | גליון 551

הברכה האמתית

אוהב את ה' ורוצה בהצלחה של כל בן של ה'.

ומה זכה אהרן? הוא זכה להיות שקול למשה, וזכה להיות שותף מלא לכל מהלך הגאולה ולהיות מעביר התורה, שהרי במשך כל ארבעים השנים של העברת התורה לעם ישראל היה אהרן התלמיד הראשון שקיבל ממשה רבינו את התורה ששמע מפי הגבורה, כמבואר בגמרא (עירובין נד:).

תלמידיו של אהרן

ולכן יש לנו ציווי במשנה שהיא התורה שבעל פה: "הווי מתלמידיו של אהרן". אין ציווי להיות תלמיד של שום צדיק אחר. כי הדרך להביא גאולה לעולם, והדרך לזכות לתורת אמת – היא רק על ידי השלום ועל ידי אהבת ישראל לכל יהודי ויהודי. וכן אין שום דרך להגיע לתיקון הפרטי בלי מידת השלום, כי גם הגאולה הפרטית תלויה בזה.

שאל אותי יהודי: כיצד אזכה להתקרב לרב אמתי שיוכל לכוון אותי בדרך ישרה לפי שורש נשמותי ולהביא אותי אל תכליתי ואל תיקוני? כיצד אדע מי הוא הרב המתאים לי? עניתי לו, התנאי הראשון הוא שתהיה לך מידת השלום בשלימות, ותבקש מה' שיקרב אותך לצדיק, ואז בקלי קלות ה' יקרב אותך אל הצדיק שיביא אותך אל התיקון שלך.

אבל אם אין לאדם מידת השלום, גם אם יתפלל אינסוף תפילות, אי אפשר לקרב אותו לשום רב, כי אמנם משמייים יקרבו אותו לצדיקים, אבל בגלל שהוא מוצא שלילי בכל אחד, ולכן הוא תמיד יתרחק באיזהו

התורה מתארת את "קבלת הפנים" המרגשת שנערכה למשה רבינו במצרים על ידי אהרן אחיו במילים: "וראך ושמח בלבו". המילים האלה מבטאות את כל מהותו של אהרן הכהן שהיה "אוהב שלום ורודף שלום", כפי שנסביר:

משה רבינו גדל בבית המלוכה,

מנותק לכאורה מאחיו היהודים ומסבלם, ולאחר מכן "נעלם מהשטח" למשך כמעט שישים שנה. אלה היו השנים הקשות ביותר לעם ישראל במצרים. בשנים קשות אלה, אהרן, שהוא האח

הגדול של משה – הוא היה המנהיג של עם ישראל בפועל והדריך אותם, פָּאָב את כאבם וסָבַל את סבלם. ופתאום מגיע האח הקטן לקחת את מקומו ותפקידו. אדם אחר היה יכול לנסות לטרפד את המהלך, וגם אם הקב"ה היה כופה עליו – הוא היה "עונה אמן בעל כורחו" ונשאר ממורמר בפנימיותו.

הוא היה המנהיג

הוא היה המנהיג בפועל, פָּאָב את כאבם וסָבַל את סבלם. ופתאום מגיע האח הקטן לקחת את מקומו ותפקידו.

הוא היה המנהיג בפועל והדריך אותם, פָּאָב את כאבם וסָבַל את סבלם. ופתאום מגיע האח הקטן לקחת את מקומו ותפקידו. אדם אחר היה יכול לנסות לטרפד את המהלך, וגם אם הקב"ה היה כופה עליו – הוא היה "עונה אמן בעל כורחו" ונשאר ממורמר בפנימיותו.

לב טהור

אך לא כן אהרן השלם במידות ובעל הלב הטהור, התורה מעידה שהוא "שמח בלבו!" ה' ציווה עליו לקבל את פני משה רבינו שהוא יהיה המנהיג והגואל, הנביא ומלמד התורה, והוא קיבל את רצון ה' והאמין בנבואת ובהנהגת משה וויתר על מעמדו ותפקידו האישי באהבה ובשמחה שלימה. כי מי שיש לו מידת השלום, יש לו לב טוב, עין טובה, הוא אוהב את השני, רוצה בהצלחה של השני ושמח בהצלחה של השני, הוא נקי מקנאה, כי הוא

על מנשה. וזו השלימות. לכן ציווה יעקב לכל הדורות שכל אבא יברך את ילדיו שיזכו למידת השלום כמו אפרים ומנשה – "בך יברך ישראל".

ואיך זכו לכך? כי הם גדלו אצל יוסף הצדיק. יוסף שחש על בשרו את תוצאות המחלוקת וסבל מהרדיפה של האחים – הוא כל הזמן לימד אותם והכניס בהם את העיקר: העיקר הוא שתאהבו ותכבדו זה את זה, תשמחו בהצלחה של השני, תזכרו שהצלחה של אחיכם זו ההצלחה שלכם. וכל אבא

ואבא צריך לחנך כך את ילדיו ולהכניס בהם את מידת השלום שהיא המפתח לתיקון העולם, ולברך בכל לבו: יהי רצון שהבנים שלי יהיו כמו אפרים ומנשה.

אכן נודע הדבר

כשיצא משה לאחיו בפעם הראשונה ביקש לראות בסבלותם, כלומר, להתבונן ולחפש מה השורש של כל הגלות. ולמחרת יצא שוב וראה אנשים מתקוטטים, ואז הבין את הסיבה ואמר: "אכן נודע הדבר", ומסביר רש"י: "נודע לי הדבר שהייתי תמה עליו, מה חטאו ישראל מכל שבעים אומות להיות נרדים בעבודת פרך, אבל רואה אני שהם ראויים לכך", ועד אומר שם רש"י שכל עוד יש בהם בעלי מחלוקת ולשון הרע "אינם ראויים להיגאל".

ולעומת זאת, ראשית הופעת והתחלת הגאולה הייתה על ידי ההיפך הגמור, בזכות שני אחים שהלכו בדרכם של אפרים ומנשה.

ולעומת זאת, ראשית הופעת והתחלת הגאולה הייתה על ידי ההיפך הגמור, בזכות שני אחים שהלכו בדרכם של אפרים ומנשה.

ולעומת זאת, ראשית הופעת והתחלת הגאולה הייתה על ידי ההיפך הגמור, בזכות שני אחים שהלכו בדרכם של אפרים ומנשה.

ולעומת זאת, ראשית הופעת והתחלת הגאולה הייתה על ידי ההיפך הגמור, בזכות שני אחים שהלכו בדרכם של אפרים ומנשה.

השבוע אנו מתחילים לעסוק במהלך הפרשיות של גאולתן של ישראל, החל מהשעבוד במצרים ועד שנעשינו לעם ה'. המהלך הזה אינו אירוע היסטורי בלבד, אלא הוא הדגם והתבנית האלוקיים לכל תיקון העולם שהוא הגאולה הכללית וכן זהו הדגם לתיקון האדם שהוא גאולתו הפרטית. לכן על פי המקובלים והצדיקים ימים אלה הם מסוגלים לתשובה ולתיקון. ולכן עלינו להתבונן בכל פרט ופרט בפרשיות אלה ולהבין על פיהם את כל מהלך ההיסטוריה ובעיקר להבין את חובתנו, את עבודתנו ואת תפקידנו.

תיקון הדורות

נקודה יסודית מאוד במהלך הגאולה היא נקודת מידת השלום. מאז שה' ברא את העולם הייתה חסרה מאוד מידת השלום. ההיסטוריה רצופה מחלוקות ומלחמות. כאשר היו רק שני אחים בעולם, כבר היו מריבות שהגיעו עד לרצח. בדור המבול הייתה שחיתות מוסרית גמורה שכמונבן השפיעה גם על היחסים שבין אדם לחברו, כמו שאומר רש"י 'הייתה מריבה ביניהם'. וכך היה בכל הדורות הייתה מחלוקת: בין יצחק לישמעאל, יעקב ועשיו, עד השבטים הקדושים שכל הגלות התחילה והשתלשלה על ידי אותה מחלוקת שביניהם, מחלוקת שהיא השורש לכל ההסתרה ולכל הגלויות ולכל הסבל של עם ישראל.

ולכן יעקב אבינו שראה בפעם הראשונה אחווה אמתית, הבין שזהו המפתח לגאולה ולתיקון העולם. הוא ראה שאפרים הצעיר גדול בדרגתו ממנשה הבכור, ובכל זאת מנשה לא מקנא באפרים, ואפרים לא מתגאה ולא מתנשא

הכנסים של הרב שלום ארוש שליט"א לשבוע הקרוב

ביום ד' בירושלים
בהיכל הישיבה בשעה 20:30
ביום ה' בחולון
רח' המעפילים פינת המצודה
בית"כ ע"ש חללי צה"ל בשעה 21:30

יום ג' כב טבת (09/01/2018)
רמת ישי והסביבה
המרגנית 28 ב"כ אביר יעקב
בשעה: 20:30

יום ב' כא טבת (08/01/2018)
ראשון לציון והסביבה
ב"כ נחל גובע שכונת נוה חוף הייל שריון 4
בשעה: 20:30

יום א' כ' טבת (07/01/2018)
אשקלון והסביבה
מוסדות נחלת דוד אורט 13
בשעה: 20:30

לפרטים נוספים ולקביעת שיעורים: 052-7611100

גן הדעת

אהיה אשר אהיה

משה רבנו היה שלוחו הראשון של הקב"ה בעולם, כי מה שהקב"ה מסר לאדם הראשון ולחט שבע מצוות במטרה שימסרו לכל בני העולם, היה זה כדי להעביר את הדברים לדורות הבאים ולא כדי לפרסמם בדור שלהם, שהרי היו לבד בעולם, לא כן משה רבנו שנדרש לפרסם לגלות ולהודיע אלורו בעולם בדור בו הוא חי.

לכן, כשנגלה הקב"ה למשה בסנה ואמר לו: ועתה לכה ואשליחך אל פרעה והוצא את עמי בני ישראל ממצרים... העלה בני הקב"ה את החשש שישראל ישאלו "מה שמו?" ו"מה אמר אלקהם?" וחשש זה לכאורה לא מובן, הלא הביעה היא לא אם בני ישראל ישאלו מה שמו של הקב"ה אלא אם הם יאמינו שהקב"ה שלח אותו או לא! ובאמת משה רבנו טען אחר"כ "הן לא יאמינו לי ולא ישמעו בקלי כי יאמרו לא נראה אלקה" ומה אם כן התועלת בזה שמושה יאמר להם את שמו? מה נפשו, אם ישראל מכירים את שמו ומשה יגיד להם את שמו, שם שהם מכירים, איזה תועלת יש בגילוי שם זה, ואם ישראל לא מכירים, איזה ראייה תהיה להם מהשם הזה? אלא כמו שאמרנו בתחילה, משה רבנו

הוא השליח הראשון של הקב"ה בעולם, כי גם האבות לא נצטוו לגאול אומה שלמה אלא רק להעביר את האמונה למשפחתם הקרובה, ומה שעשה אברהם נפשות בחרן לא היה זה בציווי אלוהי אלא מתוך נביעות הפנימיות וכן יצחק ויעקב, ולכן משה חשש שתהיה בעיית אמינותו ושליחותו ובקש מהקב"ה שיתן לו הוכחה איתה יוכל להוכיח לישראל את אמינותו ומציאותו, היינו להוכיח מציאותו האמתית, ורק אחר כך להוכיח לישראל שהקב"ה שלח אותו אליהם, וזה לגבי הוכחת מציאותו; מסר הקב"ה ביד משה מפתח באמצעות המשפט "אהיה אשר אהיה", ולגבי שליחותו מסר לו הניסים לעשות לעיני ישראל. ומהי ההוכחה למציאות ה' העולה מן המשפט "אהיה אשר אהיה"? ובכן, במשפט זה המילה הראשונה "אהיה" מלמדת על המצוי, והמילים "אשר אהיה" שהוא תמיד מצוי, ופירושו "אהיה אשר אהיה" הוא, המצוי אשר הוא מצוי, והוא למעשה 'מחויב המציאות', כי בעולם שלנו יש מחזה קבוע לו והיה והפסד, כל הנבראים הנגלים לעיני האדם מתהווים ונפסדים, חיים ומתים, ויש המון שינויים באומות, בדעות, בשפות, בבלבושים, וכל

ההבדלים הללו מקשים על האדם לראות איך הכל משתלשל מעילת כל העילות, ממקור אחד, כל כך הרבה כוכבים, ובעינים, וביריות משונות, האדם רואה מציאות מפוצלת, יש שמאל וימין, שחורים ולבנים, עניים ועשירים, לכן קשה לו לאחד את כל המציאות, לכן הקב"ה נתן למשה דעת כיצד להוכיח לישראל שיש מציאות מוחלטת שאינה תלויה בשום גורם, ומציאות זו היא מציאות האלהים, שהוא האחד הקבוע שאינו משתנה, ושעליו שנאמר "אהיה, אשר אהיה" המצוי, שהוא תמיד מצוי, ואחרי שיוכיח זאת, תהיה תועלת לאותות, להזיק אותם באמונה עד מתן תורה שם תושלם אמונתם. זה שאומר רבי נחמן (ח"ב ב) שצריכים להמשיך הקדושה של שבת על ששת ימי החול, כי על ידי זה נתגלה האחדות הפשוט שתברך, כי בעל ימי החול הם פעולות משתנות, וזה נגד השכל האנושי, להבין שכל הפעולות המשתנות יהיו נמשכן מאחד הפשוט כנ"ל, רק על ידי שבת, שנתן לנו השם יתברך מתנה גדולה, נתגלה בחינת "אהיה אשר אהיה" כי שבת מורה על אמונת הייחוד, שכל הפעולות המשתנות נמשכן מאחד הפשוט יתברך, שברא כולם בששת ימי החול ושבת בשבת.

לקט מאמרותיו של הרמב"ם

דיון המוגש ע"י בית ההוראה "חוט של חסד" מאת הרב ר' אלחנן שלום אלגרוד שליט"א ר"כ ההוראה ודומ"צ דק"ק "חוט של חסד" ודיין בבית ד"ד "משפט וחסד"

המשניות לרמב"ם אבות פ"א מ"א.

ג. תיקון האדם

1) "ידוע שכל אדם בטבעו, משתוקק לכל המדעים (החוכמות) בין שהוא טיפא או חכם" (פירושו המשניות לרמב"ם חגיגה פ"ב מ"א).
2) גדולה מכל זאת אמרו - יכנה עצמו ומחשבתו לדברי תורה וירחיב דעתו בחכמה, שאין מחשבת עריות מתגברת אלא בלב פניו מן החכמה" (סוף ספר קדושה הל' איסורי ביאה פ"ב הל' כ"א).
3) "ולמה לא זכה לוי בנחלת ארץ ישראל ובביתו עם אחיו? מפני שהובדל לעבוד את ה', לשרתו, ולהורות דרכי הישרים ומשפטיו הצדיקים לרבים, שנאמר 'וירוי משפטיך ליעקב ותורתך לישראל', לפיכך הובדלו מדרכי העולם... אלא הם חיל ה' שנאמר 'ברך ה' חילו' והוא ברוך הוא וזכה להם שנאמר 'אני חלקך ונחלתך'. ולא שבט לוי בלבד, אלא כל איש ואיש מכל באי העולם אשר נדה רוחו אותו והבינו מדעו להיבדל לעמוד לפני ה' ושרתו ולעבודו לדעה את ה', והלך ישר כמו שעשהו הא-אלקים ופרק מעל צוארו עול החשבונות הרבים אשר ביקשו בני האדם, הרי זה נתקדש קדש קדשים ויהיה ה' חלקו ונחלתו לעולם ולעולמי עולמים, ויזכה לו בעוה"ז דבר המסיפק לו כמו שזכה לכהונתם ללווים. הרי דוד ע"ה אומר ה' מנת חלקי וכוסי, אתה תומיך גורלי" (סוף הלכות שמיטה ויובל פ"ג הל' י"ב-י"ג).

4) "עשה לך רב, ואפילו לא היה ראוי להיות לך לרב, אבל שימיה לרב עד שתמסור לו הלימוד ותושג לך החכמה, לפי שאין לימוד האדם מעצמו בלימוד מוולתו, אלא לימודו מזולתו יותר קיים אצלו ויותר מבואר, ואפילו היה (המלמד) כמותו בחכמה או למטה הימנו" (פירושו המשניות לרמב"ם אבות פ"א מ"א).

5) "כלכלו בדברים משפטי כי בהרבות דברים ירבו טעותיכם... חשבו ושקלו הדבר טרם תוציאוהו מפיכם כי לא תוכלו להשיבו" (אגרות המוסר).

6) "לפיכך ראוי לו לאדם שיחמול על דיבורו יותר מחמולתו על ממונו, ושלא ירבה בדיבור ויעמיט העניין... וממה שראוי שתדעהו, שהאדם אין ראוי לו לדבר ולדרוש באוזני העם עד שיחזור מה

מלשונות הרבה, וכיון שהיה מדבר אינו יכול לדבר כל צורכו בלשון אחת אלא בשיבוש... וכיון שראה עזרה ובית דינו כך, עמדו ותקנו להם שמנה עשרה ברכות על ה"סדר" [הלכות תפילה פ"א הל' א' ד-א].

ג. בין אדם לחברו
1) "שהרוצה לזכות עצמו, יכוף יצרו הרע וירחיב ידו ויבא קרבנו מן היפה המשובח ביותר שבאותו המין שיביא ממנו. הרי נאמר בתורה 'והבל הביא גם הוא מבכורות צאנו ומחלביהן וישע ה' אל הבל ואל מנחתו'. והוא הדין בכל דבר שהוא לשם הא-ל הטוב, שיהיה מן הנאה והטוב: אם בנה בית תפלה - יהיה נאה מבית ישיבתו, האכיל רעב - יאכיל מן הטוב והמתוק שבשולחנו, קדש ערום - יטכה מן היפה שבכסתו, הקדש דבר - יקדש מן היפה שבנכסיו, וכן הוא אומר 'כל חלב לה' וגו'" (סוף הל' איסורי מנחה פ"ז הל' א').

2) "תחיו בתמנות ובתמנות ובנקיות, ואל תגעו בשל זולתכם דבר קטן וגדול. ואל תטעמו מאומה ממה שאינו שלכם ברוך ומוחזק" (אגרת המוסר שכתב הרמב"ם לבנו - ר' אברהם).

3) "אל תשקצו את נפשתיכם במחלוקת המכלה הגוף והנפש והמומו ומה נשאר עוד? ראיתי לבנים השחירו, ופחות נפחתו, ומשפחות נספחו, ושרים הורדו מגדולתם, ועיריות גדולות נתערערו, וקיצוצים נפרדו, ויחידים נפסדו, ואנשי אמונה אבדו, וכבדים נקלו ונתבאו, בסיבת המחלוקת. נביאים ניבאו, וחכמים חכמו ויספו לספר רעת המחלוקת, ולא הגיעו לתכליתם. לכן שנוא אותם, ונוסו מפניהם והתרחקו מכל אוהביו וגואליו ורעיו. וגם אל כל שאר בשרים אוהב מדנים, התנכרו ורחקו קרבתם, פן תספו בכל חטאתם" (אגרות המוסר).

4) "תנתהו בענוה כי הוא סולם לעלות המעלות הרמות, ועימה לא תצטרכו לסבול. דעו כי אין עדי (תכשיט) כענוה! הנה רבן של נביאים (משה רבינו ע"ה) לא תניח על כל מידותיו כמו על הענוה" (אגרות המוסר).

6) "כי בהעדר מלאכה, יצר מצבו (יהיה לו צד רחוק מבחינה כללית) ויגדלו ויעשוק" (פירוש

פניני חסידות ברסלב

באומאן נהגו אג"ש החשובים, קרבי שמשון בארסקי ורבי געזי זכרונו לברכה, ללמוד בכל יום שעור בספר לקוטי מוהר"ן, בין מנחה למעריב, כל אהד בדילוג יום אהד, דהינו שלקדמו תורה אחת ואחריה את כל ההלכות הפזורים בספרי לקוטי המיטרים על תורה זו, ומחמת סדר למוד זה, לקח זמן רב לגמור תורה אחת. (שיש"ק ד-קנו)

היו נותנים שם לתינוק בשם נחמן על שם רבנו, ללא ערוב שמו שמו נוספים, ולא קדעת הסוקרים לגבלי לתת שם זה בנפדר. (שם ד-קנה)

נוהגים היו אג"ש לזכות את התינוק בכסוי ראש בקטנותו ממש, וכמובא בספר המדות אות בניים (ח"א, סעיף ב'). (שם ד-קס)

א ב ש ל חיים

- ☆ ערין שידבר עם ה', בהקפשות כמו עם חבר טוב.
- ☆ התבודדות היא שעה של "יום הכפורים" שמכפרת לך על עוונותיך.
- ☆ שעה ביום - כפורים; כל היום - פורים.
- ☆ אפשו לטעם טעם גן עדן בהתבודדות.

ש"ת של חסד

לרגל יומא דהילולא של הרמב"ם זצ"ל שיחול ביום ראשון בשבוע הבא ב-כ' טבת (הרמב"ם נפטר בגיל 69 במצרים בעיר פוסטאט שליד קהיר באר ליום שני כ' טבת ד'תתקס"ה - לפני 813 שנים, ומונחתו כבוד בעיה"ק טבריה ת"י), נביא לקט מאמרותיו מספריו וכתביו הקדושים.

גדולי ישראל כינו את הרמב"ם "הנשר הגדול" (הקדמת התוס' י"ט למשנה) והליצו עליו "שממשה (רבינו) ועד משה (הרמב"ם) לא קם כמשה" (שם הגדולים לחיד"א מערכת גדולים אות מ" סעיף ק"י). אמנם לגבי החקירות משפיעות בספרו "מורה נבוכים" ובשפרי ה"ד חזקה (משנה תורה) בהל' יסודי התורה ובהל' דעות ובתחילת הל' עבודה זרה, עיין בשו"ת הריב"ש פ"י מ"ה ובמה שהביא שם בשם רב האי גאון, וכן בדברי רביה"ק זיע"א בחיי מוהר"ן [אותיות ת"י-א].

א. עיקר מצות התפילה

מדאורייתא - התבודדות

"מצות עשה להתפלל בכל יום שנאמר וועבדתם את ה' אלהיכם. מפי השמועה למדו שעבודה זו היא תפלה שנאמר ולעבודו בכל לבבכם אמרו חכמים 'אי זו היא עבודה שבלב? זו תפלה' ואין מנין התפללות מן התורה, ואין משנה (הנוסח הקבוע) התפלה הזאת מן התורה, ואין לתפלה זמן קבוע מן התורה... אלא חיוב מצוה זו כך הוא: שיהא אדם מתחנן ומתפלל בכל יום ומגיד שחבו לה הקדוש ברוך הוא, ואחר כך שואל שרכי שיהא צריך להם בבקשה בתחנה, ואחר כך נתן שבו והודיה לה' על הטובה שהשפיע לו, כל אחד לפי כחו. אם היה רגיל - מרבה בתחנה ובקשה, ואם היה ערל שפתיים - מדבר כפי יכלתו ובלע עת שירצה. וכן מנין התפללות - כל אחד כפי יכלתו, יש מתפלל פעמים הרבה, והכל יהיו מתפללין נכח המקדש בכל מקום שיהיה, וכן היה הדבר תמיד ממשה רבינו ועד עזרא. כיון שגלו ישראל בימי נבוכדנצר הרשע, נתערבו בפרס ויון ושאר האומות ונולדו להם בנים בארצות הגוים, ואותן הבנים נתבלבלו שפתם והיתה שפת כל אחד ואחד מעורבת

נהוג היה רבי יעקב אביחצירא זיע"א לצאת מפעם לפעם לערוך מגביות בתפוצות ישראל לשיבתו הק' ולעניי עירו ואת הכסף היה מחלק לצדקה. פעם אחת יצא רבי יעקב מביתו שכר ערבי וגמל שיוליכהו במדבריות, והסתובב בכמה כפרים, כדי לערוך מגביות. הלך רבי יעקב והצלחה האירה לו פנים. כשרצה לחזור לביתו, ביקש מהערבי שיכין את הבהמה ואת חפציו, כי הוא רוצה לחזור לעיר בדרך פלונית שהיא קצרה יותר. מששמע הערבי את שם הדרך אחותהו בהלה ואמר: "האם אין אתה יודע שזאת הדרך מסוכנת מאוד, ומלאה שודדים? ואפשר ללכת שם רק פעם בשבוע, כאשר עוברות שירות עם הרבה אנשים וגם אז לא ניצולים מן השודדים, אשר הורגים וגונבים כל אשר להם!"

אבל רבי יעקב עמד בשלו ואמר: "בכל זאת אנו הולכים משם". סירב הערבי מחמת פחדו הגדול. ענה לו רבי יעקב: "הלא אני שכרתיך, ועליך ללכת עימי לכל מקום שארצה. ואם פוחד אתה שיגידו כי אתה אחראי עלי. אזי הרשות בידך להביא שני עדים ויחתמו על נייר ובו יהיה כתוב שאין לך כל אחריות עלי, ועוד שאני הכרחתיך לבוא איתי בדרך הזו. ובכל אופן מביטחך כי לא יאונה לנו כל רע". ואכן, בתנאי זה הסכים הערבי ללכת עם הצדיק בדרך המסוכנת.

☆☆☆

באמצע הדרך מרחוק נראתה כנופיית שודדים חמושים, ופניהם לעבר רבי יעקב והערבי. אותם שודדים ידעו על בואו של ר' יעקב עם הצדק באמתחתו וארבו לו כדי לשודדו.

בעוד רבי יעקב מלא שלווה ונחת. אחוז בו בערבי רעד ובהלה והוא צעק אל הצדיק: "הלא אמרתי לך כי זו דרך מסוכנת, ומדוע לא שמעת בקולתי?"

הצדיק כלל לא נרתע ולא זע, הוא המשיך ללכת כאילו אין הסכנה מולו. אך הערבי פחד עד מאוד, והרגיש את קיצו. הלך והסתתר מאחורי עץ לראות מה יהיה עם הרב. בינתיים התקרבו השודדים והגיעו עד הרב. מספרם היה ארבעים וכולם חמושים, עמדו מול הרב ועצרוהו. אמר להם: "מה רצונכם ממני?" אמרו להם: "תן לנו את ממונך!" אמר להם הרב: "הרי הוא לפניכם, בואו וקחו לכם! אמרו השודדים: "לפני שניקח את ממונך, עלינו להרוג אותך". ענה להם הרב: "עשו עימי מה שתרצו". מיד כיוונו השודדים את רוביהם לעבר רבי יעקב. ואז אירע הנס הגדול: בזמן שכיוונו את רוביהם החלו שוקעים אט אט באדמה תחתיהם עד המותניים, ואילו חצי גופם העליון נשאר מאובן, ובידם הרובים. ללא יכולת זזו ונועו.

מלומד בניסים

ר' יעקב אביחצירא ליומא דהילולא כ' טבת

נתן רבי יעקב הודיה להקב"ה שהצילו מידם, והמשיך בדרכו.

אותו ערבי, שראה את הצדיק ממשיך ללכת, יצא ממחבואו, ניגש אל הערבים השודדים והנה כולם כאבנים ממש, והם כולם בני כפרו. רץ מהר עד שהשיג את הרב עד שהגיעו לביתם ששים ושמונים.

☆☆☆

עברו שלושה ימים ונשותיהם של

איך ספר המידות לבינה

לְפַעְמַיִם יַעֲקֹב דִּירָה וְיִהְיֶה בְּנֵיּוֹ. [בנים ע"א]

השודדים החלו לדאוג לבעליהן, כי ידעו שהלכו לשדוד את הרב. אך להפתעתם הרבה הרב כבר חזר, והם לא. מתוך דאגתם הלכו אל הערבי שנסע עם הצדיק, והוא סיפר להם שהבעלים שלהם תקועים באדמה. הציע להם שילכו לבקש את סליחת הרב.

הלכו הנשים בבכיה אל רבי יעקב אביחצירא ובקשו את סליחתו וברכתו. ציווה עליהם ללכת אל הבעלים ולהוציא מהם הבטחה שיותר לא ירעו לאיש. וכך היה – הלכו המשפחות לאותו מקום, והנה הבעלים תקועים באדמה. דברו אליהם, אבל אין קול ואין עונה. עד שקם אחד מהבאים וצעק: "האם אתם מבטיחים שלא תשובו לצער את הרב, ולא להזיק ולא לגנוב משום אדם?"

ואז נענעו כולם ראשם לאות 'הן'. ובאותו הרגע התחילו להשתחרר ולצאת מהאדמה. הלכו כולם לביתו של רבי יעקב אביחצירא, בכו לפניו ובקשו את סליחתו, והבטיחו לקיים הבטחתם.

☆☆☆

"אביר יעקב"

רבי יעקב אביחצירא היה מכונה בשם צדיק המלובן, המלומד בניסים ואכן סיפורי המופתים סביבו רבים מספור. ר' יעקב נולד לאביו ר' מסעוד אביחצירא, ולאמו הצדקת, משחר נעוריו נכרו בו אותות מופלאים של קליטה וזכרון בלימודו, אך מה שהפליא יותר מכל היו קדושתו ויראת השמים התמימה והטהורה שלו, עמה המשיך כל ימיו. לאחר מות אביו, כל יהודי העיר והמחוז ראו בר' יעקב כממלא מקומו, וכך נעשה לרב מחוז

המשך דבר ראש הישיבה

כי יש לו ביקורת ודעות והשגות על כל קבוצה ועל כל רב. ולפיכך פָּרַש לוט מאברהם שהיה צדיק הדור, רק בגלל מריבה ומחלוקת, כמובא ברש"י בשם הספרי (דברים כה): "מי גרם ללוט שיפרוש מן הצדיק? הווי אומר זו מריבה".

נתיבותיה שלום

וכן לגבי הצלחה בתורה, אי אפשר לזכות להיות מחובר אל התורה באמת בלי מידת השלום, כי "דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום". מי שרחוק מהשלום הוא רחוק מכל הנתיבות של התורה הקדושה, אין לו סיכוי להגיע לגדלות אמתית ולהבנה אמתית בתורה.

קראתי בגיליון הנפלא של הארגון היקר 'דרשו' על אותו גאון וצדיק ר' ברוך בער ליבוביץ' זיע"א, שכל העולם רועש מגאונותו ומלמדנותו, שמעיד על עצמו שהדבר שעליו שם את כל עבודתו האישית היה להגיע לאהבת ישראל מושלמת, לכן אמר על עצמו שבעולם האמת יבוא בטענה: "אהבתי כל יהודי בכל נפשי מכל הלב עד בלי סוף!" הוא היה רוצה רק בהצלחה של כל יהודי אהב כל יהודי ביוך כל יהודי לכן זכה לגדלות בתורה ולכל מעלותיו הנשגבות כאחד ממלאכי מעלה (לקראת שבת מלכתא, פרשת וישב).

מעלת השלום

מידת השלום נובעת מאמונה שלימה והיא כוללת את כל המידות הטובות. מי שאוחז במידת השלום אוחז במידת הוותרנות, הסבלנות, אהבת ישראל, רחמנות, גמילות חסד, ועוד. כמו כן מידת השלום נובעת משמחה פנימית. תאוות המחלוקת מתגברת רק מתוך עצבות ודיכאון. כאשר לאדם אין שום חיות מעצמו – אז הוא מוצא את כל חיותו היא מדברי גנות ומחלוקת. וכך הובא משמו של מרן הגרא"ל שטיינמן זצוק"ל שנסתלק מאתנו החדש, שאמר שריבוי המחלוקת בדורנו נובע מחוסר שמחה כי כל הקטטות מגיעות ממרמור.

יהי רצון שנזכה למידת השלום בשלימות, ועל ידי זה נזכה לאמונה, לתורה, לשמחה, לקרבת הצדיקים, ולקרבת את הגאולה ברחמים.

את היום והמחר

לכל בית ישראל

לכל בית ישראל

מי שהכיר את 'פני שבת' לא יוותר

נא להתפלל לרפואת משה בן אידה, גילה בת ציפוריה. שרה לאה בת יוכבד מיכל. להבדיל לעני שמרית תמר בת מרים, ארז רפאל בן כוכבה ז"ל מרים.

חינוך באהבה

לא בבית ספרנו פרק יח סיום מאת הרב יצחק אבוחצירא. יועץ חינוכי, מאבחן ומטפל.

הורים יקרים! אנו עומדים במאמרו האחרון בנושא אותו פתחנו בתחילת שנת הלימודים, (עברו כבר 4 חודשים) והוא: "ההורה והמורה- חלוקת תפקידיהם" דיברנו על: חינוך ביתי וחינוך בית ספרי ועל חלוקת הלימוד והחינוך בין הבית לביה"ס, נגענו במעט בנושא "הסיבות לנשייה ממערכת החינוך", הרחבנו בהכרת הילד המתקשה והטיפול בו, במטרה למונע את נשירתו, במכלול הנושא של הילד המתקשה או הילד עם "קשיי למידה" הרחבנו מאוד בנושא הפרעות קשב וריכוז-האבחון והטיפול. ברצוני שבמאמרו זה לסיים בע"ה את הסדרה הנוכחית, ע"י העלאת נושא חשוב מאוד שסייע לנו בשילוב מקסימאלי של ילדנו בביתה.

הבסיס הראשוני

בפתיחת המאמרים שלנו: "היכן משתלב בית הספר במערכת החינוך הביתית, או כיצד משתלב הבית, במערכת החינוך הבית ספרית", הבהרנו בצורה ברורה, את חלוקת התפקידים ואת "יחסי הגומלין" ביניהם ולסיכום הבאנו את דברי הרש"ר הירש זצ"ל במאמרו: "שיתוף פעולה בין ההורים ובית הספר" וכפי שניתן להבין משמו של המאמר, הדבר הבסיסי ביותר אותו אנו צריכים למצוא ב"קשר" בין החינוך הביתי לחינוך הבית ספרי, הנו "שיתוף פעולה".

בעניין זה צריך להיות לנו ברור כי: לפני שעוסקים ב"חלוקת התפקידים, ביחסי הגומלין ובשיתוף פעולה" שבין ההורים לבית הספר, יש לברר, לעסוק ולסדר את היחס ש"בין ההורים לבין עצמם". כי עלינו להפנים היטב: ששיתוף הפעולה בין ההורים בענייני חינוך הילדים הינו "הבסיס הראשוני" בכדי להגיע "לחינוך הילדים" ובבית שאין בו שיתוף פעולה בין ההורים, כמעט ואין מצב ליצור "חינוך" אצל הילדים.

יחס בין ההורים ובית הספר

כפי ששיתוף פעולה בין ההורים הוא יסוד מרכזי והכרחי בהצלחת חינוך הילדים, כך הוא חיוני גם ב"מערכת הגומלין" שבין ההורים לבית הספר.

על מנת לקיים את שיתוף הפעולה הדרוש, עלינו לשמור על קשר תמידי עם מורי בית הספר. עלינו ליצור מערכת תקינה של החלפת מידע ועבודה משותפת, כך שבית הספר יהיה מוכן לקבל הערות על התנהגותו של התלמיד בבית, ובהתאם לכך להשתדל להשפיע ולכוון את התלמיד לכיוון הנכון, ועל ההורים, לקבל את הערות המורה בעניין התנהגותו של התלמיד בבית הספר ולטפל בהם.

במסגרת הלימוד הביתי והבית ספרי, על

ההורים להיות שותפים באופן עקבי אחר לימודיו של בנם והתקדמותו בהם, ולדאוג כי הוא מכין את שיעורי הבית ושומר על סדר בספריו ומחברותיו. כמוכן שעליהם לדאוג לכך שבנם מבקר בבית הספר באופן סדיר, לא מחסיר ולא מאחר.

מסרים אחידים

נקודה בסיסית ביותר במערכת הגומלין שבין בית הספר וההורים היא: "מסר אחיד". דהיינו: שבית הספר וההורים ישרו לתלמיד את אותם המסרים. בל נשלה את עצמנו כי בית הספר יצליח להעביר את מסריו החינוכיים, אם בבית נגשש התלמיד עם גישה או מעשים הסותרים מסרים אלו. ילד שמקבל בבית מסר חינוכי ובבית הספר הוא רואה התנהגות הפוכה, או שבבית הספר הוא מקבל מסר חינוכי, לדוגמא: לשוחח בדרך ארץ, ובבית הוא שומע צעקות וכדו' הילד מבין שמשוה במערכת החינוכית שמנסים להקנות לו אינו תקין.

הדברים אמורים גם לגבי היחס ללימודים, אבל בעיקר לגבי המסרים החינוכיים. "לשווא ילמד הילד את תורת המצוות והמוסר, אם בבית לא ינהגו לפי תורה זו ולא יקיימו אותה למעשה מתוך הכרה עמוקה בכוננותה".

ולכן שיתוף פעולה כללי ובמיוחד בנושא "המסר האחיד", הוא הכרחי להצלחת כל אחת מהמערכות, וכפי שכותב זאת הרש"ר הירש בלשונו: "אין הבית עשוי להצליח הרבה בלי עזרתו של בית הספר, אך גם בית הספר לא יצליח בלי עזרת הבית".

עניין של יחס

גורם חשוב נוסף הוא האופן בו מתייחסים ההורים לצוות ההוראה של בית הספר. יחסים אלה חייבים להיות מושתתים על אמון וכבוד, שאם לא כן, יחלחל יחס המזלזל של ההורים כלפי המורה, אל התלמיד, ובכך יאבד המורה את יכולת ההשפעה והחינוך שלו על הילד.

נערך פעם סקר "כיצד מגיבים הורים כשרואים את המספר של המורה מחייך להם מתוך צג הטלפון" 60% ענו שהתגובה היא בסגנון: "אוף, עוד פעם זה המורה, אין לי כבר כוח לבעיות שלו, מה הוא שוב פעם רוצה?! ורק 20% ענו "כשהמורה טורח להתקשר זה אומר, שלמורה אכפת מהילד ואשמח לשתף איתו פעולה" אתם שומעים?! רק 20% מוכנים לשתף פעולה. אמנם אפשר לדון את ההורים לכך זכות,

שגם ככה הם עסוקים בבעיות עם הילד בבית ואין להם כוח לשיחות בשעות הערב עם המורה.

אבל אם נבדוק את הסקר לעומק נגלה תופעה מעניינת: "אחוז ההורים שמעוניינים בשיחות עם צוות בית הספר, הוא בדיוק אחוז ההורים שאכפת להם מה קורה עם הילד בשעות הלימודים. והוא גם בדיוק אחוז ההצלחה של התלמידים העונים על ההגדרה "תלמיד טוב" נראה לכם שיש קשר בין המספרים!?

בקיצור: אנחנו צריכים להפנים היטב: "שהילד שלנו יוכל להתקדם בכיתה רק עם שיתוף פעולה שלנו"

החלפנו בין אוהב לאויב

"זה הכול בגלל המורה זהבה. היא סתם מורה, היא כל הזמן צועקת ובכלל לא יודעת ללמד ו..." בתלונות אלו, הסבירה רוני הוריה, מדוע קיבלה 50% במבחן בדקדוק. נניח ואתם ההורים של רוני כיצד הייתם מגיבים?! אומר לכם כיצד אני הייתי מגיב. הייתי מסתכל טוב טוב על עצמי במראה ובוכה!!!

הייתי בוכה על 2 דברים: איך נרדמתי בשיעורי דקדוק של הבת שלי ולא השגתי שתלמד היטב בשיעורים ובמילא תוכל להוציא ציון טוב במבחן. ויותר הייתי בוכה על שהבת שלי אמרה משפט כל כך כפוי טובה כלפי מי שלימדה אותה. הרי "כל הכופר בטובתו של חברו ככופר בטובתו של מקום (בטובתו של ה')". אם בטובתו של חברו כך, של שכן בטובתו של מי שלימדה אותה. הבת שלי זלזלה בשותף הכי חשוב שלי כהורה, בטובתו של מי שעושה את התפקיד במקומו. אני הייתי בוכה!

הורים יקרים! עלינו לדעת שילול במורה הוא מעשה חמור לאין שיעור. שהרי היום זה המורה מחר זה ההורים ומכאן הדרך קצרה לכפור בטובתו של ה' יתברך.

אין מנצח בתחרות הזו!

בעבר היו ההורים מסתכלים על המורה כעל "קודש קודשים" ההורים לא הסכימו לילד לפסול את דברי המורה ובודאי לא היו מעלים בדעתם לזלזל בו או כמו שאומרים היום "לשים עליו פס".

בימינו משום מה פעמים רבות אנחנו שומעים ביקורות רבות על המורים ונדמה שישנה "תחרות סמויה" בין ההורים לילדים "מי מזלזל יותר במורה", חוסר הערכה זו למי שמשקיע את חייו בשביל הילד שלנו, גורם למתח תמידי בין ההורים/הילד לבין המורה. בתוך אוירת המתח הזו נידון הילד שלנו לכישלון.

אנחנו אולי עדיין לא רואים את ההתדרדרות הלימודית והמסרית של הילד. אבל עשרות אלפי ילדים שהחליפו את מסגרת הלימודים בחיי ריקנות ושוטטות ברחובות מעידים

על ראשית הדרך. ה"ראשית" הזו הייתה קשורה גם לזלזול במורה!

עניין של גישה

עלינו להפנים הורים יקרים! שאין לנו יותר "אוהב" מהמורה של הילד שלנו. אין לנו יותר מוערך מהמורה ואפילו יהיה זה מורה מחליף להנדסה. הכול עניין של גישה לא רק כלפי מי שמעשיר את ידיעותיו הלימודיות של הילד שלנו, אלא בעיקר כלפי מי שבונה את אישיותו של ילדנו, מעצב את השקפתו ונותן לו את הכלים כדי להתמודד יותר טוב בחיים.

כאשר אנחנו מעריכים את המורה ואנחנו משדרים את זה לילד, גם הוא לומד להעריך את המורה שלו. ילד שמעריך ואוהב את המורה שלו- ירצה לקבל ממנו. הילד ילמד ויעשה את כל מה שנדרש ממנו, ישתלב בכל המסגרות הלימודיות וכמובן יוכל להמשיך ולהצליח. ולהיפך כאשר חושבים שהמורה הוא "אויב" הילד מגיע לכיתה מתוח ודרוך כמו למלחמה. הוא לא יוכל לקבל מהמורה שהרי הוא שונא שלו ושל הוריו.

ולכן לסיכום הנושא, עלינו לומר בקול "אם ברצוננו ילדים משכילים ומחונכים, חובה עלינו לעבוד בשיתוף פעולה מלא עם צוות בית הספר" בית הספר אינו תחליף לחינוך בבית הוא יכול רק לעזור, להועיל לנו ההורים וחבל לפספס את השנים שבהם הילד יכול לגדול ולהתחנך. יתרה מכך אוכל לומר ברורות כמידת שיתוף הפעולה בין הצוות בבית הספר לבין ההורים ולהיפך, כך בדיוק מידת ההצלחה של הילד. אם רצוננו בילדים טובים עלינו לדאוג היום לשיתוף פעולה מקסימאלי.

לייעוץ טלפוני ללא תשלום/או לתיאום פגישה צור קשר בימים ג' - ד' משעה 8-10 בערב 0548-434-435 נייד: 0548-434-435 מייל: a0548434435@gmail.com

בדיחות הדעת

עשיר קמצן מת, ועמד בנו ליד מיטתו ולא בכה. וכשבאו הקברנים והוציאו את המת מן הבית והשמיים התחילו מקשקשים בקופסאות, פרץ הבן בבכי אמרו לו: מה נמלכת עתה לבכות? ענה הבן: עתה אני יודע שבאמת אבא מת: הנה קופסאות של צדקה מקשקשות, והוא אינו בורח...

זמנים שמות תשע"ח

ירושלים	תל אביב	חיפה	באר שבע
16:14	16:29	16:20	16:32
17:29	17:30	17:28	17:32
18:06	18:03	18:03	18:07

הפטרה
ע"מ: ירמיה א, א-ב, ג - דברי ירמיה
אשכנז: ישעיה פרק כו, כח, יג, כט, כב-כג -
הבאים ישראל יעקב
יז"ל ע"י מוסדות "הזוטר של חסד"
רה' שמואל הנביא 13 ת.ד. 57669 י-ם
טל' 02-5812210 פקס 02-5812252
לקבלה בדוא"ל ולתגובות כתבו לנו:
5812210@gmail.com

Breslev.co.il

העלון שממני את אור האמונה לביתך

חוס של חסד

חוס של חסד - העלון השבועי להשתתפות בהוצאות קודש: 02-5812210

ספרו החדש של הרב שלום ארוש לילדים ולהורים

מפתנה ושמה תודה

הספר שילמד אתכם לשמוח בחיים

מומלץ מאוד!

חזק ביותר!

להזמנות: 052-2240696

לקט אמרות חז"ל
רעיונות, עובדות
והנהגות מגדולי
ישראל,
על מדות טובות
שמביאות לאהבת
הזולת הנלמדות
מפרשת השבוע

ליקוט ועריכה: יצחק בן אהרן
כל הזכויות שמורות למכון אהבת אמת
אסור להעתיק, לנצל ולהדפיס בלי רשות בכתב

איש לרעהו

מכון אהבת אמת – המרכז להעמקת ערכי אהבת הזולת

ע"ש ר' עבי יהודה דומוביץ ז"ל – רח' אבן עזרא 2 ירושלים 9242402
טל: 02-5671812 פקס: 077-7671812 דוא"ל: paypal: ahavemet@012.net.il

שבת קודש יט טבת תשע"ח: הדלקת נרות: ירושלים 4:14 תל-אביב: 4:28 חיפה: 4:17 מוצאי שבת: ירושלים: 5:30 תל-אביב: 5:31 חיפה: 5:29 ר"ת: 6:07

פרשת שמות

נושא בעול עם חברו

"כמו הבת שלי ממש!"

פעם באה בת יתומה, ממוסד אור החיים אשר בבני ברק, לפני רבינו הגרא"מ שך זצ"ל וביקשה ליטול ממנו עצה בקשר לשידוך שהוצע לה. הרב שך הבטיח לברר על הבחור המדובר ולהשיב לה תשובה.

ואולם הרב שך לא התקשר, כמקובל, לראש הישיבה בה לומד הבחור כדי להתעניין אצלו על הבחור, אלא נסע בעצמו לירושלים, כדי להפגש עם ראש הישיבה באופן אישי.

כשראה ראש הישיבה את הרב שך הביע את פליאתו: "עד כדי כך? וכי לא היה יכול למסור את כל האינפורמציה הדרושה באמצעות הטלפון? מדוע הוצרך הרב שך לטרוח ולעלות לירושלים כדי לברר על הבחור?"

השיב לו הרב שך: "הסכנת ושמעו! הלא אילו היה מדובר בבתי, בוודאי לא הייתי סומך על שיחה טלפונית, שכן כדי לקבל תמונה מושלמת חייבים לשבת עם מי שמדבר עם מי שמוסר את המידע פנים אל פנים, להתרשם היטב וללבן את הנושא בצורה מקיפה.

"דע לך" – הפטיר הרב שך – "כי בת יתומה ממוסד "אור החיים" היא כמו הבת שלי ממש!"

מתוך מאמר

"הרי גם שמחתי היא"...

הגה"צ רבי אברהם גרודזינסקי זצ"ל ביקר פעם אצל בני משפחתו בווארשא. באו בני המשפחה לקבל פניו. ישבו ושיוחחו ופתאום הביט רבי אברהם בשעון והתחיל לשיר, ומחשיר עבר לרקוד כשעה ארוכה, לתמיהתם של בני המשפחה שלא הבינו פשר השמחה הזאת...

כאשר חזר רבי אברהם והתיישב במקומו, הסביר: "כעת מתקיימת חתונתו של תלמידי בסלבודקה, אותו איני יכול לשמח, שהרי אני רחוק משם, אבל אני יכול לשמוח בשמחתו גם מכאן, שהרי גם שמחתי היא!"

תורת אברהם

להרגיש ולהשתתף בצערו של חברו או בשמחתו ולשאת בעול עמו!

נלמד מהפסוק: "ויגדל משה ויצא אל אחיו וירא בסבלותם" (פרק ב-יא)

וכתב רש"י: נתן עיניו ולבו להיות מיצר עליהם". הנה כי כן, משה רבינו לא הסתפק בעצם הידיעה על סבלותם של בני ישראל וההשתתפות מרחוק בצערם אלא "נתן עיניו ולבו". כלומר: יצא מארמונו המפואר והשליו של פרעה, כדי לראות בעיניו ולחוש בגופו את סבלות אחיו המעונים, ולסייע להם בפועל כאילו היה אחד מהם.

בברכת חתנים אומרים: "שמח תשמח רעים האהובים כשמחך יצריך בגן עדן מקדם" ויש להבין: מה היא השוואת השמחה של החתנים לשמחתו של אדם הראשון, מה היה מיוחד בשמחה זו?

אלא י"ל ששמחת אדם הראשון היתה שמחה שלימה, שכל הבריאה כולה היתה שותפה בשמחה זו ולא היה יוצא מן הכלל כמבואר בדברי חז"ל במדרש. על כן מבקשים שגם שמחתו של החתן עתה תהיה ככל היותר נחלת הכלל, שירבו המשתתפים באמת בשמחתו מתוך אהוה ורעות וממילא תגדל השמחה.

מטעם זה אמרו חז"ל (ברכות ו): ש"כל הנהנה מסעודת חתן ואינו משמחו עובר בחמשה קולות" משום שסעודות חתן יש בה בשר ויין כמבואר בגמרא (כתובות ד): וזה צריך לעורר שמחה בלב הסועד כלפי החתן שמסעודתו הוא נהנה כי אין שמחה אלא בבשר ויין, וממילא תגדל השמחה לשמחת הרבים, ואם למרות הנאתו מהסעודה אינו שמח בשמחת החתן, סימן שפגום הוא ב"בין אדם לחברו" ועובר בחמשה קולות.

ומובן לפי זה שאם משמחו זוכה לתורה שנתנה בחמשה קולות (ברכות שם) משום שאם שמח בשמחה זו מקיים את אחד ממ"ח קניני התורה "נושא בעול עם חברו".

ולכן נפסק בשו"ע (קלא-ס"ז): נהגו שלא ליפול על פניהם לא בבית האבל ולא בבית החתן ולא בבית הכנסת ביום מילה ולא כשיש חתן. והוסיף המשנה ברורה (ס"ק כג): "ולא כשיש חתן, משום דמצוה לשמוח עמו". וממילא נמשכת השמחה לכל הנלוים עמו.

למדנו מכל זה שהמצוה לשמח חתן היא שהציבור עצמו ישמח בשמחתו של החתן ורק אם שמחים באמת בעצמם, נחשב שכולם בעלי השמחה ממש, ואז בצדק פטורים הם מלומר תחנון.

מעלה לאדם המוסר עצמו להצלת הזולת ולמען עשיית חסד עמו !

נלמד מהפסוק: "ותיראן המילדות את האלוקים ולא עשו כאשר דיבר אליהן מלך מצרים ותחיין את הילדים" (פרק א-יז)

ואמרו חז"ל (סוטה יא): "לא דיין שלא המיתו אותם אלא אף סייעו להחיותם. היו מספקות להם מים ומזון". ומובא במדרש: "וכי מאחר שלא עשו כאשר דיבר אליהן אין אנו יודעים שקיימו את הילדים, למה הוצרך הכתוב לומר ותחיין את הילדים: יש קילוס בתוך קילוס, לא דיין שלא קיימו את דבריו אלא עוד הוסיפו לעשות עמהם טובות. יש מהן שהיו עניות, והולכות המילדות ומגבות מים ומזון מבתיהן של עשירות ובאות ונותנות לעניות, והן מחיות את בניהן. הוא שכתב "ותחיין את הילדים". (מד"ר - שמות א-טו)

פלא הוא, היאך זה שהמילדות סיכנו עצמן ולא חששו מאזהרתו של פרעה שלא להחיות את הילדים? ולא עוד אלא שהוסיפו לעשות טובות שכלל לא היו חייבין לעשותן מדינא. ואם משום שחששו להמית הילדים כי גם בן נח מצווה על רציחה, הרי היו יכולים להתפטר מתפקידן באמתלאות שונות?!

וביותר צריך להבין בפסוק להלן "ויהי כי יראו המילדות את האלוקים ויעש להם בתים" (א-ב), מדוע לא הוזכר מאומה מהמעשה הנשגב הזה שעשו המילדות בפועל, שהחיו הילדים תוך כדי נטילת סיכון אישי ואשר בגין כך קיבלו שכר, ותחת זאת הוזכרה רק יראתן את האלוקים, הרי לכאורה, העיקר חסר מן הספר?!

נראה לנו לבאר זאת עפ"י ב' יסודות גדולים שכתבו המלבי"ם זצ"ל ובעל ה"מאור ושמש", שמהם יפתח צהר גדול להאיר ולהבין עוד הרבה עניינים נוספים בתנ"ך, כדלהלן. ואלו הם ב' היסודות:

יסוד א) כתב ה"מאור ושמש" (פרשת וישלח) כי "כשהאדם ירא מה' אינו מתירא משום דבר המפחיד, כי כל מיני יראות הנמצאים בעולם הזה כדי לעורר עצמו ליראת ה' הרוממות, וממילא כשיש לאדם יראת הרוממות מהש"ת אינו מפחד משום דבר בעולם, כי אי אפשר לשום דבר המפחיד לשלוט באדם הירא מהש"ת. עכ"ל.

נוסיף רק, שיסוד גדול זה, יש לו השלכה מעשית, שלא רק שאינו מפחד בפועל, אלא גם **אין סיבה** לפחד (כפי לשון ה"מאור ושמש" בסוף דבריו ששום דבר המפחיד אינו שולט באדם) וזהו בעצם מה שהאריכה התורה הרבה בפסוקים המדברים על יציאת ישראל למלחמות שלא יהיה להם כל מורא ופחד מהאויב כי ה' הוא ההולך לפניו ועמהם, וממילא מובטח שינצחו. והיינו כשירגיש האדם שלא כוחו ועוצם ידו מסייעים במלחמה אלא רק הקב"ה - וזה ע"י "יראת הרוממות" - אזי מנצח הוא את האויב ללא מורא ופחד!

יסוד ב) המלבי"ם על הפסוק בתהלים (קיב-א) "אשרי איש ירא את ה' במצוותיו חפץ מאד" מפרש: "יש הבדל בין ירא מה' ובין ירא את ה', שירא את ה' מורה שירא יראת הרוממות, לא יראת העונש - המצוין במ"ם השימוש. כי הירא מה' אינו חפץ במצוותיו, רק שמוכרח לעשותם מיראת העונש או בעבור תקוות הגמול, לא עבור החפץ במצוה עצמה, אבל הירא את ה', חפץ במצוותיו מאד". עכ"ד.

מעתה מיושבות היטב ב' הקושיות שהקשינו בענין המילדות, שהרי אצל המילדות כתוב "ותראן המילדות את האלוקים" (ולא "מאלוקים") ומכיון שעפ"י המלבי"ם לשון זו מורה על יראת הרוממות, ומכיון שה"מאור ושמש" כתב שמי שיש לו יראת הרוממות אינו מפחד משום דבר בעולם, כי לא שולט באדם שום דבר המפחיד. לכן לא יראו המילדות כלל מפרעה ולא הרגישו שמסכנים עצמן, ולכן שיבחנו הכתוב רק על כך שיראו יראת הרוממות כלשון הכתוב "ויהי כי יראו המילדות את האלוקים"... שזה היה הגורם המכריע למסירתן.

בדרך זו, ועפ"י ב' יסודות אמיתיים אלו, זכינו להבין היטב את כל מהלך המעשה שהתרחש עם יונה הנביא. (ומהוה ראייה למלבי"ם ול"מאור ושמש"): יונה הנביא, כידוע, קם לברוח תרשישה ונכנס לאוניה המפליגה לתרשיש, ויהי סער גדול בים והאוניה חישבה להשבר. "ויראו המלחים ויזעקו איש אל אלוהו..." "ויונה ירד אל ירכתי הספינה וישכב וירדם"...

להחיות את האנשים...

פעם נמצאו שטרות מזוייפים בדירה השייכת לקהילה, בעיירה הסמוכה לפרשבורג. נערכה חקירה נמרצת ומקיפה, החלו לחקור את ראש הקהל וסיימו בשמש. חיפשו בחורים ובסדקים, עד שהחקירה נשאה פרי:

במרתף חורבה השייכת לקהילה נמצאה מכונת הדפסה, ולצידה אוצר שטרות מזוייפים. מיד נערכו מעצרים המוניים, אסרו את ראשי הקהילה פקידה ועובדיה, ואיימה עליהם סכנת מאסר ממושך.

בהגיע השמועה לפרשבורג, נכנס בעל החתם **סופר** לעובי הקורה. הוא טען שמכיר את העצורים וכי הם אנשים כנים וישרים ובטוח הוא שאין ידם במעל. זיפני כספים ניצלו את החורבה השוממת כמקום מסתור, ואותם יש לחפש ולגלות.

השיבו השילטונות: "רבה של פרשבורג אינו יכול לערוב בעד יושרם של בני עיירה אחרת. אך אם רבם יהא מוכן להעיד בשבועה שידיהם נקיות, נשחררם.

נועד החתם סופר עם רב הקהילה ובישר לו את הבשורה. נתכרמו פני הרב: אמנם גם הוא מאמין בחפותם, אבל להשבע על כך? הרי הוא מימיו לא נשבע אפילו לדבר אמת...

הזדקף החתם סופר מלא קומתו וזעק: "יהודים נמקים בכלא, ידיהם אסורות בנחשושיות. מצפה להם משפט קשה ומאסר ממושך. בנות ישראל נמקות ברעב ואין מי שיפרנסן, ואילו כבודו דואג לנוחותו בעולם הבא!! יאמין לי ידידי, כי בעיני הש"ת חשוב שיחוררם מהכלא יותר מתענוגיו של הרב בעלמא דאתי!"

נבעת הרב מקפדנותו של החתם סופר. הוא נשבע לחפותם של האנשים והם שוחררו ממאסרם.

הגדת החת"ס

התמסר בכל נפשו להצילו...

בתחילת המלחמה העולמית הראשונה שבין רוסיה לגרמניה, למד בישיבתו של **החפץ חיים** בחור מגרמניה, בשם אפרים לייבוביץ. בלש מסויים שרצה להראות הצלתו בריגול, התיידד עם תלמידי הישיבה, וכשנדע לו על אזרחותו הגרמנית של אותו בחור, מצא הזדמנות להכניס בכיסו תוכנית של מבצר קובנה.

באותו לילה הקיפו אנשי צבא רוסיה את אכסנייתו של התלמיד ומצאו בכיסו את התוכנית... מיד אסרו אותו, וכל מנהלי הישיבה והחפץ חיים בראשם, עמדו תחת חשד של מעורבים באותו עסק ריגול. לתלמיד היה צפוי עונש מוות.

החפץ חיים לא התחשב בזה שהתערבותו לטובת הבחור עלול לעורר חשדות רציניים. הוא התמסר בכל נפשו להצילו. הוא נסע בעצמו לפרטבורג להשפיע על עורך דין ידוע שיקבל עליו לטפל במשפט, כי שום עורך דין לא הסכים להתערב בעסק מסוכן כזה.

כשהתקיים המשפט בשנת תרע"ז נגד הבחור, הופיעו בבית המשפט, החפץ חיים וחתנו **רבי צבי לוינסון** זצ"ל, וכן הגאון **רבי אלחנן וסרמן** זצ"ל, והעידו שהם בטוחים שהוא חף מפשע. הנאשם נידון לבסוף לעשר שנות עבודת פרך.

כששמע הח"ח את פסק הדין, הודה להש"ת שהצילו מעונש מות, ובאשר לעשר שנות המאסר צחק ואמר: "שוטים שכאלה! וכי יודעים הם השלטונות שיחזיקו מעמד אף עשרה חודשים? וכי הם בטוחים אף בעשרה שבועות?"

ואמנם לאחר חודשיים, בכ"ב אדר תרע"ז, התחוללה המהפכה ברוסיה ומיגרו את הקיסר מכסאו, והנאשם שוחרר מכלאו.

עפ"י תנח"מ

היחיד שבידו לעשות...

בימי מלחמת תש"ה, כששרר מחסור חמור במזון, היה הנאון **רבי עזרא עטיה זצ"ל**, רץ, מתרוצץ, ומתאמץ בכל כוחותיו הדלים, כדי להשיג לתלמידיו מעט מצרכי מזון.

הוא נהג אז לומר: אין הפירוש שחסר מעט אוכל, אלא חסר מעט תורה שעליה העולם עומד, ועל זה מי יתן את הדין, אם לא מי שבידו לעשות!!

לדעתו של רבי עזרא, היחיד שהיה בידו לעשות, זה הוא עצמו. והיה זה לפלא, שהוא בגופו הצנום והרזה שכולו עור ועצמות, הרגיש שעליו מוטל לטרוח בדבר, ועם זאת - כל טרחתו הגדולה היתה כאפס בעיניו, לעומת מעט התורה שתתווסף בעולם.

המורה

"שמו יתרחש ניסא"...

דעתו של כ"ק האדמו"ר מקלויזנבורג - רבי יקותיאל יהודה הברשטאם זצ"ל היתה, שמכיון שנפסק להלכה (או"ח סימן שכט) שאם מצאו אדם חי שנפגע במפולת וראשו מרוצץ, חייבים לחלל עליו את השבת ומפקחין עליו "כדי שישמור שבתות הרבה"...

אף שבמצבו אין סיכוי שיחיה יותר מ"חיי-שעה" ולא יספיק לשמור אפילו שבת אחת... בכל זאת, טען האדמו"ר שבהוראתם זו של חז"ל גרמו לשידוד מערכות בבריא, עד כי בניגוד לכל התחזיות עלול שיתרחש נס והחולה יחיה!

"מכאן" - קבע האדמו"ר - "שעפ"י השקפת התורה, המושג הנפוץ "חשוד-מרפא" אינו מבוסס כלל, ואין בו כדי להתיר לרופאים שינהגו בחולה האנוש, כאילו היה חסר סיכויים לחיות, שמו יתרחש לו נס מחוץ לדרך הטבע!

ומעשה באשה יהודיה בת 75 משוויץ שלקתה ב"אירוע מוחי" והרופאים בחו"ל קבעו שהיא הגיעה לסוף הדרך ועל ילדיה לסעוד את אמם בימיה האחרונים.

החליטו צאצאיה להעביר אותה לדירתם בנתניה, כשהיא מחוסרת הכרה ומחוברת למיכשור רפואי, על מנת שתשיב נשמתה לבוראה בארצו הקדושה כנאמר חז"ל (ירושלמי כלאים פ"ט ה"ד) "לא דומה הפולטה בחיק אמו לפולטה בחיק נכריה"

כאן שכרו להשגחה על האם שירותי אחיות רחמניות מבית החולים "לניאדו" אשר ביוזמהם עצמית פתחו במאבק על הצלת חייה, ואחרי שהועברה למחלקה פנימית במרכז הרפואי, וטובי הרופאים הוזעקו לטפל בה, הוכתר בס"ד מאבקן בהצלחה.

האשה שבה להכרתה, ואחרי טיפול מתאים התאוששה לחלוטין, ולפליאת הרופאים בחו"ל שבה לחיים מלאים במקום מגוריה בשוויץ.

לפיד האש

ופלא עצום הוא: היאך זה יתכן שבכזה פחד נורא, שהאוניה בסכנת טביעה וכל נוסעיה מבוהלים ורועדים ממה שעלול לקרות בכל רגע, מסוגל יונה הנביא ללכת לישון במנוחה ולהרדם: וכאילו לא קרה מאומה, משל שטה לה האוניה על מי מנוחות?

יתכן (בדרך דרש) שזה גופא מה ששאל אותו רב החובל: "מה לך נרדם קום קרא אל אלוקיך"... כלומר: היאך אתה מסוגל להרדם במצב כזה. ב'פאניקה' כזו...! התפלל גם אתה לאלוקיך.

ומה השיב לו יונה הנביא? בדיוק כב' היסודות דלעיל: "עברי אנכי ואת ה' אלוקי השמים אני ירא אשר עשה את הים ואת היבשה" - כלומר: יודעים אתם מדוע אינני פוחד מסערת הים? משום ש"את ה' אני ירא" (לא מ"ה") וכשיש יראת הרוממות מהש"ת: "אי אפשר לשום דבר המפחיד לשלוט באדם"... (כלשון המאור ושמש) כי הים עצמו תחת שליטת הש"ת.

ומה היתה תגובת האנשים אחרי גילוי מרעיש כזה של יונה? "ויראו האנשים יראה גדולה! (שלא כמו הנאמר קודם רק "ויראו המלחים") והיינו שעתה התווסף להם גם פחד מהקב"ה! ועוד יותר בהמשך שהשיגו "יראת הרוממות" כשראו בעיניהם גדלות ה' ככתוב: "ויראו האנשים יראה גדולה את ה' ויזבחו זבח לה' וידרו נדרים".

יראת הרוממות הזו מהקב"ה, לא רק שמגינה ומצילה מכל דבר מפחיד שיטנו בעולם. אלא שבפועל היא מרבה ומאריכה חיים! ומצינו זאת בכמה מקומות. וכדוגמת מה שאמר דוד המלך ע"ה "גם כי אלך בגיא צלמות לא אירא רע כי אתה עמדי" והיינו, שה"את ה'" נמצא עמו, ומכח זה גם התייצב מול גולית האימתני ולא פחד ממנו כמו שאמר לו "אתה בא אלי בחרב ובחנית, ואני בא בשם ה' צבאות אלוקי מערכות ישראל".

וכן אמר שלמה המלך במשלי (פ"י-כז): "יראת ה' תוסיף ימים ושנות רשעים תקצרנה" וכפירוש הגר"א שם שהפחד והדאגה מקצרים ימיו של אדם. ולכן כשאדם רשע וממילא ירא מכל דבר המפחיד מקצר זה את ימיו, אבל כשירא רק מהש"ת ואינו ירא מזולתו זו סיבה שיתווסף לו ימים.

נוכל לרמוז זאת בפסוק שאמר יוסף לאחיו: "זאת עשו וחיו את האלוקים אני ירא" רמז להם בזה כי אם רוצים לחיות ולא לפחד ממנו וממצרים, יש להם את ה"סגולה" של "את האלוקים אני ירא" (שלפי המלבי"ם זוהי יראת הרוממות) וכשישנה ליראה כזו, שוב אין פחד אחר, וזו סגולה לחיים כאמור. (ויש כאן גם רמז לסגולה הידועה של הגר"ח מוולוז'ין זצ"ל לחשוב בעת צרה "אין עוד מלבדו")

ויתכן לרמוז יתר על כן, שהרי יוסף הכיר את גבורת אחיו ואת מה שעשו לשכם ולא רצה שיצאו במלחמה נגדו, לכן אמר להם כי יש לו את הכח המגן של יראת הרוממות מהש"ת, שלא ינסו לצאת נגדו.

וכן מצינו אצל אברהם אבינו שהיתה לו יראת הרוממות מהש"ת, כמו שכתוב אחר עקידת יצחק "ענתה ידעתי כי ירא אלוקים אתה" ועובדה זו באה לידי ביטוי מעשי שהשכים בבוקר בזריזות לקיים ציווי ה' לעקוד את בנו, אבל זה גם מגלה לנו באיזו אמונה ורוגע קיבל את הציווי הזה עד שיכל לישון במנוחה ולהשכים בבוקר.

ומכאן זה של יראת הרוממות - שהיא שלימות האמונה וההכרה שאין בעולם מי שיכול להזיק לו ללא רצון ה', ואין בעולם מי שיכול לעזור לו מבלעדי הש"ת ש"אין עוד מלבדו" ו"אפס זולתו" - יצא אברהם להלחם כנגד המלכים וניצחם! ולכן כשאמר לו מלך סדום "תן לי הנפש והרכוש קח לך" אמר לו אברהם: "הרימותי ידי לקל עליון אם מחוט וכו' ולא תאמר אני העשרתי את אברהם". כלומר: מכיון שלא כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה, לא מגיע לי מאומה, וזאת גם כדי שלא תאמר - היד, "אני העשרתי" שלא "עוצם ידי" היא שגרמה לעושר הזה...

וזה מה שלימדה אותנו התורה במלחמת עמלק, שלא יעלה על דעתנו ש"כוחינו ועוצם ידינו" מנצחים במלחמה, לכן הראה זאת משה רבינו בהרמת ידיו לשמים שרק אז ניצחו, וכדברי התנא (במשנה ר"ה) "וכי ידיו של משה עושות מלחמה? אלא כשיראל משעבדין ליבם לאביהם שבשמים היו מנצחים" וכו'.

בדרך זו נבין גם את הפסוק הנאמר בעורכי המלחמה: "מי האיש הירא ורך הלבב ילך וישוב לביתו" (דברים כ-ח). ופירש רש"י: "רבי יוסי הגלילי אומר הירא מעבירות שבידו... ולכאורה תמוה: וכי רק בידו יש עבירות, הרי אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא? ומה פשר הלשון "מעבירות שבידו"? יתר על כן: הרי יכול להרהר בתשובה ולהתוודות על העבירות שבידו ויסלח לו?

אלא לאור האמור, "עבירות שבידו" הכוונה לאותם עבירות שנגרמות מהתכוונה הפנימית של "כוחי ועוצם ידי" שזו מדה הפוכה מיראת הרוממות המגינה בעת צרה, וכשמרגיש שאין לו את היראה הזו עליה נאמר "יראת ה' תוסיף ימים" אלא יש לו את הפחד הטבעי שיש לרשעים מהאויב, יש בזה אכן סכנה גדולה עבורו, ולכן ילך וישוב לביתו.

ומי כעמך ישראל

בין איש לרעהו – סיפורים בני זמננו

בדרכו! / הרב נפתלי וינברג

* * *

לא פעם אנו שומעים על בחור-ישיבה שאומר שהר"מ או המשגיח שלו אמרו לו "אתה שווה 600,000 שקל". במקרה כזה, גם אם הבחור לא חשב זאת מעצמו, האם נצפה ממנו שלא להשתכנע? במהירות האור הוא מגיע למסקנה אני אכן שווה את זה, ועל סמך זאת דוחה בנות ישראל מושלמות וצדקניות. וכאן נשאל בכאב: מנין נובע הדבר הזה, ממקור של טוב או חלילה?...

אם זה נכון שכך יעצו לו רבניו, למרות שחושבים שהם עוזרים לבחור, לדעת הרבה מגדולי ישראל הם טועים וגורמים לו ולעם ישראל נזק עצום כפי שרבי אהרן לייב זצ"ל אמר, ובפרט בטווח הארוך. ולאידך גיסא אם מציעים לבחור סידור מלא והוא מסרב זה מראה על בחור איכותי מאוד.

האם זה מה שתכנן מרן החזון איש זצ"ל כאשר ביסס וייסד את עולם התורה?! האם הוא התכוון חלילה להותיר אלפי בנות ישראל שילבינו פניהן ושערותיהן?! גם ילד קטן מבין שלא לזאת כיוון החזון איש, אפילו ילדה קטנה יכולה להבין שהמראה במקרה הזה עקומה!

מה בדיוק מונח מאחורי הדרישות הכלכליות? מה בדיוק מצפים מאבי הבנות? הלוא גם אם ימכור איש את ביתו (צעד שלא נדרש הלכתית מאדם גם לא במצבי קיצון) זה לא יספיק לכל הבנות! אז מה בדיוק מציעים לו? לחץ דם? סוכרת? מחלות לב? אירוע מוחי? רח"ל.

רבי אהרן לייב זצ"ל מאוד כאב את המצב. לא היה בידו לכפות אף אחד, אך הוא הביע את דעתו הברורה והצלולה יותר מפעם אחת - ובמילים תקיפות למדי.

* * *

אמנם, המצב התחיל להשתנות לטובה לפני מספר שנים. גם לנו היה חלק בכך בזכות עשרה, או יותר, מאמרים נוקבים שפרסמנו בענין. בשעתו נערכו כנסים ברחבי הארץ, והענין החל לחלחל לדעת הקהל. אך המחלה עודנה קיימת. עדיין שומעים על מחנכים בישיבות שמעודדים בחורים לדרוש - וכדי בזיון וקצף.

לאחרונה הגיע לאוזני שמעה של שדכנית יקרה שתחיל, אשר מתמקדת במשפחות שלא מדגישות את הנושא הכספי. משפחות שרוצות להמשיך לחיות גם אחרי נישואי הילדים... קיבלנו את רשותה לפרסם את פרטיה, בתקווה שכך נהיה שותפים בהקמת עוד כמה בתים נאמנים בישראל בדרך המסורה והאמיתית.

גב' א. גולדנטל 054-221-4437

אנו פונים מכאן לכל שדכן / שדכנית שמעוניין לרכז ולטפל בהצעות "ללא דירות", לכתוב לנו ונשמח לפרסם זאת לתועלת הציבור.

לאחרונה התבקשתי לכתוב על נושא חשוב. משמים גלגלו שזה יהא סמוך להסתלקותו של מרן רבי אהרן יהודה לייב שטיינמן ז"ע, שהנושא הזה היה קרוב לליבו.

* * *

מאות אלפי איש זרמו לבני-ברק מהרגע-להרגע. אף אחד עדיין לא ספר את נחילי האדם שנתקעו בדרך. למרות שהוא מצדו רשם בצוואה "מספיק שיהיו רק עשרה אנשים בהלוויה"... בכל-זאת ביקשו כולם לחלוק כבוד למנהיג האהוב!

מתוך נקודה זו נאמר: אם חפצים לכבד את דמותו, הדרך הכי נכונה ומדויקת לעשות זאת היא פשוט **לצעוד בדרכיו וזה אף לפני לימוד משניות או אמירת תהילים לע"נ**.

אולי נפתח את הנושא בחידה הבאה: השבוע - לפני 74 שנה - התקיים בציריך שבשווייץ שמחת נישואיו של רבי אהרן לייב. כמה מוזמנים השתתפו שם לדעתכם?

15 מוזמנים בלבד! בשל דרישתו של רבי אהרן לייב זצ"ל לחיסכון בהוצאות, שמומנו מכספי צדקה של נדיבים יהודים מקומיים (ספר אעלה בתמר - בריסק עמוד רל"ד)

וכן. זה לא מנע ממנו לצמוח גדול-הדור!...

* * *

כל ימיו ברח רבי אהרן לייב זצ"ל מן הכבוד והגאווה ומרמת-חיים גבוהה. התנגד לדרישות "סידור-מלא" מצד חתנים, ובז בכל הרמ"ח והשס"ה בתרבות הפינוק שהפכה להיות מקובלת בשנים האחרונות. חתם במו ידיו על איסור לעודד בחור לדרוש דירה. ומי שעושה זאת? יזכה לא פחות לתואר רשע מרושע. רח"ל. "מה הוא רוצה?" שאל בכאב "שהורי הכלה ימותו!?"

אמנם, מסתבר שיותר קל ללמוד משניות לעילוי נשמתו, מאשר לחקות את אורחות חייו הסגפניים - אבל עלינו לכל הפחות לצעוד בכיוון הנכון! להתבונן בתמורות הרבים שהציב - עליהם מופיעים ערכי צניעות, וויתור ומסירות נפש בעד השלום.

בהיותו זקן מעל גיל גבורות (העובדה שבחסדי השם האריך ימים לא הופכת אותו לצעיר בגיל זה...) נטל את כל שמונים ושלוש שנותיו ויצא למסע בארה"ב יחד עם כ"ק אדמו"ר מגור שליט"א. מסע משותף זה היווה הכרזת-שלום דרמטית בציבוריות השסועה עד אז. בשנים הבאות הם יצאו שוב למסעות משותפים בארה"ב, קנדה וצרפת. זה לא היה קל עבורו, זה היה מחליש, מעייף ומתיש (באחד המסעות אושפז בב"ח 'מאונט סיני' במנהטן בחשד לאירוע לבבי) אך הכל היה כדאי עבור בשורת השלום והאחדות.

אנו רוצים לפעול לעילוי נשמתו? לא נסתפק בלימוד משניות בלבד! נחיה בשלום, בצניעות ובפשטות לעילוי נשמתו! נמחך מהלכסיקון שלנו את צמד המילים "מגיע לי"

היית מעורב בסיפור שקשור לבין אדם לחבירו? שמעת ממקור ראשון?

ספר לנו עכשיו! פקס: 077-7671812 דוא"ל: ahavemet@012.net.il

באיך תערוג

פנינים על פרשיות השבוע וליקוטי ענייני דיומא
מרבן של ישראל מרן הגראי"ל שטינמן זצוקללה"ה

בס"ד | גליון 238 | שנה ה' | פרשת שמות | שנת תשע"ח

שיחה לפרשת השבוע

זוכים יותר לכל העניינים שקשורים לתורה ורוחניות, וצריך להתחזק בזה מאד, כי ענין זה הוא מהעיקרים.

טנא מלא ברכה

לידידנו הדגול חו"ב
איש האשכולות

הרה"ג רבי
ישראל אשר שטינמן
שליט"א ומשפ'

נכדו חביבו של מרן רבנו זיע"א
אשר היה לנו לעזרה ולסיוע בכל
עניני הוצאת הגליון כאיל תערוג
וכן בכל העניינים.

וזכינו הרבה דברים לברר אצל מרן
רבנו זיע"א על ידו ובזכותו,
ופתח בפנינו אוצרותיו הגדולים
המלאים מתורת מרן זיע"א.

וכן בכל עצה ותושיה עמד לימננו
בכל זמן ובכל עת בסבר פנים יפות
ובמדות נאצלות ומיוחדות

לרגל שמחת נשואי בתו
הכלה תחי' עב"ג נ"י

יזכו לראות מהם רוב נחת וייקמו
ביתם על אדני התורה והיראה
וישכון באוהליהם אהבה ואחוה
שלום ורעות ויראו דורות ישרים
מבורכים בבנין עדי עד

בברכה מעומקא דליבא
מערכת כאיל תערוג

נ"ב. לרגל השמחה יצא לאור בס"ד
קונטרס כאיל תערוג עניני שיזוכין
ונשואין. וניתן לרכשו בבני ברק
בחנות גלפז רח' רבי עקיבא.

הגאולה, התורה לא קוראת להם בשם הרגיל שנקראו בלידתם, אלא משום שבמדרגתם כעת הם במצב הראוי לכל עניני הגאולה והמסתעף מזה, כגון אכילת המן מתן תורה ובנין המשכן.

כי בגאולת מצרים לא ה' המכוון רק גאולת השיעבוד הגופני, אלא כל הענין שבגאולה ה' לעשות מהפכה בכל מהלך העולם, שהרי לאחר הגאולה ומתן תורה נה' עולם חדש, וזה בא רק כיון שהיו ראויים לזה.

ואם כי חטאו והיו שקועין במ"ט שערי טומאה, ונתן להם ב' מצוות להתעסק בהם דם פסח ודם מילה (כמש"כ רש"י ב' בא י"ב ו'), אעפ"כ ה' גרעין שיהיו שייכים לגאולה לפי מצבם, וע"ש זה קראה התורה כאן את שמות השבטים.

ואע"פ שלכל שבט ה' איזה חלק מיוחד, ואיך אפשר לומר שכולם שייכים לכל הדברים? צ"ל שזה נחשב שה' לכולם, משום דכשיש אחדות כל מה שיש לאחד זה משלים גם לשני (וכענין שאמרו דא"א שכל א' יקים את כל התרי"ג מצוות, אבל מ"מ כלל ישראל ביחד מקיימים את כולם) וע"י שיש אחדות כל מעשה ומדה שיש לאחד נחשב לכולם.

והנה בפ' שמות (ב' י"ג) כשמשנה ראה שני אנשים עברים נצים וגו', ואמר לו להרגיני אתה אומר כאשר הרגת את המצרי, כתוב וירא משה ויאמר אכן נודע הדבר, ופרש"י ומדרשו דאג לו על שראה בישראל רשעים דלטורין, אמר מעתה שמא אינם ראויים להיגאל.

הרי אע"פ שראה רק אחד שיש בו מדה רעה זו, הוא פחד שמא אינם ראויים להגאל, כי הגאולה תלוי בזכויות של כל כלל ישראל, ואם אין אחדות הזכויות לא נחשבים לכלל כולו, ובאמת איתא ביומא (ט' ב') שביהמ"ק השני נחרב בעון שנאת חנם, וכל דור שלא נבנה ביהמ"ק בימיו כאילו נחרב בימיו.

עכ"פ אנו לומדים שכדי לזכות לגאולה צריכים להיות ראויים, וחז"ל ביארו שע"ש גאולתם נקראו השבטים כאן, דדרגתם היתה דרגת גאולה שזה שמותם, כי עיקר השם שהתורה קוראת לאדם הוא דרגתו, ודרגתם היתה שייכת לגאולה ולאכילת המן ומתן תורה ובנין המשכן, כי הם היו שייכים לכל זה.

והנה באבות (פ"ו מ"ה) תנן דאחד ממ"ח דברים שהתורה נקנית בהם הוא להיות נושא בעול עם חבירו, והצורך לקנין זה אינו רק כדי לזכות לגדול בתורה, אלא לכל העניינים של תורה נצרכים לזה, ומה שיותר שייכים לזה

שמות השבטים נזכרו ע"ש גאולת ישראל

הנה בחומש שמות כתוב מעניני שיעבוד מצרים, ואח"כ מהגאולה ומתן תורה ובניית המשכן, ובתחילת החומש התורה תוזרת ומזכירה את שמות השבטים ראובן שמעון וכו'.

ובמד"ר (שמות א' ה') איתא ע"ש גאולת ישראל נזכרו כאן, ראובן שנא' ראיתי את עני עמי, שמעון ע"ש וישמע א' את נאקתם, לוי ע"ש שנתחבר הקב"ה לצרתם מתוך הסנה וכו', יהודה ע"ש שהודו להקב"ה, יששכר שנתן להם הקב"ה שכר שעבודם ביזת מצרים וביזת הים וכו', זבולן ע"ש שהשכין הקב"ה שכניתו בקרבם וכו' ואין זבולן אלא ביהמ"ק וכו', בנימין ע"ש ימינך ה' נאדרי בכה, דן ע"ש וגם את הגוי אשר יעבודו דן אנכי וכו', נפתלי ע"ש תורה ומצוות שנתן להם הקב"ה וכו', גד ע"ש המן שהאכילם הקב"ה שהוא כזרע גד, אשר ע"ש שהיו מאשרין אותם וכו', יוסף ע"ש שעתידי הקב"ה להוסיף ולגאול את ישראל וכו' (ובתנחומא אות ג' איתא כעין זה בשינוי קצת).

והנה כשכתוב בפסוקים בפרשת ויצא שהשבטים נולדו, מפורש טעמים אחרים על שמותיהם, דלאה קראה ראובן ע"ש כי ראה ה' בעיני, וכן בשאר השבטים ולא כתוב טעמים אלו הנזכרים במדרש.

ואפי' אם נאמר דמשמים ה' הכונה בשמותיהם לטעם שכתוב במדרש, אלא שהקב"ה נתן בפי האמהות סיבות אחרות לקרוא את בניהם בשמות אלו, עדיין צ"ב למה המדרש מפרש את טעם שמותיהם כאן, ולא בפרשת ויצא שכתוב את לידתם וקריאת שמותיהם?

ועוד צ"ב מאי נ"מ במה שאפשר להבין כך בשמותיהם, הרי אפשר גם לפרשם באופנים אחרים, ועוד צ"ב מה הלימוד והענין במה שכל זה נרמז בשמותיהם מאחר שכל העניינים האלו כתובים מפורש בפסוקים?

והנה מצינו שכתוב בפסוקים שמות אנשים לא כשמות שנקראו, כגון מה שיוכבד ומרים נקראים בשם שפרה ופועה (עני' רש"י ב' שמות א' ט"ו), וכן ליתרו היו ז' שמות (כמש"כ רש"י ב' יתרו י"ח א'), אע"פ שמסתמא בני אדם לא קראו לו בכולם, אלא שכל השמות הם ע"ש מעשיו ומדרגתו.

ולפי"ז כשהתורה מתחילה לדבר מהשתלשלות

עוד על פטירת הרבנית
מרשימות הרה"ג רבי יצחק לוינשטיין זל"ה

[יום שישי י"ג סיון] ההסכם

ביום שישי שבוע וחצי קודם הפטירה, הרבנית עוברת טיפול באיכילוב, וכאשר היא גומרת את הטיפול היא בהכרה חלקית. הייתה שאלה להיכן להביאה ובסוף הוחלט על 'מעייני הישועה'.

רבינו מתעניין כל הזמן אם היא חוזרת להכרה.

ביום ראשון ר' שרגא ברלין מתקשר ומודיע שעכשיו העבירו אותה למרפסת של מעייני הישועה, והיא מתקשרת עם הסובבים. ר' שעה אחי נמצא בבית מרן לפני השיעור, אני מעדכן אותו שהרבנית בהכרה. מרן מורה לו מיד שהוא רוצה לנסוע אליה. ר' שעה אומר לו: אני יקרא לר' יצחק רוזנגרטן, אבל מרן אומר לו: תביא מונית וניסע מיד.

כעבור זמן לא רב מרן חזר הביתה עם קורת רוח. לשאלתי מה הביאור לקורת רוח זו סיפר לי מרן שהיה לו 'הסכם' עם הרבנית שמי שיהיה ח"ו ש"מ ראשון, השני יבוא אליו ויאמר איתו וידוי, ועכשיו שהרבנית הייתה בלי הכרה היה מאוד לחוץ שמא לא יקיים את הסיכום ביניהם, ולכן תיכף ששמע שהיא בהכרה נסע אליה ואמר איתה ו'ידוי' וחזר לביתו. נורא נוראות.

[יום ראשון כ"ב סיון] נתינת צדקה בעודה בחיים

מרן יושב בחדרו, וד"ר רוטשילד מודיע מידי פעם שמרן יבוא, ובינתיים חוזרים הביתה ומרן חוזר לשיעוריו כמידי יום ביומו. מרן בחדרו מבקש לשאול את ד"ר רוטשילד אם יוכל לומר עוד שיעור אחת, ד"ר רוטשילד אומר שאפשר. [זה מה שמעניין את רבינו כשאשתו על ערש דווי].

ואז מרן מתנדנד מתוך עמל המחשבה בכסאו ופונה אלי ושואלני: מה יותר טוב לנשמה - מה שעושים בחיים, או מה שעושים לאחר מיתה? ואומר תיכף: מה שעושים בחיים.

וממשיך מרן: יש לי הסכם עם הרבנית שכל ראש חודש אני ייתן בשבילה צדקה [כידוע מרן חושש בנתינת צדקה של נשים, שמא זה של בעליהם] ללב לאחים ולרבנית אומי יודע אם הרבנית תזכה להגיע לראש חודש. אז קח עכשיו את הכסף של הצדקה הלזו ותיתן בשבילה. ונתן לי סכום כסף ומיד זכתה לעשות עוד צדקה בחייה.

שנה של יסורים

רבינו הקדוש אמר לפני שלש שנים להרב ז, א, בהאי לישראל: יש צדיקים שמקבלים יסורים י"ב חודש לפני שהולכים מן העולם, וזה מכפר להם במקום הגיהנום.

וכידוע שרבינו נפל למשכב בכ"ה כסליו נר א' דחנוכה תשע"ז, ומאז סבל יסורים נוראים, ונפטר מן העולם בכ"ד כסליו תשע"ח, כך שעברו עליו בדיוק י"ב חודש של יסורים, כדי להגיע זך ונקי לחיי עולם הבא.

וידוי

כותב הרה"ג ר' גדליה הוינסברג שליט"א שמעתי פעם מרבינו שבזמנים קודמים אדם שהיה הולך למות התברא קדישא היו נכנסים אליו ואומרים איתו וידוי וכמ"ש בשו"ע, אמנם כהיום אין עושים כמעט כן כיון דבזה מסכן החולה והפחד יכול לקרב מיתתו, ולכן לצערנו הרבה מתים ללא וידוי [בפרט שה' ירחם יש מיתות פתאומיות, של"ע אדם מקבל התקף לב ולאחר זמן קצר כבר אינו כאן] ומהאי טעמא באמת יש מעלה לאלו האומרים וידוי כל יום ב' וה', אלא שצריכים לאומרו ביישוב הדעת ולא במרוצה.

ומזה הטעם התפעל מאד רבינו כששמע בניחום אבלים של בני הר"ר ישראל זלושינסקי ז"ל שמנהגו היה לומר כל לילה לפני השינה וידוי, (היה לו פנקס יומי של חשבון הנפש) ולבסוף אופן פטירתו היתה בפתאומיות ובמהירות.

ורבנו נהג לומר כל לילה לפני השינה וידוי, וכשהיה בבית חולים היה אומר וידוי כמה פעמים ביום.

ופ"א בליל שבת הי טרוד ונסער בשאלה איך יתכן שאסור להתודות בשבת הרי זה ממש פיקוח נפש להישאר עם העבירות.

הסעיף שנמחק מהצוואה

סיפר הרה"ג ר' יעקב אריאל שליט"א בהספד בשכונת נאות יוסף: היה בירושלים יהודי בשם רבי שמעון ז.ו. הוא כתב צוואה כל מיני דברים ובתוך הדברים כתב שיעשו לו ארבע מיתות בית דין לפני הקבורה, ובחיינו כבר דנו אם לקיים את זה או לא, והלכו הגר"ש שעיין בצוואה ואמר כי מצוה לקיים

את דבריו אבל מה שכתב לנהוג בו הרבה מיתות בית דין יש לכאורה דיוק בגמ' סנהדרין מ"ז שזה רק דיעבד, כי שם מובא כל עניני הנפטר ושם כתוב הלשון 'חיה גורתו' וממש רק דיעבד שגררה אותו אז זה כפרה, אבל לא אחר הפטירה. וסיפרו את זה לרבנו זצוק"ל.

ולפי החשבון נראה שאז מחק מרן את הסעיף של לקיים בו ארבה מיתות בית דין, כי לפני זה כן כתב את זה וכמו שכתב היסוד ושורש בצוואתו...

על הצוואה

הגר"י רוזן בימי השבעה אמר שהנה בשנת תשי"ד מרן ביקש לכתוב צוואה וביאר: כי הוא אחז שגדולי הדור מגינים כפשוטו על הכלל ואחריהם סר צילם ופיחד על עצמו ממש.

ושמענו מג"א שליט"א שאמר בדרך הרגש שרבנו לא אוסר לקרוא על שמו אלא מייעץ. כי תמיד ששאלו אותו לאסור דברים וכדומה אמר אני יכול לאסור?

אינו ניזוק כל היום

הגר"י פישר זצ"ל היה אומר שמי שמקפיד להתפלל כותיקין נאמר עליו שלא ניזוק כל היום ובדרך כלל ראה שאנשים אלו נפטרו מאחרי עלות השחר ועד הנ"ץ שעדיין לא התפללו באותו יום. וגם רבנו שהקפיד בעשרות שנותיו האחרונות על תפילה כותיקין ואף כשזה עלה לו במאמץ רב, התחילה פטירתו בשעה 6 לפני שהתפלל תפילת שחרית כותיקין.

צוואת הרעק"א

ארע פעם שרבנו דיבר בהתרגשות אודות צוואת רעק"א והזכיר מה שביקש מבניו בצוואתו 'שביום השנה [-יאריציט] יעשו משמרות וילמדו כל המעת לעת'. אחד העומדים בחדר של רבנו שאל מדוע לא ביקש מהם שיבואו ויעלו על קברו. ורבנו התרעם עליו ואמר: מה יש להם לעשות שם?

וזה לשון הגרעק"א: בני ובנותי לא יתענו ביום היאריציט, אבל ילמדו כל הלילה וכל היום ההוא בלי הפסק, ואין הצורך שהם בעצמם ילמדו, אלא יכולים להעמיד אחרים תחתיהם שילמדו [-היינו הוראה גם לבנותי שאינן יכולות ללמוד] ולתת להם שכרם, רק שיהיה בענין שלא יהא הפסק מתחילת הלילה עם התחלת היאריציט עד תחילת הלילה סוף היאריציט.

וז"ל רבנו בצוואתו או' ז' - בימים שהמנהג ללכת אל הקבר, מכל מקום לא יבזבזו יותר מדי זמן בעבור זה, ויותר כדאי להתחזק ללמוד בסדר ומלדבר על דברים בטלים.

לא אכפת לו אם יהיה מנין בלוייה

וז"ל רבנו בצוואתו הקדושה: אות ג' - לא להדפיס מודעות על הלווייה, לא להודיע ברמקול או ברדיו, מספיק שיהיו רק עשרה אנשים בהלווייה. כשנפטר מרן הגראמ"מ שך זצ"ל אמר רבנו זצ"ל הייתה לו הלווייה של מאות אלפי בני אדם, אבל שמעתי שהוא התבטא שלא איכפת לו אם בהלווייתו יהיו רק מנין אנשים. ואם אף זה לא יהיה, גם תהיה חלות קבורה. כולם מתפעלים מכך, אבל האמת שכשמדובר באדם כה גדול כמו הראש ישיבה זצ"ל, איך בזה חידוש, אדם שלא מורגל בכך, בשבילו אלו חדשות.

בגמ' בפסחים (ג, ב) כתוב בעושים שלא לשמה, זה 'עד שמים'. אך בעושים לשמה, זה מעל שמים. וכי כשמדובר באדם כה גדול כמו הגרא"מ שך, האם אכפת לו כמה אנשים יהיו בהלווייה שלו? יעקב אבינו קבר את רחל לבד, האם רחל נחסרה משהו מכך? אמנם הציבור בהמוניו הוא שרצה לכבד את גדול הדור, אבל הגרא"מ שך לכשעצמו בודאי לא אכפת לו. בזה אין חידוש, המיוחד הוא מה שיש הגרא"מ שך שכל חייו עסק בתורה לשמה והיו בעושים לשמה, מעל שמים...

הקב"ה ממלא שנותיהם של צדיקים מיום ליום

העיר ח"א שליט"א הנה רבנו הקדוש והטהור זצ"ל נולד ב"ד חשון תרע"ה ונפטר בכ"ד כסלו. וכתב האור החיים בפר' וילך (לא, א) כתב והודיע הכתוב במה שאמר וידבר את וגומר שהרגיש בהליכתה והכיר שהגיע קצו ביום ההוא כאומרו בן מאה וגו' אנכי היום ואמרו ז"ל (ר"ה י"א) היום מלאו ימי ושנותי, ואם תאמר מנין ידע משה בדיוק יום המיתה, הלא אמרו ז"ל כי מיום שינוסו הצללים עד יום המיתה הם ארבעים יום, ומי יודע הדברים יותר ממשה והשכיל ידע יום קצו, והכרה כזו מושגת היא לגדולי עולם, ועיין מה שפירשתי בפסוק (בראשית מ"ז כ"ט) ויקרבו ימי ישראל נמצא א"כ שביים לידתו של רבנו עבר נסתלק הצלם ונתמלאו ימיו. [א"ה וכידוע מה שסיפר החזו"א נפטר ארבע ימים לאחר יום הולדתו, והגר"ז [בעת שבא לנחם] אמר שבאמת היה זמנו להסתלק מן העולם ביום הולדתו, כמו שאחז"ל הקב"ה ממלא שנותיהם של צדיקים מיום ליום, רק עשה הקב"ה טובה לכלל ישראל, ונתן מתנה את החזו"א לעוד ארבעה ימים...]

בשבת קודש חל יום היארצייט של מרן רבי משה סוקולובסקי זצ"ל האמרי משה

באותו זמן התפתח ויכוח מעניין בין אחד מבני המשפחה לבין ראש הישיבה האמרי משה, אחרי שרבנו קרא את הפרשה בבר מצוה, שאחד מבני המשפחה אמר שמכיון שרובנו יש חוש לקרוא בתורה, וקורא יפה ומדוקדק, ולכן כדאי שיהיה בעל קורא, וכך במשך הזמן ידע היטב את החמשה חומשי תורה, וכן כחמישים ההפטרות של ימות השנה, אך האמרי משה טען שחבל על הזמן של רבנו שיצטרך להשקיע כדי להכין את הקריאה, ויחסר לו בלימוד גמ' רש"י ותוס' והוא צריך להשקיע בתורה כדי שיוכל להיות גאון הדור ולא רק להיות בעל קורא. [ושאלו גם את הגרי"ז מה לעשות, ורבנו לא זוכר מה ענה]. ואמר רבנו בענותנותו שלמעשה גאון הדור לא נהיית, ואם הייתי חוזר על קריאת התורה, הייתי לפחות נעשה בעל קורא מעולה.

לאור הנרות

בעת שלמדתי בתורת חסד לא הייתה עדיין תאורת חשמל, והיו לומדים לאור הנרות, וכל בחור היה מחזיק אצלו נר ולומד לאורו, והיה בחור מבוגר בשם יצחק בלושטיין שהיה מונח לפניו בתוך הסטנדר ארגז עם נרות, וכל פעם כשהיה נגמר הנר, היינו פונים אליו לבקש נר חדש. ויצחק הנ"ל היה קורא גמ' רש"י תוס' ולא היה מפקיץ באמצע ענין, ופעם אחת כשבאתי לבקש ממנו נר, היה באמצע לקרוא תוס' ארוך מאד ביבמות (י, א) והייתי צריך להמתין עד שיסיים את התוס' - כך היה הלימוד אז.

כמו כן, בליל ט"ו באב היו מוסיפים בסדר הישיבה עוד רבע שעה ללימוד, לקיים מה שאחז"ל (תענית לא, א) להוסיף בלימוד. (פרי חיים גליון 87) [ולא הייתה נהוגה בישיבה חופשת בין הזמנים, אלא במשך חדשי הקיץ החמים, אז היו יוצאים מפעם לפעם בחורים בודדים שהיו צריכים מנוחה, למקומות קיט להינפש, ומדגיש רבנו 'שהישיבה תמיד המשיכה' ולא בטל בית המדרש אפילו יום אחד].

פטירת האמרי משה

כשנפטר האמרי משה מאירוע מוחי רח"ל, בתקופה ההיא כבר למד רבנו בקוברין, והיו שם עשרה בחורים מבריסק [רבנו היה הצעיר שביניהם] ונסעו כולם ללוויה, והיה שלג גדול והיו צריכים ליסוע עם 'שְׁלִיט'ן' - מגלשת שלג, ויצאו מקוברין בשעה תשע בבוקר והגיעו ללוויה בשעה שבע בערב, וכבר היה אחרי הקבורה, והגיעו באמצע הספד של הגי"ר אברהם יצחק גרשונביץ 'הז'אבינקר רב'. ואח"כ הספידו עוד שני רבנים מהאיזור ואחד מהם היה רב העיירה צרנפיץ.

קריאת שם בנו על שמו

רבנו קרא לבנו הגדול 'משה' על שם רבו האמרי משה, ואמר שמכיון שנפטר בלי זש"ק, ואין מי שיקרא על שמו, לכן קורא על שמו, עוד לפני שקרא על שם הוריו הי"ד. כיון שעוד לא היה ברור בודאות שאינם חיים, כי אין עדים שראו שנהרגו ורק ידוע שכל תושבי בריסק נהרגו. ורגיל היה רבנו לתת למתנות בר מצוה את ספרו של רבו 'מלאכת יו"ט' על מסכת ביצה [וסיפר רבנו שבזמנו אחרי פטירת האמרי משה היו שסברו שלא כדאי להוציא את ספרו 'מלאכת יו"ט', כיון שזה נכתב קודם שקיבל תורת הגרי"ח מבריסק, אמנם אשתו האלמנה הפצירה להוציא את זה מפני שלא הניח זש"ק, והוציאו את זה, והיה לתועלת גדולה].

ישיבה על קברו

רבנו זכה להקים ב' ישיבות קטנות על שמו, ישיבת תורת חסד באלעד, וישיבת אמרי משה בירושלים. וזה אשר כתב רבנו לרגל יום היארצייט: לבני ישיבתנו הק' 'אמרי משה' שנוסדה ע"ש ולזכרו של מו"ר הגי"ר משה סוקולובסקי זצ"ל ראש הישיבה בבריסק שהי' עמל ויגע בתורה ביותר. ד' עליהם יחי'

הגמ' בב"ק (טו, ב) אומרת על הפסוק שכתוב אצל חזקי, וכבוד עשו לו במוותו, מלמד שהושיבו ישיבה על קברו, והיינו שבזכות שהרבה תורה בישראל צריך שגם במוותו ירבה תורה בישראל, ומה שהתלמידים יותר יתחזקו בלימוד התורה יגדלו להיות ת"ח גדולים וע"י זה יתרבה תורה בישראל. ונקוה שבאמת יצאו ממקום תורה זה ת"ח ויר"ש אשר ע"י יתרבה תורה בישראל ונזכה בקרוב לגאולת עולמים בבא"ס. י"ח טבת תשע"ז לפ"ק. בני ברק יצ"ו.

ובכנס היסוד לישיבה שהתקיים בבית רבנו, אמר רבנו שעיקר הענין בשם הישיבה אמרי משה הוא לגודל יגיעתו בתורה וגודל שקיעותו של האמרי משה. ואת זה היה ראוי להחזיר לתלמידים שהם מתכוננים להמשיך את שלשלת הזהב של היגיעה העצומה בתורה. והוסיף ואמר: ראשי ישיבות היו הרבה, ואולי אפילו גדולים יותר, אך מעלתו המיוחדת ביגיעת התורה, בזה אין דומה לו בין שאר מרביצי התורה בדורו. (מפי בן רבנו הגרי"מ)

רבנו זצוק"ל למד בישיבתו תורת חסד שבבריסק וכל השנים היה שומר את היארצייט והיה מתפלל ואומר קדיש לזכרו שלא השאיר זש"ק והרבה תועלת רוחנית קביל מרבו זה. ונביא כאן חלק מהפרק אודותיו מתוך הספר 'כאיל תערוג גדולי הדורות' שעתידי לראות אור בס"ד במהלך השבוע הקרוב.

רבי משה סוקולובסקי נולד לאביו רבי שמואל בשנת תרכ"ח בעיר ראזינו. והיה מפורסם כעילוי מראזינו. התחתן עם משפחת חארי בבריסק ועבר לגור שם, וכשהגרי"ח הגיע לבריסק התקרב אליו.

בבריסק הייתה ישיבת תורת חסד שנוסדה ע"י הבית הלוי. הגי"ר שמחה זליג ריגר היה מוסר שם שיעורים, ואחרי זמן מה, בערך בשנת תר"ס, שהגי"ר שמחה זליג היה טרוד בעניני ההוראה של העיר, מינו את הגי"ר משה סוקולובסקי לכהן כראש הישיבה, וכך כיהן בישיבה עד יום פטירתו ב"ט טבת תרצ"א. חיבר את הספרים: 'אמרי משה' ו'מלאכת יו"ט' עמ"ס ביצה.

רבנו למד אצל האמרי משה בישיבת תורת חסד. ונביא כאן אודות האמרי משה ואודות הישיבה.

מעייין גדול

האמרי משה היה יגע בתורה באופן מיוחד, והיה מעייין גדול מאוד. [א"ה, וראה את המסופר עליו בהקדמה לספר ברכת הארץ].

הכניסה לישיבה

כשרבנו היה בן י"ב שנים יצא לו שם של עילוי בעיר מגוריו בריסק, ונכנס לישיבת 'תורת חסד' שבעיר (עדות הגי"ר זאב אידלמן בספר רבי ועלוול עמ' 164). וסיפר הגי"ר יצחק ניימן מעיר בריסק ואח"כ רב בשכונה בחיפה, שכשהיה רבנו בגיל 13-14 בבריסק, אמרו עליו ס'וואקסט אחפץ חיים [גודל וצומח חפץ חיים לדור].

רבנו סיפר שבבריסק בכיתות הגבוהות בת"ת היה כמו ישיבה קטנה, והיה שם מלמד בחיידר בשם רבי יעקב [-קרינסקי] שהיה כמעט עוור והיה ת"ח גדול מאוד, ולימד אותנו מסכת קידושין עד דף נ'.

ופעם הגיע האמרי משה לבחון אותנו בחיידר, ושאל כמה שאלות ועניתי לו, ואח"כ כשהייתי צריך להיבחן לפני כניסתי לישיבה, אמר לי שכבר אינו צריך לבחון אותי מאחר שכבר בחן אותי בחיידר. (צדיק כתמר יפרח עמ' תצג)

בישיבת תורת חסד

לפני מספר שנים נכנס לבית רבנו ישיש אחד, וסיפר שכאשר נכנס רבנו בכזה גיל צעיר לישיבה, והיה גם נמוך קומה, היה כעס בין הבחורים שמכניסים ילדים לישיבה, והוחלט להחרימו ולא לדבר עמו ולא לקבוע עמו חברותא במשך תקופה, אולם רבנו לא נרתע ועסק בתורה בלי הפסק, אף ללא חברותא. כשראו שזה לא הועיל, החליטו הבחורים לעשות מעשה קונדס, והניחו בובה על מיטתו של רבנו, ובכך לפגוע בו על שהוא צעיר מידי בשביל הישיבה.

אולם במשך תקופה ארוכה נשארה הבובה על המיטה ללא שינוי, ואז הבינו שרבנו כבר בכזה גיל אינו הולך לישון על מיטתו אלא יגע בתורה יומם ולילה, וכשראו כך מיד קבעו עמו טובי הבחורים חברותא. ואז פנה הישיש הנ"ל לרבנו וביקש מחילה שהוא זה שהניח את הבובה על מיטתו. וענה לו רבנו שאינו זוכר דבר כזה, ואמר אולם ודאי שישנתי בישיבה כי הבטחתי להורי שאישן כל לילה לכה"פ שלש שעות ומחצה. [וכפי הנראה רבנו לא ישן במיטתו רק הניח ראשו על הסטנדר לכמה שעות, כפי שנהג בהמשך חייו, בישיבת מונטריי, וכפי שהעיד לנו עד ראייה].

וכשהזכירו לאחר שנים לפני רבנו את אשר סיפר אותו הישיש, אמר רבנו שאינו זוכר דבר זה, רק זוכר שכשהתחיל את הישיבה קטנה למד בהתמדה גדולה מסכת יבמות, ומהזמן ההוא זוכר את המסכת.

וציין עוד שבתחילה היה קשה לו, שבת"ת היו בני גילו, וכשנכנס לישיבה שם היו גדולים ממנו בכמה שנים [רובם היו בני 14-16] והאמרי משה עודד אותו לא להתייחס לזה וללמוד בהתמדה גדולה. וע"כ את עיקר עלייתו הרוחנית הוא חייב לאמרי משה.

בר מצוה בבית האמרי משה

בעת שלמד רבנו אצל האמרי משה נעשה בר מצוה, ולא עשו מסיבה לכבוד הבר מצוה, רק שבאותם ימים נפטרה חמותו של האמרי משה, לכן עשה מנין בשבת בביתו, וקרא שם בתורה וקיבל רבנו עליה. והאמרי משה אמר לו להסתכל באיזה ספר ולהכין דבר תורה על יבמות שלמדו באותה שעה בישיבה, ולכן שאל רבנו מהגי"ר שמחה זליג ריגר את הספר של הגי"ר אייזל חריף על הירושלמי ששם בסוף מודפסים חידושים על יבמות, ועל פי זה הכין את הדרשה, ואחרי התפילה אמר רבנו לאמרי משה את הדרשה, וסיים רבנו ואמר: זה היה כל הבר מצוה... (מאחורי הפרגוד עמ' 47)

רבן של ישראל

יג. סיפר המלמד הותיק רבי אברהם פיישר [מחידר תשביר] שהיה נהוג לפני למעלה מארבעים שנה שהיו המלמדים צריכים לבוא לפני רבנו ולומר לו כל התוכן מה שהולכים ללמד באותו שבוע, והיה בודק אם הבינו נכון את הגמרא והיה אומר להם את זה תגידו כך, את זה אל תגידו כי זה מבלבל וזה אתם צריכים להוסיף וכדו'.

יד. פעם הגיע לרבנו ראש ישיבה אחד בנוגע לאיזה בחור שרצו לזרוק אותו משיבה. ורבנו שאל אותו האם יודע את שם אמו של הבחור, ואמר לו ראש הישיבה שלא, ואמר לו רבנו בתמיהה איך אתה יכול לזרוק אותו כשאף פעם לא התפללת עליו?

טו. נשלח מהרב י"ש. אני בעל תשובה מזה קרוב ל 35 שנה, כשנולד בני הבכור שיחי יעצו לי שכדאי לקחת לסנדק יהודי צדיק שזה טוב לנפש הילד. וכששאלתי את מי כדאי לקחת, אמרו לי שהרב שטיינמן יהיה גדול הדור הבא, וכדאי.

באותה תקופה שרתתי כטייס בחיל האוויר, וכשפגשתי פעם ראשונה את מרן כדי לבקש שיהיה סנדק לבני, שאל אותי במה אני עוסק, עניתי לו שאני טייס בחיל האוויר ובתוך כדי דיבור הוא אמר לי בידידיש (שפה שאני מבין היטב) "נוך א בעל עגלה" דהיינו עגלון שמסיע אנשים מהכא להתם ומהתם להכא. הופתעתי מהתשובה אבל הזדהתי איתה מיד, כי מי כמוני ידע את ערכי האמיתי אמנם טייס אבל זה אוסף כשרונות ותו לא, בניגוד לכל מי שפגשתי עד היום ומגיב בהתפעלות ממצצועי בצבא עקב ההילה שנקשרה לטייסיים. באותו רגע הבנתי שאני עומד מול איש אמת ללא כחל ושרק שלא מתפעל מעניינים שלא שייכים לעולם האמת, וקבלתי הערכה עצומה אל הרב.

טז. סיפר ראש ישיבה למתמודדים: היה בחור מתמודד שלאחר שנפלט מהישיבות, שהוריו כבר התייאשו ממנו, ואף הוא עצמו, שוב בס"ד התחזק וסיים מסכת שלמה. הלכנו להגראי"ל שטיינמן שליט"א, כדי לספר לו על סיום המסכת, ולקבל ממנו דברי ברכה ועידוד. אך הוא הפתיע אותנו. הוא הורה לנו להכין בישיבה עוגה ויין, והוא יבוא לישיבה להשתתף בסיום! ואכן הוא הגיע, וגם אמר את הקדיש שלאחר הסיום. אין צורך לתאר את ההתרגשות לבחור עצמו, והאתגר לבחורים האחרים.

יז. מעשה בבחור ישיבה מצוין, שחלה במחלת ה'מוני', במשך כשנה תמימה, ולא הצליח ללמוד בישיבה מפני חולשתו. מדי פעם היה מגיע לישיבה לכמה ימים, מנסה ללמוד ולא מצליח, ושוב חוזר הביתה. הוא ניסה להתייעץ עם רופאים וכד', אך כל אחד אמר לו משהו אחר, והוא רק התבלבל יותר, ולא ידע אם להשאר בבית או ללכת לישיבה, וכיצד יוכל לשרוד שם. החליט אפוא להיכנס לבית מרן רבנו זצוק"ל ולשאול בעצתו. הגראי"ל לאחר ששאל פרטים רבים על המקרה, הורה לו כך: תחזור לישיבה, ותלמד רק סדר א' וסדר ב', סדר ג' אל תלמד, וגם במהלך שני הסדרים הראשונים, תעשה באמצע כל סדר הפסקה של חצי שעה, וכך אולי ירחם ה' עליך ותצליח! חזר הבחור לישיבה, ומילא אחרי ההוראות שקיבל, וראה זה פלא - הוא למד, והצליח! כמוכן, לאחר שהבריא, חזר ללמוד בכל הסדרים, וביתר שאת.

לאחר שנים, ניתח הבחור - שהפך מכבר לאברך - את הענין: מרן זצ"ל הבין שזה ענין של מינון. כ"כ השתוקקתי לחזור לישיבה וללמוד, שכל פעם למדתי מדי הרבה ולכן זה לא הצליח. מרן בחכמתו הגביל את הלימוד שבשלב ראשון לא יהיה מדי הרבה, וכך הצלחתי בס"ד. וכמוכן, זה גם בזכות ברכתו של אותו צדיק. באו לרבנו ושאלו אותו כך: אני מלמד בישיבה למתמודדים ובי"ה מצליח שם, והבחורים מעשנים בבית המדרש, ואני חושש לבריאותי. מה לעשות? אמר מרן: תגיד להם שלא יעשנו. אמרתי: אבל אין לי סמכות בישיבה לקבוע להם מה לעשות, אני רק מגיד שיעור ותו לא. אמר מרן: אתה יכול להגיד להם שאם לא מפסיקים לעשן בבית מדרש אתה תעזוב את הישיבה.

יח. ועוד סיפר הרב א.ז. היתה תקופה בה החזקתי ישיבה, והיה קושי כלכלי. באתי למרן זצ"ל ושאלתי האם לעשות הנחות להורים על שכר לימוד, או לדרוש מהם את מלא הסכום, בהתחשב במצב הכלכלי הקשה של הישיבה. והשיב, מה אתה רוצה שההורים יעשו, שיגנבו? מאיפה יהיה להם כסף לשלם לך? והבנתי שדעתו לומר שצריך לעשות להם הנחות.

א. היה אברך חשוב שלימד דף היומי כמה פעמים ביום וסיפר את זה לרבנו, ואמר לרבנו שלצערו הגדול אינו זוכר כמעט מה שלומד אתמול. ואמר לו רבנו שהסיבה לכך הוא שזה לא מענין אותו כראוי הלימוד, אם הלימוד יענין אותך אתה תזכור.

ב. הגיע בחור לרבנו והתלונן על חינוך הוריו שזה לא התאים לו ולכן קשה לו בחיים וכו'. אמר לו רבנו נניח שהם לא חינוכו אותך אבל לך מוטל לחנך את עצמך, ותחיל לחנך את עצמו מחדש.

ג. א' הקים גמ"ח לשמלות כלה והגיע לרבנו לבקש ברכה, אמר לו רבנו בתנאי שאחרי שלוש פעמים שלובשים את הבגד לא תשמש בזה יותר שאי"ז כבוד לכלה ללבוש אחרי שלבשו אותו ג' פעמים.

ד. פ"א הגיע יהודי מארצות הברית שהיה עובד לפרנסתו ועלה לארץ ישראל ורצה ללמוד כאברך כולל ובא לרבנו ושאל אותו רבנו היכן תאכל ארוחת צהרים ואמר לו שיאכל סנדוויץ בכולל, והיכן תנחם בצהרים אמר ושיוריד את הראש על הסטנדר אמר לו רבנו אי"כ אתה יכול לעשות כן שראה שהוא מוכן וידוע את הקשיים שיהיו לו.

ה. פ"א נפתח כולל לאברכים צעירים ורצה ראש הכולל להביא להם ארוחת צהרים מקיטרינג כל יום. ושאל את רבנו ואמר לו רבנו שלא יעשה כך, כי אז נמצא שאת הארוחה העיקרית שלהם ביום לא אוכלים עם האשה שלהם, וכעת בבניית הבית זה חשוב שיאכלו ביחד את הארוחה העיקרית.

ו. סיפר אברך א' שהוא נעשה בעל תשובה מכוחו של רבנו, שהוא היה בחור חילוני באחד המדינות בעולם, ורבנו הגיע לשם וכתבו כל העיתונים גם הגוים שמלך היהודים מגיע, והוא החליט שהוא חייב לראות את מלך היהודים, והגיע לכנס הגדול שתוכנן והיו שם אלפי אנשים באופן שלא ראו כזאת עד אז, ורבנו התעכב עד שהגיע ושאל הבחור למה התעכבו? וסיפר לו שרבנו אמר שכשהוא הגיע למדינה שאל האם יש כאן איזה ישיבה כי אני בא דבר ראשון לישיבה.

ואמרו לו שיש איזה ישיבה של כמה בחורים, והלך רבנו לשם ואח"כ מסר שיחה בכינוס הגדול. [ואמר רבנו כשנסע לשם, שעיר אין בה עשרה בטלנים הרי הוא ככפר, עד עכשיו העיר הזאת שגרים מיליוני אנשים היא כפר ועכשיו כשאני רואה ישיבה זה עיר] [אי"ה וראה ברמב"ם בפיה"מ ובשאלות שהכונה שלומדים] ואני כבחור צעיר התפעלתי כל כך שיש ישיבה קטנה עם מעט בחורים יותר חשוב מהכינוס האדיר הזה, והלכתי לבדוק מה זה ישיבה. והצצתי והצטרפתי לישיבה עד שהיום אני אברך.

ז. סיפר אברך נוסף שהוא היה גר במדינה אחת וראה איך שרבנו מדבר ועמדו ליד רבנו עשירי עולם שגם שילמו את כל המסע וכו', ורבנו אמר בשיחה: המאוששים הם אלו שלומדים בכולל כל היום, ואלו שהיה קשה להם ולא הצליחו יצאו לעבוד וא כשעובדים צריכים לעשות רצון ה' ואם ה' חנן אותם בממון צריכים להחזיק תורה.

והוא כבחור צעיר התפלא כיצד אומר את זה רבנו בכזו עוצמה למרות שיושבים שם כאלו עשירים גדולים ואומר שהם כמו סוג ב', וזה תפס אותו וקיבל ע"ע להיות תמיד בהיות דאביי ורבא. ובי"ה זכה לזה.

ח. סיפר לנו בעל המעשה שהוא כבחור נכנס לרבנו אל איזה ענין ורבנו ענה לו, ואחרי שבועים הגיע אחד מהצוות שלו בישיבה וסיפר לרבנו שלפני שבועיים נכנס כאן בחור מהישיבה שלנו. ורבנו מיד אמר לו כן הוא היה כאן ואני אומר לך שהוא צריך לחיזוק ותחזק אותו, והיה לפלא שהיה בחור הזה שלא הכירו רבנו מעולם, והיה על לבו לסייע לו.

ט. סיפר נכד רבנו שנסע פעם עם רבנו לכותל, וראה שרבנו לא עשה קריעה, ואמר לו רבנו שהוא מקפיד לא להסתכל לכיון הכותל ורק מתפלל קרוב לכותל וממילא אינו מחויב בקריעה, והוא פלא שבתוך כל המולה שהיתה שם לא הרים את עינו אפי' לרגע אחד.

יא. סיפר הרה"ג רע"מ שפעם אמר לו רבנו שהיום הרבה עושים פעולות והם עושים את זה בשביל כסף, או בשביל הילדים שלהם. ואמר לו רע"מ אני מכיר אחד שלא עושה כן ושאלו רבנו מי? ואמר לו: הראש ישיבה.

אמר לו רבנו גם אני עושה בשביל הילדים שלי 'האברכים הם הילדים שלי'. יב. רבנו היה עושה הסכם יששכר וחבולון על שעות וחצי שעות מלימודו, ואת הכסף שקיבל כחבולון נתן לכוללים, כי מאהבת אברכים נתן רבנו את חלקו ושכרו לעולם הבא למענם. [אך דא עקא שבספרים לא הסכים אף פעם לקחת מאנשים כסף, גם אם אמרו שהכסף יהיה לצדקה ואמר כי אולי הספרים אינם נכונים ואז נמצא שזה גזל].

ליקוטים נפלאים פרשת שמות

"ואלה שמות בני ישראל" (א א)

יכול לשבת בשקט ובשלווה; אך מיד כשגדל והיה מסוגל לעשות ולפעול, יצא אל אחיו וחירף את נפשו כדי לעזור לאחד מהם, עד שבשל כך נאלץ לברוח ולצאת לגולה. (הרבי מליובאוויטש - שפת אמת)

"ואלה שמות בני ישראל" ראשי תיבות, ואדם אשר לומד הסדר שנים מקרא ואחד תרגום בקול נעים ישיר יחיה שנים רבות ארוכים לעולם. ומובא בשולחן ערוך וחייב אדם לקרא הפרשה שנים מקרא ואחד תרגום שזה ראשי תיבות ואלה שמות. וכל המשלים פרשיותיו עם הצבור מאריכין לו ימיו ושנותיו. (בעל הטורים)

"ותאמרנה איש מצרי הצילנו" (ב, יט)

אדם אחד שנשכח הערוד והיה רץ ליתן את רגליו במים, שזאת היא רפואתו של מי שנשנשך על ידי ערוד - להקדים ולרחוץ במים. וכשבא לתת את רגליו בנהר, ראה תינוק אחד שהיה שוקע במים, ושלח אליו את ידו והצילו. אמר לו התינוק: "אילולא אתה - כבר הייתי מת!" אמר לו האיש: "לא אני הוא זה שהצילך! הערוד שנשכני וברחתי הימנו הוא שהצילך"... (תנחומא יא) כך אמרו בנות יתרו למשה: "יישר כוחך שהצלת אותנו מיד הרועים". אמר להם משה: "אותו איש מצרי שהרגתי הוא שהציל אתכן". לכן אמרו לאביהן: "איש מצרי הצילנו"... ומכאן נלמד עד היכן מגיע חיוב "הכרת הטוב", שהנהנה והמקבל טובה מהזולת אפילו כשהלה לא התכוון להיטיב לו, ואדרבה יתכן ואפילו חשב להרע לו, אבל מכיוון שבעקיפין נהנה ממנו ונגרמה לו על ידו טובה - חייבים להכיר לו טובה על כך. (רבי חיים שמואלביץ)

מה שאמרו חז"ל מאריכין לו ימיו ושנותיו ולא רק שנותיו שלכאורה נכלל גם ימיו? מספר הרב שבדרון זצ"ל, שפעם אחת הוא ראה קבוצת אנשים זקנים מאד יושבים בספסל ומתווכחים שחלק מהם אומרים ארבעים והחלק השני אומרים ארבעים ואחד. שאל אותם הרב על מה הוויכוח? אמרו לו, אנו כאן מהבוקר מוקדם סופרים אוטובוסים ועבר אוטובוס אקורדיון ונוצרה מחלוקת אם זה נחשב לשנים או אחד. ומזה ראינו שאדם יכול "לחיות" שבעים או שמונים שנה ובעצם ימיו ריקים מתוכן, כי הוא רק סופר אוטובוסים, או סופר כסף וזה היינו הך. לכן, הגמרא אמרה מאריכין לו ימיו ושנותיו שגם ימיו יהיו ארוכים דהיינו, מלאים בתורה ומצוות.

"כל הבן הילוד היארה תשליכהו" (א, כב)

משה רבנו נולד בצל גזרה של "כל הבן הילוד היארה תשליכהו", שכל מטרתה הייתה למנוע את גאולת ישראל על ידי הטבעת מושיעם.

אמו של משה הצפינה אותו עד כמה שרק היה בידיה, וכשהייתה משוכנעת כי "לא יכלה עוד הצפינו" עשתה עבורו "תבת גמא ותחמרה בחמר ובזפת ותשם בסוף על שפת היאור". ונשאלת השאלה: מדוע הייתה צריכה אמו לצפות את התבה, ואולי שמא לא ימצא אותו איש? והוא, חס וחלילה, ימות מרעב בתובה, אם לא יטבע?

ויתרה מזאת, אולי ימצא אותו מצרי אכזרי ויהרוג אותו? התשובה לכך היא כי אסור לו לאדם להתייאש מראש ולהרים ידיים, אלא תמיד בכל עת ובכל מצב, כפי שאמרו חז"ל "אפילו חרב חדה מונחת על צווארו של אדם", צריך הוא לעשות את כל מה שניתן לו לעשות ולהתפלל לרחמי שמים ולסיעתא דשמיא.

"ותקרא שמו משה... כי מן המים משיתיהו" (ב, י)

מכאן אתה לומד שכרם של גומלי-חסדים. אף-על-פי שהרבה שמות היו לו למשה, לא נקבע לו שם בכל התורה אלא כמו שקראתו בתיה בת פרעה, ואף הקב"ה לא קראו בשם אחר. (שמות רבה)

"וימת מלך מצרים" (ב, כג)

אמרו חכמינו שלא מת ממש אלא נעשה מצורע. שהרי הכתוב מכנהו כאן בשם "מלך", ואם כן אין לפרש כפשוטו שהוא מת ממש, לפי שבמותו איננו קרוי עוד מלך, ככתוב: "אין שלטון ביום המוות"... (הגאון מוילנא)

"ויזעקו ותעל שועתם" (ב, כג)

הפה הוא כלי הנשק של עם ישראל: הקל קול יעקב, והידיים ידי עשיו". עשו חי על חרבו, ועם ישראל - כחו בפיו. תפלתו נשמעת במרום, והוא נושע בזכות למוד התורה. אבל כל חיל יודע, שלא די בכך שהוא יוצא למלחמה מציד ברובה ובתחמושת, יודע לירות ומכון למטרה, יש צורך בתנאי נוסף: שהרובה יהיה נקי, ולא תעלה בו חלודה! כמו כן אדם הרוצה לפעול בתפלתו ולהיענות בבקשתו, חייב לדאוג שפיו יהיה נקי מדבורים אסורים, מלשון הרע ומליצנות, משקר ומרכילות. בני ישראל שמרו על לשונם במצרים, וחז"ל אומרו "שלא שינו את לשונם", לפיכך עלתה זעקתם השמימה, והם נושעו מגלותם. (עוד יוסף חי)

"מי אנוכי כי אלך אל פרעה וכי אוציא את בני ישראל ממצרים" (ג, יא)

רש"י מפרש: כי יש כאן שתי שאלות של משה. רבינו לה'. 1. מי אנוכי? - וכי חשוב אני לדבר עם מלכים? 2. וכי אוציא את בני ישראל? - מה זכו

"ויגדל משה ויצא אל אחיו" (ב, יא)

משה גדל בבית המלך, ושם לא היה חסר לו דבר, והיה

לעי"נ

הרה"צ פנחס בן ר' בנימין בינוש
רוזנבוים זצוק"ל - כ"ו בניסן

ליקוטים נפלאים פרשת שמות

שאין לו כח הדיבור כי זה נשלל ממנו, אלא כך הוא כוונת הדברים, התורה היא השלימות הגמורה, ורצה הקב"ה ליתן התורה (שהיא השלימות) לישראל, ע"י האדם השלם אך מכיון דהמושג שלם אצל אדם לא שייך, רק אצל הקב"ה בלבד, לכן בתחילה נולד משה רבינו בשלימות הגמורה, כמו שראוי להיות למי שנתנה התורה על ידו, רק שהוצרך השי"ת לעשות לו איזה חסרון כדי שלא יהיה שלם, כי זה שייך רק אצל הקב"ה, וזהו השימה אצל אלם, ובזה יובן ההמשך "הלא אנכי ה'", "ר"ל דאני שלם ואין אחר שלם, ע"כ שמתוך אלם.
(הרה"ק רבי ישראל מרוזין זי"ע)

"ועתה לך ואנכי אהיה עם פיך" (ד, יב)

פירש ה'אור החיים' הקדוש זצ"ל; שמשה רבנו תמה; כיצד שולחו הבורא יתברך לדבר לפני פרעה ועודנו ערל שפתיים! ענהו הקב"ה: "ועתה לך", איני עושה מופת נוס, אלא למתחילים במצוה, אז זוכים הם לעזר שמים ורואים פלאות. ומכאן למוד ולקח, לכל החפצים לזכות בסיוע ממרום; התחילו לפעול והסיוע בוא יבוא.

"לך שב מצרים כי מתו האנשים... (ד, יט)

שואלת הגמרא (עבודה זרה ה, א): מי הם האנשים הללו המבקשים את נפשו של משה? ומתרצת הגמרא: שהיו אלה דתן ואבירם. ולכאורה קשה, הרי היו הם עדיין חיים, אלא מתרצת הגמרא (כך הובא גם בנדרים ז, ב. סד, ב). בפירוש דעת זקנים מבעלי התוספות המתיקו רמז לדרשת חז"ל כי המילה "מתו" עולה בגימטריה "ירדו מנכסיהם"!
כתב הרב שלמה משה עמאר שליט"א: לפני שנים רבות כשגרת בחיפה, הייתי מתפלל לביל שבת בביכ"נ בשכונת חליסה, ושם עמנו זקן אחד, מופלג בשנים וביר"ש, והייתי מלווהו אחר התפלה, ובאחת הפעמים, אמר לי למה כתוב "עני חשוב כמת", ודי שיאמר עני כמת. ופירש, דעני שהוא רגיל לפשוט ידו ולבקש די מחסורו, אינו כמת. שכבר רגיל בזה ופשיטת ידו של זה העני היא בעיניו כמו עבודה, ואינו מתבייש בזה כלל וכלל. אבל עני שהוא חשוב, ומתבייש לבקש מאחרים, והוא מצטמק ורע לו, וסובל מחסורו בסתר, הוא חשוב כמת, לזה אמרו עני חשוב כמת.

"מי ה' אשר אשמע בקולו" (ה, ב)

אחד נכנס לבעל היסוד העבודה ואמר יש לי קושיות כלפי מעלה רחמנא ליצלן, ענה לו היסוד העבודה אתה לא הראשון, פרעה כבר אמר מי ד' אשר אשמע בקולו, על כל קושיא קיבל מכה ואז התיישב לו כל הקושיות.

וכמו שאמר הרה"ק ר' שמעון מיערסלאב כששאלו אותו למה האריך ימים אמר שאין לו קושיות ומי שיש לו קושיות אומרים לו בוא למעלה ושם נענה לך תירוצים.

ישראל שתעשה להם נס? בספר "וקראת לשבת עונג" מביא מעשה נפלא: בזקנותו של החת"ם סופר, כהו עיניו מראות, אולם, מכתבים רבים המשיכו להגיע לרב מכל קצוות הארץ בשאלות ובהנהגות. משום כך, היה בנו ר' שמעון מקריא לאביו את המכתבים. כששמע החתם סופר את התארים נאנח אנחה מרה. "מדוע אתה נאנח?" שאל בנו, "וכי נעלם ממך שאתה גדול הדור?" "על כך אני נאנח!" השיב החת"ם סופר בענווה, "עד כדי כך הדור ירד, שבעוונותינו אני הוא גדול הדור". עכשיו אני מבין - אמר ר' שמעון בנו - את דברי רש"י על הפסוק: "מי אנוכי כי אלך אל פרעה". משה רבינו ברוב ענוותנותו שאל את ה' "מי אנוכי?" - מי אני שאדבר עם מלכים? איני ראוי כלל להיות מנהיגם של ישראל. ואם באמת אני הראוי להיות מנהיגם, סימן שהדור ירד מאד. ואם כן, הוסיף משה ושאל שאלה מתבקשת: "וכי אוציא את בני ישראל?" אם מצבם כה ירוד, מפני מה זכו ישראל שתעשה להם נס?

"והיה כי תלכו לא תלכו ריקם" (ג, כא)

הרה"ק ה'אמרי חיים' מו"ז זי"ע היה אומר על הפסוק אין והיה אלא לשון שמחה, וזה דבר הכתוב והיה כי תלכו אם תהלכו במידת השמחה הטובה. אזי לא תלכו ריקם - לא תחסרו כל טוב, כי השמחה היא בחלקכם.

"כי כבד פה וכבד לשון אנכי" (ד, י)

על טענה זו ענה לו ה' למשה: "אהרון אחיך הוא יהיה לך לפה". מדוע לא ביקש משה מה' שירפא אותו? אלא משה רבנו לא רצה לשכוח את הנס הגדול שנעשה לו בילדותו, עת שעמד לפני פרעה והוריד לו את הכתר, כדי לבחון את כוונתו, הניחו לפני משה זהב וגחלים לראות מה יבחר (=וע"י זה ידעו כוונתו) ביקש משה ליטול זהב, בא מלאך ודחפו לגחלים. אחז בגחלת והכניס ידו לפיו ומאז הפך לכבד פה וכבד לשון. ממשה רבינו צריך ללמוד שנס שנעשה לאדם צריך לעשות לו זכר ואסור לשכוח לעולם.

"ויען משה ויאמר והן לא יאמינו לי" (ד, יא)

כיצד משה רבינו עלה על דעתו חשד כזה נגד בני ישראל, ברם, בידעו כי גלות מצרים הינה שורש כל הגלויות העתידות, וכי גאולת מצרים הינה שורש כל הגאולות העתידות - רצה מיד לסלול דרך לעתיד, שבני ישראל מוכרחים להיגאל אפילו כאשר אינם איתנים באמונה. לפיכך רצה לשמוע מפי הקב"ה את הצו לגאול את בני ישראל אפילו בעת ש"לא יאמינו לי"...

(שפת אמת)

"מי שם פה לאדם או מי ישום אלם וגו' הלא

אנכי ד'" (ד, יא)

קשה מה שייך שימה אצל אלם, הלוא אלם הוא ענין של העדר,

סיפורים נפלאים ברשת שמות

הגעתני ברגע האחרון ממש", הוסיף החולה ואמר: "ואתה ניתחת אותי, ויצאתי מכלל סכנה". "אמנם כן", אישר הרופא. "ובתוך ימים מספר התאוששתי וקמתי ממיטת חליי", הוסיף החולה, והרופא הנהן בראשו. "אם כן", הקשה החולה, מדוע עתה, שמחלתי קלה יותר, בחרת לייסרני תקופה ארוכה ולרפאני בדרך ממושכת ואיטית. מדוע לא תנתחני ותרפאני חיש מהר". הסביר הרופא בסבלנות: "הלא תבין, הניתוח אין בו טובה מרובה. חותך הוא בבשר החי, כורת הוא באבחת הסכין, אמצעי זה נוקטים באין ברירה, להצלת חיים באין כל דרך אחרת, אז היה מצבך נואש, ולולי הניתוח הדחוף היית בוודאי נופח את נשמתך ולא היה עוד במי לטפל. אבל עתה, ברוך ד', אין נשקפת סכנה מיידית לחייך. לפיכך כדאי לנקוט בטיפול האיטי והממושך ששייך לאיתנך, גם אם הדבר כרוך בהארכת ייסוריך ותקופת מחלתך, ומכיוון שהריפוי יהיה יסודי ורשמי, תעקר המחלה כליל, וגופך יתחסן ויבריא". זהו המשל. והנמשל, בגלות הארוכה והממושכת מתמרקים העוונות ומתרככים הלבבות, ודור אחר דור, גלגול אחר גלגול, נתקנות הנשמות ונטהרים הלבבות, עד שהעם מוכן לגאולה השלימה, והוא כמה לקשר נצחי ובר קיימא עם בוראו: "אלכה ואשובה אל אישי הראשון, כי טוב לי אז מעתה". (שערי ארמון)

"וילך איש מבית לוי ויקח את בת לוי" (ב, א)

מי זה היה האיש מבית לוי? עמרם בשיא הייאוש שלו, כשכל הילדים מושלכים ליאור, הוא שומע בקול ביתו שאומרת לו: "גזרתך גדולה משל פרעה, שאתה גזרת על כולם ואילו פרעה גזר על הזכרים בלבד"... והוא מחזיר את גרושתו יוכבד, ובא משה רבינו לעולם - שניתנה תורה על ידו לישראל...

מעניין לראות שבמגילת רות גם על אלימלך נאמר: "וילך איש מבית לחם יהודה" - גם הוא בייאושו מהרעב בארץ עוזב את ארץ ישראל והולך למואב - בניו מתחתנים עם נוכריות ומתים, ולבסוף יוצא ממנו דוד המלך - מלך ישראל חי וקיים! שניהם, גם עמרם וגם אלימלך עושים מעשה בעקבות יאוש. עמרם - עושה מעשה אמיץ ונכון ומקבל את משה רבינו. אלימלך - עושה מעשה טיפשי - עוזב את ארץ הקודש - ארץ החסד (הוא יכול לכלכל את כל בניו ל-10 שנים מרכושו הפרטי) לטובת ארץ ה"אנטי חסד" - על אשר לא קידמו אתכם בלחם ובמים.. ומקבל את דוד המלך.

מהו המסר מכאן?!

תדע מה שצריך לצאת ממך - יצא! לא חשוב מה תעשה! רק השאלה אם תהיה בתמונה או לא!... האם תזכה להתכבד במה שיצא ממך?...

למשה אנו קוראים בן עמרם - האבא זכה בתושייה של יאוש בתואר אבא של משה רבינו, לעומתו אלימלך אפילו לא נזכר בהקשרו לדוד המלך...

סיפור מליצי המראה את גודל ההשקעה הנצרכת בחינוך הילדים: אבא לשבעה ילדים עלה לשמים, ומכוח ילדיו הטובים היה בטוח שמקומו

"ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את

יעקב וגו'" (א, א)

יש לדקדק למה אמר הכתוב הבאים מצרימה שהוא לשון הווה. ויש לומר על פי מעשה שהיה אצל הרה"ק רבי יהושע מבעלזא זיע"א, אשר שלח את אחד מחסידיו להתגורר בברלין, באותה העת פשטה מאוד נגע ההשכלה בברלין והאנשים אשר התגוררו בשכונתו של אותו חסיד לא התנהגו על פי דרך התורה. חש החסיד תמיד כגר זר בסביבתו, ובכל נסיעה שנסע להרה"ק מבעלזא הרבה להתאונן באוזניו על כך, ובקשו שרצונו לעזוב את ברלין ולשוב למקומו הראשון, אך הרה"ק מבעלזא לא הניחו לצאת את ברלין, לאחר זמן בא שוב החסיד להרה"ק מבעלזא, אך לא התאונן באוזניו על אודות מקום מגוריו כמקדם, פנה אליו הרה"ק מבעלזא ושאלו מה בדבר שכניך, השיב לו החסיד כי ב"ה הורגל למצבו, ושוב אינו מרגיש כגר זר בין שכניו, כששמע זאת הרה"ק מבעלזא, פנה אל החסיד ופקד עליו לעקור מיד מברלין ולעבור להתגורר בין אנשים יראים ושלמים, שכל זמן שהרגיש עצמו זר ומנוכר בסביבתו אזי מובטח הוא שלא ילמד ממעשיהם הרעים של שכניו, אך כיון שהורגל לסביבתו ונעשה כתושב ביניהם, יש לחשוש שמא ילמד חלילה ממעשי שכניו, לכן ציווה עליו הרה"ק מבעלזא שיעזוב את מקום מגוריו.

ולפי זה י"ל שזה הבאים מצרימה בלשון הווה, שבשעה שירדו בני ישראל לארץ מצרים, לא באו להשתקע שם אלא לגור שם באו כגרים וכזרים, ובאמת כל אותם שנים שהיו בני ישראל בארץ מצרים לא שינו שמם ולבושם שלא למדו ממעשי ארץ מצרים הרעים, והיו בבחינת הבאים כמו שעכשיו באו. (כ"ק אדמו"ר מהרשנ"ג מלעלוב זי"ע)

"וימרו את חיהם" (א, יד)

אנו אומרים בהגדה של פסח ואילו הוציא הקב"ה את אבותינו... הרי אנו ... משועבדים היינו לפרעה במצרים. הרה"ק רבי חיים אלעזר ממונקאטש זי"ע כתב, שבכך אנו מקדימים תשובה לשאלה העלולה להישאל: הואיל ואנו מספרים על הניסים והנפלאות ועל הגאולה המופלאה ממצרים, הן תשאל השאלה מדוע הניחנו הקב"ה בגלות זה שנות אלפים, ואינו חש לגאלנו בכוחו ובגבורתו כימי צאתנו ממצרים, את התשובה לכך המחיש במשל. מעשה ברופא, שהובהל למיטתו של חולה. כיון שראהו, אבחן את מצבו האנושי, מיהר לנתחו והציל את חייו. כעבור ימים מעטים התאושש החולה, הבריא והודה לרופא על הצלתו. עברו שנים, ושוב הובהל הרופא למיטתו של אותו אדם, מחלה קשה קיננה בו, והוא התייסר במכאוביו. בדקו הרופא ואמר לו: "מחלתך קשה היא ואף מסוכנת, אבל ארשום לך כדורים וכמוסות וסדרת זריקות, ובתוך חדשים אחדים תבריא ותחלים". נשא אליו החולה עיניים מיוסרות ואמר לו: "לפני שנים מעטות חליתי במחלה קשה יותר, הלא כן", אמר

הרופא: "אכן כן, מחלה

קשה ונוראה פגעה בך,

סיפורים נפלאים ברשת שמות

לו ה"חפץ חיים": "בכפר פלוני מחפשים רב שיאמר שם דרשות בשבת. הלך האברך לאותו כפר וסיכם אתם שבמשך כל שבת הוא ידרוש במשך שלוש שעות: שעה חומש, שעה משנה, ושעה הלכה. וכך היה. לאחר זמן מה החליט הרב לערוך להם מבחן, וראה שאף אחד לא הבין ולא זכר מכל מה שלימד ודרש. הלך ל"חפץ חיים" וטען: "חבל על הזמן, שהרי אף אחד אינו מבין את דברי, ואני מבזבז את זמני לריק."
שאל אותו ה"חפץ חיים": "כמה זמן נמשך השיעור?"
ענה האברך: "ג' שעות."

"וכמה אנשים משתתפים בשעורים?"
ענה האברך: "שלוש מאות." אמר לו ה"חפץ חיים" אני ממש מקנא בך! בזכותך, שלוש מאות יהודים לא מדברים לשון הרע במשך שלוש שעות כל שבת! אשריך! תמשיך, אך על פי שהם לא מבינים." (נתיבות חיים)

"וישלח ידו ויחזק בו" (ד, ד)

'נחש' רומז להיצר הרע, הרבי ר' מאיר מפרימישלאן זצוק"ל, בהיותו ילד רך, איחר פעם לקום משנתו בבוקר, הטיף לו אביו מוסר ואמר, 'מדוע אינך לומד מהיצר הרע עצמו, שהוא שוקד למלא בשלימות, את שליחותו להסית בני אדם לדבר עבירה, ואינו יודע כל ליאות ורשלנות, יען כי הוא עושה רצון קונו, ואילו אתה מתרשל בעבודת השם ומאחר לקום בבוקר'. השיב לו ר' מאיר'ל, 'הלא ליצר הרע זה אין יצר הרע אחר, אשר יסיתנו להתרשל במלאכתו, ואילו אני יש לי יצר הרע שמסיתנו ונוסך בי רשלנות.' (פנים מאירות)

"למה הרעתה לעם הזה למה זה שלחתיני"

(ה, כב)

עוד בטרם תשובתו של פרעה לשליחות משה, הודיע לו הקב"ה כי עתיד הוא לסרב לבקשתם (ג, יט) "ואני ידעתי כי לא יתן אתכם מלך מצרים להלך". אם כן - הקשה רבי מאיר שפירא זצ"ל, אביו של רבי משה שפירא שליט"א - מפני מה מתלונן משה רבנו? אלא, למה הדבר דומה? יהודי אחד נאלץ לעבר ניתוח. התבונן המרדים בתיק הרפואי, והודיע לו כי מצבו הרפואי אוסר עליו הרדמה. אעשה את הניתוח ללא הרדמה - הסכים היהודי - שמעתי על צדיקים גדולים שעמדו בכך. "מדבר בכאבי תפת" - הזהיר הרופא - "זה חתוך בבשר החי." "בכל זאת" - חזר היהודי - "עשה זאת." לקח המנתח את הסכין והחל לחתך, ואותו יהודי זועק וצוח מכאבים. "למה אתה צועק?" - תהה הרופא - "הלא מראש אמרתי לך, שזה יכאב!". "נכון אמרת" - הגיב היהודי - "אבל כשכואב צועקים...". אמנם הקב"ה הודיע למשה שהוצאת עם ישראל ממצרים תהיה כרוכה בכאב - סיים רבי מאיר - אלא שכעת כאב הדבר למשה, ולכן הוא פשוט צעק.

מובטח לו בגן עדן. משהתברר לו שזה לא כך כיוון שאצלם כתוב שהוא רווק... החל לצרות: "יש לי תעודת זהות...". לאחר בדיקה נוספת ניגש אליו אחד המלאכים ואמר לו: "אמנם יש ממך 7 ילדים, אבל אם לא היית שותף בגידולם, כולם רשומים על האימא..."

צריך כל לאחד מאתנו לקחת אחריות על הילדים כי רק ע"י השקעה נתכבד גם אנו בהצלחתם...

"אכן נודע הדבר" (ב, יד)

רש"י - "ויירא משה כפשוטו, ומדרשו, דאג לו על שראה בישראל רשעים דילטורין, אמר מעתה שמא אינם ראויים להגאל: אכן נודע הדבר. כמשמעו, ומדרשו, נודע לי הדבר שהייתי תמה עליו, מה חטאו ישראל מכל שבעים אומות להיות נרדים בעבודת פרך, אבל רואה אני שהם ראויים לכך."

מסופר על הרב אליהו לאפיאן זצ"ל שהגיע לבקר אדם גדול וצדיק שחלה. כשחזר לשיבה סיפר על מצבו הנורא של אותו צדיק שאינו מסוגל לעכל שום דבר מאכל דרך פיו ומקבל כל מזונו דרך צינור המחובר אל בטנו, רחמנא ליצלן. וסיפר רבנו זלה"ה שאותו צדיק הראה לו בידו על הצינור דרכו הוא מקבל את מאכלו ואמר "הפה הזה אינו מדבר לשון הרע לפיכך מסוגל הוא לאכול".

מספרים, (אין בידי ההוכחות למעשה זה) על יהודי שחי בראדן בזמנו של ה"חפץ חיים" ונכשל ודיבר עליו לשון הרע. משתקפו אותו צרות וייסורים נתעורר להבין שכל הייסורים והצרות שבאו אליו הם עונש על שדיבר לשון הרע על ה"חפץ חיים" הקדוש, והחליט כי עליו ללכת לביתו ולבקש מחילה. משהגיע לביתו של הרב, החל לקונן על צרותיו. ה"חפץ חיים" האזין ובירך אותו בחיים מאושרים.

התנוודה היהודי כי הוא סבור שהייסורים באו על חטאו הנורא שדיבר לשון הרע על ה"חפץ חיים", הקדוש, וברצונו לבקש מהרב מחילה. ה"חפץ חיים", אמר שאין ביכולתו למחול. היהודי פרץ בבכי והתחנן על נפשו שימחל לו.

הושיט לו הרב דף ועט וביקשו לרשום את כל הדיבורים הרעים שדיבר. חשב היהודי בלבו: "ברוך השם, עכשיו כל הלשון הרע שדיברתי על הרב יעבור לדפים וממני יוסר החטא." הוא כתב את כל דברי הגנאי שאמר. משייים, שאל את ה"חפץ חיים": "האם בכך כופר לי?" ציווה עליו הח"ח לקרוע את הדפים. חשב היהודי: "כנראה עלי להשמיד ראיות". הוא קרע את הדפים בשמחה.

ציווה עליו ה"חפץ חיים" לפתוח את החלון ולהעיף את קרעי הדפים לכל עבר. משייים, ציווה עליו ה"חפץ חיים", ללכת ולאסוף את כל הקרעים. "כיצד? הלא הם עפו ברוח!" אמר לו ה"חפץ חיים": "כיצד אתה רוצה שאמחל לך על דברי הגנאי? לא מה שאמרת כבר עלה למעלה!" (אמונה שלמה)

מסופר על מרן ה"חפץ חיים" זצ"ל שהגיע אליו אברך ושאל אם יש לו משרה בעבורו, מפני שמצבו דחוק. אמר

א לוס שבת

שבת טיש

וקראת לשבת ענג

ספורים ואגדות פנינים ופרפראות מדות והליכות

ספורים בפרשה

ובני ישראל פרו וישרצו וירבו (ז.א)

אל רבי אליעזר גורדון מטלו, הגיע פעם 'מתחכם' אחד והתנפח על דברי חז"ל שכל אשה ילדה במצרים ששה בכרס אחד. בטענה אולת שהדבר לא יתכן במציאות. הלה הסכים שבני ישראל התרבו באפן בלתי טבעי, שהרי ירדו למצרים בשבעים נפש, וכעבר מאתיים ועשר שנה היו בהם שש מאות אלף רגלי מגיל עשרים ועד ששים, ובתוספת הנשים, הזקנים והטף, יעלה מספרם עד בשני מיליון ומחצה, אולם התקשה לקבל שכל אשה ילדה ששה בבת-אחת. השיב לו רבי אליעזר תשובה נצחית: "רואה אני שאתה מאמין בקסטיטיקה יותר מאשר בדברי חז"ל. ובכן אשאלך על מנין הבכורים המנויים בפרשת במדבר, שם עולה מספרם לשנים ועשרים אלף שלשה ושבעים ומאתים. מנין בני ישראל היה 603,550 בנאמר שם, ומספר זה הוא רק של הפקודים מן עשרים ועד ששים שנה. מסתבר, כי מספרם של אלו שלא נמנו, דהיינו הצעירים שהיו מתחת לגיל עשרים והמבגרים שמעל לגיל ששים, דומה גם הוא למנין זה, ונקבל אפוא שמנין בני ישראל הפללי היה 1,207,100. ואם נאמר שלכל משפחה היה בכור אחד, ונחלק את המספר הזה במנין הבכורים, נקבל שהיו 54 נפשות במשפחה אחת. האם יעלה עלי-הדעת שכל אשה ילדה 54 פעמים? אלא על-בדרך אחר מודה, שכל אחת ילדה תשע פעמים, ובכל פעם ילדה ששה ילדים בכרס אחד, וכך היו בכל משפחה פחמשים וארבעה ילדים..."

ה"שואל המסתפק נאלם דומיה", כפי שמספר רבי זלמן סורוצקין, חתנו של רבי אליעזר גורדון, ומוסיף וכותב: "ודבר זה מצוה לפרסם ברבים".

וילך איש מבית לוי ויקח את-בת-לוי (ב.א)

סמוך לשואת יהודי אירופה, התגוררה בעיר אמשטרדם שבהולנד משפחה יהודית בשם לבנברג. אבי המשפחה, רבי שלמה לבנברג, היה יהודי יקר ערך וחדור אמונה, שפאשר הובל בידי הנאצים הארורים ושמו הכרז למשלוח ברפפת אל מחנה ההשמדה יחד עם בני משפחתו, הכריז בקול "הינני", כקריאתו של אברהם אבינו בשעה שעמד לעקד את יצחק בנו. מפל צאצאיו לא נותרה אלא בת אחת בשם יוכבד, שנצלה בדרך נס, לאחר שהחבאה מבעוד מועד אצל הולנדים ממפריהם. בחמש עשרה שנה לאחר תם השואה, נודע בארץ פלא לנצולה היחידה, מדוע נקראה בשם זה, פרט שלא היה באפשרותה לגלות, פיון שנפרדה מהוריה בהיותה פעוטה בת ארבע בלבד. היתה זו ספרת יהודיה מפרסמת בהולנד, שבשנת תרצ"ט, בעוד שמי אירופה מתקדרים בענני השואה האפמה, ואף אחד לא ידע מה ילד יום, פרסמה מאמר חזק ליהודי הולנד וגרמניה, ונטלה לדגמה את עמדם אבי משה, כפי שדרשו חז"ל על הפסוק וילך איש מבית לוי ויקח את-בת-לוי, שעמדם הלך בעצת בתו והחזיר את אשתו יוכבד, על-אף גזרת פרעה כלי-הבן תילוד היארה תשליבהו. בעקבות פרסום המאמר, שלחה עם משפחת לבנברג מכתב אל הסופרת, וכתבה לה כי המאמר חזק אותם מאד למרות השעה הקשה, ואת בתם שנוצלה לאחר פשנה קראו בשם יוכבד, על-שם יוכבד אם משה. ובאמור, היתה בת זו, הנצר היחיד ששרד במשפחה, ויחד עם בעלה רבי עזרא קאהן, הקימה בית לתפארת.

פנינים

ויקם מלך-חדש (א.ח) - מפרש רש"י שנחלקו רב ושמואל, אם חדש ממש או רק שנתחדשו גזרותיו. ורמזו לשתיהן, כי חדש בגימטריה זה המקור עצמו, והאותיות שלפני תבת חדש הן גזר, לומר שרק גזרתו התחדשה שוב. (מגדנות)

והנהדיעור בכה (ב.ו) - מפרש רש"י שהיה קולו כנער. ורמזו לזה בכל אות שלישית בתבות אלו האותיות נע"ב, הן בגימטריה הקול. (שם)

אהיה אשר אהיה (ג.יד) - אהיה בגימטריה 21, אהיה כפול אהיה בגימטריה 441 כמנין אמת - חותמו של הקב"ה, ולכן יסד הפיסון שהוא דין אמת, ההגוי באהיה אשר אהיה. (אמרי אמת)

והאמינו לקל האת האחרון (ה.ח) - טענה איילית טוענים אמות העולם, שבית-המקדש השני שנחבד היה האחרון ואין אחריו שלישי חלילה, שהרי נאמר בחגי גדול יהיה כבוד הבית הזה האחרון מן-הראשון, ואף אתה הקהה את-שניו מפסוק זה, שנאמר בו האת האחרון ולא היה אלא השני, שכן אחריו בא האות השלישי של מפת דם, ואמר רבי ישראל מרוזין שהדבר נרמז בפסוק והיה הדם לכם לאת על הבתים, שמפת הדם תהיה לסמן על הבתים, בתי המקדש, שהשני לא יהיה אחרון ממש אלא אחר הראשון, ואחריו יהיה השלישי שיבנה במקדשה, אמן. (מתוקים מדבש)

שלחנא בידה-שלח (י.ג) - בתרגום יונתן מובא, שמשה בקש בזה מהקב"ה שיגאל את ישראל באותה שעה בידי המשיח, ולכן אמר בלשון נא שהוא לשון עתה, ב"ד נוטריון בן ישי דוד, ואותו תשלח לנגאלנו. (באר משה)

עתה תראה אשר אעשה לפרעה (ו.א) - מה השיב הקב"ה למשה על טענתו למה הרעתה לך זה? אלא פיון שאין הגאולה באה אלא בהפסח הדעת, ואז לא היו בהפסח הדעת, כי סמן נמסר להם שיגאלו על-ידי הגואל שיאמר פקד פקדתי, וכאשר בא משה ואמר להם פקד פקדתי ידעו שהוא הגואל, שהרי היה ערל שפתיים ולא היה מסגל לבטא את האותיות בומ"ף. אולם כאשר הוסיף פרעה להרע להם, היתה בו הפסח הדעת מהגאולה, ועתה תראה אשר אעשה לפרעה בנגאלה. (רבי פינחס מקוריץ)

היה היה

אנכי אלקי אביך

ליל שבת־קדש פֶּרֶשֶׁת שְׁמוֹת. רבי יצחק מסְקוּיָרָא יושב פְּמַנְהַגוּ עוֹד בְּטָרָם קִדְשׁ עַל־הַיּוֹן, עַם אֲחֻזַּת מְרַעְהוֹ, וְדוֹרֵשׁ בְּפֶרֶשֶׁת הַשְּׁבוּעִי. הוּא מְזַכְּרֵי פְּסוּק זֶה "אֲנֹכִי אֶלְקֵי אֲבִיךָ", וְאֵת הַסְּמִיכוֹת הַתְּמוּזָה שֶׁל חֲזו"ל בְּמִדְרַשׁ לְפָסוּק זֶה, עִם הַפְּסוּק שְׁבַמְשָׁלִי: "פֹּתִי יֵאֱמָרוּ לְכָל־דְּבָרִי", וְאוֹמְרֵ: "מָשָׁה רַבְּנֵי, אֲדוֹן הַנְּבִיאִים מִכְּחַר הַמִּין הָאָנוּשִׁי, הַגִּיעַ לָלֵא סִפְק לְדַרְגוֹת נִפְלְאוֹת בַּחֲקֵר הָאֱמוּנָה וְהַהַשְׁגָּחָה, אוֹלָם לְמִרוֹת רַחֵב בִּינָתוֹ וְעִמְקוֹ שֶׁכָּלוּ, הֵרִי פֶּאֶשֶׁר הָיָה רוֹעֵה אֶת צֶאֱן יִתְרוֹ חוּתָנּוֹ, וְרָאָה בְּמִדְבַר אֶת הַסֵּנֶה הַבוֹעֵר בְּאֵשׁ, לֹא הִחַל לְחַקֵּר אֶת־הַדְּבָר וְלֹא הֵלָךְ בְּגַדּוּלוֹת וּבְנִפְלְאוֹת מִמֶּנּוּ. אֲלֵא הָאֱמָרוּ בְּה' בְּאֱמוּנָה פְּשוּטָה פְּתִי הַמֵּאֱמָרוּ לְכָל־דְּבָר, וְהִתְעַטֵּף בְּאֱמוּנַת־אִמָּן וּבְתַמִּימוֹת נִפְלְאוֹה בְּה' יִתְבָּרַךְ."

בֵּין הַשְּׁבוּעִים, הָיָה גַם רַבִּי יַעֲקֹב יוֹחָנָן רַבִּינוּבִיּוּץ מְקַרְסָנֶע, נִכְד רַבִּי חַיִּים קַרְסָנֶר מִבְּנֵי הַיְכָלוֹ שֶׁל הַבְּעַל־שֵׁם־טוֹב. רַבִּי יַעֲקֹב יוֹחָנָן הִסְתַּוֵּפֵף בְּצִלוֹ שֶׁל רַבִּי שְׁמוּאֵל מְקַמִּינְקָא וְהָיָה מְאוּכְלֵי שְׁלֹחָנוֹ, וְקָבַל מִמֶּנּוּ רְבוֹת בַּתּוֹרָה וְעִבוּדַת הַשֵּׁם. "אֲבָקַשׁ אֶת רְשׁוּת הָרַבִּי וְאֶסְפָּר, כִּי גַם מוֹדִי וְרַבִּי רַבִּי שְׁמוּאֵל הִתְעַמַּק בְּדַבְּרֵי הַמִּדְרָשׁ הַלְלוֹ, וְאֵף הוּא הִתְחַבֵּט לְהַבִּין אֶת הַסְּמִיכוֹת שֶׁל "פֹּתִי יֵאֱמָרוּ לְכָל־דְּבָרִי" לְדַבְּרֵי הַקְּבִ"ה לְמִשְׁה רַבְּנֵי. וְשֵׁנִי נְבִיאִים הִתְנַבְּאוּ בְּסַגְנוֹן אֶחָד, וְאֵף מוֹדִי פִּרַשׁ בְּדַבְּרֵי הָרַבִּי, שְׁמַשָּׁה רַבְּנֵי הָאֱמָרוּ בְּאֱמוּנָה תְּמִימָה כְּאִישׁ פֹּתִי וְלֹא הֵלָךְ בְּדַרְשׁוֹת וְחִקְרוֹת. וּמַעֲשֵׂה נִפְלֵא סִפְר מוֹדִי, אֲשֶׁר אֲרַע עִם זְקֵנוֹ שֶׁל הָרַבִּי, וּמִמֶּנּוּ לִמַּד פְּמָה חֲשׁוּבָה הָאֱמוּנָה הַפְּשוּטָה כְּאִישׁ פֹּתִי, וְאֲשֶׁרִי הַעוֹשֶׂה כֵּן."

הַסְּפּוּר אַרְעָה עִם רַבִּי דוֹד לִיקָס, מְגֻדְלֵי תַלְמִידֵי הַבְּעַל־שֵׁם־טוֹב, שְׁהָיָה אֲבִי־אִמּוֹ שֶׁל רַבִּי יִצְחָק מְסַקְוִיָרָא, כִּד שְׁהִרְבִּי הָאֵזוּן בְּהַקְשָׁבָה מִיחַדָּת לְסַפּוּר הַנִּפְלֵא אוֹדוֹת זְקֵנוֹ. רַבִּי דוֹד יָשַׁב בְּעִיר בְּאַר שְׁהַשְׁתִּיכָה אֵז לְמַחֲזוֹ פּוֹדוֹלוּה, וְכִיּוֹס נִמְצָאָת בְּאוּקְרָאִינָה, וְיָשַׁב בָּהּ עַל־מִדּוּן בְּדִין וּמוֹרָה־צִדְקָה. בְּרַבְנֵת הַעִיר פָּהָן רַבִּי יַעֲקֹב שְׁמִשׁוֹן מְשַׁפְּטוֹבִקָּה, וְהָיָו שְׁנֵי הַמְלָכִים מִשְׁמֻשִׁים זֶה לְצַד זֶה בְּרַבְנֵת וְהוֹרָאָה. שְׁנַיִם אֲרַכּוֹת הָיְתָה בְּאַר בְּשִׁלְטָתָהּ שֶׁל מְלָכּוֹת פּוֹלוּי, אוֹלָם בְּעַקְבוֹת אַבוֹד עֲצֵמֹאוֹתָהּ שֶׁל פּוֹלוּי וְחִלְקַת שְׂטִיחָה, הַשְׁתַּלְטָה הַאיִמְפֶּרְיָה הַרוֹסִית עַל פְּרוּסְיָה וּבְתוֹכָהּ הַעִיר בְּאַר. הָיָה זֶה בְּעֶבֶר יָמֵי שֶׁל רַבִּי דוֹד לִיקָס, שְׁנַפְטֵר בְּהִיוֹתוֹ כְּבֶן מֵאָה שְׁנַיִם בִּשְׁנַת תַּקְנ"ט, וְהֵנָּה הַחֲלוֹ הַלְגִיעַ אֶל הַעִיר שְׁמוֹעוֹת אִימָה, עַל צִצְצוֹת חֲרַבוֹת בֵּין הַמְּדִינּוֹת וְהַצָּבָא הַרוֹסִי הַמְתַּקְדֵּם בְּמַהֲרָתוֹ. הָיָה זֶה בְּעֶבֶר שְׁבַת־קִדְשׁ, כְּאֲשֶׁר הַשְּׁמוּעָה נִפְלָה בְּבֶאֱר עַל הַתְּנַפְלוֹת קְרוֹבָה שֶׁל חִילִים רוֹסִים בְּעֵצוּמָה שֶׁל הַשְּׁבַת. אֶת הַפְּחָד אֲפָשֶׁר הָיָה לְמַשֵּׁשׁ בְּאוֹרִי, וְכָלֵם הָיוּ אַחֲזוּי אִימָה מִהַפּוֹלְשִׁים הַרוֹסִים שְׁנוֹדְעוּ בְּאֲבָזְרֵיהֶם הַגְּדוֹלוֹה. רַבָּה שְׁלִי־הַעִיר, רַבִּי יַעֲקֹב שְׁמִשׁוֹן, עִם בְּנֵי־יָתוֹ וְתַלְמִידָיו הַקְּרוֹבִים, הִחְלִטוּ לְהַסְתַּתֵּר עַד יַעֲבֹר וְעַם בְּמִרְתָּף סְתֵר בְּבֵטָן הָאֲדָמָה, וְשֵׁם שְׁהוּ בְּמִשְׁךְ הַשְּׁבַת כְּלָה מְבִלִי לְהוֹצִיא אֶת אֶפְסַס הַחוּצָה, כֵּן וּבֵלַע לֵהֶם. אֵד רַבִּי דוֹד לִיקָס עָשָׂה בְּדִיוֹק אֶת הַהַפָּךְ מִיָּדֵידוֹ רַבִּי יַעֲקֹב שְׁמִשׁוֹן. הוּא לֹא שָׂת לְבוֹ לְשְׁמוֹעוֹת מְטִילוֹת הָאִימָה שְׁהַתְרוֹצְצוּ בְּעִיר, לֹא בְּרַח וְלֹא הִסְתַּתֵּר, לֹא הִתְיָרָא וְלֹא חָת. הוּא הַמְשִׁיךְ אֶת סִדְר יוֹמוֹ כְּרִגְלֵי, פְּנָה לְהִסְתַּר לְכַבוֹד שַׁבַּת בְּמַקְוָה טְהוּרָה, וְלֹאֲחַר מִכֵּן פְּנָה לְקַבַּל אֶת פְּנֵי שַׁבַּת הַמְּלָכָה בְּבֵית־הַקְּנֶסֶת, כְּשַׁעֲמֹו לְמַעֲלָה מִמֶּנּוּ מְקַרְבֵּי שַׁחֲסוֹ בְּצִלוֹ וְחָשׂוּ בְּטוֹחִים בְּזַכּוֹתוֹ. לִיל הַשַּׁבַּת עֶבֶר בְּשָׁלוֹם, וְלֹאֲחֵרֵיו גַּם יוֹם הַשַּׁבַּת הַתְּנַהַל עַל מִי־מַנּוּחוֹת, אֵין פֶּרֶץ וְאֵין יוֹצֵאת וְאֵין צְרוּחָה. הַתְּבַרֵר, כִּי לְשְׁמוּעָה לֹא הָיְתָה אַחֲזִיָּה בְּמַצִּיאוֹת, וְנוֹצְרָה בְּמַחֲזוֹ הַקּוֹדֶשׁ שֶׁל אֶחָד הַבוֹרְחִים מִהַעֲרִים הַסְּמוּכּוֹת, שְׂצַרְף דְּבַר לְדְבַר, וּמִסְקָנָתוֹ הַמְּטַעִיָּת הָיְתָה שְׁמִסְלוּל הַצָּבָא הַרוֹסִי עֵתִיד לְעַבֵּר בְּעִיר בְּאַר, בְּעוֹד הֶם אֲגַפּוּ אֶת הַעִיר וְכָלֵל לֹא נִכְנָסוּ אֵלֶיהָ. בִּינְתַיִם הַצִּטְטָף רַבִּי יַעֲקֹב שְׁמִשׁוֹן וְחַבְרָתוֹ הַקְּטָנָה בְּמִרְתָּף הַחֲחוּבֵי, כְּאֲשֶׁר בְּטוֹחִים הֶם כִּי מַחוּץ תִּשְׁכַּל חֲרַב וּמַחְדָּרִים אִימָה, וְהֶם מְמַתִּינִים עַד צֵאת הַשַּׁבַּת בְּדִי שִׁיּוּכָלוֹ לְקַבֵּר עַל הַמְתַּרְחֵשׁ בַּחוּץ. בְּעַרְבוֹ שֶׁל יוֹם הַשַּׁבַּת, נִשְׁלַח אֶחָד הָאָנְשִׁים הַחוּצָה, בְּדִי לְרֵאוֹת הַקְּלוֹ הַמִּים מַעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה, וּבִינְתַיִם הַזְּדַרְזוּ רַבִּי יַעֲקֹב שְׁמִשׁוֹן עִם מְתֵי הַמַּעֲטָה לְהַתְּפַלֵּל עַרְבִית שֶׁל מוֹצֵאֵי שַׁבַּת וְלְהַבְדִּיל עַל־הַפּוֹס. עִם סִיּוּם הַתְּפִלָּה, שָׁב הַשְּׁלִיחַ בְּאַרְשַׁת שְׁלוֹחָה, וּמִפּוֹ הַתְּבַרֵר כִּי הַכֵּל הָיָה בְּגֵד עוֹרְבָא פְּרַח, וְהַשַּׁבַּת עֶבְרָה בְּכָלֵל בְּשָׁלוֹם וְלֵלָא פְּנַע.

יָצָא רַבִּי יַעֲקֹב שְׁמִשׁוֹן מִמְּקוֹם מְחַבּוּאוֹ, וּפְנָה הַיִּשְׁרָאֵל אֶל בֵּית־הַפְּנֶסֶת. וְהֵנָּה הוּא מְגַלָּה לְתַדְהַמְתוֹ אֶת רַבִּי דוֹד לִיקָס יוֹשֵׁב עֵדוּן עִם חִסְדֵּידוֹ בְּסַעֲדָה הַשְּׁלִישִׁית, הַנִּהְרָה נְסוּכָה עַל־פְּנֵיהֶם, וְהֶם יוֹשְׁבִים וּמְזַמְרִים אֶת זְמִירוֹת הַשַּׁבַּת בְּגַחֲנוֹת וְלֵלָא כְּלִי־פַחַד. "הֵרַב מְשַׁפְּטוֹבִקָּה!" פְּנָה אֵלָיו רַבִּי דוֹד לִיקָס בְּבַת־שְׂחוּק, שֶׁכֵּן מְצוֹדְתוֹ שֶׁל רַבִּי יַעֲקֹב שְׁמִשׁוֹן הָיְתָה פְּרוּסָה בְּעָרִים מְסַפָּר, "הֵרִי יוֹדְעִים אֲתֵם כִּבְעַל חֲקָמָה, וְאֵין נְבוֹן וְחָכֵם כְּמוֹךְ. רִגְלִים אֲתֵם לְהֵלֵךְ בְּחֻכְמוֹת וְחֻקִּירוֹת, וּמִשׁוּם כֵּן הַחֲבַבְתֶּם אֶת עַצְמְכֶם בְּמִשְׁךְ הַשַּׁבַּת בְּלָהּ בַּתּוֹךְ מִרְתָּף טַחֲבוֹ וְעָלוּב. וּמָה הוֹעִלְתֶּם כֵּךְ? לֹא הָיָה עִמְכֶם סְפָר־תּוֹרָה לְקַרְיָאת הַתּוֹרָה בְּשַׁבַּת, לֹא אֲכַלְתֶּם אֶת מַאֲכָלֵי הַשַּׁבַּת הָעַרְבִים, וְכֵן מַנּוּחַת הַשַּׁבַּת נִמְנָעָה מִכֶּם בְּגַלְל חֲקֻמְכֶם הַיְתָרָה." וְאָלוֹ אֲנִי, הַמְשִׁיךְ רַבִּי דוֹד, "אֲנִי אִישׁ פְּשׁוּט, פֹּתִי הַמֵּאֱמָרוּ לְכָל־דְּבָר, אוֹלָם יֵשׁ בִּי אֱמוּנָה פְּשוּטָה וְתַמִּימָה, וּבְזַכּוֹת אֱמוּנָה זוֹ הַשְּׁלַכְתִּי אֶת־עַצְמִי עַל אֲבִינוֹ שְׁבַשְׁמִים, וְהֵנָּה זְכִיתִי לְשְׁבַת־קִדְשׁ שֶׁל מַעִין הַעוֹלָם הַבָּא, אֵין שָׁטָן וְאֵין פְּנַע רַע." אֶת הַסְּפּוּר הַזֶּה, אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב יוֹחָנָן מְקַרְסָנֶע לְרַבִּי יִצְחָק מְסַקְוִיָרָא, "סִפְר מוֹדִי וְרַבִּי רַבִּי שְׁמוּאֵל מְקַמִּינְקָא, וְהוֹסִיפִי וְעִכְשׁוֹ תְּבִינּוּ מְדוּעַ הַסְּמִיכוֹת חֲזו"ל אֶת הַפְּסוּק "פֹּתִי יֵאֱמָרוּ לְכָל־דְּבָרִי" לְמִשְׁה רַבְּנֵי. מִפְּנֵי שְׁטוֹב יוֹתֵר לְהִיוֹת כְּשׁוּטָה וְכְאִישׁ פֹּתִי, הַמֵּאֱמָרוּ בְּאֱמוּנָה פְּשוּטָה, מְאֲשֶׁר לְלַבֵּת בְּחֻקִּירוֹת וְדַרְשׁוֹת, וְלְדַרְשׁ בְּמַפְלָא מְמַדָּה..."

מאורות

רבי אברהם שמואל גנימין סופר מפרשבורג ז"ל
ליום ההולאה י"ט בטבת תל"ב

בְּנוֹ שֶׁל הַחֲתָם סוֹפֵר, וּמִמֵּלֵא מְקוּמוֹ בְּרַבְנֵת פְּרַשְׁבוּרָג בְּמִשְׁךְ ל"ג שְׁנַיִם כְּאִבּוֹ וּבְנוֹ, וְעַמַּד בְּרֵאוּת וְשִׁיכְתוֹ הָרְמוּה. מִכְּנֵה הַכֶּתֶב סוֹפֵר, עַל־שֵׁם חֲבָרְיוֹ הַבְּלָכָה עַל אֶרְפַּעַת חֲלָקִי הַשְּׁלַחַן עַרוּךְ, עַל מִסְכָּתוֹת הַשֵּׁם, דְּרֵשׁוֹת וּבְאוּרִים עַל הַתּוֹרָה. בְּהִיוֹתוֹ כְּבֶן שֶׁשׁ חָלָה וְנִטָּה לְמוֹת, וְאִבּוֹ הִתְעַצֵּם בַּתְּפִלָּתוֹ לְפּוֹאֲתוֹ, וְנוֹסֵף לוֹ הַשֵּׁם אֲבִרְהָם, וְהִתְנַסָּא כִּי "עַל יוֹבֵל אֶחָד נְעַתְרָתִי", וְאֶכֶן חֵי עוֹד חֲמִשִּׁים שָׁנָה מֵאֵן. כְּכַר בְּגִיל י"ד הָעָלָה חִדוּשִׁים עַל־הַכֶּתֶב, וְקָבַל אֶת כְּלִי־תּוֹרָתוֹ מֵאֲבִיו הַגְּדוֹל, וְהוּא שְׁהַסְּמִיכוֹ לְמַלְאֵל אֶת מְקוּמוֹ אַחֲרָיו, עַל־אֵף הָיְתוֹ כֵּן כ"ד שְׁנַיִם בְּכָבֵד, וּבְרַכּוֹ שְׁשֵׁנִי זְקֵנִי וְיִסְכּוּבֵהוּ, רַבִּי עַקִּיבָא אִיגָר מִמִּינוֹ, וְרַבִּי שְׁמוּאֵל שַׁטִּינֵן כ"ץ הַמַּהְרֵשֵׁשׁ מְשַׁמְאֵלוֹ, וּמְלַאָךְ אֶחָד עַל־רֵאשׁוֹ, וְהוֹסִיפִי "וְאֵף אֲנִי אַבּוֹא אַחֲרָיְךָ וּמְלַאֲתִי אֶת־דְּבָרֶיךָ", עַמַּד בְּגֹאֲוֹן עַל מְשַׁמֵּר הַתּוֹרָה וְהַיְרָאָה הַנִּבְנֶרֶה, וּבִשְׁנַת תַּר"ח הַכְרִיז עַל הַקְּמַת קְהֵלוֹת עֲצֵמֹאוֹת לֵלֵא הַשַּׁפְּעַת הַמְּשַׁפְּטִילִים הַמְּחַבְּלִים בְּכֻרְמִים, וְהַשְׁתַּדֵּל לְקַבַּל לְכֵךְ הַפְּרָה מְשַׁלְתִּית. בְּמַלְחַמַת קִדְשׁ זוֹ הִצִּיל לְדוֹרוֹת אֶת מְסַרְת הַיְהוּדוֹת, וּבְזַכּוֹת מְאֻבְקוֹ לֹא מָשָׁה הַתּוֹרָה מִפִּינוֹ עַד־הַיּוֹם. כְּאֲשֶׁר שׁוּחַח פְּעַם עִם אֲבִיו בְּעֵנָן הָאֱמוּנָה, הַחְדִּיר לוֹ אֶת פְּתָגָם הַקְּדוּמוֹנִים: "הַעֲבֹר אֵין, וְהַעֲתִיד עֵדוּן, וְהָיָה כְּהַרְף עֵינִי, וְאִם־כֵּן דָּאָה מְנוּי"? מְרַב הַקְּפָדְתוֹ עַל לְשׁוֹנוֹ שֶׁלֹּא לְהוֹצִיא דְבַר שְׁלִילִי, לֹא הָיָה אוֹמֵר בְּנֶסֶח "מִי שְׁבַדְךָ לְרַפּוּאָה "הוּא יִרְבֶּךָ אֶת־הַחֻלְהָ", אֲלֵא הוּא יִרְבֶּךָ אֶת פְּלוּנִי בְּכֻפּוֹנִי, שֶׁכֵּן עוֹמֵד לְהַרְפֵּא וְאֵין לְהַזְכִּירוֹ כַּחוּלָה חִלְיָה.

יוסיף דעת

הַדַּעַה הַרוּחוֹת הַיָּאֵי, כִּי הַפִּירְמִידוֹת שֶׁבְּמִצְרַיִם הוֹקֵמוּ בִּידֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שְׁנַאֲלוּ לְעוֹבָד בְּכַרְח בְּחוֹמֵר וּבְלַבְנִים, אוֹלָם מְסַתֵּר כִּי הוּן בְּנֵי הַרְבֵּה לְפָנֵי שְׁעַם יִשְׂרָאֵל הַגִּיעַ לְאַרְץ מְצֻרִים. עוֹד מַתְקַנֵּת הַרוֹחוֹס הַיוּנָנִי, שֶׁנִּחְשַׁב לְכָבִי הַהִיסְטוֹרִיָּה, הַגִּיחוּ כִּי עַבְדִים בְּנוֹת אֶת הַפִּירְמִידוֹת, וּמִכָּאן הָיְתָה חֲדַר קִצְרָה לְשִׁיחַ אוֹתוֹ לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל, וְכֵן קִבֵּץ יוֹסֵף בְּרִימְתַּחֲנִיחַ בְּקְדוּמוֹנִית הַיְהוּדִים, וּמֵאֵז הַשְּׁתַרְשֵׁה בְּעַקְבוֹת הַסִּפֵּר "יוֹסִיפוֹ", שְׁהַתְּחַבֵּר מִתּוֹךְ תַּרְגוּמֵי כְּתוּבֵי שֶׁל יוֹסֵף בְּרִימְתַּחֲנִיחַ, כִּאִילוֹ עוֹרָא וּנְחַמְיָה בְּנוֹ אֶת בֵּית־הַמְּקֹדֶשׁ הַשְּׁנַיִן, הֶגַם שְׁלַאֲמִיתוֹ שְׁלִי־דְבַר הַגִּיעוּ אוֹרְצָה לְאַחַר שְׁתַּחֲבִית כְּבֵר עַמַּד עַל־תִּילּוֹ, כְּמוֹכָא סִפְר עוֹרָא וּבַדְבִיר חו"ל, כִּיּוֹם טוֹעִינִים גַּם, כִּי לֹא עַבְדִים בְּנוֹ אֶת הַפִּירְמִידוֹת אֵלָא פּוֹעֵלִים בְּשִׁכַר, כִּשֵּׁן בְּסַחֲרוֹ לְאַחַר הַפִּירְמִידוֹת נִמְצָאוּ אַחֲרֵי קְבוּרָה שְׁבַחֵם בְּנוֹ הַבּוֹנִים, וְנִיכַר עֵלִיּוֹת כִּי הֶם טוֹפְלוּ כְּרֹאוּ כְּאִשֵּׁר נִפְצַעוּ אוֹ רַגְלֵם נַשְׁבֵּרָה, דַּבַּר שֶׁלֹּא הָיָה קוֹרֵה בְּעַבְדִים בּוֹיּוּם, וְלִפִּי הַעֲרַכָּה, עַבְדוֹ בְּמִקּוֹם כְּשִׁלוֹשִׁים אֶלְף פּוֹעֵלִים, וְהַעֲבֹדָה נִמְשַׁכָּה כְּשִׁמוּנִים שָׁנָה הַפִּירְמִידוֹת הוּן מְבִנִי קְבוּרָה עִנְקִים, כְּאִשֵּׁר הַגְּבוּהָ מִתּוֹן מַנְיַעָה לִ145־ מֵטְרִים וְרוּחַב צִלְעוֹתֶיהָ 230 מֵטְרִים, הַתּוֹן נִקְבְּרוּ הַפְּרַעְיוֹנִים הַקְּדוּמוֹנִים, וְהוּן הוֹקֵמוּ בְּצַד הַמַּעְרֵב שֶׁל הַיַּלְלוֹס, שְׁבוֹ נִרְאִית הַשֶּׁמֶשׁ שׁוֹקַעַת מְדִי עַרְב, וְהַמְצַרִּים הָאִמְמוֹ כִּי הוּא אֵרֶץ הַמְּתִים. לְעוֹמַת זֹאת, אֶת בְּתֵי הַמְּנוּרִים שִׁלְהֶם, בְּנוֹ הַמְצַרִּים בְּצַד הַמְּזוּחַח שֶׁל הַנְּהַר, שֶׁם וְזוּחַת הַשֶּׁמֶשׁ בּוֹבּוּק וּמִסְמֵלַת חַיִּים, הַפִּירְמִידוֹת הוֹקֵמוּ בְּאוֹתוֹ מְדוּחַ וּמְפִלְיָא, כְּאִשֵּׁר כֵּל אֲחַת מְצִלְעוֹתֶיהָ מְנוֹת לְאַרְבַּע רְחוֹת הַשֶּׁמֶיִם, הָאֲבָנִים הַעִנְקוּיֹת שְׁהוּ עֲשׂוּיֹת מְסַלַע גְּרִיטֵי וְעִלְיוֹן צִצִּיּוֹ אֲבֹן גִּיר, שְׁקֵלוֹ בְּמוֹצֵעַ 2.5 טוֹן וְחִלְקוֹ כִּי 15־ טוֹן, הוּן נִחְצְבוּ בְּמִרְחַק גְּדוֹל, וְהוֹבְלוּ כְּנֹאֵה בִּידֵי סַפִּינּוֹת שֶׁשֹּׁטוּ בְּנַהַר הַיַּלְלוֹס עַד לְאַחַר הַבְּנִיָּה. עַל הַשֶּׁאֵלָה כִּי־צַד הַצִּלְחֹו חֲתוּמִית אֶת הָאֲבָנִים הַעִנְקוּיֹת זוֹ עַל זוֹ, אֵין תְּשׁוּבָה בְּרוּרָה, וְכְאִשֵּׁר מְגַלֵּים אֶת הַדְּרוּק הַמְּפִלְיָא בְּהַנַּחַת הָאֲבָנִים, עַד שְׂרוּחַת הַסְּדִיקִים שֶׁבִּנְיָנוֹן אִינוֹ עוֹלָה עַל סַטְנִימֵטֵר אֲחַד, הַפְּלֵא גָדֹל שְׁבַע־עִשְׂרִים, הַגִּיעוּ הַדְּבָרִים לִידֵי כַר, שִׁישׁ חוֹקִים הַטּוֹעֵנִים כִּי אֶת הַפִּירְמִידוֹת בְּנוֹ "חִיזִירוֹת" מְעוֹלְמוֹת אַחֲרֵיהֶם... כִּי בִישְׂרָאֵל לְעוֹמַת זֹאת, בְּנוֹ אֶת פִּיתוֹם הָרְעֵמֶס מִתְּבוֹן וְקַשׁ לֹא מֵאֲבָנִים, וּמְסַתֵּר כֵּן הַפִּירְמִידוֹת הֵיךְ מְרוּחָס כְּמֵאָה חֲמִישִׁים ק"מ מִנְיָה, אֶתֵר אֶת הַפִּירְמִידוֹת, אוֹלָם שֶׁל הַדְּבָקִים בְּטַעֲנָה שְׁבַנִי יִשְׂרָאֵל הֶם שְׁבָנוּ אֶת הַפִּירְמִידוֹת, וְלִדְעָתֵם הֶשֶׁם הַיּוּנָנִי "פִּירְמִידֵי" נּוֹצֵר מִהַשֶּׁם הַמְּצֻר

חתן דמים למוזל

שְׂרָשִׁיָּה שֶׁל עֵדֶת יְהוּדֵי תִימָן בִּירוּשָׁלַיִם, נְטוּעִים בְּשֶׁנֶת אֲעֵלָה בְּתַמְ"ר, הִיא שֶׁנֶת תַּרְמ"ב, בְּאֲשֶׁר הַשְׂמוּעָה הִגִּיעָה לְחִימָן הַרְחוֹקָה, עַל רִכִּישַׁת קַרְקָעוֹת בְּאֶרֶץ־הַקִּדְשׁ בְּיַד הַנְּדִיבִים הַיְדוּעִים הַבְּרוּן רוּטְשִׁילֵד, וְהַשְׂמֻדָּתָן לְרֵשׁוֹת יְהוּדֵי הַגּוֹלָה. הַשְׂמוּעָה הִתְבַּדְּתָה לְבִסּוּף, אוֹלָם הִיא עוֹרָרָה בְּקֶרֶב יְהוּדֵי תִימָן הַתִּרְגָּשׁוֹת גְּדוֹלָה, וְרַבִּים מֵהֶם מְכָרוּ אֶת מִשְׁלַטְלֵיהֶם וְרִכְוְשָׁם וְעָלוּ אֶרֶצָה. שְׁנַיִם מִסְפָּר לְאַחַר אוֹתָהּ עָלְיָה רֵאשׁוּנָה, בְּקֶשׁ רַבִּי שְׁלוֹם הַלְוִי אֶלְשִׁיךְ, שְׂאָז הָיָה אֶבְרָךְ צַעִיר לְיָמָיו, לְעֹלּוֹת אֶף הוּא אֶרֶצָה, וּבִשְׁנַת תַּרְמ"ח יָצָא מֵהַעִיר צִנְעָא בְּדַרְבּוֹ לְאֶרֶץ. בְּהִגִּיעוֹ לְעִיר הַנֶּמֶל חוֹדֵדָה שֶׁמְעַרְבַּב תִּימָן עַל שְׂפַת יַם־סוּף, בְּאֲשֶׁר הַמְּרַחֵק לְאֶרֶץ חֲמַדַּת אָבוֹתֵינוּ אִינוֹ גְּדוֹל, הַשִּׁיג אוֹתוֹ צוֹ שֶׁנִּשְׁלַח בְּיַד הַנְּצִיב הַתַּרְפִּי בְּתִימָן, וְבוֹ הַכְּרוֹ עַל אִסּוּר עֲלִיתִי יְהוּדִים לְאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל. הֵיְתָה זֹאת אֶבְרָה קָשָׁה לְעוֹלָה שִׁפְהָ הַשְׂתוֹקֵק לְחוּן אֶת עַפְרָ הָאֶרֶץ, וְגִלְתִּי בְרָרָה שָׁבַע עַל עַקְבוֹתָיו. הַתַּבְּרָר, כִּי בְצִאֲתוֹ מְצִנְעָא לוֹוִוהוּ רַבִּים, עַד שֶׁנוֹצַר הַרְשֵׁם כִּי הַיְהוּדִים עוֹזְבִים בְּהַמוֹנִיהֶם אֶת תִּימָן וְעוֹלָיִם לְאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, וְלִכְן אָסַר הַפִּתְחָה אֶת הָעֲלִיָּה, רַבִּי שְׁלוֹם שָׁבַע לְצִנְעָא, וְעַם חֲזִרְתּוֹ נָקַט בְּשִׂתִּי פְעֻלוֹת. הַרֵאשׁוּנָה הֵיְתָה חֲבוּרָה תְּפִלָּה מִיְחַדָּת לְכוֹתַת לְעוֹלַת אֶרֶצָה, תַּחֲנִנָּה מְרַגְּשָׁת וּמְשַׁתְּפָכַת שֶׁהַשְׂתַּמְרָה עַד־יָמֵינוּ, וּמְפִלְיָאָה בְּעֶרְגָּה הַנוֹשֶׁבֶת בֵּין בְּתַרְיָה לְאֶרֶץ הַצִּיבּוֹ; וְהַשְׁנִיָּה הֵיְתָה שְׂגוּרָה מִכֶּתֶב תְּלוּנָה אֶל הַשְּׁלֻטָנוֹת בְּתַרְפִּיָּה, עַל הַאִסּוּר הַמוֹזַר שֶׁהִטִּיל הַפָּחָה לֵאלֹא קָבַלֵת רֵשׁוֹת. הַמְּכַתֵּב עָשָׂה אֶת שְׁלוֹ, וְהַפָּחָה נֶאֱלָץ לְבַטֵּל אֶת הַאִסּוּר שֶׁהִכְרִיזוּ. "הֵאֵם אִתָּה הוּא זֶה שֶׁהַתְּלוּנָה עָלֵי בְּקוֹשֻׁטָא"? שְׂאָלוּ הַפָּחָה אַחַר שֶׁהִזְמִינוּ לְאֶרְמוֹנוֹ, וְהִטִּיל בּוֹ אֶת עֵינָיו הַנוֹקְבוֹת, אוֹלָם רַבִּי שְׁלוֹם כִּלְלָא לֹא נִרְתַע מִמֶּנּוּ, וְהִשִּׁיב בְּחִיּוּב. חֲמַתּוֹ שֶׁל הַפָּחָה לְמִרְאָה עֵמִידָתוֹ הֵאִיתָנָה שֶׁל הַיְהוּדִי, בְּעֶרְהָ בּוֹ עַד לְהַשְׁחִית, וְהוּא זָמַן מִיָּד אֶת חִלְיוֹ בְּיַד הַלְוִיָּד אֶת הַיְהוּדִי אֶל בֵּית־הָאִסּוּרִים. מִבְּעוֹד מוֹעֵד, הִדְרִיךְ הַפָּחָה אֶת חִלְיוֹ לְשַׂכְנַע אֶת הַיְהוּדִי לְהִכְחִישׁ אֶת כְּתִיבַת הַמְּכַתֵּב, בְּדִי שִׁיוֹכַל לְהִתְנַקֵּם בּוֹ, וְהִלְלוּ נַסּוֹ כְּלִי־הַדְרִיךְ לְשַׂכְנַע אֶת רַבִּי שְׁלוֹם לְעֵשׂוֹת כּוֹ, כְּשֶׁהֵם מְנַסִּים לְצוּד אוֹתוֹ בְּחֻלְקִיכוֹת לְשׁוֹנָם. אוֹלָם בְּפִקְחוּתוֹ הִכִּין רַבִּי שְׁלוֹם אֶת הַתְּכִנִּית הַזְּדוּנִית, וְהוּא עֲמַד עַל־שְׁלוֹ כִּי אִמְנָם הוּא שֶׁכָּתַב אֶת־הַמְּכַתֵּב, וְאִין בְּכוֹנְתּוֹ לְהִכְחִישׁ זֹאת. עִם הִגִּיעַם אֶל שַׁעֲרֵי בֵּית־הַסֹּהַר, הַתְּפִלָּא רַבִּי שְׁלוֹם לְרֵאוֹת בִּיצַד הַחִיָּלִים מִתִּירִים אֶת בְּכָלְיוֹ וּמְשַׁלְּחִים אוֹתוֹ לְבֵיתוֹ אַחַר כְּבוֹד. הַתַּבְּרָר, כִּי תְּכַנְיָתוֹ שֶׁל הַפָּחָה הֵיְתָה לְפַתּוֹת אוֹתוֹ לְהִכְחִישׁ אֶת כְּתִיבַת הַמְּכַתֵּב, וְאִזְ הָיָה מִתְּנַקֵּם בּוֹ וּמְכַלָּה בּוֹ אֶת־זַעְמוֹ. אֲלָא שֶׁהַתְּכִנִּית נִכְשְׁלָה, וְהַדְרִיךְ לְעֲלִיָּה אֶרֶצָה נִפְתְּחָה בְּאִין מְפָרַעִי.

לְאַחַר הִגִּיעוֹ אֶרֶצָה בְּשֶׁנֶת תַּרְנ"א, הַתְּמַנָּה רַבִּי שְׁלוֹם, שֶׁנּוֹדַע בְּגַאוֹנוֹתוֹ בַּתּוֹרָה וּבִידְעוּתוֹ הַמְּקִיפּוֹת, בְּרַבֵּם שֶׁל יְהוּדֵי תִימָן בִּירוּשָׁלַיִם, וְעַמַּד בְּרֵאשׁ הַקַּהְלָה עַד פְּטִירָתוֹ בְּשֶׁנֶת תַּש"ד. בְּחֻדְרָתוֹ הָרַבָּה לְשַׁמּוּר הַמְּסַרְתִּת הַתּוֹרִיקָה שֶׁל יְהוּדֵי תִימָן, הַקִּפִּיד רַבִּי שְׁלוֹם שְׁלֹא לְשׁוֹנֹת אִפְלוּ מִנְּהַג כְּלִשְׁהוּ מִמְּנֵהָ הַעֲדָה, וְנִשְׁלַח כָּדָר אֶרֶע הַמְּאֻרָע דְלֵהֶן. הָיָה זֶה בְּאֲשֶׁר אֶחָד מִבְּנֵי הַעֲדָה הַתִּימָנִית בִּירוּשָׁלַיִם, הַחִלְטִי לִיסַד לְעַצְמוֹ בֵּית־הַכֶּנֶסֶת מִשְׁלוֹ. הֵלָה הָיָה בְּעַל הַמְּאָה, וְכִיּוֹן שִׁפְךָ הָיָה גַם בְּעַל הַדַּעְיָה, וְהָרָשָׁה לְעַצְמוֹ לְקַבֵּעַ סְדָרִים מִשְׁלוֹ בְּבֵית־הַכֶּנֶסֶת שֶׁהָקִים. בְּתַחֲלָה לֹא עוֹרָר הַדְּבָר הַתְּנַדּוּת וְהַעֲנִין עֲבַר בְּשַׂתְּרִיקָה, אוֹלָם בְּאֲשֶׁר הַרְחִיק לְכַת וְקַבַּע סְדָרִים חֲדָשִׁים בְּבֵית־הַכֶּנֶסֶת, קִפְץ עָלָיו רִגְזוֹם שֶׁל רַבִּי הַקַּהְלָה בְּרֵאשׁוֹתוֹ שֶׁל רַבִּי שְׁלוֹם. הָיָה זֶה אַחַר שֶׁקַּבַּע מְנַהֵג חֲדָשׁ בְּסֻדְרָה קְבֻלָּת שָׂבַת, בְּאֲשֶׁר בְּמָקוֹם לְהַתְּפַלֵּל תְּפִלַּת עֲרִבִית בְּסֻמּוֹד לְסֻדְרָה קְבֻלָּת שָׂבַת בְּנִהוּג, שָׁנָה אֶת הַסְּדָרִים לְחֻלּוּטִין. יְחַד עִם מִתְּפַלְלֵי בֵּית־הַכֶּנֶסֶת שְׁלוֹ, הָיָה יוֹצֵא מִדֵּי יוֹם שֶׁשִׁי לְאַחַר תְּפִלַּת מְנַחָה, לוֹמֵר סְדֵר 'הַקְּבֻלָּת שָׂבַת', בְּנִסְחָם שֶׁל יְהוּדֵי תִימָן, לִיד בּוֹר הַמַּיִם שֶׁבְּשַׁכּוּנָה שְׁהִיָּה מִמְּקַם מוּל בֵּיתוֹ, וְלֵאחַר מִכָּן הָיוּ חוֹזְרִים אֶל בֵּית־הַכֶּנֶסֶת לְסֻדְרָה לְמוֹד שֶׁל מִשְׁנַה וְקִרְיָאֵת שְׁנַיִם מְקָרָא וְאֶחָד תַּרְגּוּם. רַק לְאַחַר כִּשְׁעָה מֵאֵז שְׂקִיעַת הַחַמָּה, נַעֲמָדוּ לְהַתְּפַלֵּל עֲרִבִית שֶׁל לֵיל שָׂבַת, וְלֵאחַר מִכָּן שָׁבוּ הַבֵּיתָה. הַמְּנַהֵג, שֶׁלְכַאֲוָרָה הָיָה נִרְאָה בְּתַקּוּן, הָיָה לְמַת־רוּחַם שֶׁל רַבְּנֵי הַקַּהְלָה, שְׂרָאוּ בְּזָה תַקּוּן הַמְּבִיא לִידֵי קַלְקוּל. שֶׁכֵּן מִתְּפַלְלֵי בֵּית־הַכֶּנֶסֶת הָיוּ מֵאַחֲרִים לְצִאֲתָה, וְלֹא הָיוּ מְגִיעִים לְבֵיתֵיהֶם אֲלָא לְאַחַר שֶׁכָּבוּ גְרוֹת הַשָּׂבַת, וּמִתּוֹךְ כָּד הַתַּעֲרָעְרָה הַשְּׁלָחָה בְּבִתְיָהֶם וְהָיָה שֶׁלְּחֶגְם מֵלֵא זְבַחֵי רִיב. בְּמָקוֹם מְנוּחָת הַשָּׂבַת וְשְׁלֻחָתָהּ.

נִכְנַסוּ רַבְּנֵי הַקַּהְלָה עִם הָאִישׁ בְּדִין וּדְבָרִים, וְנַסּוּ לְשַׂכְנַע אוֹתוֹ בְּדַרְכֵי נַעֵם לְבַטֵּל אֶת מְנַהֵגוֹ וְלְשׁוֹב לְסֻדְרָה הַקְּדוּם, בּוֹ מִתְּפַלְלִים תְּפִלַּת עֲרִבִית סְמוּךְ לְקְבֻלָּת שָׂבַת, אוֹלָם הֵלָה אֵטָם אֶת־אֲזוּנֵי מְשַׁמְעִי, "אֲחַת דְּבַרְתִּי וְלֹא אֶעֱנֶה, וְשַׂתִּים וְלֹא אוֹסִיף". אוֹיֵז תַּרְהָ אִפּוֹ שֶׁל רַבִּי שְׁלוֹם, וְהוּא קָרָא אֵלָיו בְּכוֹל: "יְהִי רִצּוֹן, שִׁינְלֵד לָךְ בֶּן בֶּן זָכַר בְּיוֹם שֶׁשִׁי סְמוּךְ לְאַחַר שְׂקִיעַת הַחַמָּה, בְּאֲשֶׁר לְפִי דַעְתָּךְ עֲדוּן הוּא יוֹם שֶׁשִׁי וְלִפִּי דַעְתָּךְ כְּבָר נִכְנַסָּה הַשָּׂבַת, וְיִתְבַּלְבְּלוּ עֲלֶיךָ סְדָרֵי בְּרֵאשִׁית". לֹא עָבְרָה תְּקוּפָה אֶרְכָּה, וְלְרֵאשׁ בֵּית־הַכֶּנֶסֶת נוֹלַד בֶּן זָכַר בְּחֻצֵי שְׁעָה לְאַחַר שְׂקִיעַת הַחַמָּה שֶׁל בְּיוֹם שֶׁשִׁי. הַתּוֹרוּץ הֵלָה לְחַפֵּשׁ מוֹהֵל שִׁמּוּל אֶת־בְּנֵי בְּיוֹם הַשֶּׁשִׁי שֶׁלְאֻחְרָיו, אוֹלָם הַמוֹהֵל הִיחִידִי שֶׁהִתְגוֹרַר בְּשַׁכּוּנָה, הָיָה נִתּוֹן לְמִרוֹתוֹ שֶׁל רַבִּי שְׁלוֹם הַלְוִי, וְלֹא הִסְפִּים בְּשׁוּם אִפְן לְמוֹל אוֹתוֹ בְּיוֹם שֶׁשִׁי, שֶׁכֵּן לְפִי חֲשׁוֹנוֹ עֲדוּן לֹא הִגִּיעַ הַיּוֹם הַשְּׁמִינִי לְלֶדְתוֹ. בְּעַל־כִּרְחוּ נֶאֱלָץ הָאִישׁ לְמוֹל אֶת בְּנֵי בְּיוֹם הַשָּׂבַת, שֶׁהוּא הַיּוֹם הַשְּׁמִינִי לְלֶדֶת הַרָד הַנֶּמֶל, כִּמְנַהֵגָם שֶׁל בְּנֵי הַקַּהְלָה וְרַבֵּם בְּרֵאשֵׁם, וְכֵלָם רָאוּ בְּכָד סְמֵן מִרְיֵה־שִׁמּוּם כִּי מְנַהֵג הֵבַל בְּקֶשׁ לְהַנְהִיג בְּקֶרֶב בְּנֵי הַעֲדָה. הַמְּאֻרָע עָשָׂה רֵשֵׁם עוֹז עַל הָאִישׁ, וּמִיָּד לְאַחַר מִכָּן מֵהָר לְהִשִּׁיב בְּבֵית־הַכֶּנֶסֶת שְׁלוֹ אֶת הַמְּנַהֵג הַרְגִּיל לְהַתְּפַלֵּל עֲרִבִית מִיָּד לְאַחַר קְבֻלָּת שָׂבַת, אוֹלָם לֹא אֶרְכוּ הַיָּמִים וְצַבוּר הַמִּתְּפַלְלִים הַפְּנָה לוֹ עַרְפֵּי. בֵּית הַכֶּנֶסֶת שֶׁבָּנָה נִסְגַר כְּלוֹ, וְהָיָה הָאִישׁ לְמִשְׁלַח לְשָׁנֵינָה. ♦

פְּנִינֵי אוֹר הַחַיִּים

מְדַבְּרֵי הָאוֹר הַחַיִּים הַקְּדוּשׁ עַל הַפְּרָשָׁה

וְאִדֵּר לְחִיצֵלוֹ וְלִהְעֵלְתּוֹ וְגו' (א. ח.) - טַעַם אוֹמְרוֹ וְאִדֵּר, כִּי לְפִי עַדְרָה דְּלֵת אֶל עֵלְיוֹן, אִינוֹ מְכַוֵּדוּ לְעֵשׂוֹת כֹּל הַנַּעֲשֶׂה שִׁיבוֹאוֹ דְּבָרָיו לְאָדָם כְּלָל כְּפִרְעָה וְלוֹמַר אֵלָיו דְּבָרִים מְשֻׁמוֹ, וּמָה גַם כְּשִׁינִיעַ לְמִדְּוָת מֵאוֹן עַד הִגִּיעוּ לוֹמַר מִי ה', חֲסִי־שְׁלוֹם. וְצֹא וְלָמַד מִה שְׁדַרְשׁוּ בְּרַבּוֹת בְּפִתְיוֹת אִיכָה, בְּפִסְקוֹ אִישׁ חֶסֶם נִשְׁפֵּט אֶת־אִישׁ אֵוִיל, שִׁפְט לֹא אִמַּר אֲלָא נִשְׁפֵּט וְכו', וְעִין שֶׁם דְּבָרֵיהֶם. לָחַד אָמַר ה' וְאִדֵּר, הַסְּפִים עַל מַעֲוֵת כְּבוֹדוֹ כְּכַוֵּל לְצַד הַצֵּלָת יִשְׂרָאֵל בְּאוֹמְרוֹ לְחִיצֵלוֹ, וְכַנִּט הַצֵּלָה זוֹ הִיא שִׁינִיעַ לְמַעֲשֵׂה מַעֲשֵׂי מְנַעֲנֵי וּמְהַשְׁעִבּוּד, וְהוּא אוֹמְרוֹ מִיָּד מְצַרִּים הַמְּשַׁעֲבָדִים בְּהֵם. וְאוֹמְרוֹ וְלִהְעֵלְתּוֹ מִרְיָהֶיךָ, פְּרוּשׁ כְּשִׁינִיעַ זְמַן הַנְּאֻלָּה מִפְּעַד עַד "בִּי חֲדָשׁ אֶעֱלֶה אוֹתוֹ מִרְיָהֶיךָ וְגו'", לְבַל יִחַשְׁבֵּם שֶׁם עוֹד אִפְלוּ כְּלֵא עֵנּוּי. וְטַעַם שְׁלֹא הִגִּילָה אוֹתָם תַּכְף וּמִיָּד, הוּא לְצַד שִׁעְדוֹן אֶת הַגִּיעַ זְמַן הַנְּאֻלָּה אֲשֶׁר קִבַּח ה'. וְכַזָּה נִחָה דַעֲתִי בְּחֻקְיָהּ אַחַת, לִמָּה הָאֶרֶץ ה' "בִּי חֲדָשׁ בְּמִכּוֹת הַמְּצַרִּים? וְדוֹל, מֵהֶם אִמְרוֹ שֶׁהַמְּכַה הַיְתָה מְשַׁמֵּשׁת שְׁלֵשָׁה שְׁבוּעוֹת וְהַתְּרֵאָה שְׁבוּעַ אַחַת, וּמֵהֶם אִמְרוֹ לְהַפְךָ. וְלִמָּה יֵאָחַד ה' הַנְּאֻלָּה? וְהָיָה לוֹ לְהִבְיַא הַמְּכּוֹת זוֹ אַחַר זוֹ וְיִנְאֵלֵם מִיָּד, וְהַסְּפִיק הַתְּרֵאָה בְּיוֹם אֶחָד אוֹ בְּשַׁעַה אַחַת, בְּדִין הַתְּרֵאָת יִשְׂרָאֵל שִׁאִין צְרִיךְ בָּהּ זְמַן, וּמְכַלְשֵׁבָן אַמוֹת הַעוֹלָם שִׁאִין צְרִיכֵן הַתְּרֵאָה? גַם לִמָּה לֹא הַסְּפִיק הַתְּרֵאָה אַחַת עַל כָּל הַמְּכּוֹת? אֲלָא לְצַד שִׁעְדוֹן לֹא הִגִּיעַ הַזְּמַן, הָיָה ה' מְלַבֵּשׁ הַזְּמַן הַהוּא לְהַשְׁבִּיעַם מִרוּחוֹת בְּיַמֵּינֵי עַד שֶׁהִגִּיעַ הַזְּמַן, וְהָאֵלֵם מִיָּד כִּלֵּא שׁוֹם עֵבֹב. וְאַם תֵּאֵמַר, וּמָה כְּכָד אִם הָיָה ה' וְצֹאָל אוֹתָם קָדָם זְמַן זֶה? עוֹד לִמָּה ה' הוֹצִיאֵם בְּזַמְנָא בְּתַרְיָתָא בְּזַמְנָן שֶׁאֵם הָיוּ מִתְּעַבְבִּים קִצַּת הָיוּ נְלָבִים, עַד שֶׁהִצְרִיךְ לְמַתֵּר וְלֹא וְכַלּוֹ לְהַתְּמַהוּמָה, וְהָיָה לוֹ הוֹצִיאֵם בְּזַמְנָן קָדָם זֶה, הָיָה לִמָּה שֶׁקָּדָם לָנוּ, כִּי עַרְף הַגְּלוּת הוּא לְבָרֵךְ הַיְחַצְצוֹת שֶׁנִּסְמָעוּ בְּחֻמְשֵׁים שְׂעָרֵי טַמְאָה, וְכַמּוֹ שְׂעָרֵי דְבָר יוֹזֵעַ פְּעֻמִּים, כְּזוֹ יִנְהַו דַּעֲת שְׂבִיתֵי הַשְּׂאֵלוֹת. כִּי אִם הָיָה מוֹצִיאֵם קָדָם זֶה, הָיוּ מְפִסְדִּים מִדִּין הַחֵלֶק הַהוּא; וְתוֹרַע שַׁעַם ה' הַשִּׁינֵי בְּבִחִית כְּלָלוֹתָם הַכְּלוֹל בְּמִשְׁה שְׁנַתִּים בְּשֵׁם עֵמוֹ הַשֶּׁנֶת מִיֵּט שַׁעֲרֵי בֵּיתָה, וְטַעַם שְׁלֹא הִשִּׁיג שַׁעֲרֵי הַחַיִּים הוּא לְצַד שִׁאִין מְשַׁמֵּשׁ אֲלָא מְהַשְׁתַּלְחוֹת הַמְּשִׁיב, וְלְצַד שִׁיִּשְׂרָאֵל לֹא נִכְנַסוּ בְּחַמְשֵׁים שַׁעֲרֵי טַמְאָה לְבָרֵךְ אוֹתוֹ לֹא הַשִּׁינֵי בְּחִינַת הַקִּדְשׁ שֶׁכָּנְעוּ:

דְּבָרֵי הַיָּמִים

בְּשֶׁנֶת תַּרְכ"ב, רָאָה אוֹר בִּירוּשָׁלַיִם קוֹנְטַרס קָטָן בְּשֵׁם "שִׁיר הַיַּיְחוּד - אֲשֶׁר תִּיקַנּוּ 'בְּנֵי מִשָּׁה' מַעֲבַר לְנַהַר סַמְבִּטְיוֹן, וּמִשֶׁם הוֹבֵא לְאֶרֶץ סַפְרָד עַל־יַדֵּי סוּחַר אַחַד". הַשִּׁיר מְחוּלַק לְשִׁבְעַת יָמֵי הַשְּׁבוּעָה, "וְתַמְצֵא מִרְאֵשׁוֹ וְעַד־סוּף גַּרְמַיִם בְּרֵאשֵׁי תִּבְיוֹת שֶׁם הַבוֹרֵא יַתְּבָרַךְ וּמִשְׁרַתֵּנוּ הַקְּדוּשִׁים מַעִין הַבְּרוּכּוֹת, וּבְסוּפּוֹ תַמְצֵא רֵאשֵׁי הַפִּסְקִים אוֹתוֹת בְּנֵי מִשָּׁה אֲשֶׁר תִּיקַנּוּ לְקָרוֹת אַחַר קְרִיאַת מַעֲמֹד הַיּוֹם", שִׁיר הַיַּיְחוּד נִדְפַס לְרֵאשׁוֹנָה בְּסִידוֹר הַתְּפִילָּה שֶׁנִּדְפַס בּוּיִנְצִיָּה אֵהָבָה בְּשֶׁנֶת ש"ה, אוֹלָם שֶׁם נִכְתַּב "שִׁיר הַיַּיְחוּד שֶׁהוֹבֵא מִבְּנֵי מוֹשִׁיעִים שְׁלֵא הִיָּה בְּרֵאשׁוֹנִים". עַל 'בְּנֵי מִשָּׁה' מִסְפַּר הַנוֹסֵעַ הַמְּסַתוּרִי אֶלְדָד הַדְּנִי, שִׁחִי בְּתַקּוֹת רַב צַמַח אַאוּן, שֶׁהֶם דְרִים מֵאַחֲרוֹי הַסַּמְבִּטְיוֹן, וְכִךְ גַם מוּבָא בְּתַרְגוּם יוֹנָתָן, אֶךְ בְּמַדְרֵשׁ חו"ל נֵאמַר שֶׁכֵּל עֶשֶׂרֶת הַשְּׁבֻטִים שֶׁגִּלוּ נִמְצְאִים מַעֲבַר לְנַהַר זָה. לְדַבְרֵי אֶלְדָד, הִגִּיעוּ לְשֵׁם צֶאֱצֵאֵי מִשָּׁה רַבְּנּוֹ אַחַר חוֹרְבוֹן בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ הַרֵאשׁוֹן כְּשִׁירָדוֹ לְבַבֵּל, וְעַמַּדוֹ הַכְּשָׁדִים וּבִקְשׁוּ מֵהֶם "שִׁירוֹ לָנוּ מִשִּׁיר צִיּוֹן". עַמַּדוֹ בְּנֵי מִשָּׁה וּגְעוּ בְּכַכִּיהָ לְפָנֵי הַקֶּבֶ"ה וּכְתִיבָה אֲצַבְעוֹתֵיהֶם בְּשִׁנְיָהֶם, "אִיךְ נִשְׂרָא אֶת שִׁיר ה' עַל אֲדַמַּת נְכַר"? וְבֵא הַעַנּוּ וְנִשְׂאֵם עִם אֲהִלְיָהֶם וְצִאֵם וּבְקֵרָם, וְהוֹלִיכֵם אֶל אֶרֶץ חוּוִילָה וְהוֹרִידֵם שֶׁם בְּלִילָה. "הֵם יוֹשְׁבִים לְבֵדָם, וְאִינֵם רֹאִים שׁוֹם בְּנֵי אָדָם וְלֹא בְּנֵי אָדָם רֹאִים אוֹתָם, אֲלָא אַרְבַּעַת הַשְּׂבֻטִים שִׁיּוֹשְׁבִים לְצַדָם, וְהֵם מַעֲבַר לְנַהַר זָה, וְנַהַר סַמְבִּטְיוֹן חוֹלַק בִּינְיָהֶם". בְּהַמְּשַׁךְ מִסְפַּר אֶלְדָד כִּי הֵם "שׁוֹכְנִים בְּבָתִּים וּמְגַדְלִים, וְאִין עֵמֶם דְּבַר טְמֵא, לֹא עוֹף טְמֵא וְלֹא חוּוִית טְמֵאוֹת אוֹ רַ

משפח

סמל של כפיות טובה היה פרעה, אשר עליו נאמר "אשר לא ידע את יוסף", ואמר "חז"ל פשם שפפר ביוסף כך כפר בבואו. שהרי יוסף אמר לו "את אשר האלקים עשה הגיד לפרעה", והוא אמר "לא ידעתי אתה". ארורים הרשעים שהם כפויי טובה, שפופרים במי שעשה עמם טובה.

רבי אהרן מבבלו השתוקק פעם לנסע אל ציונו של הרבי ר' אלימלך מליז'נסק. תרו הגבאים אחר אכסנייה מתאימה בעיר, ומצאו שם משפחה מקומית ששמחה על ההזדמנות לארח את הצדיק בביתה. עם הגיע הרבי אל אותה דירה, הכניסוהו לחדרו שהוכן בעבורו, אולם הוא ספן לכוון התקרה וסרב ללון בחדר. השתוממו בני הבית אל מול עיניו הצופיות של הרבי, שעמד על-כף שגנותיהם לנות בעליה-הגג שמעל החדר, ולכן סרב לישון תחתיה. עמד שם בנו של המארח, ילד כבן עשר שנים, וכשראה את המבוכה שאחזה בהוריו ובגבאים, הציע לרבי בתמימות את חדרו. תחלה סרב הרבי, שכן לא רצה לטל מילד קטן את מקום משכבו בלילות הגאים, אולם הילד הפציר בו מאד, והרבי נעתר לבסוף ולן בחדרו שני לילות. חלפו ועברו שנים מאותו מארע, והילד גדל והיה לאיש. לאחר תקופה מנשואיו, עלה לארץ-הקודש, בה עברו עליו מספר שנים ועדין לא נפקד בגנים. והנה הגיע רבי אהרן מבבלו ארצה, לאחר שנצל מעמק הבקא, והארבר נכנס אליו והזכיר את עצמו להפקד בורע של-קניא. נטל הרבי את הפתקה שהגיש לו האיש, הציץ בה לרגע, ולאחר מכן נקש באצבעו על-השלחן ואמר: "שני לילות - שני ילדים". הגבאי ר' שלום פויגל עמד מן-הצד והביע את פליאתו בפני הרבי: "מה הפונה בשני לילות?" והרבי ספר לו על אותו בנקוד בליז'נסק ואמר: "איש זה נתן לי את חדרו ללינת שני לילות, וצריך אני להפיד לו טובה על-כף. יהיו לו אפוא בעזרת השם יתברך שני ילדים, כנגד אותם שני לילות". רבי יצחק שלמה אונגר גאב"ד "חוג חת"ם סופר" הגיע פעם לנחם אבליים בבני-ברק, ושני הכנים ישבו שם וספרו לו את הספור הנפלא. וסימו: "ואנו אותם שני הילדים, שנולדו מברכתו של אותו צדיק".

אחת הישיבות הנוהגות בירושלים העתיקה, היתה ישיבת "תורת חיים" שהקים רבי יצחק וינוגרד בשנת תרנ"ו, ומבין פתליה יצאו רבים מגאוני ירושלים. מצבה החמרי של הישיבה ידע עליות ומונדות, והיתה תקופה בה נאלצו ראשי הישיבה להפחית את גבה התמיכה בתלמידי הישיבה, עד שזו התרוקנה מתלמידיה, שעברו למקומות תורה אחרים מחסר ברך. פעם הגיע לירושלים נגיד נודע מארצות הגולה, ששמע הישיבה הגיע לאוניו, והוא בקש לראות במו עיניו את מקום התורה בו הוגים בתורה בהתמדה. לבו של רבי יצחק וינוגרד התחמץ לשמע הצעתו של הלה לבקר בבית-המדרש, שכן ידע כי המקום עומד בשמנונו, אולם מחסר ברך התלזה אל הנדיב ובלבו התפלל לטוב. והנה ארע הנס. עם עלותם במדרגות בית-המדרש, נשמע קול תורה נלהב, שבקע מאדם בודד שישב בפרבתי ההיכל. היה זה רבי יוסף קדיש קרישכנסקי, אחד הפנינים שבירושלים שלי-מעלה, שישב ועסק בתורה מעטר בתפלין ומעטף בטלית, ולא מש מפסל בית-המדרש למרות עניו ומרודו. הנדיב הנפעם התישב לידו כדי לעמד על-טיבו ולהגות מזו, אולם רבי יוסף קדיש כלל לא חש בשוהים לידו, שכן שקוע היה בסגיה קשה וכל מעניו היו נתונים בתורה. בא הנדיב ליד התרגשות, ואמר לרבי יצחק: "אם כך נראים תלמידי ישיבתך, כדאי לשאת בעל אהוקתה ולהחיותה במקדס". ואמנם, שמר הנדיב את-הבטחתו, והישיבה פתחה את שעריה כבראשונה. ומאז הפיר רבי יצחק וינוגרד טובה לרבי יוסף קדיש, ועד יומו האחרון לא שכח לו את-הדבר. ופעמים רבות אמר לו: "בזכות התמדתך ודבקותך, קמה ישיבת 'תורת חיים' לתחייה, ואלמלא שקידתך הרבה ועמידתך האינה להמשיך ללמד בישיבתי אף ללא קבלת שכר בעולם הזה, לא היתה תקומה לישיבה, שלמענה השקעתי את מיטב שנותי".

שנה אחת בערב סכות, שעות ספורות לפני כניסת החג, ירד גשם שוטף בירושלים, והסכך שבבית רבי משה אריה פרינד גאב"ד ירושלים, קרס ונפל מחמת הגשמים. אף אחד לא שהה עמו באותה עת, ומרד-השמים הכניסו מחשבה בלבו של אחד המקרבים, שהחליט לפנות לביתו, כדי לדרש בשלמו. והנה נחרד לראותו עומד ברחוב אובד עצות, ומצפה לסיוע של עוברים ושבים להקמת ספתו הנופלת. הזעיק מיד האיש כמה עוברי-ארח, וכבחות משתפים עלה בידם להקים את הספה על-תלה. בין אלו שהטו שכס לעזרה, היה רב אהרן מבני עדות המזרח, שהתגורר בקרבת מקום, ורבי משה אריה הודה לו ולשאר המסייעים, והפיר להם טובה. עברו כעשרים שנה מאותו מארע, במהלכן הספיקו כל המסייעים לשכח אותו כליל, והנה נודע לרבי משה אריה על פטירתו של אותו רב, ומיד הביע רצון להשתתף בלויתו כדי לחלק לו כבוד אחרון. הדבר היה לפלא בעיני בני-ביתו, ולא הבינו מה לו ולאיש זה, אך הוא הזכיר להם את המארע שארע לפני כעשרים שנה, ואמר: "חייב אני ללוותו בהפרת הטובה על עזרתו אז עמי".

לאחר פטירת רבי יעקב מוצפי, עמד רבי בן-ציון אבא-שאול והספידו מוררים, אולם לאחר מכן חש ברע וקבל שטף-דם שגרום לו שתוק חלקי. בני ישיבת התפללו רבות למענו, וכאשר החלים מפחלתו וחזר לישיבה, ערכו לו התלמידים קבלת-פנים. ולמרות חלשתו ודבורו שהיה קשה עליו, התאמץ להודות לתלמידיו מתוך הערכה רבה על שהתפללו בעבורו, ולהפיר להם טובה.

מטעם

ויבן ערי מסכנות לפרעה (א, כ)

הבת ויבן בטעם אולא גרישי, לרמו שבני ישראל יצאו ממצרים לפני זמן סוף גלותם, מפני שקשי השעבוד השלים את מנין הגלות, כפי שאמרו חז"ל במדרש שנקרא שהם מלושון פי תהום, שכל מה שבני נבלע מיד כפי תהום ולא התקנים. (עשרת צבי)

את-פתם ואת-רעמסם (ש)

נקוד המלה רעמסם הוא במשקל שעטנז, ומופיעה פעם יחידה בפתח, אך מנוני ישראל היו ברעמסם בשוא במשקל תחפנס, וכך דעת אברקורא שהן שתי ערים נפרדות ויש להקפיד עליהם בקריאה כדי להבדיל ביניהן. אולם מרש"י שקתב שלא היו ראויות מתחלה לכך ושואם חזקים ובצורות לאוצר, משמע שהיא רעמסם שגרו בה ישראל והפרש הנקוד ביניהן כמו יעלצו יעלצו. (מענה לשון)

ותאמרן המילדת אל-פרעה (א, ט)

הבת ותאמרן מטעמת בטעם שופר מהפך, לרמו על הפוך הטבע שהיה במצרים, שהיו יולדות שלא כדרך הטבע ששה בכרם אחד, ובאמר כירחיות הנה בטרם תבוא אלון המילדת וילדו. (לכניסין אבא)

ותרא אתו כייטוב הוא (ב, ב)

בטעמי מהפך פשטא מנח זקף קטו, ויבא לרמו כאן, שמי שמהפך את הפשט הפשוט מאמתותו, הריהו מניה את עצמו כמחויין דקטנות. (מודה ישראל)

מדגש

כשרעה משה את צאן יתרו, נראה אליו מלאך ה' "בלבנת-אש", ומפרש רש"י: "בשלהבת אש, לבו של אש, כמו לב השמים. ואל תתמה על חמ"ו, שיש לנו ביצא בו 'מה אכלה לבנת'". דחינו לב האש ומרבה, ובנסמך לבנת-אש, ומכאן נוצרה המלה לבח במשמעות של עקר ומרבה, ואינה נישטריקון ל"בח" כפי השגור בטענות. כך מפרש גם אברקורא: "בלב האש, ורבי אדנים אמר (הוא דוגש ב'רלב'רט) אלו היה בו, היה 'בלבנת' בחיריק תחת חלמ"ד כמו 'אליגנת אגוז', והנה שכח ז'כנגת רזיעיה תצמיח". אך רב סעדיה גאון מפרש שלכת היא קצור של להבה, והה"א נשמטה ונבלעה בדגש החזק שבב"ת. כיום משתמשים במלה לבח לנוזל תלוות הפורץ מלע הרנגעש, ובטענות הוגים אותה מלעיל. מקורה מהמלה לאנה שבאיטלקית בב"ת רפויה, אך נכון לומר לבח בקמץ ומלרע.

ממלה

בורשא היה אדם אחד שהתנהג בשורה ורגנות, והטיל מורא על-סובביו. הוא היה קונא את כבוד עצמו, וכל מי שפגע בו בקצה צפרנו, היה נוקם בו ומעיניו בחמרה. פעם שהה אצלו אדם אחד, ובין שהפיר בו כי אין טובו כבודו, לא שמר על כבודו כראוי. הלה נמלא עברה וזעם, ומללו כי לא יקנה בזה ובכא וינקם בו ובעצמותיו. נבחר הלה לנפש, ותנה את צפרו בפני רבו, רבי יחזקאל מקוזמיר. "אל ירד לבך ואל תתירא מהאיש הלוז, וכל-כדוריו הם חבל ורעות רוח. ועליו נדרש מה שנאמר למשה רבנו שלח ידך ואחו בזבוב ויהי למטה, שאין בו ממש..."

היצר הרע מבלבל את האדם: "נרפים אתם גרפים" - בטלן וחלש אתה, "עליבן אתם אמרים גלבה נזבחה לה" - המתן באשר המוח יהיה זה והלב טהור. אף באמת "תכבד העבדה על-האנשים" - יש ליקר ולכבד את העבודה בכל מצב, "ואל-ישעו בדברי-שקר" של היצר, אלא "ועתה לכו עבדו" ... (רבי משה מקוברי)

גליזון
באר
הכהנה

נערך ונלקט מתוך דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

שמות

מכון
באר
האמונה

תוכן הענינים

פרשת שמות

- א . . . . . בן ירכה - להרחיק ה'ספקות' באמונה
- ב . . . . . עשה ועושה ויעשה לכל המעשים - לא המקום גורם אלא הקב"ה שהביאו לשם
- ג . . . . . מן השמים - אף האמונה ניתנת במתנה מן השמים
- ד . . . . . ויאנחו ויזעקו - זעקת הלב מתקבלת ביותר אף בלא דיבורים
- ה . . . . . ותעל שוועתם - הכל צריכין לבוח התפילה
- ו . . . . . מן העבודה ויזעקו - התפילה מתוך לב נשבר מתקבלת ביותר
- ז . . . . . וירא בסבלותם - להתבונן תמיד בצרכי הזולת להיטיב עמו ולמנוע ממנו צער
- ח . . . . . המקום אשר אתה עומד - בכל עת ובכל זמן ובכל מקום בידו להתקרב אל ה'
- ט . . . . . בני חביבי - חביבות הבורא בהתגברות האדם על יצרו
- י . . . . . ותשלח את אמתה - יעשה מה שבידו עשות ומן השמים יסייעוהו
- יא . . . . . כל העוסק בתורה - התיקון ע"י לימוד התורה"ק ובפרט כשהוא ברציפות

שמות

כן ירבה - להרחיק ה'ספקות' באמונה

הקודש' אומרת 'בן ירבה' - יתרבה בקרב בני ישראל 'כן' שהוא לשון וודאי, ויאמינו בלי שום ספק והרהור.

בפרשתן (א ייב) 'פן ירבה... כן ירבה, וברש"י, 'רוח הקודש אומרת כן - אתם אומרים פן ירבה ואני אומר כן ירבה'. ביאר הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע כי פרעה הוא היצר אומר פן - ירבה, ברצותו להרבות בבני ישראל את ה'פן' - הספיקות וקושיות באמונתם, כי ע"י הספיקות נוטה האדם מהאמונה התמימה, אבל 'רוח

כי שמענו רבים מאחינו בני ישראל המתחבטים בלכם ומתייסרים בנפשותם מצרותיהם ומ'הלחץ זה הדחק' ברוב פחדם מה ילד יום... מה נאכל מעתה... מה יעלה בגורל שידוך פלוני, וכן הוא כבריאות הגוף והנפש. הרי לכם 'רפואה' לכל זה היא האמונה הפשוטה - הברורה

א. מאמר זה אמר הרה"ק 'האמרי חיים' זי"ע בשנת תש"ו, כשנכנס פעם להיכל הישיבה (בגראסוורדיין) ומצא שם כמה תלמידים מדברים ביניהם על מאורעות המלחמה הנוראה... ניגש הרבי ושאלם על מה נסובו הדיבורים, הבחורים שתקו מפחד ומורא, נענה הרבי ואמר מצינו בתלמודא פעמים רבות (עי' שבת קכא:) 'מאן נימא דמתרצתא היא, דלמא משבשתא היא'. והנה, תיבת מא"ן נוטריקון א-ל-מלך נאמן ומורה על האמונה בהשי"ת. והיינו כי מא"ן נימא - האומר (נימא פירושה 'אומר') בכל עת וזמן שהקב"ה קל נאמן הוא, הרי שמתרצתא היא, אדם זה מתורץ הוא, יש לו תירוצים וביאורים על כל הקורות עמו, בידעו שהכל משמים. אך דילמא האדם שהוא מלא בספיקות בכל הקורות עמו, כי אולי פלוני עשה לו כך ואלמוני נהג עמו להיפך, ואולי אם היה נוהג אחרת לא היו ייסורים באים עליו - אדם כזה הרי הוא משבשתא כי כל ימי חייו מלאים בשיבושים ואינו מבין מדוע כל זה בא עליו.

וכבר היה הרה"ק מקוברין זי"ע אומר (הובא ב'תורת אבות' שבת אות קמא) ש'א-ל אדון על כל המעשים' הוא התירוץ לכל הקושיות... כי אף אם הוא מלא קושיות כרימון על מצבו. יתחזק, והילוכו יהא בנחת בסמיכתו שהכל מאת ה' בא לו ולטובה רבה כוונתו.

פעם התאונן יהודי בפני הרה"ק ה'יסוד העבודה' זי"ע שיש לו קושיות שונות באמונת הבורא. ענהו רבו, אינך הראשון שמקשה כלפי מעלה - כבר קידמך פרעה ששאל בפרשתן (ה ב) 'מי ה' אשר אשמע בקולו' וכהנה עוד. וסופו מה היה, שעל כל קושיא קיבל מכה קשה מאת הבורא, וכבר ראה 'מי ה'...

כיוצא בדבר מסופר על הרה"ק רבי שמעון מיערוסלאב זי"ע שהאריך ימים ושנים יותר על הרגיל באותם השנים (נלב"ע בהיותו בן צ"א), משנשאל במה הארכת ימים. ענה, הנה אדם שקשה לו 'קושיות' על דרכי הנהגת ה', עונים לו מן השמים, א"כ, עלה הנה לבית דין של מעלה, ויתורצו כל קושיותיך אחת לאחת... אך אני שמעולם לא הוקשה לי מידי, ואת כל אשר אירע לי קיבלתי בשמחה, לכן זכיתי לאריכות ימים מופלגת (הובא באוהל שמעון עמ' י"ז).

מעשה נורא הביאו בספרי קורות הימים על תלמידו של הרמב"ן שחלה את חליו האחרון, והלך הרמב"ן לבקרו, וכאשר ראה דכבר תקיף ליה עלמא, אמר לו - שמע בני לאשר אצווך, הנה בעולם העליון יש היכל קדוש הנקרא 'כסאות למשפט' ושם 'שכינה' נמצאת, על כן קח נא 'קמיע' זו אשר אתן לך כעת, עמה תלך לכל הממונים ותבקשם שיובילוך להיכל 'כסאות למשפט', שם תשאל מאת הבורא 'כמה שאלות עצומות שיש לי על הנהגתו יתברך עם עמו ישראל', וגם על מה נלקחת מהאי עלמא כה צעיר לימים. ויהי היום, וישב הרמב"ן ולמד אצל החלון, והנה נפתח החלון, ונתגלה אליו אותו תלמיד ואמר לו, בעלותי השמימה, בכל מקום שהראיתי את הפיתקא שמסרת בידי לא מנעו את דרכי, וכך עליתי מעלה מעלה עד אותו היכל אשר ציוויתני לילך שמה, אך מה אעשה שכאשר רציתי לשאול את השאלות והתמיהות שציוויתני לשאול, לא הוקשה לי מידי ולא היה לי מה לשאול, כי בעולם האמת רואים שאין כלל קושיות, והכל 'בצדק ובמשפט בחסד וברחמים' (הובא ב'משנה שכיר' אבות פ"ו ממה שראה בספר קדום).

ב. ויתרחק כל איש מההתחכמויות למיניהם - ולא יסכין לנסות להבין את דרכי השי"ת. פעם נכנס יהודי אל הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע ושאלו מה טיבו של בחור פלוני כי הציעו לו לקחתו כחתן לבתו, ענהו הרבי הרי בחור זה פיקח הוא... יצא האיש את פני רבו ולא הבין מה הייתה כוונתו, אם לטב או למוטב. ניגש אל אחיו של האמרי אמת הרה"ק רבי משה בצלאל זי"ע והי"ד וביקשו מאתו שיבאר לו את תשובת הרבי. ענה לו רמ"ב כתיב (בפרשתן ד יא) 'ויאמר

ללא כל כחל ושרק, בלי ספקות וחששות, כי אז יקויים בהם 'אשריך בעולם הזה וטוב לך לעולם הבא'.

וכך פירשו צדיקים (הרה"ק רבי ירחמיאל זי"ע בנו של הרה"ק היהודי הקדוש זי"ע, הובא בספרן של צדיקים מערכת רבי ירחמיאל) בפסוק האמור בפרשת נצבים (כט ז) 'פן יש בכם שרש פרה ראש ולענה', כי אותו פן – הספקות המכרסמים בלב אדם, כשאין אמונתו ברורה ונהירה בלב, זהו שורש פורה ראש ולענה, שורש כל מיני רעות וצרות ברוחניות ובגשמיות. לאורך יש לומר

ודע כי זוהי קליפת 'עמלק' שנצטוונו בתורה למחות כל 'זכר עמלק', והיא אחת משש זכירות שאין לנו להסירה דעת מהם - 'זכור את אשר עשה לך עמלק...' אשר קרך בדרך' (דברים כה ז), וכידוע מפי צדיקים כי זוהי קליפתו של עמלק, כמרומו בשמו 'עמלק' העולה בגימטריא 'ספק' (240) – כי כל מטרתו לקרר את ה'אמבטיה הרוחת', לצנן את אמונתם בה' על ידי

ה' אליו, מי שם פה לאדם, או מי ישום אילם או חרש או פיקח או עיוור'. הרי לך שמקומו של הפיקח בין בעלי המומין. וזו הייתה כוונת הרבי כי מי שניחן ב'פיקחות' במידה יתירה (אויבער חכם) הוא בעל מום, וסלק ידך ממנו.

ג. שמעתי מרב גדול וחשוב שליט"א לבאר את דברי רש"י בפרשת יתרו (יח ט) 'ויחד יתרו - וישמח יתרו, זהו פשוטו. ומדרש אגדה, נעשה בשרו חדודין חדודין'. כי המהלך באמונה פשוטה הרי הוא מלא שמחה, אבל כשמתחיל עם 'פשעטלעך' - דרשות וחקירות, אז 'חידודין חידודין' - שטעכט עס פון אלע זייטן (הרי הוא נדקר בכל מיני דקירות).

מצינו בכוחה של המאמין ובוטח בה' באמונה פשוטה ובטחון וודאי ללא כל ספקות וצדדים, במעשה שהיה - פעם דרש ה'אלשיך' הקדוש זי"ע בפני תלמידיו אודות מידת הביטחון, ובתוך דבריו אמר שהבורא משפיע שפע הפרנסה על הבוטח בו אף אם לא עשה הבוטח איזו סיבה ו'השתדלות' לפרנסתו, אחד מהשומעים שהיה 'מפשוטי העם' והיה עוסק במשא 'חומר ובלבנים' נתעורר מדברי ה'אלשיך', וגמר אומר בנפשו לבטוח בבוראו ולעזוב את כל עסקיו והשתדלותו, ומעתה 'מקומו' בבית המדרש - על התורה ועל העבודה, באמירת תהלים, מעמדות וכו', והבורא כבר ישלח לו פרנסה וכלכלה. בני ביתו ניסו להניאו מכך אך לא עלתה בידם כהוא זה, ומכיוון שהחליט כן, מכר את החמור ששימשו לישא משאותיו - לעכו"ם שעסקו היה בחפירת מערות, ומהמעות שקיבל מהעכו"ם נתפרנסו בני הבית, כעבור כמה ימים 'תם הכסף', נכנסו בני הבית והתחננו בפניו שיצא אדם לפעלו ולעבודתו, ויביא לחם לפי הטף, אך היהודי התחזק ואמר 'מבטחי בה' אלוקי - התייצבו וראו את ישועת ה'... באותו היום הלך הנכרי עם החמור לעבודתו בהרים וגבעות, ובתוך כדי שחפר במערות מצא אוצר גדול של אבנים טובות ומרגליות לאין שיעור, העמיסן על החמור, ונכנס שוב אל המערה לבדוק האם נשאר עוד מהאוצר הרב, אז נפלה כל אדמת המערה עליו ו'שם הייתה קבורתו'. החמור שעמד מחוץ למערה המתין עד בוש על 'בעליו' החדשים, ומשראה שבוש לבוא, חזר העירה עם משא ה'אוצר' אל הבית שהיה רגיל להלך - לבית היהודי, ותשתומם נפשם לראות את 'חמורם' מכבר הימים, חוזר אליהם טעון אוצר אבנים טובות מרגליות, שסיפקו מזונות וכל הצטרכויותיהם, לו ולצאצאיו למשך כל חייהם.

אחר הדברים האלה, באו תלמידי ה'אלשיך' הק' זי"ע אל רבם ואמרו לו, הלא אנו עוסקים זה רבות בשנים ב'סוגית' הביטחון, ומעולם לא בא עלינו שפע כזה מן השמים, ואילו אדם פשוט זה, אך החל לעסוק בבטחון מיד נהפך לגביר אדיר, ענה להם ה'אלשיך' הק', משל למה הדבר דומה, למסמר התקוע בקרקע קשה, שכל רוח שבעולם לא תוכל להסיטו ממקומו, מה שאין כן המסמר שתקעוהו בקרקע רכה, אפילו 'רוח מצויה' תזיזנו הנה והנה, והנמשל, אצלכם האמונה כ'קרקע רכה', והיינו אף ש'מאמינים' ובוטחים' אתם באמונת איתן בבורא, מכל מקום מאחר ו'גברא רבא' הנכם, ו'כל הגדול מחברו יצרו גדול ממנו' (סוכה נב), לא ינוח היצר ולא ישקוט עד שמכניס בכם קושיות בעניין הביטחון, ואכן נכון הדבר שמייד תתחזקו להסיר את כל הקושיות, אך גם היצר ישוב להקשות, ואתם תתחזקו, וחוזר חלילה, אמנם אלו ה'ספיקות' עם ההתחזקות הופכים את אמונתכם ל'קרקע רכה', ומונעים מכם את כל העושר הרב, מה שאין כן אדם פשוט זה, שנתעורר ל'בטחון הגמור' בלא שום 'חכמות' ופשעטלעך (נימוקים שונים ומשונים), והאמין בבורא שהוא הזן ומפרנס מקרני ראמים עד ביצי כינים כפשוטו וכמשמעו, ואף האדם בכללם, בזה המשיך על עצמו שפע רב ועשירות, כי היתה אמונתו תקועה כבקרקע קשה - בלא שום מציאות לזוז הנה והנה. על כן הגיע כל העושר עד לפתח ביתו ממש, בלא שום השתדלות וטירחה.

מצורעת כשלג. ויאמר השב ירך אל חיקך וישב ידו אל חיקו ויוציאה מחיקו והנה שבה כבשרו, ולכאורה תמוה, מדוע אמר לו השב ירך אל חיקך, וכי יפלא מה' לרפאות ידו גם מחוץ לחיקו, והלוא גם כזה קטן הוא כנגד כל הנסים והנפלאות שהיו ביציאת מצרים. ומבארים בשם הגה"ק ה'חפץ חיים' (עיי' שמה"ל 'בפרשת שמות') שכאן למדנו שאין המקום גורם לביאת הצרעת, אלא 'ה' נתן וה' לקח'. לכן נתרפאת ידו דייקא בחיקו - באותו מקום שנצטרע, ומינה תבין שאם בחיקו היה איזה סיבה לצרעת היאך נתרפאת ידו שם, אלא שאין החיק גורם צרעת ואין החיק מרפא צרעת, אלא על פי ה' יבוא ועל פי ה' ילך [כמו שאמרו (ר"ה כט.) לא הנחש ממית ולא הנחש מחיה].

ומבאין נבין, שלא עשייתנו היא שהביאה שיהיה לנו כך וכך, אלא אדרבה מאחר שהיה דבר זה רצון השי"ת, על כן נסתבב שיעשה אותה הפעולה. כגון מי שעבר באיזה מקום סכנה וניזוק, לא ניזוק מפני שהלך בדרכו באותו מקום, אלא שמשמים נגזר עליו להיזוק ולכך סיבכו שילך אל מקום הסכנה, וכן ברווח - לא תאמר מאחר שבאתי הנה הרווחתי, אלא מאחר שנקצב עלי להרוויח באתי הנה, כי אין לך דבר שאינו מסובב על ידי מלך עליון בהשגחה פרטית ממש.

ה'ספיקות' למיניהם. ומשם הוא בא לאשר קרך - שממלא לכם של ישראל ספיקות באמונתם כ'השגחה פרטית', שח"ו יאמרו כי אך מקרה קרה ולא הקב"ה פעל כל זאת בהשגחה פרטית ומדוקדקת על כל בריה ובריה, על כל ענין וענין הנעשה בזה העולם - אין אדם נוגע כמובן לחברו אם לא הוכרו בן מפורש ממעל, כל מזונותיו של אדם קצובין לו מר"ה ואין אדם מרוויח או מפסיד, מצליח או 'לא יוצלח' אם לא נקבע כן משמים, אף לא יזו קש או תבן אם לא ציווה להם המלך 'לך הנה או הנה'...

ואף אם נראה לו כי רחוקה ממנו ישועתו יחזיק באמונה יתירה, וכך מבארים בפרשתן (ב ד) 'ותתצב אחותו מרחוק', שבא הכתוב לשבח את מרים הנביאה, שאף בעת שהיה נראה כי הבורא מסתיר פניו (שהוצרכו להביא את משה) והרי הוא 'מרחוק', מכל מקום ותתצב - בעמידה איתנה מתוך אמונה שהבורא נמצא עמה גם בעת 'מרחוק'. ואדרבה, 'מרחוק ה' נראה לי' (ירמיה לא ב), היינו שבעת אשר נראה לו שהוא 'מרחוק' דייקא אז 'ה' נראה לי', ומביט עליו בחיבה כאהבת אב לבן.

עשה ועושה ויעשה לכל המעשים - לא המקום גורם אלא הקב"ה שהביאו לשם

בפרשתן (ד ו-ז) 'ויבא ידו בחיקו ויוציאה והנה ידו

ד. כל המרבה לדבר בעניני אמונה הרי זה משובח, וכך ביאר הרה"ק רבי משה מקאברין זי"ע (תורת אבות, אמונה ובטחון כח) במה דאיתא בגמ' (תמיד כח.) 'יחזיק באמונה יתירה', כלומר - למעלה ממדרגתו באמונה, ואף שבכל עניני העבודה אינו מן הראוי לדבר בעניינים שאינו עומד בהם ולעסוק במדרגות שלא השיג, מיהו בענייני אמונה מותר ואף מצוה לעסוק אף במדרגות שהן רחוקות ממנו (וכך היתה דרכו בקודש, להרבות לדבר ולעורר בענייני אמונה, ואף במדרגות נשגבות המיועדות לגדולים וצדיקים).

ה. על פי זה יש ליתן טעם לשבח בהא דמצינו בדברי חז"ל (ויק"ר כב ד) בסגולת מימי בארה של מרים לרפואה, וכן מבואר בספרים סגולת שתייתם לכל מיני ישועות, ואפשר לומר כי בבאר זו טמון כח אמונתה של מרים, ומבאר האמונה זו ישקו העדרים, להשפיע כל טוב על עם בני ישראל.

ו. הנה מצינו בפרשתן 'שפרעה גזר על הזכרים' - להשליכם היאורה, ומשנולד משה רבינו הצפינוהו בבית ג' חדשים ואז השליכוהו היאורה, ותתצב אחותו מרחוק לדעה מה יעשה לו, ותבוא בת פרעה ותקחהו, ואיתא בגמ' (סוטה יב:) שמיד לאחר שהכניסו את משה לנהר בטלה הגזירה, שכך אמרו האיציטגנינים לפרעה שכבר נולד מושיען של ישראל והושלך המימה... ומן הנראה היה לה ליוכבד אמו לבכות, אוי לי, אילו המתנתי חצי השעה לא הוצרכתי לזרקו... אבל האמת שרק מאחר שכבר היה בנהר התבטלה הגזירה, ומכאן תלמד לעצמך שלא לומר אילו המתנתי... אילו לא הייתי עושה כך וכך... אילו לא הייתי אומר כך וכך... כי אין לך כל ידיעה פשוטה בכל המעשה אשר נעשה בעולם, שמח בחלקך, תן תודה לאלוקיך המוליכך בדרך הטובה כל הימים....

ז. הרה"ק רבי פנחס מקאריץ זי"ע (הובא באמרי פנחס ח"א, אמת ואמונה אות מב) היה אומר על מאמר חז"ל (גדרים ט:) 'רשעים מלאים חרטות', דלכאורה צ"ב אם הם מלאים חרטה על מעשיהם הרעים כבר אינם 'רשעים', אלא בעלי תשובה.

מן השמים - אף האמונה ניתנת במתנה מן השמים

ויאנחו ויזעקו - זעקת הלב מתקבלת ביותר אף בלא דיבורים

בפרשתן (ב כג) 'ויאנחו בני ישראל מן העבודה, ויזעקו, ותעל שועתם אל האלוקים מן העבודה', שוב כתיב (ג ט) 'ועתה הנה צעקת בני ישראל באה אלי וגם ראיתי את הלחץ אשר מצרים לוחצים אתם'. חזוק נפלא מצא הרה"ק ה'ישמח ישראל' זי"ע (בפרשתן אות ב) בשם אביו הרה"ק רבי יחיאל מאלכסנדר זצ"ל לכל יחיד ויחיד בדור אחרון, שכל לב יודע מרת נפשו, איך שאנו סחופים טרודים ומבולבלים, מרוב הלחץ אשר לוחצים אותנו, ועפ"י רוב אין בידו לצמצם את מוחו - לחשוב מה שפתיו מיללו בעת התפילה - וחושב שממילא כל תפילתו איננה אלא מן השפה ולחוץ, והרי הוא רחוק רחוק מאביו שבשמים, אל יפול לבו בקרבו, אלא יתחזק וידע נאמנה שצעקת בני ישראל באה אלי, כי הקב"ה רואה כל מה שעובר על כל אחד ואחד, ורואה את הלחץ אשר מצרים לוחצים אותם שלכן אינו יכול אפילו להתפלל כעת, רק כאשר זועק מקרב לבו כמו שצעקו היהודים במצרים (ובלשונו הק) שאפילו כח הדיבור לא הי' להם רק צעקו אוי וויי... אזי אנחה זו עולה למעלה, וזעקה זו היא יקרה עד למאוד למעלה.

ומסיים שם, וז"ל. ומכאן הוא כח ההתחזקות לכל איש ישראל אשר מגודל צרותיו וחטאיו לא יוכל כמעט לפתוח פיו בתחינה ותפלה לפני הקב"ה, ואם מתפלל הוא כמעט מעורבב ומבולבל מהמחשבות

שמא תאמר מה אעשה שאיני מרגיש את אור האמונה, והיצר מבלבל את מוחי בספיקות שאלות וטרוניות על הנהגת הבורא, ואינו מניחני לקבל את כל הבא עלי באהבה ובשמחה. אולם העצה היעוצה היא להרבות בתפילה לזכות להשיג את האמונה הטהורה שאף היא ניתנת במתנת שמים^י, וכמו שביאר ה'פנים יפות' האמור בפרשתן (ד א-ג) 'והן לא יאמינו לי... ויאמר אליו ה' מזה בידך ויאמר מטה... וישליכהו ארצה ויהי לנחש וינס משה מפניו, כי טענתו של משה רבינו הייתה - הרי לא יאמינו שה' שלחני. ענה לו הקב"ה, אף על האמונה גופא אמרו 'אלמלא הקב"ה עוזרו לא יכול לו' (סוכה נב:), כי אני מכניס בלב אדם את הכוח להאמין, וראיה לדבר - 'השליכהו (את המטה) ארצה', והנה נהפך לנחש - וינס משה מפני הנחש, ותמה על עצמך האיך יארע כזאת שמושה איש האלוקים ינום מפחד הנחש, בפרט בעת שהוא עומד בסמוך להקב"ה, והרי כתב ב'חובת הלבבות' (שער אהבת ה' פ"ו) על חסיד אחד שהיה 'ישן' ביערות ולא היה מתיירא מחיות היער, באמרו 'בוש אנכי להתיירא מדבר זולת אלוקי'. אלא מכאן שאף האמונה גופא ביד ה' היא, וברצונו ית' יאמין האדם, וממילא ודאי יאמינו כך בני ישראל כי אנכי אטע בלבכם נטעי האמונה. אמנם בידינו להאמין שיתן ונתן לנו הבורא אמונה עזה ותמימה לטוב לנו כל הימים^י.

וביאר הכוונה, שכשיארע לאיש איזה הפסד - הצדיק מאמין כי מה שעלה בידו אינו אלא מן השמים... אבל ה'רשעים' מלאים חרטות, ותמיד יאמר אוי לי שעשיתי כך וכך שמזה נסתבב לי ההפסד...

וכך אמר הגאון הגרי"ז מבריסק זצוק"ל, שהאומר 'איבדתי מעות ברחובה של עיר מאחר שנהיה לי חור בכיס בגדי, שמשם נפלו מעותי' הרי זה כפירה בהנהגת ה', אלא יאמר מאחר ורצה הקב"ה שאאבד את מעותי על כן נתהווה לי חור בכיס.

ח. כמסופר על מרן הבעש"ט הק' זי"ע אשר פעם באישון ליל ציווה לרתום את עגלתו ויצא בקפיצת הדרך בחופזה לבקר בכפר אחד בבית אחד מתלמידיו. משהגיע, נענה ואמר לו, 'דע לך שגם על אמונה צריכים לשפוך תפילה לפני ה' שנזכה למעלה הנכונה באמונה טהורה'. ומיד חזר הבעש"ט לביתו. התלמיד סיפר לאחר מכן שבאותה שעה נולדו בקרבו שאלות באמונה עד שנפשו הסתכנה בכך והיה אובד עצות, ואכן, הבעש"ט הרגיש בכך ממרחקים ומיהר להודיעו שעליו לשפוך שיח לפני קונו לקנות אמונה תמימה, ובזכות התפילה האיר הקב"ה בקרבו את אור האמונה ותנצל נפשו.

ט. ומלבד זאת, עלינו להרבות פעלים ככל שידנו מגעת לקנות את האמונה, והעיקר ע"י 'דיבורי אמונה' וכביאורן של צדיקים (הרה"ק מלעכוויטש זי"ע, תורת אבות אמונה ובטחון א) בכתוב (תהלים קטו י) 'האמנתי כי אדבר', כיצד אבוא לידי האמנתי, ע"י כי אדבר בדיבורי אמונה.

דליבא ועונה לקוראיו. וזה חשוב יותר מהתפלה שהיא בדיבור בחיתוך אותיות ותיבות, שמבינים המלאכים ויכול להיות קטרוג עליה, לא בן בזעקה הנ"ל בלא דבור השי"ת לבד יודע מחשבותיו ומבוקשו וממלא משאלות לבו לטובה (ומכאן שבוודאי עיקר התפילה היא בפה, אבל בזמנים כגון דא מתקבלת ביותר עצם הזעקה לפני ה').

בדברים האלה מצינו חיזוק נפלא בדברי הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע בפרשת בשלח (יד י) ויצעקו בני ישראל אל ה', פירש"י ז"ל 'תפשו אומנות אבותם', כי לא ידעו להתפלל כלל רק צעקו, וזה שתפשו אומנות אבותם - לצעוק לה', כי בקול ניכר פנימיות שבאדם, וכמו שאמרו חז"ל (גיטין כג.) 'טביעות עינא דקלא', ולא מחוש הדיבור וכן בשמים ניכר בקול ישראל הפנימיות, ועיקר הרצון שהוא רק לעבודת השי"ת... ובכוונה נסתם מהם ענין התפלה כדי שישאר לדורות שאף שלא יהיה להם בח להתפלל ולצעוק וישעם השי"ת. וכן איתא במכילתא (פ"ב) ה' ילחם לכם - אף שאתם תחרישון שלא יוכלו להתפלל...'

המבלבלים אותו, אעפ"כ כל יאמר לנפשו נואש, ויזעק ויתפלל לה' בכל יכולתו, ואף אם לא יעלה ח"ו מכל תפילתו רק אנחה אחת מקרב ולב עמוק השי"ת בוחן לב יחשוב עניו ומרודו ושפל מצבו ומקומו ושעתו שהביאו לבלבול הדעת וברוב רחמיו וחסדיו ישמע לאנחה האחת וישמע ויושיעו.

ולא עוד אלא שמעלה מיוחדת יש לה לזעקה שבלב, כמו שכתב הרה"ק ה'מאור ושמש' זי"ע בפרשתן (ד"ה ויהי בימים הרבים ההם) על הפסוק דלעיל, שלכאורה קשה מדוע כתיב 'ויזעקו ותעל שועתם' ולא כתיב 'ויתפללו', ומכאן, וז"ל איתא במדרשים ובזוהר מעלת התפלה שהיא במקום עבודה, אמנם יש עתים שאין התפלה יכולה לעלות למעלה מפני הקטרוגים שמפסיקים כחומת ברזל, כמו שכתוב (עי' ישעיה נט ב) 'כי עונותיכם מבדילים', והתקנה לזה איתא בזוהר הק' לזעוק מעומקא דליבא בכל כוונתו שהיא רק קול לבד בלא דיבור והוא נקרא זעקה ושוועה, ומוזה אין המקטרוגים יודעים רק הקב"ה בעצמו פונה לזעקה זו כשהיא באמת מעומקא

י. כעין זה כתב הרה"ק ה'זרע קודש' מראפשיץ זי"ע (פרשת ורא ד"ה וידבר משה) שלכאורה קשה הא דאמרינן שהדיבור היה בגלות במצרים, וכאן כתיב 'ותעל שוועתם' ונראה שהתפללו בפיהם ותפילתם נתקבלה, ומכאן באריכות שאכן לא היו כאן דיבורים אלא זעקה מקרב הלב וזהו 'ותעל שוועתם'. וז"ל. דכתיב 'וגם אני שמעתי את נאקת בני', וידוע שנאקה הוא בלב לבד, וכלומר שהקב"ה שמע את תשוקת לבם שהם רוצים להתפלל לפניו לעובדו ית"ש כראוי בדיבור קדוש, והם בעצמם ביקשו רחמים על דבר זה שנתרחקו מאתו ית"ש וצעקו ע"ז, וז"ש ויצעקו בני אל ה' מן העבודה - פירוש, על עבודתו ית' שאינו כראוי...

יא. ידוע דבר המעשה מהגאון רבי ישעי' ברדאקי זצ"ל שהיה ממייסדי הישוב בעיה"ק ירושלים, בעת אשר הפליג בספינה לעלות לארץ הקודש יחד עם בנו ובתו הקטנים נשברה הספינה באמצע הדרך (כשכבר היו קרובים לא"י) וקפצו לים לשוט ע"פ המים, האב הגאון רבי ישעי' לקח עמו את בנו ובתו ושט יחד עמם... תוך כדי שחייתו בים הרגיש שכוחותיו אוזלים, והבין שאם ימשיך לשאת את שתיהם עליו יטבעו כולם במים אדירים, בשעה קשה זו התבונן ובירר לעצמו את ההלכה מי עדיף, ואת מי מהם הוא מחויב להפקיר בעבור השני, והחליט שהצלת הבן קודמת להצלת הבת כמבואר בפוסקים. בטרם עשה מעשה לעזוב את בתו הטובעת, אמר לה בלב נשבר ובחרדה, הנה ביררתי את ההלכה, וכדי להציל לכה"פ ב' נפשות הנני מוכרח לעזוב אותך לנפשך... מששמעה הבת את דברי אביה, החלה לזעוק 'אבי... אבי... אין לי על מי להשען כי אם עליך - האם תעזבני ותשליכני למצולות ים (רחם נא עלי, מבלי לחשוב חשבונות) שפעי' דין יש לך לעשות כן), לשמע דבריה נזדעזע האב עד מאד, והחל זועק אל ה' שיצילם מן המיצר, והרגיש מיד שהוא מקבל כוחות חדשים בעוז ותעצומות ובכוח זה המשיך לשוט עד חוף מבטחים כשכל הג' שלמים ובריאים. והמשיך לשחות עם שניהם עד החוף וניצולו כולם.

לאחר שנים רבות כאשר הגיע זמנו של הגאון ר' ישעי' זצ"ל להפרד מעוה"ז קרא לבתו ואמר לה, האם את זוכרת את היום ההוא שהגענו ליפו והספינה נשברה, ורק ע"י הצעקה שלך שצעקת 'אבי, אבי, אל תעזבני', על ידי זה ניצלת, דעי נא, שבכל עת וענין כשתרגישי שאת נמצאת במים עזים או במקום צר ומצוק, אפילו שאין נראה לכאורה מקום להינצל על פי דרך טבע אז תצעקי לשמים 'אבי, אבי, אל תעזבני', וכשצעקתך תהיה ממעמקי הלב כמו אז תושעי, כי אם אני אשר אינני רק אב בשר ודם - על ידי צעקתך נכמרו רחמי עלייך עד שלא יכולתי יותר לראות הצער,

מאת ה' לבטח היה נרפא. ישמע חכם ויוסף לקח להקור מעלת ערך התפילה ולנצל אותה תדיר.

מן העבודה ויזעקו - התפילה מתוך לב נשבר מתקבלת ביותר

ובתב עוד רבינו בחיי, 'הזכיר שני פעמים 'מן העבודה' ללמדך שאין תפילתו של אדם שלימה כאותה שעה שהוא מתפלל מתוך הצרה והדוחק, שהיא יותר מקובלת, והיא העולה לפניו יתברך. וכן תמצא ביונה הנביא ע"ה שבאר העניין, שאמר (יונה ב ה) 'בהתעטף עלי נפשי את ה' זכרתי ותבוא אליך תפילתי אל היכל קדשך', הכטיח הנביא שהתפילה שהיא מתוך הצער ועטיפת הנפש היא הנכנסת לפניו אל היכל קדשו יתברך, עכ"ל.

ובן כתב ה'אור החיים', 'עוד ירצה ע"ד אומרו (תהלים קיח ה) 'מן המצר קראתי קה ענני במרחב קה' כי אחת מהתפילות המתקבלות היא תפילה שמתוך צרה, וכן הוא אומר (יונה ב ג) קראתי מצרה, התפילה שהאדם קורא לאלוקיו מתוך צרתו - בכל לבו, היא העולה תיכף למרומים. ומוסיף ה'אור החיים' שתפילה מתוך הצרה

ותעל שוועתם - הכל צריכין לכוח התפילה

בפרשתן (ב כג) ויאנחו בני ישראל מן העבודה ויזעקו ותעל שוועתם אל האלוקים מן העבודה. ביארו ה'רמב"ן' ו'רבינו בחיי' שאף שכבר הגיע עת גאולתם להוציאם ממצרים, מכל מקום לא נגאלו עד שלא צעקו בתפילה לפני ה', ורק על ידי אנחתם ושוועתם זכר ה' את בריתו לגואלים. וללמדנו, שעל האדם להפיל תחינה לפני בוראו, בבקשת רחמים על כל דבר ודבר, קטן כגדול, כי אף השפע הראוי ומוכן להגיע אליו לא יגיעו מבלעדי תפילתו.

יסוד זה מצינו עוד ב'רמב"ן' בפרשתן (ד י), שהנה משה אמר 'לא איש דברים אנוכי... כי כבד פה וכבד לשון אנכי, ולכאורה צריך ביאור, היפלא מה' עשות נס כזה להסיר מאתו ערלת שפתיו, בזמן שעשה ניסים ונפלאות לרוב בכל פרשת יציאת מצרים. אלא, כי לא יעשה הקב"ה נס אם לא התפלל האדם על כך, גם את משה רבינו לא ריפא כי לא התפלל לרפואתו (וטעם הדבר שלא ביקש, כי אכן לא אבה להתמנות כמנהיגם של ישראל ללכת אל פרעה). אך וודאי אילו היה מעתיר בתפילה ומבקש זאת

והחזקתי בך בכל כוחי, על אחת כמה וכמה, אבינו שבשמים אשר הוא מקור הרחמים אם תצעקי אליו באמת כמו אז בודאי תוושעי בכל אשר תבקשי ממנו.

יב. משל למה הדבר דומה, לעומד בפתחו של היכל המלא בחמדה גנוזה, כסף זהב ומטמוניות רבות, והרשות נתונה לו להיכנס להיכל ליטול מכל הבא בידו ולהתעשר עושר רב. אך דא עקא שאין בידו את המפתח לפתוח את השער, שהוא נשאר מחוץ להיכל חסר כל. כיו"ב היא התפילה, כי היא המפתח לבוא שעריו בתודה וליהנות מכל ההשפעות שמשפיע הקב"ה על בניו רחומיו, ומבלעדי התפילה נמנע מהאדם להשיג את השפע הרב.

ובזה ביאר הרה"ק רבי משה לייב מסאסוב זי"ע (חידושי הרמ"ל אות פח) את התפילה 'ותן שכר טוב לכל הבוטחים בשמך באמת', ולכאורה מדוע עלינו להתפלל ע"ז שבוודאי השי"ת אינו מקפח שכר כל בריה. אלא ביאורו, דמן השמים אין נותנים רק באיתערותא דלתתא - בתפילה, וצדיקים אלו שבוטחים כל כך בה' עד שאינם מתפללים על כך, עליהם יש לנו לבקש ותן שכר טוב...

יג. ה'רד"ק' מבאר (יונה ב ב), כי הנה אצל יונה הנביא היו ב' ניסים, א. שלא נפל למצולות ים כשהשליכוהו לים אלא הדג בלעו. ב. שעל אף שכבר שהה יונה במעי הדגה, לא אמר נואש אלא נשאר בשכלו והתפלל, ואכן סופו שניצל משם, וגדול הנס השני שלא התייאש מלהתפלל יותר מן הראשון.

לפני כעשרים שנה נחלה אחד מחשובי ויקירי קרתא דשופריא שליט"א במחלה הידועה, והכביד עליו חליו עד שכבר מסוכן היה ל... אז קיימו ידידיו וקרוביו כמה וכמה עצרות תפילה, הפיצו ברבים את שמו לתפילה בכל אתר ואתר, ואכן בדרך נס הבריא לגמרי כאחד האדם, לאחר הנס נענה, שאין עיקר הנס שהוא נתרפא, שהרי התפללו עליו ופשיטא שהתפילות מתקבלות, אלא 'הנס' - שיהודים רבים עמדו בתפילה על הנמצא בכזה מצב.

יד. כתב ה'ספורנו' עה"כ (ב כה) 'וירא אלוקים... וידע אלוקים', וז"ל 'ידע נגעי לבבם, ושהיתה תפילתם וצעקתם בכל לב, על היפך 'זיפתוהו בפיהם וגו' ולבם לא נכון עמו' (תהלים עח לו-לז). כי אכן תפילה זו הבאה עם כל ה'ברען' ולא כמצוות אנשים מלומדה, היא הפועלת רבות במרומים.

אחיזי, ביום הראשון ראה מצרי מכה עברי ולא היה לסבול כן מאהבת עמו, ביום השני ראה שני עבריים נצים והוקשה בעיניו כיצד ירים איש ישראל ידו על חברו, ובכנות יתרו דלה להם מים להצילם מיד הרועים האחרים שלא סבל את העוול שנעשה להם ע"י הרועים.

וממשיך ב'ליקוטי חבר בן חיים' 'זהוה מרגלא בפומא דמרן, כי זאת רמזו חז"ל (גדרים לה.) בפסוק (לד א) 'פסל לך, לא העשיר משה אלא מפסולתן של לוחות', כי כתנאי קודם למעשה כדי לקנות את התורה על האדם לקנות תחילה את ה'מידות טובות', והנה ענין המידות לא נכתבו בלוחות, וכאילו נשרו מהם כ'פסולת', ועל בני' ללמוד מעלת המידות ממשה רבינו עצמו - כשיראו שבזכות מידותיו הטובות זכה להיות 'מקבל התורה' יבינו גם הם בחשיבות המידות... והיינו שבזכות שהיה 'אוהב ישראל' ומיצר בצרתני' זכה לקבל תורה מסיני ולכל מדרגותיו הגדולות.

אינה כשאר תפילות העולות ובאות לפני ה' על ידי אמצעי ומשמיעי תפילה בעלי כנפיים (מלאכים), אלא היא עולה ביותר לפני כיסא הכבוד בלא אמצעי. וזה דבר הכתוב ותעל שוועתם וגו' מן העבודה היות ועקתם אל ה' הייתה מתוך העבודה הקשה, לכך 'עלתה' שוועתם תיכף ומיד קדם ריבון עלמין¹⁰.

וירא בסבלותם - להתבונן תמיד בצרכי הזולת להיטיב עמו ולמנוע ממנו צער

בפרשתן (ב יא) 'ויגדל משה ויצא אל אחיו וירא בסבלותם', וברש"י, נתן עיניו ולבו להיות מיצר עליהם. איתא מהרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (ליקוטים בפרשתן ד"ה ויהי, ומקורו בספר תלמידו ליקוטי חבר בן חיים) כאן ניכר ההפרש וההבדל כי זה לעומת זה עשה האלוקים, כי בעשו כתיב (בראשית כה כו-לד) 'ויגדלו הנערים... ויאכל וישת ויקם וילך...' - לא ראה מאומה לנגד עיניו אלא את עצמו את מאכלו ומשתהו וכו', ואילו במשה מצינו כי אך 'ויגדל משה' מיד נתן עיניו ולבו להיות מיצר על

טו. ומכאן תשובה, כי הנה פעמים בעת שיהודי שרוי בצרה וצוקה, אם בגשמיות אם ברוחניות, נראה לו שבזו העת אינו ראוי לשפוך לבו לפני הבורא, ישיב אל עצמו, אדרבה ואדרבה, כפי ריבוי הקושי כך תפילתו יותר מרוצה ומקובלת לפני המקום ב"ה.

טז. איש יהודי היה בעיר מאנטריאל שבקאנדא ושמו 'רבי מרדכי וויינבערגער' (נלב"ע לפני כמה חדשים בשנה זו) מקום מוצאו ולידתו היה באירופא שלפני ה'מלחמה'. מתחילה היה שם משפחתו 'גרינפעלד' אך משום מעשה שהיה היסב שמו ל'וויינבערגער', וכך הוה מעשה, לרבי מרדכי זה היה ידיד נעורים שנקרא בשם 'ענגיל', יחדיו שהו במחנות הפליטים מיד אחר ה'מלחמה', גם השתדלו יחדיו להשיג לעצמם אישור כניסה לקאנאדא. בכדי לקבל את ה'אישור' היה עליהם להיבדק אצל רופא לראות אם בריאים, כי אין מדינה בעולם שתסכים להכניס לתחומיה חולה ל"ע. ואכן, ר' מרדכי קיבל 'אישור', ואילו רעהו הבחור ענגיל לא קיבל כרטיס אישור מאחר שחלה אז ב'טיפוס' ל"ע.

בהגיע עת הפלגת האניה לחוף מבטחים בא הבחור הידיד להיפרד מר' מרדכי, ובתוך כך פרץ בבכי מר, באמרו, מה יעלה בסופי, הרי לעולם אשאר כאן, כי אף לכשאבריא בעזהשי"ת לא תסכים שום מדינה להכניסני אחר שחליתי בעבר בטיפוס ה"י, ומה יעלה בסופי וכי לעולם לא אוכל להקים בית בישראל... נכמרו רחמי ר' מרדכי עליו, ובכוחות למעלה מהטבע, נתן לידידו את ה'אישור' שלו, באמרו לא יקרא שמך עוד 'ענגיל' אלא 'גרינפעלד' - הפלג למרחקים בשמי ותנצל נפשך. והוא חזר למקום השממה... רק אחר זמן ארוך השיג רבי מרדכי 'אישורים' להפליג גם לקאנאדא על שם מאן דהוא (שכבר נלב"ע) בשם 'וויינבערגער', ומאז נקרא שמו ר' מרדכי וויינבערגער, והצליח ה' דרכו ברוח ובגשם ונתאחדו תורה וגדולה על שולחנו. כעבור שנים רבות נכנס ר' מרדכי אל רבו הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע ושאל את הרבי אולי אשוב לשמי הראשון ואקרא את עצמי בשם 'גרינפעלד', אמר לו הרבי, בכל פעם שמאן זהו נוקב בשמך - ר"מ וויינבערגער, נעשה רעש גדול בשמים עד היכן הדברים מגיעים - כמה יש ביד יהודי למסור נפשו עבור הזולת. מדוע תפסיד זאת.

הוסיף לזה חכם אחד, שהנה מצינו בתורה לקרוא ל'יוכבד ומרים' - שפרה ופועה - ובחז"ל (עיי' רש"י שמות א טו) ביארו שפרה שמשפרת לוולד, פועה שפועה לוולד. ועדיין צריך ביאור מדוע לא נקראו בשמם האמיתי יוכבד ומרים, אלא מכאן, כי לא ייקרא שם האדם אלא על שם פעולותיו שפועל ומיטיב לאחרים.

יז. פעם אמר הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב זי"ע בגשתו להניח תפילין כאשר נישק תחילה כנהוג את היוד

איתא מהרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (וארא תרס"ג ד"ה וידבר) וז"ל. ובאמת כמו שצריכין להאמין בהקב"ה אף שאין יכולין להבין הנהגה הנעלמת של הקב"ה, כמו כן צריכין להאמין בבני ישראל אפילו שנראין בעורין ושחורין כמו שנאמר (שה"ש א ה) 'שחורה אני ונאווה'. עכ"ל. כדברים האלו ביאר (שמות תרל"ב) בדברי רש"י 'להודיע חיבתן של ישראל שנמשלו לכוכבים', - למי להודיע אלא לבני ישראל עצמן, שהם עצמם יכירו וידעו חשיבותם וחכיבותם לפני המקום, ואיך שהיהודי נראה ובאיזה מצב שיהיה

גם יזכה ע"י ההטבה לרעהו לשפע פרנסה וכל מילי דמיטב, דכתיב בפרשתן (ג יד) 'אהיה אשר אהיה', וכתב ה'רמב"ן' 'כשם שאתה הווה עמי כך אני הווה עמך, אם פותחין את ידיהם ועושין צדקה אף אני אפתח את ידי, שנאמר (דברים כה יב) 'פתח ה' לך את אוצרו הטוב'.

המקום אשר אתה עומד - בכל עת ובכל זמן ובכל מקום בידו להתקרב אל ה' בפרשתן (א א) 'ואלה שמות בני ישראל' וברש"י, 'להודיע חיבתן של ישראל שנמשלו לכוכבים'.

שבקשירת התפילין של יד. התבטא לאמר, כי מקודם שאנו באים להניח את התפילין ולהתעמק לזכור בייחודו ואחדותו יתברך שמו בעולם, הרי אנו מנשקים את ה"י"ד (משמעותה "י"ד" - 'איד', כלומר יהודים), להראות שתחילה יש להרבות באהבת ישראל לנשק (- להיטיב) כל איש ואיש מישראל.

יח. פעם הילך הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע בלוויית הגבאי ברחובה של עיר, בדרכם עברו ליד חנות של שעונים, לאחר שנתרחקו אמר הרה"ק לגבאי הבה נחזור בדרכנו, ונכנס לחנות השעונים. בהיכנסם אמר הרבי למוכר זקוק אני לשעון הטוב ביותר בחנותך - לתיתו כמתנה לרבניתי... הציע המוכר בפניו כמה שעונים, ועל כולם נענה הרבי ואמר, לא לשעונים כאלו כוונתי ולא באלה חפץ... הבא עוד כמה שעונים נאים מהם, וכך חזר ונשנה כמה פעמים, באמרו הרבניתי 'מבינה' גדולה היא ע"כ חייב השעון להיות משופרא דשופרא כראוי וכיאות למבינים... עד שאמר לו הרבי, קרא נא לב"ב אולי הם יבינו מי הוא זה ואיזה הוא השעון אשר ימלא את רצון הרבניתי בשלימות, וכן הווה, אחד מהשעונים שהציעו בני ביתו של המוכר נשאו חן בעיניו של הרבי, לווה סכום מעות מהגבאי, ושילם למוכר, לקח את השעון ויצא את החנות... הגבאי לא ידע את נפשו מרוב תדהמה, מה אירע שהרבי ראה לעשות כן, להיכנס לחנות ולא עוד אלא שקרא לבני ביתו של המוכר... שטח הלה את תמיהתו הגדולה בפני הרבי, הרי 'רבי' אתם ומדוע זלזל הרבי כל כך בכבודו, נענה הרבי ואמר לו, הנה 'להשכין שלום' בין איש לאשתו גובר ועולה על הכל, כשעברנו בסמוך לחנות זאת שמעתי איך שהמוכר גוער מאד בבני ביתו שהיא מקלקלת לו את כל מסחר השעונים, כי איננה 'מבינה' מאומה בטיב השעונים וביפיים, ובבערותה בעסקי שעונים הרי היא מרחקת את כל הקונים מחנותם... לכן חזרתי מיד על עקבותי, נכנסתי אל החנות, והראיתי לו שאינני סומך בבחירת השעון עליו כלל כי אם עליה, ודייקא היא ה'מבינה', ובזה בוודאי תשקוט הסערה וישוב השלום לשרור במעונם. פעם עבר ה'חפץ חיים' זי"ע ברחובה של עיר ומצא על הארץ דף הנראה כ'שמות', התכופף הח"ח כדי לטמנו יחד עם ה'גניזה', אך משהגביה את פיסת הנייר מצא שאין כתוב על גבי הנייר אלא דברים ממילי דעלמא, ואעפ"כ הכניסו לכיסו. ושאלהו ה'מלווה' מדוע לא השליך את הדף למקום שהיה מתחילה, ויענהו הח"ח, כי לא רציתי שיצטרך עוד יהודי להטריח עצמו ולהתכופף כמוני מתוך מחשבה כי 'שמות' לפניו ושליכהו ארצה בראותו כי נייר סתמא הגביה וחוזר חלילה, ע"כ הטמנתיו בכיסי, ובזה מנעתי טרחה וצער מכמה וכמה בריותיו של הקב"ה...

כה אמר יוסף הצדיק לאחיו בשעה שהתוודע אליהם 'ועתה אל תעצבו ואל יחר בעיניכם כי מחרתם אתי הנה כי למחיה שלחני אלוקים לפניכם' (בראשית מה ה), סיפר לי ידיד נאמן רב חשוב במדינת ארה"ב, שלמד אצל הגאון רבי שמואל בירנבוים זצ"ל ראש ישיבת מיר בארה"ב, פעם אחת שאלו רה"י על פסוק זה, וכי מה ענין 'למחיה שלחני' שלכן הוצרך יוסף להצטער בצער המכירה וייסורי בית הסוהר... וכי לא יכול להתקיים 'למחיה שלחני' באופן 'מכובד' כשישלחו להביאו אחר כבוד ב'מרכבת המלך' מבית אביו עד מצרים, שם יבוא לבקר בבית האסורים כאדם נכבד ויראה פניהם זועפים ויפתור החלום, והם כבר יספרו אודותיו עד פתרון חלומו של פרעה וכו', או שיקראוהו סתמא לעמוד על משמר אסיפת התבואה משנות השובע לשנות הרעב....

אלא, שכדי להבין ללבו של ה'רעב' בשבע שנות רעב ולכלכלו כראוי, על הנותן לעבור קודם את ההרגשות הללו, כי רק כך יבין כראוי ללבם של אלו. רק כאשר ירגיש את חיי הדחקות, העוני והמחסור יבין ללבם של עניים בעת דחקם, ויפרנסם כראוי.

לעסוק בתורה ומצוות כי ממילא אינו חשוב למאומה ולעולם יהיה שפל ונבזה, לפיכך מסיים 'וכחלום יעוף', היינו שאם ייטיב דרכו יוכל לעלות במסלה העולה בית א-ל ולעוף לשמים, כמו שנאמר אצל חנוך (בראשית ה כד) 'ויתהלך חנוך את האלוקים ואיננו כי לקח אותו אלוקים', ותיבת חלום עולה בנימטריא כמנין חנוך, חושבנא דדין כחושבנא דדין (84), כי חנוך עלה לשמים ונעשה מלאך ממ"ט הנקרא 'עוף' (ראה תיקו"ז ב:), וזה 'כחלום יעוף' דייקא, כי כל איש מזרע ישראל הגם שהוא כשפל המדרגה, יוכל בזמן מועט על ידי מעשים טובים להיות בשמי מרום כמלאכי מעלה. והיינו שצריך להתחזק תמיד בשתי מידות אלו.

ובן מצינו בפרשתן (ג ה) 'של נעליך מעל רגליך כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קודש הוא', ומבאר החפץ חיים (עה"ת) עומד לשון הווה, כי בכל מקום ובכל זמן יכול אדם להתקרב אל בוראו, לעבדו ולקיים מצוותיו, ואין לו אלא להשיל ולהסיר את נעליו - אלו המסכים המפרידים בינו לבין אביו שבשמים, כי כל החילוק שבין איש לרעהו בין צדיק למי שאינו הוא רק בעובי המחיצה המבדלת, אבל כאשר מסירים מחיצה זאת מיד מתגלה המקום ביפעת אורו, ויראה כי הוא עומד על אדמת קודש, וביכולתו לעלות בדרך העולה בית קל.

הדברים אמורים בכל עת ובכל זמן, ופרט עתה בראשית ימי השוכבי"ם - ימי התשובה והתיקון, שלא

הריהו 'נמנה', והוא יקר בעיני ה' - ומזה יתחזק שלא ליפול ביד היצר המנסה להפילו בפח הייאוש שאינו שווה מאומה. אלא יקום ויאמר אכן יקר הנני לבוראי ובן יחיד הנני לו. ועדיין לא אפסה תקוותי, בידי להתעלות לשמי רום למדרגות העליונות ביותר.

ואין איש מישראל המרוחק מהשראת השכינה יהיה באיזה מצב שיהיה, כדאיתא במדרש (רבה ב ה) שאל גוי אחד את רבי יהושע בן קרחה, מה ראה הקב"ה לדבר עם משה מתוך הסנה, א"ל, אילו היה נגלה אליו מתוך חרוב או שקמה כך היית מקשה (מדוע נגלה אליו באלו), אלא, להוציאך חלק (בלא תשובה) אי אפשר, למה מתוך הסנה, ללמדך שאין מקום פנוי בלא שכינה אפילו סנה. ומבאר ה'מהר"ל' (גבורות ה' פכ"ג עמ"ק) עומק הכוונה, כי אם היה נתגלה באילן חשוב היה מקום לומר כי 'השכינה שורה' רק על אדם חשוב, אבל לא בפשוטי עם, ע"כ נגלה אליו בסנה (שהוא גדל בכל מקום) להורות שאין מקום מיוחד אל השכינה, ושלא יאמר אדם 'עזבני ה'', ולא אלי הדברים אמורים. אלא אף הדומה לסנה המלא בקוצים ודרדרים, גם עמו נמצא הקב"ה ומשגיח עליו.

רמזו רימזו הרה"ק ה'אמרי נועם' זי"ע (מועדים ח"ג מאמרי ר"ה ד"ה בפיוט וכחלום יעוף) בנוסח הפייט (לימים נוראים 'ונתנה תוקף') 'אדם יסודו מעפר וסופו לעפר', שיש כאן עצה טובה איך להתגבר על היצה"ר ולא להיכשל בעבירה ועוון, והוא על ידי שיזכיר לעצמו שיסודו מעפר וסופו לעפר. ברם, מחשבה זו מסוכנת להביאו לידי ייאוש שלא

יט. בשם המגיד מדובנא זי"ע אמרו להמשיל, לעני המלוכש בבגדים גסים ועבים שביקש מהחייט שיתפור עבורו בגד מובחר המתאים למידותיו, ויתן לו החייט מבוקשו, אולם כאשר בא הקונה ללבשו לא עלה בידו, והיה הבגד קטן מכפי מידתו, נתרעם הקונה על המוכר ב'טענה' שסתם רימהו, הביט בו החייט ונענה - אכן, בגד זה הוא הראוי ומדויק למידתך, ברם, הואיל נא בטובך להסיר תחילה את הבגדים הגסים אשר הינך לובש ואז תראה שהבגד מתאים למידתך.

במשל זה ביאר 'המגיד מדובנא' את מאמר הכתוב 'של נעליך מעל רגליך כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קודש הוא', שכך אמר הקב"ה למשה (ולכל בר ישראל), אל תטעה לחשוב שאינך ראוי לעמוד ולשרת לפני הבורא ב"ה, אלא מתחילה - של נעליך מעל רגליך, אלו המסכים המבדילים בין האדם לבין הקדושה, ואז תראה כי המקום אשר 'אתה' עומד עליו אדמת קודש הוא שמאז ומעולם היית עומד על אדמת קודש, וגם בלבך הייתה שלהבת אש קודש לה' ולעבודתו, אלא ש'גסות' מנעה אותך מלהרגיש זאת, על כן יש לך לעדן את עצמך ומידותיך, ואז תאיר נפשך ונשמתך באור צחצחות.

כ. אמרו קמאי שעבודת ימי השוכבי"ם כדוגמת אנשי הצבא היוצאים למלחמה, שראשית דבר ישימו מצור על העיר - למנוע מהם מים ומזון, עד אשר ייאלצו בני העיר להיכנע, כך היא העבודה בימים אלו, למנוע מן היצר 'מים ומזון' עד אשר ייכנע ויתבטל כוחו לגמרי.

באר הפרשה - שמות

בני חביבי - חביבות הבורא בהתגברות האדם על יצרו
בפרשתן (א כא) 'ויהי כי יראו המיילדות את האלוקים
ויעש להם בתים', ביאר הגאון ה'שבט הלוי'
זצוק"ל (בספר 'רחמי הרב' ערך גבורה) וז"ל. הנה הני תרי נשי
היו יוכבד ומרים, כאומרם ז"ל (סוטה יא:) שהיו צדקניות
גדולות, זרע קודש וגם נביאות, והיו יראות אלוקים מעודן,
ואעפ"כ לא נאמר עליהם שבח זה - שיראו את האלוקים
אלא בשעה זאת, דאין יראת ה' של האדם נבחנת אלא
בשעה שהוא עומד בנסיון ממורא בשר ודם, והוא מאדיר
יראת ה' ועבודתו יתברך. וכן בשעה שהוא צריך לוותר
על צרכיו החמריים והוא מוותר עליהם - לכבוד שמו
יתברך^ג, או ראוי לחותם של ירא ה'.

בפרשתן (ב כה), 'וירא אלוקים את בני ישראל וידע
אלוקים', ובתרגום יונתן, וַיִּחַמַּא ה' צַעַר
שְׁעֻבָּתָהֶן דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְגַלֵּי קַדְמוֹי יַת תְּיוֹבָתָא דְּעַבְדוֹ

יחשוב אדם כי יש לו לקבל ע"ע 'עבודות' שאין בכוחו
עמוד בהם כי לא הן ולא ביוצא בהן דורש ממנו ה',
אלא שיעמוד ויכריז, עד כאן, די לדרכי שהילכתי בהם
עד הלום... מהיום והלאה אהיה טוב^ב. כיו"ב ביאר
הרה"ק היהודי הק' זי"ע (נחמד מזהב פר' ויצא, הובא ב'היהודי
הקד" עה"ת) בפרשתן (ג יג-יד) 'ואמרו לי מה שמו מה אומר
אליהם, ויאמר אלוקים אל משה אהיה אשר אהיה'.
ופירש, כי עיקר עבודת האדם לשוב ולהתחדש בכל יום,
מבלי לחשוב כלל על העבר^ג, ואז יוטב לו כזה וכבא.
וכזה מבואר, כי משה אמר - והיה כי יאמרו אלי כיצד
נגאל, הרי משוקעים אנו במ"ט שערי טומאה עד ששכחנו
מה שמו של הבורא, מה אומר אליהם. א"ל הקב"ה כה
תאמר לבני ישראל, אהיה - בלשון עתיד, מי שאומר
מעתה אתחדש, ואיטיב דרכי, גם הבורא אומר לו אהיה
מעתה עמך.

אחד מחסידי הרה"ק מקאברין זי"ע התאונן לפניו, רבי, הנני שקוע מאד בחטאי וה'בלאטע' (בוץ) גדול מאד, ענה לו
הרה"ק אף הבוץ הגדול ביותר - אם אין מוסיפין לו מים הרי הוא מתייבש לגמרי, אף אתה, עזוב את דרכיך, וממילא
תתייבש כל הבלאטע (הבוץ)...

היה אומר הרה"ק הנתיבות שלום זי"ע בשם אביו הרה"ח ר' משה אברהם ברזובסקי זצ"ל הי"ד שכל אדם נולד
עם 'דבר אחר' בקרבו, והוא גדל עמו כשמספק צרכיו, וזאת היא העבודה למנוע ממנו מאכל עד שימות...
כא. ומשמיה דהרה"ק הרר"ב מפשיסחא זי"ע מתאמרא, שבעמוד האדם לפני בי"ד של מעלה לאחר אריכות יו"ש,
לא ישאלוהו מדוע חטאת, כי על זה יענה וישיב שיצרו תקפו, אבל זאת ישאלוהו מדוע לא שב בתשובה שלימה,
הרי שערי תשובה פתוחים ועומדים לפניך היה לך לשוב בכל עת בתשובה שלימה...

כב. וכבר אמרו דלכן אין 'ויהי' אלא לשון צער (עי' מגילה י:) ואילו 'והיה' הוא לשון שמחה (בר"ר מב ג), כי 'ויהי' המחשבות
על מה שהיה ועל העבר זהו צער גדול, אבל לחשוב רק אודות העתיד 'והיה' - זהו שמחה גדולה...

כי זה דרכו של היצר להשפיל את רוחו של אדם שירגיש שאינו שווה מאומה, ועל ידי שהוא מזכיר לפניו את
עברו הרי הוא מפיל את רוחו בהווה. ועל זה כבר אמרו צדיקים שאפילו לאלף שנים של עבר אין זכות להחריב
אפילו רגע אחד של הווה. כי על האדם לשכוח מכל עברו ולומר, מאי דהוה הוה, מכאן ואילך חושבנא.

כג. ובכלל זה שמירת כל חושיו ותאוות לבו, וביותר בענין 'שמירת פיו ולשונו', כי השומר פיו ולשונו זוכה להיות
דבוק בשכינה, וכמו שאמר הרה"ק ה'ייטב לב' זי"ע, שעל כן זכה משה רבינו ע"ה לדבר עם השכינה פה אל פה,
מפני שהיה 'כבד פה וכבד לשון', ובתרגום, 'ארי יקיר ממלל', כלומר שהיה מייקר ומחשיב כל תיבה ודיבור שהוציא
מפיו, וכיון שכלכל דבריו, והחשיבם לשמור על כל מוצא פיו זכה לגילוי שכינה ולמדרגות נשגבות ביותר.

כד. צא וחשוב, כשתמצא מאן דהו שהציל בימי ה'מלחמה' רבבות אלפי בני ישראל, וכי תכריז עליו - זה האיש
'ירא שמים' הוא, הרי זה כמגרע מחשיבותו ומחשיבות פעליו, עד שתאמר עליו 'כל המציל נפש אחת מישראל'
וזה הציל פי כמה וכמה מ'נפש אחת', ומ"מ התורה ראתה אל נכון לשבח את ה'מילדות' שהצילו רבבות מבני ישראל
- 'ויהי כי יראו המיילדות את האלוקים' - ללמדך שאין לך שבח גדול מכך.

היה אומר הרה"ק ה'שם משמואל' זי"ע בשם זקנו הרה"ק מקאצק זי"ע, (בימים האלו שיש להרבות בסיגופים) הסיגוף הגדול
ביותר הוא להיות ירא שמים, - 'יראת ה' טהורה', כשנמנע האדם מדבר עבירה בעת שיצרו בו עבר בקרבו כאש, ומתגבר
עליו שלא לשמוע לו.

וז"ל"ק (הוש"ר תרע"ד) זקיני זצללה"ה מקאצק הגיד כי יותר נוח לגוף לקבל על עצמו כל מיני סיגופים שבעולם מלקבל

וּכְבַר אָמְרוּ בְגִמ' (פסחים קיג.) 'אמר רבי יוחנן שלשה הקב"ה מכריז עליהן בכל יום, על רווק הדר בכרך ואינו חוטא, ועל עני המחזיר אבידה לבעליה, ועל עשיר המעשר פירותיו בצנעה, הרי שהקב"ה משתעשע ביציר כפיו שכבש יצרו כנגד טבעו לעשות רצונו ית'. עד שהוא מכריז עליהם בכל העולמות, פלוני נוהר מלפגום בעיניו והתגבר על יצרו, אלמוני שמר על מחשבתו. והקב"ה שש ושמח בכל פעולה ופעולה, אפילו בדבר הנראה לאדם כאין בו ערך, או אפילו אם מתגבר רק פעם אחת בלבד^כ, כגון ששומר עיניו פעם אחת ותו לא, אף שנכשל ר"ל פעמים רבות, אך בעת הזאת שניצח את

בְּטוֹמְרָא דְלֹא יָדְעוּ אֲנִשׁ פְּתַחְרִיהִי^כ (שראה ה' צערם של בני" מהשעבוד, והיה גלוי לפניו התשובה שעשו כסתר בלא שידע איש מחברו)^כ. והיינו כי חביבות וחשיבות מיוחדת יש להקב"ה במעשי האדם כסתר, בנסיונותיו הנעלמים מעיני כל חי אם בשמירת עיניו או שאר חושיו^כ, ודייקא תשובה זו המשיכה את הגאולה. ולדין ייאמר, כשאתה עומד בפני נסיון בענייני שמירת הפה או העיניים, הוי מחזיק בקשרי המלחמה נגד יצרך, הוי בולם פיך, עצום עיניך מראות ברע, והקב"ה יקבלך בשתי ידים ותתרכה חביבותך לפניו עד מאד, שהרי כל זה 'בטומרא' הוא, ואין איש יודע על כך^כ.

על עצמו עול מלכות שמים, ואין סיגוף גדול לגוף יותר מלהיות תחת עול מלכות שמים - להתנהג בכל ענייניו רק עפ"י התורה עכ"ד.

כה. יש שרמזו בדברי הגמרא (ברכות ה:) 'רבי אליעזר חלש, על לגביה רבי יוחנן חזא דהוה קא גני בבית אפל, גלייה לדרעיה ונפל נהורא' (ריו"ח גילה את זרועו והואר הבית מאורו), ולכאורה יש לתמוה, מדוע הוצרך רבי יוחנן לגלות זרועו ככדי להאיר את הבית, וכי לא קרנו עור פניו באור יקרות, אלא רמז יש בדבר שה'מעלות' אשר בכוחם להביא אורה לבית אינם ממעלותיו הגלויות והנראות לכל, אלא דווקא אלו שבנסתר מעין רואה ובהצנע כשאין איש יודע מהם - מהם תצא אורה.

וכן מצינו (פסחים קיג.) שלשה הקב"ה מכריז, עשיר המעשר פירותיו בצנעה.

כו. יש מצדיקי הדורות שהיו מכנים תרגום זה 'דער שובבי"ם תרגום' - כלומר שבו נרמז כל ענין השובבי"ם. כז. היה אומר הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב זי"ע, הנה, אומרים בנוסח הקידוש 'אשר קדשנו במצוותיו ורצה בנו', ולכאורה נראה שמן הראוי היה לנו לומר להיפך 'אשר רצה בנו' - וקדשנו במצוותיו, שהרי תחילה בחר ורצה בנו ולאחמ"כ נתן לנו את התורה ומצוות, אלא, כי אכן, בלא קדשנו אי אפשר שיהא ורצה בנו, רק אחר שיתקדש האדם [כפי יכולתו] יתרצה וירצה בו ה'.

כח. ואל יאמר, וכי ידעת איזה יצר רע וקשה שוכן בקרבי... וכי ידעת לאלו דברים קשים רעים ומגונים הוא עומד ומפתה אותי יומם ולילה... מה כבר יצא ממני, להיכן אגיע עם יצר רע וקשה כ"כ, ישמע היטב לדברי הרה"ק ה'תולדות יעקב יוסף' זי"ע (בספרו 'בן פורת יוסף', ויחי) בפרשתן, כי משה רבינו עומד ומתנצל לפני הקב"ה שאין בידו לדבר אל פרעה מפני שהוא ערל שפתים וכבד פה ולשון, ענהו הקב"ה (ד יא) 'מי שם פה לאדם או מי ישום אלם או חרש או פקח או עור הלא אנכי ה'". ולכאורה צריך ביאור - שהרי אם ביד ה' לברוא פה חדש כ"ש שבידו לרפא את כבד פיו ולברוא לו לשון צחה ונקיה, מדוע נשאר משה בכבודות לשונו. אלא ביאורו, כי ה'לשון קולמוס הלב' ולכן נולד משה ככבד לשון כי גם לבו רע היה, ואכן, מכיוון שתיקן והסיר את רוע לבו גם כבודות הלשון הייתה צריך להתרפא, וזאת גופא הוכיח משה רבינו להקב"ה כי אינו ראוי להיות מושיען של ישראל כי אם הוא עדיין כבד פה הרי זה הוכחה שלבו עדיין רע.... אמר לו הקב"ה גם רוע לבך כבר תקנת ביגיע כפך, ו'מי שם פה לאדם' - ק"ו שיש בידי לרפא את כבודות פיך... אבל אין רצוני לרפאותך 'ללמד לדורות שמתחילה היה לו למשה חסרון בלב גם כן - שהיה לב רע ושינה הטבע, וזהו עיקר תכלית האדם, ומכל-שכן להשראת השכינה, ונלמד זה ממשה... כי משה רבינו ע"ה מצד טבעו היה עלול להרע, רק ששינה הטבע לעשות ההיפך'. הרי לך שאף משה רבינו שלא מצינו בקורות הדורות אדם גדול כמוהו אשר ידעו ה' פנים אל פנים ושהה כמה פעמים בשמים ממעל כמלאך משרת ואין לנו כל שמץ השגה באפס קצה גדולתו - אף הוא נוצר מתחילה עם מידות ותכונות רעות, אלא שבהתגברות על עצמו שינה את טבעו לעשות טוב וחסד בעיני אלוקים ואדם, ודייקא מתוך כך עלה והגיע למדרגותיו הרמות, אף אתה אל תתאונן כי יצרך מפתך להיות כאחד הריקים בישראל - בכל מיני פיתויים לדברים מגונים ל"ע - כל אחד ואחד בדידיה, כי דייקא בזה תלויה כל עליותיך בקדושה. כט. והעיקר, שיחשיב כל רגע של התגברות על היצר - לעצום עיניו מראות ברע אפילו רק רגע אחד מתוך נפילתו...

יצרו הריהו מעורר שמחה בכל העולמותי. וכאשר יתבונן האדם ויעמיק במחשבתו בזה יוסיף כוח ואומץ להתגבר ביתר שאת ועוז.

דיברה תורה אלא כנגד יצר הרע – יכנס אל האדם ב'פתח פתוח' שמוצא – בדבר קטן אשר לא נוהר האדם לשומרו ולנעול אותו בשמירה מעולה, ומשם בא להפילו מדחי אל דחי. אבל, אם ישמור האדם את עצמו מתחילה, ולא יתן ליצר אפילו 'דריסת רגל' אפילו על 'פכים קטנים' ממילא לא יהא לו מקום לנעוץ צפרניו ולא ימצא מנוח לכף רגליו.

בפרשתן (א י) 'הבה נתחכמה לו פן ירבה', ופירשו צדיקים (כל חד לפי דרכו, עכ"פ העולה מדכריהם) דלא

מעשה היה בימים ההם בארץ ישראל – בתקופה שנקראת 'תקופת הצנע', כשהממשלה שבאותם הימים העניקה לכל ראש משפחה 'תלושים' (vouchers) למזון בני המשפחה. והנה באחד מ'תלמודי התורה' רחש לבו של אחד המלמדים דבר טוב וחילק לכל תלמידיו פיסת 'מזונות' אחת לשלושים יום בכל 'ראש חודש', פעם היה תלמיד נבון שלגודל אהבתו אל אביו החליט לעצור בעצמו בכל כוחו מאכילת העוגה ולהגישה כ'מתנה' לפני אביו, מיד כשקיבלה מידי המלמד עטפה בנייר, ושמר עליה מכל משמר לבל יתנסה ב'נסיון' לאוכלה, ב'הפסקה' הראשונה פתח ה'עטיפה', הביט בעוגה וירא כי טוב – ולא יכול להתאפק, על כן נגס בה בצידה כשיעור 'כל שהוא', ומיד סגר הנייר, ב'הפסקה' הבאה שוב פתח ונגס בצידה השני... סוף דבר, בבואו לביתו הגיש את העוגה לאביו בקריאה של חיבה ראה נא אבי מה הבאתי לך מבית תלמודי... נתמלא לבו של האב צהלה ורינה, אבל כשפתח את הנייר ומצא שהעוגה נגוסה (געביסין) מכל צדדיה, אז זלגו עיניו מהתרגשות שני דמעות גדולות, בראותו עד כמה חשק בה הבן, וכבר 'נכשל' באכילה זעיר פה זעיר שם, ומכל מקום עצר בעצמו במסירות נפש להציל ככל האפשר להגיש לפני אביו מזה נתרגש האב פי כמה וכמה... אף לדידן ייאמר, אכן, נפלת ונכשלת, היצר שלט בך בכל פינה ופינה, עתה אדרכה, אם תשמור עצמך אפילו לרגע אחד מתוך כל 'שעת הנסיון', ותעניק לאביך שבשמים את הנותר מהנגיסה והנשיכה תערב מנחתך לפני הקב"ה פי כמה וכמה.

ולא עוד, חשוב נא, כיצד עוררו אלו הנגיסות שמסביב לעוגה את אהבת האב לבנו, כי הם הם הראו לאב עד כמה חשק בנו לאכול מהעוגה, ומזה הבין האב עד כמה 'הקריב' הבן מעצמו למענו. אף בדידן, אכן נכשלת ונפלת, אך מזה נראה את גודל התבערה שבערה בלבו, נמצא עולה חשיבות 'קרבתו' – בזה שלרגע אחד לא הביט ולא עשה שלא כהוגן עד אין ערוך.

ל. סיפר לי מחנך גדול אחד, שבתחילת דרכו ב'ישיבה קטנה' שילחו המשגיח חוצה מכותלי הישיבה כמה פעמים על דברים של מה בכך (אף שהיה בחור כהלכה, גבר רצון המשגיח להטיל מורא (משמעת) על כל בני הישיבה), באחת הפעמים בהם נשתלח חוצה התחבר אליו בחור מבוגר ממנו – שלא קנה מספיק יראת שמים, והוליכו למקומות מפוקפקים ברצותו 'לחנך' את המשגיח - שישמע מה מעשיו של הבחור הצעיר בעת שהותו בחוץ ושוב לא ישוב על מעשי השילוח... הבחור לא ידע להשית עצות בנפשו, כי מצד אחד היה מלא וגדוש ביר"ש, אך לאידך לא היו לו עוז ותעצומות לסרב ל'גדול'... אך אז הקרה ה' לפנייהם שיכנסו לגינה בחצר אחד הבתים, ומשמים נשלח אליו 'מלאך' להצילו מרדת שחת ה"י, כאשר ניגש אליהם האיש הממונה על הגינה (גנן) ושאלם למעשיהם כאן, וספרו לו כל הקורות עימם, החל הלה לגולל בפניהם קורות חייו, שלפני ה'מלחמה' היה הוא בעצמו בחור ואברך חסידי – ירא ושלם, אלא שבצוק העיתים בשנות המלחמה הנוראה ירד מהדרך רח"ל, ולמד 'הלכות גנות' על בוריים, והראה להם את כל נפלאות הגינה וסדר עבודתו, כאן הנני גוזם, שם אנכש ובמקום פלוני אעדור... אבל שם – הראה באצבע לא אגע ולא אתקרב, כידוע שאחרי הזריעה נרקבים הגרעינים ורק לאחמ"כ הם מתחילים לצמוח ולאיתעביד לאילנא רברבא, ואלו הגרעינים דשם רקובים המה ובדרכם לצמוח ולגדול, ואסור בתכלית האיסור לנגוע בהם עתה, כי בזו השעה כל נגיעה מסוכנת לקלקלם ולכלותם...

אף אתם כיוצא בזה - שלחו אתכם מבין כותלי הישיבה, הרי בשעה זו ובמצב זה הנכם דומים לאותם גרעינים רקובים – שדייקא מתוך רקבון זה הם עומדים לצמוח, אף אתם הזהרו והישמרו מכל 'נגיעה' וכל שינוי, כי כל שינוי מסוכן להוריד אתכם לבאר שחת עד שלא תהא לכם תקומה... שמעו לעצתי, חזרו לישיבה. הבחור שב לישיבה עלה ונתעלה עד רום המעלה, וכהיום הנו ת"ח גדול, ירא שמים מרבים ומחנך בחסד עליון...

אף לנו ייאמר, כל עת רקבון – נסיון וקושי אינו אלא דרך לצמיחה ועליה, וביתר שאת יזהר וישמור מכל דבר קטון כגדול המסוכן להפילו אפיים ארצה. שלא לגעת ולא לזוז כמלא נימא מהנהגתו בזמנים טובים.

באר הפרשה - שמות

יג

זוהי ביאור הכתוב, הבה נתחכמה לו לבל יוכל להתחיל בפורענותו, שאם לא נעמוד בפניו בתחילת דבר אכן יש לחשוש פן ירבה ויגדל היצר להחטיא כהנה וכהנה, כי עבירה גוררת עבירה על ידי שמצא פתח פתוח להיכנס בתוכו^{יג}.

ותשלח את אמתה - יעשה מה שבידו עשות ומן השמים יסייעוהו

בפרשתן (ב ה), ותרד בת פרעה לרחוץ על היאור...

ותשלח את אמתה ותקחה^{יג}, והנה איתא

בגמרא (סוטה יב:) שעמדה במרחק רב מ'תיבת משה' אלא

שנשתרכבה ידה עד לתיבה שהיה בה משה והצלתו מן

הנהר, ואיתא מהרה"ק השרף מקאצק זי"ע ('אמת ואמונה'

אות תרל"ו) דוהו השבחה ששבחתה תורה, שאף שהייתה

רחוקה מהתיבה לא אמרה מה אעשה - רחוקה אני,

אלא עשתה ככל אשר לאל ידה עשות^{יג}, ומהשמים סייעו

והדברים אמורים הן לענין השמירה על 'גדרי

הקדושה'^{יג}, הן לענין ה'יאווש' אחר הנפילה,

כי מאד מאד יש להזהר שלא יגרר אחריהם לתהום רבה.

ואם כבר נפל 'יגער ביצר הרע' ויאמר לו - אינני שלך,

מעתה אינני אותו האיש אלא אחר אני, זוהי האיש

לא. וכך ביארו במה שאמרו על יוסף (רש"י בראשית לט ג) 'התחיל אוכל ושותה ומסלסל בשערו, אמר הקב"ה אביך

מתאבל ואתה מסלסל בשערך אני מגרה בך את הדוב', שאין זה עונש על שסלסל בשערו, אלא כך היא

המציאות שברא הקב"ה בעולמו, שעל ידי שנתן מקום ליצר להיכנס בו מכח סלסול השער שוב היה בו כח להעמידו

בנסיון הגדול והקשה [ואף שאין לנו שמץ השגה כלל ביוסף, אך מכל מקום ללמד יצא למען נשכיל ארחות חיים].

לב. וישמור עצמו מאד, להיות בסביבת אנשים יראים ושלמים, כי חלק גדול בבנין האדם או חורבנו תלוי בחבריו

הסובבים אותו, וכחיום הזה די לנו לצאת רגע אחד לרחובה של עיר (או להתבונן בתוככי ביהמ"ד) לראות עד כמה

גורל נפשותינו ונפשות צאצאנו תלויים בענין זה שנקרא 'חבר טוב'...

פוק חזי מה שרמז בעל ה'חיות דעת' (בהגדה של פסח שלו - 'מעשה נסים', ד"ה והאותות זה המטה) **שאפילו הקדוש והטהור** -

אם יבוא בקרבת הרע והרשע יהפוך לרע, וכן היה עם 'מטה האלוקים' שנהפך ליד פרעה ל'נחש' - סמל הרע והטומאה,

וז"ל. לזה הראה לו הקב"ה מופת - המטה שהפך לנחש, לרמוז לו שישאל מחמת שהן דחוקין וטעונין בגלות הן רעים,

וכאשר ירוויח להן יחזרו למוטב. כי אפילו המטה אלוקים שעליו נאמר (ד יז) 'את המטה הזה תקח בידך אשר תעשה בו

את האותות', כאשר הושלך ארצה שהוא מקום הטומאה נהפך לנחש, וכן הוא בישראל, מחמת שנתערבו בגוים נעשו

דליטורין שהוא ענין נחש, ולכך אמר לו אחוז בזנבו ולא אמר אחוז 'בראשו', כי זנב מורה על שפלות, לומר, תן לדבר

ששרשו בקדושה שנטמא אחיזה במקצת ויחזיר לקדושה - אפילו אם הוא בגודל השפלות שהוא כינוי לזנב... עכ"ל.

ידוע ביאורו של הרה"ק רבי דוד מלעלוב זי"ע בכתוב (ה ז) 'לא תאסיפון לתת תבן לעם', שלכאורה קשה דאם כוונתו

מלשון 'הוספה' היה לו לומר 'לא תוסיפון' ומהו שהוסיף א'. אלא הביאור, שהוא מלשון 'אסיפה' - שהיו נאספין בכל

ליל שב"ק ומשתעשעין במגילות שבידם (עיין שמור"ה יח), וראה פרעה שעל ידי התאספיות הללו עומדים המה בתוקף

אמונתם וקדושתם, וגם חשש שהתחזקות זו תחיש להם גאולה שלימה לצאת לחרות עולם מתחת ידו - על כן גזר

לא תאספון, שלא יתחזקו יותר בשבת אחים גם יחד, ואז יכנסו בשלימות תחת יד מצרים ברוח ובגשם, ולא במהרה

יוכלו לצאת מתחת יד מצרים. וסיים ואמר, פארוואר (כך היו מכנים בפולין 'אמת') בשעה שאעלה למרום לאחר מלאות ימי

ושנותי, יבוא משה רבינו מהימנא לקראתי ויאמר לי, אכן כיוונת לטעם הנכון על מה שנכתב לא תאסיפון בא' דייקא.

לג. ויזכור את דברי הפסיקתא (פיסקא שובה ישראל פ"ט), וז"ל שובה ישראל עד ה' אלוקיך, לבן מלך שהיה רחוק מאביו

מהלך מאה יום, אמרו לו אוהביו, חזור אצל אביך, אמר להם איני יכול שלח אביו ואמר לו הלוך מה שאתה

יכול לפי כחך ואני בא אצלך בשאר הדרך, כך אמר הקב"ה לישראל שובה אלי ואשובה אליכם, עכ"ל.

וכך כתב ה'יעב"ץ' (אבות ב ב) בביאור הכתוב (תהילים לו ה) 'גול על ה' דרכך, ובטח עליו והוא יעשה', דקאי על מי

שנצרך ל'חיזוק' בעניני עבודת ה', שלא יאמר אין בכוחי להתגבר, אלא ידע שכמו זה הנצרך לגלגל אבן גדולה מראש

ההר לתחתיתו, שאין נדרש ממנו כי אם לדחוף 'מעט' את האבן, ומשם ואילך תתגלגל האבן מעצמה, כך עליו -

להתחזק מעט, ולבוא להיטהר, והבא ליטהר מסייעין אותו מן שמיא לילך בדרך הנכון והישר.

כל העוסק בתורה - התיקון ע"י לימוד התורה"ק ובפרט כשהוא ברציפות

בפרשתן (ג יב) 'בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלוקים על ההר הזה, וברש"י, 'דבר גדול יש לי על הוצאה זו (יציאת מצרים), שהרי עתידים לקבל התורה על ההר הזה לסוף שלושה חדשים שיצאו ממצרים'. הקשה השפתי חכמים, 'דלכאורה צריך ביאור וכי לאחר ג' חדשים קבלו את התורה, והרי לסוף ג' יום קבלו את התורה, אלא ביאורו שאין הכוונה לתורה שבכתב שקבלו במעמד הר סיני, אלא לתורה שבעל פה' שקיבלו רק לאחר ג' חדשים (י"ז בתמוז) כשירד משה רבינו מן השמים, ו'דבר גדול' קאי על תורה שבע"פ, כי בעסק תושבע"פ נדרשת יגיעה עצומה, וכמו שכתב במדרש תנחומא (נח ג) שכל מה שהוצרכו לכפות עליהם הר כניגית היה על תורה שבע"פ, כי על תורה שבכתב אמרו 'נעשה ונשמע' מפני שאין בה יגיעה וצער והיא מעט, אבל על תורה שבע"פ שיש בה דקדוקי מצות קלות וחמורות והיא עזה כמות וקשה כשאל קנאתה, לפי שאין לומד אותה אלא מי שאוהב את הקב"ה בכל לבו ובכל נפשו ובכל מאודו, שנא' (דברים ו ה) 'ואהבת את ה' אלוךך בכל לבך ובכל נפשך ובכל מאורך', בזה הוצרכו לכפיית הר כניגית.

בעדה להשלים חפצה להציל את משה"י, מכאן ילמד כל אדם שלא להתעכב מחמת שהדבר מרוחק ממנו, אלא 'ישלח ידו' וסוף דבר שמשמים יראוהו נפלאות, והקב"ה יפתח לו כפתחו של אולם"י.

ביוצא בזה מצינו בדברי האור החיים הק' שאמר הקב"ה למשה 'ועתה לך ואנכי אהיה עם פיך' (ד יב), והיינו אחר שאמר משה כי כבוד פה וכבוד לשון אנכי, 'השיבו הבורא, כל עוד שלא תתחיל במצוה אין מקום להסירם, ולזה אמר 'לך' פירוש לך בשליחות זה וכשתדבר תראה שיוסר כבודות פיך ולשונך, עכ"ל. כלומר, כשיעשה כל אשר ביכולתו - שילך אל פרעה ויתחיל לדבר, אז יסייע הקב"ה בעדו שיצאו דיבוריו הגונים ומיושרים.

ובך כתיב במדרש (תנחומא בפרשה), כשראה משה את הסנה בוער באש אמר אסורה נא ואראה (ג ג), ונחלקו רבי יוחנן וריש לקיש, ריו"ח אמר ג' פסיעות הלך משה רבינו, ור"ל אמר שעיקם את צווארו. בין כך ובין כך חזינן שעשה איזה מעשה, והיינו, שהגם שהיה ראוי לראות את 'המראה הגדול הזה', מ"מ רק לאחר שעשה מעשה (אפילו קטן) זכה וראה את מלאך ה' בלבת אש מתוך הסנה. ללמדך שאין זוכים לכל השגה אלא אם יתחיל מעצמו ויעשה מעשה ומן השמים מוסיפין ומסייעין אותו.

לד. בימי שבתו של הרה"ק מקאצק זי"ע על כסא ההנהגה שאלו יהודי שהיה ידידו ורעו משנות קדם, יחדיו הסתופפו ולמדו מפיו של הרה"ק רבי בונם מפשיסחא זי"ע, הלא שנינו ישבנו בצילו של רבינו הקדוש, ונתייגענו לעלות בדרך הישרה, כיצד אירע שאתה נעשית לרבי בעל מדרגה גבוהה מאד ואילו אני נשארתי אדם פשוט מן השורה. ויענהו הרה"ק, הרי למדנו בפשיסחא לבאר את הכתוב (תהילים קטו טז) 'השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם' - שדרכו של היהודי אל השלימות כמי שעולה מהארץ ועד לשמים שבו ייאמר 'יעלו שמים ירדו תהומות' - ובלשונונו 'מ'טאנצט מ'פאלט, מ'פאלט מ'טאנצט' היינו ששואפים ועוסקים לעלות מעלה עד רום השמים ואז נופלים, אך לא נשארים בנפילה אלא ממשיכים לנתר ולקפוץ לגובה עד שמתעלים. והנה אתה, אכן החילות לעלות מעלה מעלה אך משראית שהנך נסוג אחור ונפול התייאשת ונשארת בנפילתך, אך אני לא אמרתי נואש בעת הנפילה אלא המשכתי להתעלות עד שהגעתי להיכן שהגעתי. הוסיף הידיד לשאול, ילמדנו רבינו כיצד יקום האדם ויתעלה מתוך הנפילה, והרי היא כואבת ומייאשת את האדם. ענהו הרבי מקאצק, אין הדבר תלוי אלא ברצונו ותשוקתו של האדם. כי כך למד הרבי רבי בונם מהנאמר אצל בתיה בת פרעה, ששלחה את ידה למרחק גדול והביאה את התיבה שבה היה משה מונח אליה, ודרשו ז"ל שהתיבה הייתה מרוחקת ממנה מאד, אלא שנס עשה הקב"ה ושרבובי אשתרבת ידה - וע"י שנתארכה ידה השיגה את משה רבינו. ותמיהה גדולה היא, וכי לא ראתה שהתיבה רחוקה כ"כ, מדוע הושיטה את ידה. ומכאן, כשאדם רוצה דבר בכל נפשו ומאודו אינו רואה כלל שהוא רחוק ממנו... ומאחר שכל כך עז חפצה של בתיה לקחת את התיבה היה נראה בעיניה כמו שהיא מרוחקת רק במרחק מועט, לכך שלחה את ידה לקחתו, וה' עשה נס ונתארכה ידה אמות הרבה. כך אף אני, בשעה שנפילתי גברה תשוקתי להתעלות עד כדי כך, עד שכבר לא הרגשתי כלל כמה קשה ורחוק להשיג את זו ההתעלות, אלא המשכתי בכל מאודי, יגעת ומצאתי לה. ואולי לכן זכתה למה דאיתא בזוהר הקדוש (פרשת שלח) שבכל יום ויום מראים לבתיה בת פרעה את דמותו של משה רבינו כהכרת הטוב על שהצילתו ממימי הנהר.

התורה הקדושה לוכך ולטהר את האדם מכל חטא עוון ואשמה".

בן נודע מה שכתב ה"יסוד העבודה' (ח"ג פ"ה ה) וז"ל, אמרו חז"ל תורה מכפרת מגני ומצלי, ותלמיד חכם אין אש של גהינום שולט בו, והקובע לו ללמוד ה' שעות בלי שום הפסק דיבור בענין אחר... נראה לי שדבר זה הוא ענין נפלא המועיל ומזכך ומכפר, ומביא אותנו אדם לתשובה וכפרה מעולה. עכ"ל".

בספר 'כתר ראש' (אות קל"ג) מביא בשם הגר"ח מוואלאז'ין זצוק"ל (בענין התיקונים) כי כל העוסק בתורה אין לו מה לדאוג כלל, וכפי שהראה לו רבו הקדוש הגר"א מוילנא זי"ע מאמר נורא בתיקוני הזוהר המחמירים מאד בחומר העוונות, שהעובר על רצון הבורא נידון

הזמן גרמא, בימי השוכבי"ם בהם ניתן לכל איש ישראל כח עז ותעצומות להתעלות, לטהר ולקדש את עצמו בקדושה של מעלה, אזי בראש ובראשונה יש להרבות בעמל ויגיעת התורה, וכן אומרים משם ה'חידושי הרי"ם' זי"ע בשם הרה"ק השרף מקאצק זי"ע שטיקור תיקון ימי השוכבי"ם הוא בלימוד גמרא ופי' תוספות בעיון.

כתב ה'שלטי גיבורים' במסכת תענית (ש"ע תקע"א ב), 'תלמיד חכם אינו רשאי לישב בתענית שממעט ממלאכת שמים', והיינו שתלמוד תורה מכפר על האדם יותר מהתענית, ולכן אמרינן ליה שלא להתענות, שלא יתמעט ה'מכפר' הגדול יותר".

ובן מביא בספר 'חכצלת השרון' (בהקדמת הספר) ששמע מהרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע, שעל כל התעניות והסיגופים בדרכי התשובה, אין לך תיקון גדול יותר מן

לו. פעם ראה הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב זי"ע אברך היושב בתענית באלו הימים, אמר לו הרמ"מ מדוע הנך עוסק ב'תיקון הקטן' שהוא התענית והצום, הרי 'בר הכי' אתה, ואפשר לך לערוך את 'התיקון היותר גדול' והוא לימוד גמרא ותוס'.

לו. הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב זי"ע היה מזהיר תדיר את כל הבאים במחיצתו להרבות בלימוד דפי גמ' ותוס'. דכירנא שנכנס אליו בחור בר מצווה בשבת קודש לאחר תפילת המנחה בכדי להתברך אצלו, והרבי היה באמצע אמירת תהילים כדרכו, על כן אמר לו בלשון הקודש - אומר לך 'הדרכה' לבר מצווה, הנך עומד לקבל אורח יצר טוב, שהוא מלאך, מן הראוי שתקיים בו מצוות הכנסת אורחים, והנה, הכנסת אורחים בשלימות היא שמעניקים ונותנים לארח את מה שהוא רוצה ואוהב, ולא מה ש'בעל הבית' אוהב, על כן אגלה לך שאורחך - יצר הטוב, אוהב דבר אחד והוא לימוד הגמרא, ראה נא להנאותו בריבוי דפי גמרא".

כל עצותיו לכל עניין, רוחני וגשמי, היו בריבוי לימוד התורה, שמעתי אומר פעם לאחד מבחורי ישיבת סלבאדקא אשר שאל מאתו עצה וסגולה לשמירת עיניים, ענה על אתר, השקיע את עיניך באותיות הגמרא, ואז תזכה לשמור את עיניך מראות רע.

לח. הרה"ק רבי יוחנן מראחמיסטריוקא זי"ע הורה פעם למשמשו באחד מימי השוכבי"ם באישון ליל, שיעיר את כל הקהל ויעמידם לפניו בבית המדרש, בהקהיל את הקהל, יצא רבי יוחנן אל הקהל ואמר להם, דעו לכם - עד הנה לא רציתי לעורר ולדבר בעניינים אלו, אך זה עתה נתגלה לי גודל וחשיבות כח לימוד שעות רצופות שהם נעשים ל'ריצפת אש'... על כן יקבל כל אחד על עצמו קבלה בענין זה.

דהרי הלימוד ב'ריצפות' ללא הפסק דברים בטלים וכדו', מטהר את נפש האדם לאין ערוך, מתאמרא בשם ה'מהרי"ל דיסקין' זי"ע על דברי חז"ל (חגיגה יב:) על המפסיק ממשנתו 'מאכילין אותו גחלי רתמים', שעונש זה גדול הוא מאד, כי כמו האוכל גחלי רתמים שהגחלים לוחשים לו בתוככי פיו ואף לאחר מכן לא ירגיש כל 'טעם' באכילתו - אף כשיאכל דברים טובים ועריבים לחיך, כמו כן הוא העונש של 'גחלי רתמים'...

כתב החזון איש (קובץ אגרות ח"א אגרת ג) עיקר הלימוד הוא התמידי והבלתי נפסק, בלימוד התמידי הוא סוד הקדושה וכו'. מן הראוי לחבל תחבולות איך לקנות את התמדת הלימוד, ולהתפלל על זה תמיד.

איתא בגמרא (ע"ז ב) לעתיד לבא מביא הקב"ה ס"ת ומניחו בחיקו, ואומר, למי שעסק בה יבא ויטול שכרו, ומבאר המהר"ל (חידושי אגרות ע"ז) שלכן מניחו בחיקו להראות כי ע"י התורה שהיא בחיקו של השי"ת וקרובה אצלו, העוסק בה ג"כ קרוב אל השי"ת, ומי שהוא קרוב אל השי"ת ראוי שיקבל שכרו מן השי"ת, הרי לך גודל קדושת עוסק בתורה. סיפר הגה"ח ר' נחום ראטשטיין שליט"א (יאיר נתיבות פרק ג' סימן ד) בענין 'תקנות הכולל' שהיה בראשותו כפי שהעמידם

ביסורים קשים ורעים ואין לו תקנה כי אם במיתה רח"ל, אך בסוף אותו מאמר נרא בתיקוני זוהר (תיקון כא-כב) איתא שכל העוסק בתורה הרי מתקיים בו אורך ימים בימינה להצילו מן 'המיתה', ובשמאלה עושר וכבוד יינצל אף מן 'הייסורים', כי נפשו מיטהרת בקדושת התורה הקדושה⁴⁰.

יהי רצון שנוכה לתקן נפשותינו ורוחותינו ונשמתנו מכל סיג ופגם בימי השוכבי"ם הקדושים הללו, ובזכות זה נוכה לכל מיני ישועות ורפואות⁴¹, שפע ברכה והצלחה עד בלי די⁴², ובקרוב נוכה בכוא לציון גואל ולשבי פשע ביעקב, בב"א.

הרה"ק ה'בית ישראל', וז"ל. בשנת תש"כ שמעתי מפ"ק כ"ק מרן אדמו"ר הבית ישראל זצ"ל, כל אחד צריך לעבוד ולהתייגע כדי לעקור ממנו את החטא, ואף אם נראה לאדם שאין לו שייכות לזה ומדמה בנפשו שכבר עקר מעצמו את זה, באמת, פעמים הרבה טעות הוא בידו, כי רק 'דחוייה' היא בכח ההתנגדות שבו, אבל לא נעקר ממנו הדבר, ולכן יש שלפעמים בעת זקנה מתעוררים הדברים והוא תוהה ומשתומם על מה ולמה הגיע לו ככה, ולא ידע שבכלות כח ההתנגדות שבו התעורר בו הדבר הזה שלא עקרו בימי הנעורים והבחרות, ולכן, צריך כל אחד לעקור את הדבר מעצמו בעוד כוחו במתניו, ואני אומר שעקירת הדבר הוא בזה שאינו משוחח באמצע הלימוד.

ומוסיף להביא מה שאמרו בשם הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע, שעקירת הדבר הוא בזה שפועל ועושה עם חבירו לסייע לו ע"ד שאמר נעים זמירות ישראל 'אלמדה פושעים דרכיך וחסאים אליך ישובו' (תהלים נא טו) במזמור המורה דרכי תשובה ליחיד.

עוד שמעתי מהגה"ח ר' נחום ראטשטיין שליט"א בשנת תשל"ב היה מקום הלימוד בביהמ"ד שב'קרן הבנין' (רח"י רש"י 40 בעיה"ק ירושלים) ושם ישנה מרפסת היוצאת לצד הרחוב, באחד הימים עבר ה'בית ישראל' ברח' רש"י ולנגד עיניו שני אברכים עומדים במרפסת ומדברים ביניהם 'מילי דעלמא', על אתר שלח הרבי את המשב"ק ר' חנינא להביא לפניו את ר' נחום – ראש הכולל, ובבואו לפניו תמה הרבי, היתכן כזאת... מדוע האברכים מפסיקים באמצע הלימוד בדברים בטלים, ר' נחום שרצה להמתיק את דינם של האברכים נענה בפני הרבי ואמר, הרי הרבי תיקן שהאברכים לא ידברו באמצע הלימוד רק מחוץ לביהמ"ד, ולאברכים הללו היה ענין נחוץ לדבר ביניהם, ע"כ יצאו השניים מבין כותלי ביהמ"ד ושם ערכו שיחתם, אמר לו הרבי... כל זה לא אמרתי אלא למי שבא אליו יהודי מבחוץ – לא ידבר עמו בתוככי ביהמ"ד – שם לא יעסקו אלא בתורה, אבל כששני המדברים באים מכותלי הכולל, מאן דכר שמיה – שידברו ויגמרו ענייניהם ועסקיהם אחרי הלימוד...

עוד מעיד שם (יאיר נתיבות, עמו' קא) וכך ראיתי בכתבי חמי החסיד רבי זעליג ז"ל שמצטט דברי כ"ק מרן אדמו"ר האמרי אמת זצ"ל מה שאמר למשגיח של ישיבת שפת אמת הרה"ח רבי שמחה בונם לייזרזון ז"ל, וזל"ק, די געסט השגחה אין ישיבה, די זאלסט אכטונג גייבען אז זיי זאלען נישט רעדין פין אנהויב לערנען ביזען סוף לערנען, אז זיי ווילען רעדין זאלען זיי רעדין נאכען לערנען, 'אך בצלם יתהלך איש' (תהילים לט ז) 'לעולם יראה אדם כאילו בעל השמועה עומד לנגדו' (ירושלמי שבת פ"א ה"ב, ונדרש זאת מהפסוק אך בצלם יתהלך איש), אין ווען אביי ורבא שטייען אנטקעגען וויא קען מען רעדין עכל"ק [פירוש, בתור 'משגיח' בישיבה, שמור על הבחורים שלא ידברו וישוחחו מתחילת הלימוד ועד סופו, כל הרוצה ידבר אחרי סדר הלימוד, והרי 'בעל השמועה עומד כנגדו' – כיצד יהיו לדבר כשאביי ורבא עומדים לנגדו בסמוך לו, כיצד יפנה לעסוק ולדבר מעניינים אחרים].

לט. כתיב בפרשתן 'ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב איש וביתו באו', וכבר דשו רבים לבאר מדוע פתח בלשון הוה באמרו הבאים, וסיים בלשון עבר איש וביתו באו (עי' שמו"ר א ד), ומבאר ה'חתם סופר' (תור"מ) כי עד עתה עסקו בתורה בקביעות, ונחשב שעדיין לא היו בגלות, שבעיסוקם בתורה הרי הם כמו שהם עדיין בארץ ישראל (עי' מהרש"א ברכות ח.ה), אך משעזבו ספסלי דבי מדרשא, כמבואר בחז"ל (ילקוט שמות א ד"ה ובני ישראל) 'ותמלא הארץ אותם' – 'שנתמלאו בתי טרטיאות ובתי קרקסאות מהם' ופסקו מלעסוק בתורה, בעת הזאת הם 'באים מצרימה' – לשון הוה, כי את יעקב – כשהיה קיים וישיבתו עמו, הרי איש וביתו באו שהביאו אוירא דארץ ישראל למצרים ולא היו עדיין בגלות, רק עתה ירדו לגלותם. מ. כה אמר הרה"ק ר' דוד בידערמאן מירושלים זי"ע סגולה לחולה, קח שמן ואמור: הרמב"ם היה רופא, ובזכותו ישלח ה' רפואה שלמה לפלוני בן פלוני, ואת השמן יש להדליק על ציון הרמב"ם לכשיזדמן (בספר בית ישראל השלם

בשם הרב ר' פנחס בלנק, ששמע מהרה"ג ר' מיכאל הרמן זצ"ל ששמע מר' דוד'ל, הבאנו הדברים לרגל יומא דהילולא החל ביום א' הבעל"ט).

מא. ודע ש'שובב' נוטריקון ש'מחים ב'צאתם ו'ששים ב'בואם. ואז יהא שובבי"ם נוטריקון – ש'פע ב'רכה ו'הצלחה ביכל מ'עשה י'דינו.